

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

Széchy-villa

I em.,

a hová a kéziratok, tudakozdások, előfizetések küldendők.

HAVI KÖZLÖNYE.

Szerkeszti:

Széchy Károlyné Lorenz Joséphine,

az Egyesület elnöke.

Tagoknak tagsági díj fejében jár.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 1 frt. — kr

Fél " " 50 "

Számanként 10 kr

Első évfolyam.

Kolozsvár, 1896. január 1.

5. szám.

Az állatok szerepe Petőfi költészetében.

Des Cartes, az újkori filozófia történetének atyja, az állatokat lélek nélkül szükölködő, élő gépeknek tartotta, kiket az idegeikben folydogáló életnedv mozgat.

A 18. száz végén megindult, s a jelen száz elején nagyon lábra kapott materializmus hasonló minősítvényt állított ki az emberről is; s ezzel az embereket és az állatokat közelébb hozta egymáshoz.

A gyorsan terjedő materialisztikus felfogásnak mindenütt — nálunk többek között Greguss Ágost — hadat izentek, s argumentumainak legtöbb várát bevették. S az újabb filozófiai rendszerek legtöbbje meghagyja az embernek a lelket, de ezt az állatoktól sem tagadja meg; mert az emberi lélek bizonyításának számos argumentuma arra az eredményre vezet, hogy az állatoknak is van lelkök.

„El kell ismerni bennök — mondja Bischoff élettudós — egy sajátságos és egyedi okot vagy erőt, mely az egész testet építi és tartja, s mely lelki sajátságait az agy útján nyitja.” — S az állati lélek létezését még olyan filozófusok is megengedik, sőt vallják, a kik — filozófiai okoskodások alkalmával — jobbkezekben az emberi észt, balkezekben a szentírást tartják.

Csupán abban van inkább eltérés a tudósok között, hogy egyések az emberi és az állati lélek között csak fokozati, mások ellenben *lényegi* különbséget láttak.

S az állatokról való ilyenén nézet, bár inkább ez utóbbi alakjában talált hitelre, — kapcsolatban századunk egyenlősítési törekvésével, s olykor egész az ellágyulásig humánus gondolkodásával nagy lendületet adott az állatvédelem eszméjének, melyet addigelé legfőljebb csak hasznossági elvből ismertek.

Petőfi Sándor páratlan zsenialitása talán épen abban legcsodásabb, hogy szükséges előtanulmányok nélkül, hihetetlen hányatások, mostoha viszonyok, nélkülözések és szenvedések közepette, fiatalon — mikor nagy tehetségek is még csak kísérletezni szoktak megkezdett pályájokon — korának összes mozgató eszméiről tiszta felfogást bírt magának alkotni, s azokat a leghatásosabb módon ki tudta fejezni. A század lelke élt benne, s megérezte ennek minden dobbanását.

Az állatokról való felfogásában is, egyes állatoknak szeretettel teljes leírásában, az állatoknak gyakori szerepeltetésében, lelki sajátságaiknak feltüntetésében Petőfi korának legelőhaladottabb, leghumánusabb álláspontját képviseli, mintha csak szakszerűen foglalkozott volna az állatokról való új filozófiai kérdésekkel, s ezek alapján alkotta volna meg a maga nézetét. Pedig iskolai éveiben az állattan tanulásáig nem is jutott. Magán úton azonban, úgy látszik, természetrajzi tanulmányokra is fordított időt. Erre mutat egyebeken kívül az a körülmény, hogy *utirajzaiban* többször fölemlíti az egyes vidékek sajátságos állatait és növényeit, olykor megmondja az illető állat vagy növény műelnevezését, vagy pedig kijelenti, hogy a műszót nem tudja. De különösen a szabadságnak, egyenlőségnek és testvériségnek hármas eszméje volt az, mi Petőfi képzeletét az állatok országába is elvitte, s mi az ő humanus felfogását az együgyű állatokra is kiterjesztette.

A szabadság, egyenlőség és testvériség hármas eszméje azon elv alapján követelt magának érvényesülést, hogy mindnyájan egyenlő fiái vagyunk Istennek. De hát az állatok is *Istennek élő és érző teremtményei*, s ha nem is egyenlők velünk, emberies bánásmódot érdemelnek tőlünk. A szabadság, egyenlőség és testvériség tanából ez a természetszerűen eredő gondolatmenet hogy hagyta volna érintetlenül a Petőfi lelkét, kiben ama hármas eszme valószínű kultuszszá fejlődött? S Petőfi képzelete — e felfogás alapján — költészetét benépesítette állatokkal, melyek oly nagy számban s oly sokféle változatban, mint ő nála, egyetlen költőnkél sem fordulnak elő.

Költészetének egyes helyein a legtisztább s legnemesebb *állatvédelmi eszme* nyer kifejezést.

Az „*Allatok védelmének*“ első számában „*A kedély képzéséről*“ cz. Welmer Metától fordított cikk is fejtegeti, mennyire nemesíti a gyermeki lelket az állatok iránt való rokonszenvnek a fejlesztése. Ez a nézet megtalálható Petőfinék „*Salgó*“ cz. elbeszélő költeményében is, hol a vad rablónak, Kompolti Dávidnak gyermekkorában való ártatlan, nemes szívét így jellemzi a költő:

Vérzett szíve, ha vérezett az őz

.Szilaj vadászok gyilkoló nyilától.

„*Bokor a viharhoz*“ cz. költeményében a bokrot, melyben csalógány fészkel, szentegyháznak nevezi s ennek papja a csalógány, mely iránt jóindulatot követel magától a haragos vihartól is:

Lassabban, haragos lelkek testvére, vihar, hogy
 Lombjaim árnyékát szét ne zilálja dühöd!
 Szentegyház vagyok én, e fészek bennem az oltár;
 És ezen oltárnak papja a kis csalóanyag.
 Hadd dicsérje, ne bánts, éneklésével az istent,
 A természetet, a szent közös édes anyát.

(A klasszikus versmérték után azt hinnők, hogy ez a költemény Petőfinek gyermekkori versei közül való. De nem úgy van; mert Petőfi ezt a költeményt 1848-ban írta)

Míg a fent említett költeményben a kis fülemilét a vihar háborgatásától védi a költő, addig „*A rab oroszán*“ cz. híres költeményében azon méltatlan megaláztatás ellen lázad föl, melyben az ember az állatok királyát, az oroszánt részesíti.

Ez a nagyon ismert költemény az állatvédelmi eszmét tartalmazó költeményekből egyszersmind átmenetül szolgál Petőfi-
 nek azon költeményeihez, melyekben a *szabadságszerető és szolgál-
 lelkű állatokat állítja egymással szembe*, s melyekben az állatok-
 nak szerepe — allegorikus vonatkozásban — a *szabadság dicsői-
 tésére* szolgál. Petőfi u. i. a mint az egyes tájaknak, nevezetesen az alföldnek rajzába bele írta a szabadság képét, úgy az állatok életének leírásában is megérsékitette a szabadságnak eszméjét.

Már „*A rab oroszán*“ cz. költemény — a mellett, hogy az állatok iránt való emberies bánásmódra intő célzattal bír — egyszersmind a gyűlölt zsarnokságot allegorizálja, mely ellen fenyegetőleg izgat.

„*A kutyák dala*“ cz. költeménye a hízlgő szolgáléküségét gúnyolja; „*A farkasok dalában*“ pedig a balsorssal szembenéző szabadságszeretetet magasztalja. „*A kutyák dala*“ a kegyhajhászó csúszó-mászó hízlgést bélyegzi meg, mely a test jóltartásáért, s a hatalmasoknak kegyes tekintetéért emberi méltóságát a porig alázza. A kutyák boldogan dalolják, hogy a hidegtől és zivatar-
 tól megvédi őket a meleg konyhának szöglete. Ételre nincs gondjuk, mert uruk asztaláról a maradék nekik jut.

Az ostor az igaz,
 Hogy pattog némelykor;
 És pattogása fáj;
 Node: ebsont beforr.

S harag után urunk
 Ismét magához int,
 S mi nyaljuk boldogan
 Kegyelmes lábait.

„*A farkasok dalában*“ ellenben a farkasok életét mintegy a Petőfitől nagy előszeretettel rajzolt szegény legényeknek sanyaru helyzetével látjuk párhuzamitva, a kiknek néha, nevezetesen nyáron, vigan folyik az életük; de bizony a hideg őszi idő beálltával éheznek és fázódnak a szabadban; s azonfölül életük sincs biztonságban, s mindig résen kell állniok a vármegye pandurjával szemben:

Betyár embernek jó tanyája nincs,
Mindenfelől csörög rá rabbilincs;
Száraz bokorban húzza meg magát,
Átkozza a hús őszi éjszakát. (*Piroslik már...*)

A farkasok élete is ilyen rideg, s daluk szomorú. Eső és hó szakad, s a kietlen pusztaságban még egy bokor sincs, hol meghuzhatnák magukat; az éhség is kinozza őket, az üldözö vadászok fegyvereinek éle pedig pirosra festi vérükkel a hót:

Fázunk és éhezünk
S átlöve oldalunk,
Részünk minden nyomor;
De szabadok vagyunk!

Az „*Apostol*” 9. énekében pedig a tyukot meg a ludat állítja Petőfi a szabadság szeretetének mérlegére a csalogánnyal és a pacsirtával ellentétben. A tyuk vagy a lúd,

— Mely elbarangol, — ha megéhezik,
Jól lakva ismét visszamegy helyére;
Mig ellenben a csalogány s pacsirta,
Ha megnyílt börtönének ajtaja,
Ott hagyja a kész és jó eledelt;
Elszáll örökre, s megelégszik azzal,
Mit kinn a szabadban talál.

A szolgálai, csúszó-mászó ettől való irtózatát, s a független, szabad élet után való rajongását Petőfi harmadfü csikóhoz hasonlítja, a mely tombol, ha

A pányvás kötelet legelőször dobja nyakába
A pásztor, hogy a ménesbül kocsirúdho' vezesse;
Nem a tehertől fél, a melyet húznia kell majd,
Nem, hanem a hámtól, mely korlátozza futását;
És a mit így elveszt, azt nem pótolja sem abrak,
Sem pedig a ragyogó szerszám. Mit néki az étel
S a hiú fény! Megelégszik ő a pusztá gyeppe,
Bármí sovány; s a záporosók szabad égnek alatta
Verhetik oldalait, s a bozót hadd tépje sörényét;
Csak szabadon járjon, csak kergethesse tüzeben
A sivatag viharát s a villám sárگا kigyóit...

(*Levél Arany Jánoshoz.*)

A szabadságszeretetet lehelő, a nép érdekét védelmező költeményekhez sorozható a „*Farkaskaland*” is, melyben az urfinak, ki a juhász családi boldogságát megrontani akaró vétkes szándékban sántikált, egy éhes farkas szolgáltatja ki a tragikai hált. A költeménynek bámulatosan gazdag tartalma igen sikerült élénk dialógba van öntve: a farkasoknak párbeszédében van elmondva; s méltán jegyzé meg Gyulai Pál, hogy kevésbé méltányolják e remek balladának értékét. A farkas, kérdezősködő társainak, a következő balladai rövidegességgel s drámai élénkséggel beszéli el a mélyen tragikus történetet:

Ott a vityilló pusztaközepen,
Él a juhász és felesége benn.

A ház mögött pedig terül az ól,
Honnan juhoknak bégetése szól.

E lakhoz éjszakának idején
Két utazó suhant: egy urfi s én.

A pásztornéra titkon foga fájt
Az urfinak, s én éhezém a nyájt.

Ott sompolygott ő a kunyhó előtt,
Juhot nem kaptam én... megettem őt.

Ha a „*Farkaskalandban*“ az állat mint az ember vétkének bosszuállójaként szerepel, a „*Megy a juhász szamáron*“ kezdetű románczban meg az ember érzeteti az állaton elkeseredését. A juhász a nyáj szamarán haldokló babájához siet, de már nem találta életben kedvesét, s

Elkeseredésében
Mi telhetett tőle?
Nagyot ütött botjával
A szamár fejére.

Az állatvédelemnek nagyon lelkes tagjai talán kétségbe vonják e sorok szépségét; mert — fogják mondani — ugyan micsoda szépség, micsoda gyönyörködtető van abban, hogy egy ember a szamarát döngeti? S erre az esztetikus azt feleli, hogy bizony abban semmi szépség nincs. De hát — mondjuk Erdélyi Jánossal, ki a fönti költeménynek szépségét kiemeli — nem is az szép, hogy a juhász a szamár fejére üt, hanem az szép, hogy a juhásznak tehetetlen elkeseredése nyer pregnáns kifejezést amaz ütésben. Már pedig az elvontat — minő fogalom a bűbánat is — érzékelhető módon kifejezni: ez az igazi művészetnek legismertetőbb jegye. S nincs az a festő vagy szobrász, a ki a juhásznak orvosolhatatlan bűbánatát a jelen esetben érzékelhetőbben ki tudná fejezni, mint Petőfi ama négy sorocskában.

Még egy, ehhez hasonló jelenet található Petőfinél. A „*Pusztai találkozásban*“ a haramja, — kinek egy csókért epedő lelke a megtámadott hintó urnőjétől kosarat kap, erőszakhoz nyulni pedig nincs elég kemény szíve — tehetetlen szégyenérzetében s keserű elborulásában sarkantyuját mélyen lovának oldalába vágja s aztán nyargal, vágat egész nap.

Eddigélé Petőfinek azon költeményeit vettük szemügyre melyekben az állatok szerepe az emberek életébe játszik bele, vagy a melyekben valami állatvédelmi eszme nyer kifejezést, vagy pedig a melyekben Petőfi az állatok életviszonyait allegorikai vonatkozásokkal rajzolja meg s a népszabadság eszméjének

kifejezésére használja fel. S ennél a pontnál fölemlítettük, hogy hasonló czélzat van elhintve Petőfinek tájrajzaiban is.

De a miként vannak Petőfinek olyan tájrajzai is (*A puszta télen, Kis-Kunság* stb.), melyek a tiszta költői czélon kívül más mellékczielzattal nem bírnak: úgy vannak költeményei, melyekben az *állatok életszokásait minden allegorikai vonatkozás nélkül, pusztán költői hatásra való törekvéssel írja meg.*

Legismertebb ezen költemények között „*A gólya*“ cz., mely egyike Petőfi legkitünőbb alkotásainak, s mely leírás az állatot szerepeltető költemények közül, költői érték tekintetében, méltán sorakozik a „*Megy a juhász számaron*“ kezdetű románczhoz és a „*Farkaskaland*“ cz. balladához.

„*A gólyát*“ Petőfi Nagy-Szalontán, Arany Jánosnál írta 1847-ben, mely évben Petőfi költői termékenységének és alkotó erejének tetőpontján állott, a mit a következő év politikai izgalmai — melyek őt egészen magukkal ragadták — mintha egy kevésé megbénítottak volna. Az egész költeményen valami megható, édes merengés vonul végig.

Sokféle a madár, s egyik ezt, másik azt

Leginkább kedveli;

Ezt ékesszólása, amazt pedig tarka

Tolla kedvelteti.

Kit én választottam, a dal-mesterséghez

Nem ért az a madár,

S egyszerű mint magam, félig feketében,

Félig fejrben jár.

Nekem valamennyi között legkedvesebb

Madaram a gólya,

Édes szülőföldem, a drága szép alföld

Hűséges lakója.

Tán azért szeretem annyira, mert vele

Együtt növekedtem;

Még mikor bölcsőmben sirtam, ő már akkor

Kerepelt fölöttem

A gólyával együtt töltötte el a gyermekéveket. S esténként gyakran nézegette hosszasan a szárnyokat próbálgató kis gólyafiakat. És elgondolta szemléletésében: miért nincs az embernek is szárnya; lábbal csak a messzeséget járhatni meg, nem a magasságot. S midőn az ősz elvitte a gólyákat, szívéből sajnálkozott utánok:

Kivánt időszak az ősz a gyermekeknek:

Mint anya jön elé,

A ki fiának számára kosarát

Gyümölcsössel terbelé.

Én ellenségemül néztem az ősz, s szólék,

Ha gyümölcsöt hozott:

Tartsd meg ajándékom, ha kedves madaram,

A gólyát elviszed.

S midőn megérkezett a tavasz, akkor gólya-látni elballagott egész a szomszéd határba. S midőn nyáron bebarangolta a pusztát, s elfáradva leheveredett a gyepre a tó mellett, kit látott meg a tóban? Gólya barátját. S együtt ábrándoztak; amaz a tó fenekét, ő meg a délibábot nézván:

Igy töltöttem vele gyermekségemet és
Ifjuságom javát;
Azért kedvelem, bár se tolla nem ragyog,
Se szép hangot nem ad.

Mostan is kedvelem, és úgy tekintem én
A gólyamadarat,
Mint egyetlen valót, mely egy átálmodott
Szébb korból fönmaradt.
Megérkezésedet még mostan is minden
Eszteendőben várom,
S kívánok szerencsés utat, ha távozol,
Legrégibb barátom!

A költeménynek esztetikai taglalásába bocsátkozni nagyon hosszadalmas volna. De még sem mellőzhetjük egy fontos esztetikai törvénynek érvényesülését e költeményben, mely világosan feltünteti a különbséget a költő és festő eljárása között a rajzokban és leírásokban, s mely egyszersmind a költészet fensőbb-ségét mutatja a festészet fölött. A festő alkotó erejének, valamely tájkép megfestésében, csak annyi tér kínálkozik, hogy az illető táj részeit a maga művészi czélzata szerint válogatja ki; az állatképekben pedig az állatokat valami különösen érdekes és jellemzetes helyzetben mutatja be. A valódi költői leírás azonban ennél többet nyújt. A költőnek t. i. azon érzelmekkel együtt kell leírnia valamit, a melyeket az illető tárgy lelkében keltett. És ez felette művészi eljárás, melyet a festészet meg nem való-síthat. Ez jellemzi Petőfinek általában leírásait, úgy tájrajzait, mint állatképeit; s ez kölcsönöz azoknak kiváló bájt és tartós hatást. Ez jellemzi „A gólya“ cz. költeményét is. A gólyamadár-nak életmódja nem pusztán valami jellemzetes ténykedésben raj-zolódik itt le, a mint a festő szokta ábrázolni; hanem azon édes emlékeknek, érzelmeknek kapesán tárul elénk, melyeket a költő a gólyamadárhoz fűz. S ezeket az egyéni, édes visszaemlékezéseket a festő sehogy sem festheti rá a képre. És ez csattanós bizonyossága annak, mennyire fölötte áll a költészet a festőműv-szetnek még a színezésben, a rajzolásban, mi pedig a festésnek tulajdonképeni tárgya.

„A gólyán“ kívül Petőfinek nem sok olyan költeménye van, mely tisztán valamely állat életmódjának leírásával foglalkoznék. („Anyám tyukja“). De mint epizódok gyakran jelennek meg költésze-tében szébbnél-szebb állatképek. Maga a gólya több helyütt el-jön még: „Rég elhuzták az esti harangot“ kezdetű költeményében két gólya nézi a háztetőről, a mint alkonyatkor a legény és

leány az ajtóban szerelmeskednek; *Kis-Kunság* cz. költeményében meg más madarak társaságában mutatja be kedvencz madarát:

. . . sötétzöld
 Káka közt egy-egy gém nyakát nyújtogatja,
 Közbe hosszú orrát üti víz alá a
 Gólyafiak anyja,
 Nagyot nyel, és aztán
 Főlemeli fejét s körülnéz kényesen;
 A vízparton pedig töméntelen bibicz
 Jajgat keservesen.

„*Ősz elején*“ cz. költeményében pedig megemlékszik a gólya elköltözéséről. Egy helyen pedig magamagát is a gólyához hasonlítja Petőfi:

Nem a palotáknak fényes gyertyaszála
 Vagyok én, hanem a kunyhók mécsvilága;
 Alant születtem én, szalmafödél alatt,
 Söh'sem tagadom meg a származásomat,
 Kis házikókra száll lelkem, mint a *gólya*,
 S egyszerű nótákat kerepel le róla. (Lehel vezér.)

De mint igen szép epizódok, előjönnek más állatoknak művészi ecsettel megfestett képei is költészetének nem egy helyén. Ezen epizódokból most már csak egy néhányat érinthetünk meg.

Hazámban cz. költeményének második versszaka a darvakat mutatja be:

Rég volt, midőn e jegenyék
 Árnyékain utószor pihenék,
 Fejem fölött míg őszi légen át
 Vándor darúid *V* betűje szállt.

E pár sor is a valódi költői leírásnak igazi mintaképe. A *V* alakban magasan repülő darusereg magában véve is szép látvány, melyet a festő is megfesthet; de Petőfinél ez a kép életének gyermekkorából van visszaidézve, s teljesen bearanyozza azt a jóleső visszaemlékezésnek fénye, a mit a festő ecsetje már nem tud megérzékiteni.

Hasonlóképen magában véve is érdekes képet tár elénk az „*A szerelem, a szerelem*“ kezdetű világhírű költeménynek második versszaka:

Őrizem az apám nyáját,
 De nem hallom a kolompját;
 Rá-rámegegy a zöld vetésre,
 Hej, csak későn veszem észre.

Szép ez így magában is, s szép volna festménynek is; de hámulatosan gazdag tartalmat kölcsönöz e képnek az a körülmény, mit semmiféle festő nem tudna odarajzolni, a tilosban legelő nyáj mellé; hogy a juhász lelkét a szerelem foglalja le egészen, s ezért nem veszi észre, hogy a zöld vetésre tért a nyája.

De nem folytatom tovább a részletezést Petőfinek *állatrajzából*, az állatoknak leírásából; hanem megérintek egy pár helyet Petőfinek *állattanából*, az állatokról való felfogásából.

Érdekes e tekintetben a „*Hirös város az aaföldön Kecskemét*” kezdetű költeményben az a hely, hol a Petőfi költészetében igen sokszor szereplő ló valódi lelki tehetséggel van felruházva, a ki megismeri urának, az alföldi betyárnak üldözőit, s nyerítéssel figyelmezteti őt a menekésre:

A vármögye embőreit pej lovam
Csak olyan jól mögösmeri, mint magam:
Ha érköznek, nagyot nyerit; rá termők;
S ha rajt vagyok, gyühetnek má ő keemők!

„*Az erdei lakban*” a vádméhek szerelmeskednek a virágkisasszonyokkal, s egész kis állatrománcz íródik le a következő két versszakban:

A viráglyánkákhöz jönnek az imádók,
Egő szenvedélylyel jönnek a vadméhek,
S élveznek szerelmet. Hej, de sok megjárja!
Vizbehullás vége részeg örömenek.

A nap és a szellő szánakozva nézi:
Levelet hajít le a szellő, számára;
És ha tenn ül már ez életmentő sajkán,
Megszáritja szárnyát a jó nap sugára.

A bugó vadgalamb és a füttyölő rigó faj pedig *öntudatával* bir e költeményben a szabadság édes voltának. — „*A csárda romjaiban*” a kútgém tetején ülő sas maga elé bámul s *gondolkozik a mulandóságról*. Az „*Estben*” a fülemile hallván a szerelmes pár dalolását, maga is belekezd egy lágy nótába. Egy másik költeményben (*Ki a szabadba*) meg a kis fülemilét a primadonnának nevezi Petőfi a természet színpadán; s az egyes bokrok páholyok, melyekben ibolyahölgyek ülnek, kik élvezettel hallgatják a primadonna csattogó dalát. Minden megtelik forró érzellemmel; csak a kösziklák, e vén kritikusok, maradnak hidegen. A tavasz hirmondójáról, a *pacsirtáról* meg azt a felfogást nyilvánítja egy helyen (*Pacsirtaszót hallok megint*), hogy e madárnak búbajos éneke kelti ki a természet virágait.

És még igen sok olyan helyet lehetne idézni, a hol *Petőfi képzelete az állatokat lelki tulajdonságokkal ruházta fel*, s a mely helyek egyszersmind annak is bizonyosságául szolgálhatnának, hogy *Petőfi az állatokat lelkes lényeknek hitte*, mint az újabb filozófiai tanok is vallják.

Költőnk képzelőtehetségének s világnézetének megismerése tekintetében figyelemre méltók az *állatok világából merített hasonlatai s szöképei* is. Álljon ezekből is itt egy pár.

„*Tündéralom*” czimű költeményében az emlékezetet éneklő hattyunak mondja, mely a tengeren hánykodó sajkája fölött repül el. A tarka kíváncsiság: kerepelő szarka; a fekete bosszu:

károgó holló. (Széchy Mária). — Az önérdék mindent elrágó hernyója a baráti hűség virágos kertjének (Tündérálmom). — *Reszket a bokor* kezdetű költeményében az a gyöngéd hasonlat van, hogy lelke úgy megrezdül, midőn kedvese eszébe jut, mint a bokor, midőn madárka száll rá. — Találhatók komikus és triviális hasonlatok is az állatok világából. Pl.

Pislogni fog a hir mécese siromnak.

Koszorus halmán,

Mint éjjel a macska szeme. (Helység kalapácsa.)

Ugyancsak a Helység kalapácsában: „Potyognak az emberek, mint a legyek őszi időben.” — Kompolti Dávidnak, a vad rablónak szerelmi nyilatkozatában pedig, melyet rabnőjének tesz, ez is előfordul: *Szeretlek, mint féreg a gyümölcsöt* (Salgó). Előfordulnak állatnevek, mint *megszólítások*: galambok, galambocskám; sátánokkal bélelt fenevadak, süldiszó, ökör stb. stb.

Előfordulnak költészetében az állatokról nyilvánított *ítéletek*: A türelem a szamarak s birkák diosó erénye (A türelemről); *Tarka, pompás toll nem ékesíti a madárt, mely zengedez* (Szép vidéknek). A madár elvándorol, mint az élet; de nem olyan hűtlen, mint ez; mert visszajön tavasszal; de az élet, ha egyszer elhagyott, sohasem tér vissza többé (Elvándorol a madár) stb. stb.

Végül figyelemre méltók Petőfi költészetében azok a helyek is, a hol *valamely állathoz kötött néphagyományok*, avagy az állatok nevéen alapuló szólásmódok fordulnak elő. Ilyenek: A sőt vén kecske is megnyalja (Ősém uram). Még a varju sem károgott utána (János Vitéz XXII). Szólt-e a szarka házfedeleteken? (Barátimhoz). — Egy rókát kétszer nyúzni (Fütty). — Azután: eleblábal, kutyabaja, *kutyaliter* (Deákpályám), kutyafuttában, lóhalálban. kakasság (Táblabíró IV.) stb. stb.

És se szeri, se száma nincs azoknak a helyeknek *a hol*, — és azoknak a módoknak, *a miként* az állatok előfordulnak Petőfi költészetében. Pl. *János Vitéznek* 27 éneke közül huszonötben szerepelnek állatok; a mi nemesak azt mutatja, hogy Petőfi képzeletét milyen erősen foglalkoztatta az állatország; hanem azt is, hogy az életének mennyire nélkülözhetetlen kísérői az állatok.

Ezzel be fejezem az ismertetést. Eddig is eléggé meggyőződhettünk, mily sokszor fölkereste Petőfi képzelete az állatok országát, s képzelete mennyi sok szép eszmét, érzést, gondolatot és képet tudott az állatvilágban felfedezni.

Rencz János.

Ha látandod atyádfiának szamarát, vagy ökrét az uton eldülve feküdni, meg ne vesd, hanem emeld fel vele együtt.

5. Máj. 22, 4.

Az állatok lelki világából.

Bobby.

Wulf Willibald után Montecuccoli Emma grófnő.

Mintegy 20 évvel ezelőtt halt meg Edinburg, Skócia fővárosában egy szegény, Gray nevezetű ember és el lett temetve az ottani Gray Friárs temetőbe. Nem lévén senkije a jó embernek, ki sirját gondozás alá vette volna, az idő romboló ereje annyira megviselte azt, hogy már alig lehetett észrevenni. Kő vagy kereszt nem jelzé a helyet, mely alatt a fáradt vándor óhajtott nyugalmit meglelé. Ki is állított volna e szegény elzülött ember sirjára emléket! A zajos élet részvétlensége vonult el fölötte, mert ő is egyike volt azoknak, kiknek távozását az élők soraiból észre nem veszik. Gyom és tövis környezé a csendes elhagyott helyet. De mégis egy emlék állt fölötte, a mely szebb és meghatóbb volt valamennyi büszke felirással ellátott síremléknél; és ez az elhunynak szegény hű Bobby nevű kutya volt; ő nem feledé a helyet, a hol ura és jó barátja, zaklatott tövises életpályája után, pihenőt talált, nem feledé, midőn az emberek már rég nem tudtak a halotról semmit; csak a kutya emlékezteté néha őket reá.

Tizennégy évig volt e sirhalom lakása a hű Bobbynak és csak akkor hagyta el a sirt, ha az ebéd ideje volt. A temető közelében lakott egy Frail nevezetű vendéglős, ki ebédet adott neki. Igen jól ismerte Bobby a déli harangozást és pontosan megjelent ott, ilyenkor elvégezve étkezését; semmi és senki se volt képes őt attól visszatartani, hogy kedves urának sirját újra fel ne keresse, a hol a londoni királyi állatvédő egyesület Bobbynak kunyhót építtetett. Így élt hát 14 évig egyedül csak jó ura emlékének, kinek zord sirja végre az ő halottas ágyalón. Eltérve a templomi szokásoktól, urának sirjába temették és ott alussza örök álmát a hű Bobby.

Midőn 1867-ben Edinburgba a kutya-adót behozták, a hű Bobby még élt; felvetődött tehát a kérdés, hogy mi történjék a gazdátlan kutyaival. Frail korcsmáros, de még a londoni képes állatvédő-újság egy munkatársa és még többen is, vetekedtek az ebadót érte kifizetni, de senki se lehetett felelős egy kutyaért, a mely senkit se akart urának elismerni. És így jutott végtére a dolgot tudomására Lord Prevostnak, Edinburg legfőbb hivatalnokának; ez a kutya viselkedését oly rendkívül érdekesnek találta, hogy parancsot adott, miszerint a kutyát az adó alól felmentessék, de még egy szép nyakravalót is ajándékozott neki, a melyen ez a felirat volt: „Gray Friars Bobbynak adományozta Lord Prevost Edinburgban 1867.”

Couthé, a hirneves tudós és állatok-jóltevője meg Lady Burdett, későbbben egy itatót állított a Gray Friars temetőbe, az állatok számára, a mely itatót a hű Bobby kutya szobra díszíti; így óhajtották megőrizteni e nemes, ritka állat emlékét.

Egy macska hőstette.

Egy urinő kis madarát mindennap pár órára szabadon szokta volt eresztetni a szobában. Egy nap, midőn a madár épen morzsát szedegetett a padlón, a házimacska, melyanagyon barátságos viszonyban állt a kis énekessel, egyszerre csak nyilsebesen rárohanva, megkapja fogaival és felugrik vele az asztalra. A hölgy agyonijedt, azt gondolván, hogy a macska meg akarja enni kedvenczét, de csakhamar észrevette, hogy a nyitott ajtón egy idegen macska sompolygott be. Miután ezt kikergette, az ő macskája azonnal leszállt az asztalról és gyöngéden újra letette a padlóra a madarát, a nélkül, hogy legkisebb bajt okozott volna neki.

(Bremai „Story-book.“)

Kosciusko lova.

Kosciusko pár üveg óbort küldve valamely ismerősének egy fiatal emberrel, megkínálta ezt, hogy arra az utra használja lovát. Midőn a fiatal ember visszatért, így szólt Kosciuskohoz: „Soha többé nem fogok az ön paripáján lovagolni, ha csak ide nem adja vele az erszényét is.“ „Hogyan?“ kérdezte Kosciusko. — „Mert valahányszor az uton egy kéregető alakja tünt elő kalapjával kezében, „felelé a fiatal ember“, a ló azonnal megállt és nem indult meg előbb, míg a koldus nem kapott valamit. Miután végre minden pénzem elfogyott, tettetnem kellett, mintha valamit adnék a koldusnak, mert máskép a ló megelegedve nem volt és nem mozdult a helyéről.

Közgyűlésünk.

Az Á. V. E. második közgyűlését m. hó 19. tartotta Széchyné Lorenz Joséphine elnöklete alatt a felsőbb leányiskola nagy termében. Jelen voltak még: Hindy Árpádné, alelnök. De Gerando Antonina, igazgató-titkár; Csáky Ilona grófnő, Wass Ottilia grófnő, dr. Haraszi Gyuláné, Szvacsina Gézané, Schwarczel Adél, Lindner Augusztá, Biela Mariska, Benel Ferencz, az Á. V. E. ügyésze, Székely Dénes v. t. stb. Az év apró eseményeinek rajzát alább közöljük az igazgató-titkár jelentésében, a pénztáros kimutatásával és a büntetések táblázatával. A jutalmakról csak jövő füzetünkben adhatunk számot, minthogy a közgyűlés elhatározása folytán a jutalmazások kiosztása az állatokkal legemberségesebben bánó 3—3 bérkocsis, fuvaros és a legfigyelmesebb 3 rendőr részére nyilvánosan a városház dísztermében január folyamán fog megtörténni. Boldogok lennénk, ha csak jutalmakkal mozdithatnók elő az állatvédelem ügyét és meg is vagyunk győződve arról, hogy a jutalom összehasonlíthatlanul jobban hat, mint a büntetés, de fájdalom, a büntetések oly nélkülözhetlenek, mint a törvények.

Tisztelt Közgyűlés!

Két évi működésről kell ma számot adnunk; még most sem nyújthatunk alkotásainkról és törekvéseinkről olyan teljes képet, mint a milyent szeretnénk, mert fájdalom! egyletünk még most is alakuló korszakában van! Alapszabályaink még nincsenek megerősítve.

De azért eddig is csökkenni nem akaró buzgalommal, tetünk a mit lehetett. Több gyűlést tartottunk, a melyeken a tagok gyűjtését sürgették, és igyekeztek azoknak számát gyarapítani, hogy előbb elméletben terjedjen az eszme.

Tagjainknak száma jelenleg 300, 9 tag meghalt; új tag lett 20. Alapító tagunk is van három és több pártoló tagunk.

Továbbá elhatározta az egyesület, hogy jutalmakat fog kitűzni, három öt forintos jutalmat, olyan rendőr számára, kik leg-sikeresebben gátolták meg az állatkinzást. Három 5 forintos jutalmat olyan három bérkocsis számára, kit brutálításért soha sem kellett meginteni és ki legjobban bánt lovaival. Végre három 5 forintos jutalmat oly három fuvarosnak, kik legkevésbé kintak állataikat, följelentve nem voltak, és állataikat legjobb karban tartották. Ezt mind a rendőrség segítségével fogja az állatvédő társaság most már jövőre kiosztani, meglevén arról győződve, hogy a jutalmazás és buzdítás jobban terjesztenek minden eszmét, főkép a humanus és művelő eszméket, mint a szigor és büntetés, a melyek mindig visszatörési vágyat gerjesztenek a műveletlen ember szívében.

Harmadszor több ingyen felolvasásokat is rendezett az állatvédő társaság. Az első fizetéses felolvasást kis alapunk gyarapítására Sándor József ur, az Emke t. alelnök-főtítkára volt szíves megtartani f. é. okt. 20-án, mely 53 forint 60 kr. tiszta jövedelmet hozott be. Fogadja ezért itten is az állatvédő egyesület forró köszönetét.

Végre az Egyesület buzgó elnöknéje, dr. Széchy Károlyné egy lapot teremtett és indított meg szeptember 1-je óta, az *Allatok Védelmé-t*, melyet minden tag ingyen kap meg és mely hivatalva van a szegény állatok iránti irgalmat oltani az emberek szívébe, s a kegyetlenségeket kevesbiteni, a melyek általában a szívet durvitják, és a miveletlenséget terjesztik a közönségben.

Ezutánra is kérjük a nemeslelkű emberek szíves támogatását. Szerezzünk új tagokat, hadd terjedjen az eszme! A ki az állatokkal nem kegyetlen, az az ember irányában annál jobb és nemesebb lesz. Üzenünk harcot minden oldalról a barbárságnak, a rosznak, csak úgy fog a jó összege növekedni e földön!

A mi egyletünk nem folyamodik sem tagjainak, sem a nagy közönségnek erszényéhez. A szíveket akarjuk megnyerni. A szívekre van szükségünk, hogy sikerrel működhessünk!

De Gerando Antonina,
igazgató-títkár.

Pénztári jelentés.

Folyó sz.	Bevétel	Folyó sz.		Kiadás	Folyó sz.		
		frt	kr.		frt	kr.	
1	Pénztári maradvány 1894-ről	416	03	1	Hirdetési táblákra . .	43	00
2	1895. év folyamán tag- sági díjakból befolyt	224	00	2	A tüzoltó congr. alkal- mából adakozás a „Hölgyek díjára“ . .	10	00
3	Felolvasásból befolyt .	53	60	3	Évi díjak behajtása kö- rüli kiadások	16	20
				4	Kérvények, postadíjak, irodai stb. kiadások .	8	00
				5	Az egyleti lap „Állatok Védelme“, a madár-hir- detések és felolvasás- belépti jegyek kiadási költségei	124	00
	Bevétel összege	693	63		Kiadások összege	201	82
	Összes bevétel	693	63				
	Összes kiadások	201	82				

Marad készpénz átvitel 1896-ra 491'81

Jegyzet: Ezen összegből 450 frt a „Kolozsvári iparosok Hitelszövet-
kezeténél“ 675. számú betéti könyvvvel van elhelyezve.

Kolozsvár, 1895. december hó 19-én.

Id. Virányi István,
A. V. Egyleti pénztárnok.

Büntetések állatkinzás miatt.

K i m u t a t á s

Kolozsvár sz. kir. város területén az 1895-ik évben állatkinzás által elkö-
vetett kihágási ügyekről.

A főljelentett kihá- gások száma.	A kiszabott büntetések összege				J e g y z e t
	elzárás		pénzbüntetés		
	nap	óra	frt	kr.	
17	23	12	54	—	

A kolozsvári Állatvédő-Egyesület 1894—7. tisztikarának és választmányának névsora.

Védnök: Gróf Bély Ákos, főispán.

Elnök: Dr. Széchy Károlyné Lorenz Joséphine.

Alélnökök: Koltói gróf Teleki Lászlóné.

Hindy Árpádné.

Dr. Apáthy István, egyetemi tanár.

Igazgató-titkár: De Gerando Antonina.

Segéd-titkár: Biela Mariska.

Ügyész: Benel Ferencz, ügyvéd.

Jegyző: Fekete Nagy Béla.

Pénztáros: Id. Virányi István, ny. m. á. v. felügyelő.

Választmány:

Hölgyek:

Albach Gézáné

Csipkés Ilona

Czirják Mariska

Dr. Finály Henrikné

Dr. Halász Ignáczné

Dr. Haraszi Gyuláné

Jékey Ilona

Özv. dr. Jeney Viktorné

Dr. Kiss Mórné

Klein Etelka

Kőváry Dalma

László Róza

Magoss Jolán

Márk Nina

Márk Zelma

Máthé Izaura

Persina Leona

Péterffy Zsigmondné

Dr. Pisztory Mórné

Roediger Kamilla

Rosenberger Fanny

Schwarczel Adél

Szerencsi Edéné

Szvacsiná Gézáné

Tauffer Ilka

Gr. Teleki Emma

Tomachot Fanny

Urbanetz Helén

Van der Velden Edéné

Virányi Irén.

Urak:

Biró Béla, apátplébános.

Boross György unitár. tanár.

Dr. Csiky Viktor egyet. tanár.

Deák Pál főkapitány.

Deáky Albert ügyvéd.

Dobál Antal ügyvéd.

Gyarmathy Miklós intendáns.

Hindy Árpád szerkesztő.

Hory Béla árvaszéki elnök.

Jakab László állatorvos.

Korbuly József szerkesztő.

Magyary Mihály szerkesztő.

Nagy Károly akad. tanár.

Reich Ármín áll. orvos.

Sándor László rendőrkapitány.

Sárocsy Árpád áll. orvos igazg.

Dr. Szabó Gyula vár. tanácsos.

Szász Domokos ev. ref. püspök.

Dr. Széchy Károly egyet. tanár.

Székely Dénes hivatalnok.

Szvacsiná Géza vár. tanácsos.

Dr. Tutsek Sándor ügyvéd.

Gróf Teleki László (koltói).

Vöröss Sándor gazd. akad. igazg.

Alapító tagok:

Báró Kemény Árpádné	130 frttal.
Gróf Teleki Árvédné	25 "
Szenkovich Márton	20 "

Pártoló tagok:

Báró Bánffy Dánielné 3 excellenciája	5 frttal.
Dr. Brandt József	5 "
Hegedüs Sándor Budapest	5 "
Keller Lajos Budapest	5 "
Báró Apor Istvánné	3 "
Gróf Bély Ákos	3 "
Báró Feilitzsch Arthur	3 "
Ferencz Józsefné	3 "
Báró Horváthné Rhédey Johanna grófnő	3 "
Báró Jósika Andor	3 "
Matskássy Pál	3 "
Szekula Ákos	3 "
Özv. gr. Teleki Domokosné	3 "
Gróf Teleki Ádám	3 "
Gróf Teleki Károly	3 "
Gróf Teleki László (koltói)	3 "
Gróf Teleki Lászlóné "	3 "
Dr. Zgorski Lászlóné	3 "

Jó népünknek új esztendőre.

Édes magyar népem! Ez új esztendőben
 Az égnek áldása áradjon rád bőven.
 Legyen boldogságod, s a jó Isten napja
 Egyformán ragyogjon emberre, állatra.
 Ember és az állat közös uton járnak,
 Mind a kettő izzad, mind a kettő fárad,
 S bármit visz az ember dolgos keze végbe:
 Nincsen az állatnál hivebb segítsége.
 Ámdé ha az állat hasznot hajt tenéked,
 Gyötrő vergődését tétlen minek nézed?
 Mért ütöd és vered magad is úgy néha?
 Mintha kínzás volna szivednek szándéka.
 S menj ki az erdőbe, nézz a madarakra,
 Fogadat oly gyakran mért fened azokra?
 Miért dülöd apró fészkeiket széjjel,
 Csupa kedvtelésből, irgalmatlan kézzel?
 Fáj az állatnak is, a mit te megérsz,
 S nem panaszkodhatik, mert ő nem beszédes.
 Ámdé hogyha egyszer fölnyilana ajka,
 Akkor kezdene ám megrázó panaszba!
 Viseld magad népem emberségesebben,
 Támadjon irgalom elfásult szivedben.
 Az állatot ápold, viselj gondot rája,
 S ne tégy olyast neki, mi neked is fájna.
 Ezt kívánom tőled ez új esztendőben.
 S jóságod, figyelmed megtérül majd bőven.
 Oh mert hisz azok csak boldogok lehetnek,
 Kik embert s állatot egytormán szeretnek!

Morócz Jenő.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZÉCHY-VILLA

I. EMELET

a hová a kósztratók, tudá-

kovódók, előfizetések

Nállandók

HAVI KOZLÖNYE.

Szerkesztő:

SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSEPHINE,

az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 frt — kr.

Fél " — " 50 "

Számonként . 10 kr.

Első évfolyam.

Kolozsvár, 1896. február 1.

6. szám.

A GYERMEK- ÉS ÁLLAT-ÉLET.

Egy reggel egy kis 6 éves tanítványom a tanterembe lépve, le sem vetette felső ruháját — a hogy a szokás kívánta — hanem mellém állott, elfogultságában köszönni sem tudott, könyvtérszemekkel kezdte azonnal panaszát: „Megölték a Pistát.”

Szeht Isten! miféle Pistát, ki? hol? — kérdeztem komolyan megdöbbenve.

A gyermekén látszott, hogy elrémülésemet nem félreértésnek, hanem méltányos megilletődésnek tartja, mert nyugodt, de bánatos hangon magyarázta, hogy „a Pista-kakast díték még ma reggel s ebédre meg is készítik.”

Vagy úgy? — szoltam könnyebbült kebellem — s te persze szeretted a Pista kakast, azért búsulsz úgy. Hát búsul-e még miatta valaki a háznál?

Bizony nagyon búsul a Holló is, nem is akart reggelizni.

Na szegény! — az jó szívú madár lehet.

Nem madár, az egy kis fekete kutya nagyon szerette a Pistát, sokszor szembe állott vele két lábra, mintha ő is kakas lenne, aztán ugráltak. A Pista nem tudta, hogy ez tréfa, néha úgy haragudt, pedig sokszor még ő kezdte.

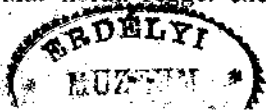
S már most a szegény Hollónak nincs pajtása ugy-e?*

Nincs bizony!

Akkor ő még jobban búsulhat, mint te. Éppen ezért ne mutasd neki bánatodat, hanem vigasztald őt.

A gyermek helyére ment s haza távozásakor egyetértő pillantással köszönt felém, mintha mondta volna: „Megyek s beszéllek én, megvigasztalom én a Hollót.

*
Egyszer egy kis tanítványom beszélte el, hogy: — „Házunk szénáspadlása mindig nyitva állott. Az ajtó fölé belől épített fészket egy pár fecske. Már korán reggel énekeltek a fedélszálon, ki-

vált mikor kis fiókáik is voltak. De éppen ezért egy öreg néni, a ki házukban lakott, nagyon haragudt, azt mondta, hogy őt már hajnalban fölébresztik éles csicsergésükkel. Váltig uszítgatta is a fecskékre három nagy macskáját, de hiában, a fecskék ügyesebbek voltak. Mi ilyenkor elfordulva neveltünk, a néni pedig még inkább mérgelődött.

Egy reggel az édes apám azt mondja: „Különös, hogy ma nem hallottam énekelni az én fecskéimet!”

Felkelt, kiment, hát látja, hogy a padlásajtó be van téve s a létra oda támasztva. Hamar fölment, az ajtót kinyitotta s ekkor feje fölött az egyik fecske rémülten kicsapott, a másiknak, meg a fiókáknak tolla, szárnya szanaszét feküdt összetépvé. A padlás két ablakán két macska ült s elégedetten nyalta bajuszát.

Apám lejött, de tán sohasem láttam olyan haragosnak, mint mikor ezt elbeszélte. Mi sirtunk, édesanyám is nagyon haragudt; be is ment mindjárt az öreg nénihez, megkérdezte, hogy ő zárta be a padlása a macskákat, hogy a szegény fecskéket megöljék?

A néni azt mondta: igen, mert nem tudott miattuk aludni. Édesanyám mindjárt fel is mondta neki a lakást. Hiában kért, hiában lármázott, ki kellett költözködnie.

Mi kitisztítottuk a fészket, az ajtókat le is emelte apám sarakaikból, de bizony a régiék helyett más fecske még nem jött hozzánk.

A gyermekek nem nagyon válogatósak a tekintetben, hogy az állatok mely csoportjából válasszák ki azokat, melyeket barátságukra méltatnak. Régen, mikor még szokásban volt, hogy a gyermekek órahosszat padra tett kézzel ültek, meglátogattam egy leányiskolát. A gyermekkarok, mint megannyi kis vonalzó, nyúltak ki a padig. A tanulók csak olykor feszítették hátra, vagy emelték meg vállaikat, ösztönszerű, de lehetőleg észrevétlen tornamozdulatokkal téve. Az első padban ülők fáradt, figyelemnélküli tekintettel meredtek a tanítóra; annál feltűnőbb volt a hátsó padokban egy pár gyermeknek vidám, mondhatni gyönyörködő tekintete. E tekintet szintén legtöbbször a tanítón függött, de közben kezükre pillantottak, majd mosolyogva, mintegy fölvilványozva emelték onnan újra föl; látszott, hogy itt van örömmük oka. Ugyanis előre elkészített kenyér- és cukormorzsát helyeztek kezük, ujjaik mélyedésébe s a tanteremben élő néhány légy — úgy látszott már szokásszerűen — repült e kedves kis terített asztalokra.

Az állatok táplálásáról beszélgettünk, egy kis első osztályos leányká jelentette: „Én nyáron a hangyáknak is adok enni. A hangyaboly körül piczi morzsákat teszek, de a szegény kis hangyák e piczi morzsákat is alig bírják bevinni házukba. Egyszer gombostűvel akartam nekik segíteni, de olyan csacsik, hogy azt hitték, őket akarom tán megszünni, s szétfutottak.

Egy téli napon számba vettem, hogy kik hallgatták meg ta-

nítványaim közül figyelmeztetésemet, hogy t. i. adnak-e a madaraknak enni s azok odagyűlnek-e a számukra szórt morzsára, magra? — „Hozzánk nem szállnak le, — panaszkodott egy kis leány — mert udvarunk szűk és sötét. Igaz, hogyha leszállanának sem láthatnám az ablakból, mert a mi szobánk a földben van (pinczelakás), hanem azért én adok a madaraknak enni.“

Hát hol és hogyan? — kérdeztem.

„A kis testvérem sirja mellé olyan sirkövet készítettett édesanyám, hogy kis mélyedések vanna' benne. Majdnem minden nap viszünk ki morzsát, kendermagot. A madarak már ismernek is, a közeli fán ülnek, néha úgy fáznak, de azért vidáman csipegnek elénk. Azt mondja édesanyám, hogy ilyenkor a madarakkal a kis testvérem is vár minket.“

Eszembe jutottak Castelar szavai, melyeket a pisai temetőben nyert benyomásait írta le: „Elakartam mélyedni, várva még nagyobb szomorúságot. De nem... a tavasz virágai kinyitották pártáikat, ... a fénylő bogarak elkezdtek mozogni, mint ragyogó csillagok a sirok sorai között, ... a tele hold megaranyozá sugaraival a siri szobrok homlokát, miközben a sötét cyprus sűrűlombozata között a csalogány dalt énekelt, mintegy éjjeli zenéül a halottak számára s mintegy ima gyanánt az éghez.“

Schwarzezel Adél.

*

Minden vadaknak, madaraknak, csúszó állatoknak és tengerben való állatoknak természetek megenyhítették és megenyhítették az emberi természettől.

Jak. 3., 7.

(Szelid bánásmód vadságukból kivételteti az állatokat.)

*

Báró Kemény Arpádné ő méltósága, ki Egyesületünk ügyeit oly meleg érdeklődéssel és már többszörös bőkezűséggel tüntette ki, ezúttal is 20 frtot küldött be az Á. V. E. elnökének oly célból, hogy ezen összeget az Á. V. E. jutalmazások kiosztása alkalmával mint 4 külön jutalmat adja ki állatvédelemért. Fogadja a nemesszívü adakozó báróné ezért egyesületünk hódoló köszönetét.

*

Az Á. V. E. jutalmainak ünnepélyes kiosztása közbejött akadályok miatt csak f. évi február másodikán d. e. 11 órakor fog megtörténni a városház disztermében. A programm a következő:

1. Elnöki megnyitó.
2. De Gerando Antonina felolvasása a Könyörületről.
3. A jutalmak kiosztása az elnök, Széchyné-Lorenz Joséphine által.

A két hizó.

Trefás versezet.

— — Öreg Ártány bácsi, nem hallja? zörgetnek;
Nyitják az ól-ajtót.
Jön már a szolgáló a kukoriczával
Látom a szakajtót.
Ói, ói! de jó ilyen ingyen élni:
Délelőtt jóllakni, délután henyélni.

A többi mind fárad maga abrakjáért;
Ló huzza szekerét,
Ókör színt, eh strázsál, a ludat koppasztják,
Némelyt meg is verik.
Ói, ói! nekünk áll a világ ingyen:
A helyiünkbe terem, a mi csak kell, minden.

A mint megéheziünk, hozzák a moslékot,
Fáin jó habarék!
Tök, dinnyehaj, savó, korpával keverve
S szilvamágy egy marék.
Lehet-e már ennél delikátabb trakta?
Hej! nagy bölcs lehetett, ki ezt összerakta.

A mi gazdasszonyunk valami jó tündér,
Kinek az a dolga:
Hogy a mankusokat nagy kitüntetéssel
Mindenütt pártfogolja
Füünkét vakarja, hátunk czirógatja,
S kend mindezt mogorván dörögve hallgatja.

Édes öcsém, süldő, igaz, hogy jól élünk,
S nem fáradunk érte;
Mit az ember kíván, minő helyébe hozzák,
Még mielőtt kérte.
Grum, grum; mind hiába, nekem nincs étőágyam
S csak úgy forgolódom ebben a jó ágyban

Szük ez a mi ólunk, rekesz alatt tartják,
Nem tetszik ez nekem.
Szalonnám dicsérik, hűz ez a fejemben
Szeget ütött régen.
Grum, grum; csak az ólat rágom nagy veszetten
S bánom, hogy ilyen sok szalonnát felszeátem.

*Gonosz sejtelmektől viszket az én hátam,
Sertém csak ugy borzong;
Ha nem is fáradunk, mért van, hogy ilyen jól
Foly ez a mi sorsunk?
Grum, grum; te csak habsolj, mennyit gyomrod felvesz;
De én már tudom, hogy a kolbász mből lesz.*

Jókai Mór.

*

Ifjusági pályázatunkra 5 dolgozat érkezett be. A jury az első díjat, egy 10 koronás Mária aranyat, Dobál Antal ur részéről, „A kanári és a macska tragoediája”-nak ítélte oda. Jelígéje „Ki az állatokat szereti, gonosz szívé nem lehet.” A jelígés levél kibontása után **László Márton** kolozsvári róm. kath. főgymnáziumi VII. osztályos tanuló tünt ki. A második díjat, 6 korona, Lorenz Pál ur adományára „Az állat védelem a nemes tett tudatán kívül, még gyakran mással is meg lesz jutalmazva” jelíggel ellátott „Caro” története nyerte el; szerzője **Schwartz Jolán**, a helybeli felsőbb leányiskola IV. oszt. növendéke. A harmadik díjat, Elpis Melena báróné „Gemma” című regényét, Széchyné Lorenz Josephine részéről, a „Pali és Juczi” történetke nyerte meg. Jelíge: »Nincs sors, nincs hatalom, ha erőd van küzdeni magaddal. Légy szabad, állhatatos s menyei palma tiéd. (Kisfaludy). Szerzője, ki félreismerhetlen írói tehetséget mutat e kis rajz megírásában, **Weisz Elza**, a helybeli felsőbb-leányiskola V. oszt. növendéke.

A *negyedik és ötödik*, „Szeresd az állatot, mint embertársaidat is szeretted” és a „Hiszek egy Istenben, a ki az állatot is teremtette” jelígekkel ellátott dolgozatok nem felelvén meg egészen a kívánalmaknak, a jelígés leveleket felbontatlanul elégettük.

A három kitüntetett ifju állatvédőnek az elnök már el is küldte a díjakat; dolgozataik pedig az „Állatok Védelmé”-ben meg fognak jelenni. A László Mártoné a februári, a Schwartz Joláné a márcziusi és a Weisz Elzáé az áprilisi számban.

Legközelebb az Á. V. E. újra ki fog írni egy ifjusági pályázatot.

*

A kanári és macska tragoediája.

Első díjjal jutalmazott pályamunka.

Írta: László Márton, a helybeli róm. kath. főgymnázium VII. oszt. tanulója.

*Jelíge: Ki az állatot szereti,
Gonosz szívé nem lehet.*

Az iskola padjaitól legalább két hónapra megszabadulva, a szünidőt szüleimmal és kis nővéremmel együtt, atyám falusi birtokán töltöttem. Igen boldogan teltek napjaim, mert nem kellett számtanra, physikára, főleg pedig szekundára gondolnom, hanem

csak arra, hogy kedvelt kis kanárimnak mindig jó kendermagja és friss vize legyen.

Egy vasárnap reggel hangos kopogás kelt fel álmaimból; gyorsan felöltözködöm, kinézek s az ajtónál a jó szomszédot pillantottam meg, ki nyaklánczon egy szép kutyát vezetett.

„Urfi! el szeretném adni ezt a hű állatot — mondá — mert igen szegény ember vagyok s még adót is kell érette fizetnem; de legelőször az urfihoz hoztam, mert tudom, hogy itt jó dolga lesz szegény Vitézemnek.“

Én szerfölött megörültem emez ajánlatnak s egy pártallért csusztattam a szegény ember markába, mire egy intéssel megparancsolta kutyájának, hogy nálam maradjon s Vitéz látva a sok jóeledelt, — mit nővérem ezalatt előbe rakott, — belenyugodott sorsába. Hamar észrevette, hogy nálam sokkal jobb dolga van, mint régi gazdájánál volt s rövid idő alatt oly hű lett hozzám, mintha már ki tudja mióta az enyém lett volna.

Mindazonáltal régi gazdáját sem felejtette el s valahányszor meglátta őt, farkcsóválással mintegy üdvözlését és örömét fejezte ki s megmaradt egyszermind a szomszéd macskája barátjának is, melylyel csodálatos módon jó viszonyban élt.

Kanárim és Vitézem társaságában igen jól éreztem magamat; kis madaramat felszabadítottam a szűk kalitkában való fogságától s szabadon eresztettem a szobában s meg is köszönte eme tettemet az által, hogy sokkal vidámabban szökdécselt ide s tova s valahányszor bementem a szobába, mindanyiszor hangosan repült elém.

Délutánonként elővettem hegedümet s kis madaram harmónikus csicsergésével kísérte a hegedü szót, kutyám pedig lábához feküdt s így élvezte a dallamos duettet.

Egy alkalommal kinientem atyámmal a tanyára s csak késő este jöttem vissza, mikor anélkül, hogy észrevettem volna, hogy szobám ablaka nyitva van, lefeküdtem. Éjfél felé borzasztó sivitást s mindjárt reá üvegdaraboknak csörömpölését hallottam; felébredek s az ablakra tekintek s ép akkor ugrott ki az ablakon át a szomszéd macskája, Rosszat sejtve azonnal gyertyát gyujtok s borzasztó látvány tárul szemeim elé: az asztal mellett élettelenül feküdt kedves kis madárkám s Vitézem nyöszörögve, véresen feküdt az ajtó mellett. A kutya ugyanis mihelyt meghallotta a madárka hangos sivitását, mindjárt tudta, hogy valami baja esett, azért az üvegajtón át berohant a szobába, de az elitört üvegdarabok borzasztóan megsértették testét, úgy, hogy azonnal összeroskadt s így tétlenül kellett néznie, hogy mikép fojtja meg régi barátja, a szomszéd macskája a kis kanárit, s hogy az, ugyanazon uton, melyen belopódzott, minden sérelem nélkül elmene-külhetett.

Nagyon sajnáltam a szenvedő állatot s azonnal bekötöttem sebeit; több mint két hétig kellett ápolgatnom, míg végre visszanyerte régi erejét s egészségét.

A kis kanárimnak nővéremmel együtt a kertben sirt ástunk s eltemettük szegénykét. Fájdalommal nézte ezt a kutya, a ki-

ben két dolog jött összeütközésbe: a macska iránt való barátság, s ura kedveltje halálának megboszulása, vagyis a hűség, mely győzött is benne.

Vitézem, miután teljesen felgyógyult, csak enni jött haza s egész nap a sz. mszéd háza előtt járkált, mintha várt volna valakit s valóban várt is. Meg akarta bosszulni régi barátjának azon tettét, hogy ura kedvencét megfojtotta.

Egy alkalommal színéből egészen kikelve ront be a kutya; rám nézett, mintha hívogatott volna, hogy kövessem őt; én követtem is s ő kivezefett engem a keribe a tanári sírjához: a kis hantón a szomszéd macskája feküdt élettelenül.

A kutya tehát a bosszu művét végrehajtotta. Ez által be lett fejezve a tragoedia; a bűnös élvezte méltó büntetését.

Vitézem ezentul még hivebb lett bozzám.

A halak és a fagy.

Általában azt tartják, hogy a folyókban, ha hirtelen befagy-
nak, minden élő lény elpusztul. Ezt azonban semmi tapasztalat
nem bizonyítja. Ellenkezőleg az látszik valószínűnek, hogy a fagy
semmi kárt sem tesz a halakban. Nemrégiben Regnard Pál
francia természetbuvár erre nézve érdekes kísérletet tett. Egy
mesterséges vízmedenczében, a melyben pontyokat tenyésztet-
tek, lassúdan lehűtötte a vizet a fagypontra, s ekkor azt ta-
pasztalta, hogy a pontyok szenderegni kezdtek, s a kopolyúik
csak igen gyöngén mozogtak. Két fok hidegnél a halak már mély
álomba merültek, de meg nem fagytak. Végre három fok hideg-
nél semmi élet nem mutatkozott rajtuk, de akkor sem voltak
meggémberedve. Ekkor szintén lassacskán engedezni kezdte a
vizet s a halak csakhamar föléledtek, úszkálni kezdtek és leg-
kevésbé sem látszott rajtuk, hogy szenvedtek. Ez bizonyosága
annak, hogy a sarkvidéki tengerekben, a melyek sohasem hül-
nek le a fagypontról 3 foknál alábbra, a legszigorúbb téiben sem
szűnik meg az állati élet, sőt az ottani fagyos vizeket más földövi
halak is megszokhatják.

Az állatok táplálásának tiz parancsolatja.

1. Ne tarts több állatot, mint a menyit módodban van jól ellátni
2. Vigyázz, hogy egyenletesen etess, ne pedig úgy, hogy egyszer sok, máskor kevés s olykor semmi se jusson.
3. Tarts rendet a táplálék nyújtásában, mert a rend felér a takarmány felével.

4. Csak jó eleséget nyujts, vagy aztán ha romlottat is nyujtanod kell, teddaz t előbb valami módon ártalmatlanná.

5. Ne tömd túl állataidat, de ne is koplaltasd, mert a tul-sok egy része ugy is kárba vész, de még betegséget is okozhat, a tulkevés pedig erőteljes, hasznosító állapotban nem képes állataidat fenntartani s így kárt te szenvedsz.

6. Fokozatosan menj át, mikor kell, az egyik takarmány-féléről a másikra, mert különben sok állatod csak bőrével fog fizetni.

7. Ne riadj vissza a táplálékok előkészítésétől se, mert az a pénz, a melyet erre fordítasz, kamatostól meg szokott térülni az által, hogy a takarmányt az állat jobban kihasználja.

8. Ne erőszakolj az állatba olyan eleséget, a mely természetének meg nem felel, vagy aztán készítsd ugy el, hogy kedvvel egye.

9. Ne bolygasd állatodat evés közben s hagyj időt neki evés után az emésztésre is, mert ez szükséges neki és haszon neked.

10. Ne feledkezzél meg a tisztaságról, jó ivóvizről s nyujts olykor konyhasót is állataidnak, mert ezen két táplálék nélkül hiába tömöd belé a legjobb takarmányt is.

Ha csak ezen tiz parancsolatot követjük is állataink táplálásában, eljárásunk nem csak ökszerű és czélszerű, hanem egyszerűs mind emberséges is lesz. Ski ne vágyna a megtisztelő „emberséges ember“ névre? Legyünk hát rajta mindenképpen, hogy megérdemeijük!

Monostori Károly,

állatorvos, akadémiai tanár.

*

Ritka állatok. A Niger-expeditio tagjai, dr. Döring, Carnap-Quernheimb hadnagy és Gruner a berlini állatkertnek pár nagyon ritka és értékes állatot ajándékoztak. Az állatkert a nevezett afrikai utazók bőkezűsége által a *Togo-háziállatok* igen különös gyűjteményével rendelkezik; ott van a fekete nyugat-afrikai *házi-disznó*; aztán a *Togo juhok*, a melyek a Kamerun-juhokhoz hasonlítanak; csakhogy nyulánkabb alakuak, szőrük sűrűbb és füleik már inkább lappancsok. Még érdekesebbek a *Haussa-juhok*, Carnap ur ajándékai, tekintélyes nagy állatok, sima szőrrel és hosszú fityegő bőrrel a nyakon; végr a kis *Törpe-kecskék* a partvidékből. Pár ritka ragadozó madár egészíti ki a gyűjteményt.

*

A miveltség alsó fokán álló népek legjellemzőbb büne: az állatok iránti kegyetlenség. A mely népnél ez felfalálható, annál ezt biztos jéléül tekinthetjük a tudatlanságnak és durvaságnak; e tulajdonságokat meg a pompa, a „nemesség“ külső jelei sem palástolhatják el. Az állatok iránti kegyetlenség megkeményíti a szívet emberek iránt is; valódi miveltséggel nem fér össze.

Humboldt Sándor.

Az állatok lelki világából.

A teknősbéka értelmessége.

Németből átdolgozta : Széchyé Lorenz Joséphine.

Nem vagyunk barátjai annak, hogy egy szerencsétlen állatot akár párosával is megfogjuk vagy megvegyük és megfosztva őt a létehez szükséges feltételektől, a nagy szabad friss természettől és számtalan társaitól, bezárjuk szobáinkba és arra kényszerítjük, hogy minket mulattasson. És ha még oly nagyon szeretjük és dédelgetjük is e szerencsétlen kedvenczeinket, mégis csak rabok azok, mégis csak fél-életet élnek a négy fal között.

Tehát nem azért közlöm egy érzelő németnek ezt a Gartenlaube-ban megjelent cikkét, hogy megmutassam, miként lehet idomítani és megcsonkítani képleg a szegény állatokat, hanem azért, hogy az állatok nagy értelmességének és alkalmazkodásának egyik új bizonyítékával ismertessük meg a magyar olvasót is.

Az említett lap egyik olvasójának két teknősbékája van; szabadon hagyja őket a szobában mozogni, egy cseréptál a medenczéjük; az állatok idomításáról a következőket mondja el a tulajdonosuk :

„Nappal a teknősbékák a medenczében maradnak, melynek vizét minden reggel föl kell cserélni, és pedig mindig legalább oly meleg legyen, mint az, a melyet reggel kiöntenek, tehát legalább is már este kell a reggel használandó vizet a medenczébe eresztetni; máskép csak addig maradnak benn, a míg megéteik, mert szárazon nem nyulnak semmihez sem. De állataim még akkor sem bűnnek el, hanem oda vonulnak a medencze melletti sarokba, belenyomják a fejüket és ott maradnának nyugodtan hetekig is, a mint társai szokták tenni és ők is tették eleinte, ha nem lennének rendezhez szoktatva, tehát „dressirozva“, mely jelző alatt nem a, mint a legtöbb olvasó magától értetődőnek véli — betanult fogásokat értek.

Mint hogy a teknősbékák nagyon magas foku meleget szeretnek, sőt voltakép a hidegnek nem is szabad őket kitenni, medenczéjüket a kályha alá helyeztem, a hol nincs is utban és épen ezért nem is zavarjuk az állatokat, ellenkezőleg ők nézik a magasan emelt főből fénylő okos szemekkel lelki nyugalommal a szoba legálaposabb tisztogatását. Még ha a legügyetlenebb cseléd a seprővel vagy törülő ruhával nedves lakukat megbillentette is, még akkor sem vettem észre, hogy felve tovább csuszta vagy nyugtalanokdta volna.

Ejjel eleitől fogva a felette tiszta és a mint már említettem: nagyon csendes állatokat a párnám alá teszem, de úgy, hogy helyüket cserélhessék tetszésük szerint. Gyakran ők ébresztenek föl engem reggel, szorosán a nyakamra vagy mellemre fekve és gombostű-finom orrszerveikből jéghideget funak rám. (A teknősbékának hideg a vére. Aztán nagy tüdei vannak és lélekezete jól van fejlődve.)

Miután magam is felkeltem, vége az ő nyugalomuknak is, tudják, hogy már most a fürdőjük lesz és aztán az étetés. Addig is a két teknősbéka sétál az ágyamon; egyszer megtörtént, hogy a kissé lecsúszott paplan terhüknek engedett, és az egyik vagy a másik teknős a földre esett, persze legtöbbször a háttára, mely ilyesmit könnyen eltűrhet. De ilyen eset soha többé nem fordult elő, mert inkább örökké a szegélyen maradnak fekvé, mintsem újra valami csuszó paplanra másznának.

Hívásra hallgatnak, ha az ágyhoz közeledem s az állatokat csalogatom, hát lejönnek, úgy szépen lassan természetük szerint és pihenéssel, de mégis lejönnek.

Egyszer ilyenkor ékalaku párnámat, melyet éjjel kiveszek és az ágy elé dobok, önkénytelenül az ágytak támasztottam, mert éppen utamban volt; egyszerre csak azt veszem észre, hogy a nagyobbik teknősbéka a rézsút lapályon leereszkedik a földre, s aztán lassacskán, de egyenesen a medenczéjét keresi föl, a mely megjegyzendő, a másik szobában van.

Ezt aztán többször ismételtem szándékosan és mindig ugyanilyen eredménnyel. Tovább is mentem, egy széket taszítva neki egészen az ágyhoz; lecsusszant rá és csak akkor hagyta el a széket, a miután, újra elkészítettem neki a rézsutos lapályt.

Ezek az én egy évi megfigyeléseim és elért sikereim a teknősbékákkal, nagyon pontos, rendszeres ápolásuk és a legjobb bánásmód után.

Hozzátehetjük, még hogy Scheitlin tanár, a nagy állattudós szerint, a teknősbéka a fogságban oly szerű lesz hogy a kézből eszik; megismeri, szereti és követi az ember hangját, sőt hálára is képes — és a zenét szereti. Azért Darwin alig írhatta volna meg a teknősbékánál tett tapasztalatok nyomán „A lelkiállapotok kifejezése” című munkáját; mert hát általában kissé butácskák még e jámbor állatok (főképp szokadán és természetük ellenes viszonyokban) de a butaság — n'empêche pas le sentiment! Csak vonásaikban „még” nincs meg ennek kifejezése!

Elefántok mint tüzoltók. Érdekes adatot szolgáltat az állatok lélektanához egy esemény, mely Kadapan történt. Mister Hodge, egy ott élő angol, kedvtelésből két elefántot tart magának, melyek rendszerint a magányosan fekvő ház udvarán tartózkodnak. Egy délután tűz ütött ki az udvart körülvevő alacsony csűrök egyikén, mit az udvarban álló főcskendő segítségével hamar eloltottak. A két elefánt ezalatt az oltók mellett állt és nagy figyelemmel kísérte munkájukat s főképp a vizsugarak hatása látszott nekik leginkább tetszeni. Pár hónappal rá ugyanazon csűr fedele újra kigyult, a nélkül, hogy a lakók hamarjában észrevették volna. Még mielőtt valaki mutatkozott volna, a két elefánt már hozzálátott a tüzoltáshoz, t. i. az udvarban levő nagy és mély vízeshordókból gyors egymásutánban nagy mennyiségű vizet szívtak be és szorgosan főcskendek a lángokba. A mikor a háznépe megjelent, a tűz már szinte egészen el volt oltva.

Zenekedvelő tehén. Holsteinből írják a következő történetet: Egy paraszt eladta tehenét egyik ösmerősének a szomszéd-faluba. Új gazdájánál a tehén konokul nem adta le tejét. Kérdőzködve előbbi gazdájától, megtudta, hogy a tehén nagy „zenekedvelő”, és csak akkor hagyja magát békén fejni, ha szép dalokat énekelnek neki. Megtették a kísérletet, meglehetősen nagy közönség kíséretében bement a lány, a kire a fontos teendőbirták, az istállóba és imc, a régi német ismeretes „Ach, wie ist's möglich den?” kezdetű népdal eléneklése mellett a tehén csakugyan készségesen engedett a műértő kezeknek.

A lovak szenvedéséről a következőket írja a Katholische Warte legutóbbi számában: A ló sok keserves kinnak van kitéve fagyos időben. Mennyit szenved a szegény állat az által, ha lelki ismeretlen vagy gondtalan gazdák és kocsisok az éjjel külön felejtett vasabrákot, sokszor egészen megfagyva, felmelegedés nélkül beleerőszakolja a szegény ló szájába. Aztán milyen kín a jeges utcák sikiőssága, mely neki a munkát az erős patkó daczára, kinjává és a felkelést, ha leesett, szinte lehetetlenné teszi. Ilyen esetben pár marok porond vagy hamu hamar segítene. De honnan veszi, ha nincs kéznél? Ezen nehézségnek elejét vették más országokban azzal, hogy minden kocsis *rendőri rendelet* folytán köteles kocsiján, vagy szekerén egy kis zsákban hamut vagy éles homokot vinni. Miért ne lenne lehetséges ezen egyszerű, kényelmes és biztos szert a szegény állatok, de még az emberek érdekében is, nálunk is meghonosítani?

*

Legyünk emberségesek az állatok ölésénél. A könyörületesség egyik pargncsolata az: hogy az ölésre szánt állatot lehetőleg *gyorsan és kínzás nélkül* végezzük ki. Ezen szabály mellőzése nem csak erkölcsiségünkre van káros következményekkel, hanem testi egészségünkre is. Ama tapasztalati tény, hogy az ölés előtt és közben szorongatott és kínozott állatok húsa az egészségre ártalmas, újabb időben a tudományos kutatás által az okok feiderítésével meg lett magyarázva.

Hogy *a háztartásban az ölés* kínzása ne fajuijon, mindenkéltől szükséges, hogy az eszközök (kések, bárdok stb.) élesek és jó karban legyenek.

Galambot és csirkéket lehetőleg fájdalom nélkül úgy ölünk meg, hogy egy erős vágással a fejet leveszszük. Még czélszerűbben járunk el, ha a fejet tuskóra helyezve ütjük le.

Kacsák és libák is, általában a szárnyasok mind ily módon ölhetők meg legkönnyebben. A nyakszirtvágással hosszabb szenvedést okoznak az állatnak. Ezen ölés módnál legalább azt ne mulasszuk el, hogy előbb az állatot a fejre mért erős csapással elkábítsuk.

A tengeri nyulat szintén ily módon kábítsuk el s közvetlenül reá a nyak nagy véredényeit vágjuk keresztül.

HIREK.

Az Országos Magyar Természettudományi Társulat állattani szakosztályában *Herman Ottó*, a kiváló tudós januárban előadást tartott *A madárvonulás és a látszólagos késésekről*.

*

A budapesti A. V. E. gyűjtést indított meg egy *mentőkocsira lovak* számára, mely 750 forintba kerül. Több nemesszívű hölgy mindjárt az eszme megpendítésére pár nap alatt 325 forint 65 krajt gyűjtött, melyből kimagaslik Grimm Gusztávnak 150 forintos és az osztr. magyar áll. tisztviselő egyeslet budai társulatának 50 forintos adománya. A második gyűjtés eredménye is ép oly biztos és pontos lesz.

*

Előadás a baromfi tenyésztésről. *Parthay Géza*, az orsz. baromfi-tenyésztési egyesület igazgatója januárban felolvasást tartott az orsz. baromfi-tenyésztési egyesületben; bemutatta azokat a baromfi-tenyésztési segédeszközöket, a melyeket franciaországi tanulmányutjáról hozott és ismertette a preparátumokat is, melyeket az ezredéves kiállításra készített. *Parthay* decemberben a bécsi első osztrák baromfi-tenyésztő egyesület kérésére Bécsben is tartott előadást a külföldön tett tanulmányutjáról.

*

Bécsben és környékén a múlt évben körülbelül 15.000, Berlinben 5905 lovat öltek meg *fogyasztás végett*. Franciaországban leginkább előkelő körökből társulat alakult kizárólag azon célból, hogy a lóhus elleni előítéletet legyőzzék és nem eredmény nélkül. Ellenszenv nélkül esznek már lóhúst akár sertés vagy birkahus helyett. 1885-ben a párisi lakosság majdnem 4 millió kiló lóhúst fogyasztott el, mely 132 lómészáros által szállított. E propaganda az ottani állatvédő-egyesülettől indult ki, Decroix a hadsereg főállatorvosának vezetése alatt, azon feladattal: eldolgozott, öreg lovak túlzott kihasználását megakadályozni.

*

Egy nevezetes paripa. *Jungenheim* város egy gyárában van egy ló, melynek a multja nagyon dicsőséges. Sok agytűd-rejt hallott, sok szuronyrohamot látott ez a ló. — Hátán hajdan Szlivniczánál *Battenberg Sándor* vezette győzelemre vitéz bolgárait. *Phönixet*, ez a fekete paripa neve, *Sándor* fejedelem halála után megvette egy *jungenheimi* gyáros, és most kegyelemből tartja — kegyelemkenyéren.

*

Állataink az ezredéves kiállításon. Az első nagy lókiállítás, melyen a használati lovakat fogják bemutatni, május 5-től 12-ig lesz az állatkiállítási területen, a hol már az 1000 lóra épült istállók berendezése is készen áll.

*

HIREK.

Az Országos Magyar Természettudományi Társulat állattani szakosztályában *Herman Ottó*, a kiváló tudós januárban előadást tartott *A madárvonulás és a látszólagos késésekről*.

*

A budapesti A. V. E. gyűjtést indított meg egy *mentőkocsira* lovak számára, mely 750 frtba kerül. Több nemesszívű hölgy mindjárt az eszme megpendítésére pár nap alatt 325 frt 65 krt gyűjtött, melyből kimagaslók Grimm Gusztavnak 150 forintos és az osztr. magyar áll. tisztviselő egyesület budai társulatának 50 forintos adománya. A második gyűjtés eredménye is ép oly biztos és pontos lesz.

*

Előadás a baromfi-tenyésztésről. *Parthay Géza*, az orsz. baromfi-tenyésztési egyesület igazgatója januárban felolvasást tartott az orsz. baromfi-tenyésztési egyesületben; bemutatta azokat a baromfi-tenyésztési segédeszközöket, a melyeket franciaországi tanulmányutjáról hozott és ismertette a preparátumokat is, melyeket az ezredéves kiállításra készített. *Parthay* decemberben a bécsi első osztrák baromfi-tenyésztő egyesület kérésére Bécsben is tartott előadást a külföldön tett tanulmányutjáról.

*

Bécsben és környékén a múlt évben körülbelül 15.000. Berlinben 5905 lovat öltek meg *fogyasztás végett*. Franciaországban leginkább előkelő körökből társulat alakult kizárólag azon célból, hogy a lóhus elleni előítéletet legyőzzék és nem eredmény nélkül. Ellenszenv nélkül esznek már lóhúst akár sertés vagy birkahus helyett. 1885-ben a párisi lakosság majdnem 4 millió kiló lóhúst fogyasztott el, mely 132 lómészáros által szállítatott. E propaganda az ottani állatvédő-egyesülettől indult ki, Decroix a hadsereg főállatorvosának vezetése alatt, azon feladattal: eldolgozott, öreg lovak túlzott kihasználását megakadályozni.

*

Egy nevezetes paripa. Jungenheim város egy gyárában van egy ló, melynek a multja nagyon dicsőséges. Sok ágytűdőrejt hallott, sok szuronyrohamot látott ez a ló. — Hátán hajdan Szlivnicznánál Battenberg Sándor vezette győzelemre vitéz holtárait. Phönixet, ez a fekete paripa neve, Sándor fejedelem halála után megvette egy jungenheimi gyáros, és most kegyelemből tartja — kegyelemkenyéren.

*

Állataink az ezredéves kiállításán. Az első nagy lókiállítás, melyen a használati lovakat fogják bemutatni, május 5-től 12-ig lesz az állatkiállítási területen, a hol már az 1000 lóra épült istállók berendezése is készen áll.

*

Bosnyák ökrök a kiállításon. Az uzorai czukorgyár 34 drb hizott ökröt jelentett be a hizott szarvasmarháknak május 15-től 20-ig tartandó kiállítására. A czukorgyár 6 drb passzavinai, 6 drb zsemlyeszínű Spreca-völgy fajbéli, 6 drb szürke színű bellöldi, 6 drb barnaszínű bosnavölgyi és 10 darab magyar ökröt állít ki.

*

Nemzetközi kutya-kiállítás. Az országos állat-kiállításokat rendező bizottság Bárczy István ministeri tanácsos javaslatára elhatározta, hogy a kutyák kiállítása nemzetközi jellegű legyen és elkülönítve a szárnyasokétól, E határozatot a közmivelőzési minister jóváhagyta, s így f. é. június végén 3 napig nemzetközi kutyák lesznek kiállítva; valószínűleg *kynologikus kongresszussal* lesz összekötve a kiállítás.

*

A méhek augusztusban lesznek kiállítva és az akkor folyó méhészek kongresszusán a többek között Bálint Sándor dr. előadást fog tartani a *méh természetrajzáról*.

*

A pók falánksága. Egy angol természettudós nemrég a pókok életmódját tanulmányozta. Egy pókot megmért étkezés előtt és étkezés után, s konstatálta, hogy egy ember, ha a pókéhoz hasonló étvágya volna, egy ebédre körülbelül két egész ökröt, tizenhárom juhot, tizenkét borjut és négy tonna halat fogyasztana el.

Ruhadívat — kutyák számára. A Temps egy munkatársa érdekes összeállítást csinált a kutyák számára készülő ruhákról. Az egyszínű, világos takarók, a tulajdonos ékes monogrammjával, már csak a kutya-toilettek kezdetleges ősalakjának tekinthetők. Habár önérzetes kutyák csak mérték szerint készült ruhákat viselnek, a szabók mégis nagy raktárt tartanak modern kutyaöltözékekből. Téli- és esőkabatok, porköpenyek, utazó bundák, fogadó és házi öltözékek ezer számba hevernek ezekben a raktárakban, a melyeknek legelőkelőbbje a Palais Royalban levő. A kabátkákon természetesen zsebek is vannak, hogy a kendőket és tramway-jegyeket megőrizhessék a kutya uraságok és ő nagyságák. Az idei saison, mint nevezetes ujdonságot, a kutyafehéreműt produkálta: batiszt ingek egészséges selyemből és surahból készültek az ideges kutyáknak. Ezek az ingek a kutyák monogrammját viselik, azonkívül a tulajdonosét is, czimmerrel és koronával. A zsebkendő, a mely nem annyira az orr, mint inkább a könyező szemek szolgálatára áll, szintén monogrammos és selyemből való. Hosszu kísérletezés után sikerült a lábbeli-kérdést is megoldani. Kaucsuk-czipők is készülnek, a melyek az ujjakhoz simulnak. Ugyilátszik, a kutya-szabó urak jó üzleteket csinálnak, a mi abból is magyarázható, hogy a „vevők” nem ismerik a *hitelezés* fogalmát. Érdekes körülmény az is, hogy egyes uraságok a kutyák ruháját éppen olyan formára készíttetik, mint a lakájoké. Egy bankár a leánya lakodalmára kutyáinak valóságos menyasszonyi toiletteket készíttetett fehér selyemből!!!

Hasznos tudnivalók.

Az állatok felfuvódása meteorizációja ellen. E kitűnő és nagyon egyszerű szer, amely nagy veszedelem a lovaknál, tehéneknél stb. használ: 2 leveles kanál chlór-káli fél liter vízben. Lónak, tehénnek azt az adagot egészben kell beadni, míg borjúknak és ürüknek kevesebb is elég. *(Párisi Fügő.)*

Nagy kiu a lovakra nézve rosszulálló igazserszám. Gondoljuk meg, mily kellemetlen érzést okoz szűk cipőben járni, a szegény lovakat pedig gyakran kinozzák rosszul álló hám által. Egyrészt a fájdalmas nyomást kell elviselniök, másrészt azzal még nehéz terhet is huzni, abban pedig nagy állatkinzás rejlik, melylyel keveset törődnek. A találékonyság igyekezett a bajon összeállítható lóigával segíteni. A széjjelrakható igák egyszerűen 6 cmterrel meghosszabíthatók és 3 cmterre bővíthetők, egyébként a ló termete és vezetése szerint, a huzási vonalban is igazítani is lehet azokat. A sokat szenvedő szegény lovak érdekében hogy új igák beszerzésével első sorban szétrakhatóknak adjanak előnyt a lótulajdonosok, melyek azért is czélszerűbbek, mert kisebb és nagyobb állatokra egyaránt használhatók. *(All. Öre.)*

A takarmányról. Hogy a tej mennyisége és minőségére nézve mily befolyást gyakorol, általában tudva van, de kevésbé ismeretes, hogy némely takarmányfélék lényeges befolyással vannak egyes tej- és sajtbetegségek előmozdítására. Hiszen a kómény is, melyet pedig mint az emésztést elősegítő takarmányt dicsérni szoktak, keserű izt ad a tejnek; nemkülönben későn kaszált bükköny és csillagfürt takarmányozása után is keserényés, nehezen köpülhető tejet kapunk. A vadgesztenye szintén keserű tejet és nyúlós tejfölt eredményez s ha vadkomlót eszik a tehér; az ennek tejéből nyert túró nyúlós lesz, a sajt pedig felpuffad.

„Nemzet.”

Az istállókból hogyan lehet távol tartani a legyeket, azt a következő módon írja le egy jó gazda: „Huszonhárom esztendeig hiában igyekeztem istállóimat a legyektől megszabadítani; mindent a mit csak hallottam, megtettem és alkalmaztam siker nélkül, a legnagyobb tisztaság daczára. De most három év óta oly kitűnő eredménnyel használom a következő módszert, hogy már csak őszkor mutatkozik pár légy az istállóban, február vége felé meszelni kezdem az összes istálló és gazdasági helyiségeimet, belekeverve minden akó mészbbe $\frac{1}{4}$ liter Brockmann-féle Kresolint. Ajánlom ezt megkísérteni. A siker meg fogja jutalmazni a fáradságot.”

Madarak a szobában. Arnold Frigyés, kitől nem rég jelent meg a Reclam-féle „Universal-Bibliothek”-ben egy könyvecske a kanári madár ápolásáról, ugyanott most a kis, hasznos füzetecskének egész sorát adja ki „Unsere einheimischen Stubenvögel” czim alatt. Ára 12 krajczár és minden könyvkereskedésben kapható.

A Szent-Gotthárd című társ. és közműv. hetilap f. é. 6. és 7. számában hozta az „Állatok Védelme“ deczemberi füzetéből az „Állatok télen“ című cikket, magyar és német nyelven, a „*S. d. ungarische Reform*“ legelső számunkból „Czéljaink“ felirattal czikket, úgymint az „*Erdéyi Híradó*“ (már deczemberben) a „Jézus és az állatok“ című dolgozatot. Mennyit lendítene az állatvédelem ügyén és eszméjén, ha sok, sok lap átvenné és a szélesebb körökben terjesztené az Áll. Véd. cikkeit!

Felhívás előfizetésre.

Nem győzzük eleget felhívni a nagy közönség érdeklődését az állatvédelem eddig oly nagyon elhanyagolt ügyére, nem győzzük eleget kérni tisztelt olvasóinkat, hogy tagokat gyűjtsenek az Á. V. E.-nek.

Mert csakúgyan nincsen egyesület, mely annyira a közönség tényleg közreműködésére lenne utalva, mint az Á. V. E.; egyedül nem tehet szinte semmit; számos részvevő munka- és elvtársaktól támogatva, sokat elérhet.

De a mellett nincsen egyetlen egyesület sem, a melynek ily csekély tagdíja volna és egyetlen egyesület sem, a mely tagjainak annyi kedvezményt nyújtana, mint az Á. V. E. Egyesületünk, bár még kezdő és szegény, mégis nagy és gazdag Á. V. E.-ek mintájára, melyeknek minden évben pár nagyobb adomány jut, egy legalább három forint értékű havi közlönyt ingyen küld tagjainak, a mint a missionáriusok küldik messzi tengeren túl havi jelentéseiket, panaszaikat, kérelmeiket a készséges hívőknek, minél bensőbb ragaszkodást, minél további terjesztést kérve.

Kérjük ismételve a t. közönséget, hogy az állatvédelem eszméjét támogatva, minél többen álljanak be, minél többen szerezzenek tagokat az Á. V. E. számára, előfizetőt e kis lapnak, mely az állatvédelem eszméjét ismertetni és terjesztetni, az állatokhoz való szeretetet gerjesztetni és táplálni akarja. *Ha mindenki, a kihez lapunkat e kéréssel elküldjük, csak 2 tagot is gyűjt, már nagy szolgálatot tesz ügyünknek, a szegény, elkínzott állatok érdekében.* Nagyon kérjük a t. tagokat, az állatvédelem barátjait általában, hogy e kis fáradságot, az érdeklődő szeretet e kis jelét, ne tagadják meg tőlünk, ügyünkötől.

Az Á. V. E.

Szerkesztői posta.

Jenei Sz. Á. Al-Delről. Köszönet szíves érdeklődéséért. Ugyanaz a cikk a párisi Figaro okt. 12-ki számából la-unk számára már le van fordítva, és áprilisi számunkban meg is fog jelenni.

Kérdésközlőknek. Azért, mert a tagok névsorát az előző füzetekben már adtuk és minden évben akkor adjuk, a mikor a tagsági díjat befizetik.

Több előfizetőnek: Kolozsvár környékén. Nagyon kérjük azokat a tisztelt tagokat, a kik 1895-ki tagsági díjukat még be nem fizették, (egy pár közülök többszörös felszólításnak daczara sem), hogy szíveskedjenek azt az —1 forintot vagy az Á. V. E. pénztárosához, id. Virányi István urhoz, Hosszu-utca, vagy az „Állatok Védelme“ szerkesztőségébe, (Széchy-villa) február 20-áig beküldeni, mert sajnálatunkra lehetetlenség lenne lapunkat továbbra is megküldeni nekik, mely úgy is oly sokba kerül az egyesületnek; hogy csak igen sok (és persze pontosan fizető) tag vagy előfizető tarthatja fel.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:
SZÉCHY-VILLA
I. EMELET
a horáz. a kéziratok, tájé-
koztatók, előfizetések
küldendőik.

HAVIKÖZLÖNYE.

Szerkesztői:

SZÉCHY KÁROLYNE LORENZ JOSEPHINE,
az Egyesület elnöke.

Tágoknak
tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 frt — kr.
Fél " — " 50 kr.
Számanként . 10 kr.

Első évfolyam.

Kolozsvár, 1896. márczius 1.

7. szám.

A KÖNYÖRÜLETRŐL.

Könyörület, szájalom! A mikor ezek nem üres szavak, akkor az általános közművelődésnek egyik leghatalmasabb eszközei! A legtöbb szép, nemes, valóban önzetlen, fenséges tettet a szájalom, a szívnek meleg túlradása hozta létre e világon! Az, a ki valóban ember, művelt ember, a legmagasabb értelemben, nem csak azt mondja: „semmi a mi emberi, nem idegen reám nézve“, hanem még: „semmi, a mi csak él, szenved és érez, nem idegen reám nézve“.

A szájalom a szívnek legnemesebb ihlete. Egy ind költő, beszél a legenda, egyszer egy madarat látott, mely sebesülve hullott lábai elé, s épen a halállal vívódott. A költő szive fájó sóhajjal telt meg és dobogásával a haldokló kis madár vergődését kísérte: ezen mértékben öntött panaszból, e rythmusos zokogásból, született meg legegyszerűs a vers, a költészet.

S csakugyan a szájalom, a szeretet a valódi költészetnek és művészetnek szent forrása! Hanem e szeretetnek, e szájalomnak ki kell terjednie az egész természetre.

„Az ember nem üdvözülhet egyedül“, mondja Michelet a „Bible de l'Humanité“ nevű gyönyörű munkájában. „Az ember csak a nagy mindennek üdvözlése által érdemli meg saját üdvösségét.“

Az egész természetnek, az állatnak is meg vannak jogai Isten előtt! Az állat, eme sötét rejtély, a befejezetlen álmok és néma fájdalom szomorú világa, mely fegyvertelenül van kiszolgáltatva a még barbar, durva emberek visszaéléseinek és kínzásainak! Fegyvertelenül? igen, de nem visszatorziás nélkül, mint a hogy minden tettek meg van a maga következtése az erkölcsi világban. Az, a ki kegyetlen kézzel közeledik a természethez, az, a ki kegyetlen és brutális alsórendű véreink iránt: az háromszorosan vét és háromszorosan leszáll!

Alászáll, mert vét a természet ellen. Az egész természetnek föl kell lázadnia azon fejlettebb lény ellen, ki felsőbbiségét arra használja, hogy alsóbbrendű, gyámoltalan véreit kínozza és szenvedtesse.

Alászáll, mert vét önmaga ellen. A ki kegyetlen, az gyáva és aljas. A bátor, nemeslelkű emberek, az erősek, szelidek és jók.

Végre alászáll, mert vét a társadalom ellen. Mert a kegyetlenségek szemlélése durvítja a tömeget. A szem, a szív hozzá szokik a szenvedések látásához. Fölébred a félművelt emberben szunnyadó vadállat, s a kik a kínoztatást az állatokkal kezdik, majd mindig az emberekkel végzik!

Könyörület tehát az *Igazság* nevében! Az igazság az életnek, minden életnek legszentebb, leggazdagabb kútforrása. Az, a ki igazságos önmaga iránt és a természettel szemben is, a ki kegyeletet érez az életnek minden nyilvánulása iránt, annak lelke összhangban lesz önmagával s az egész természettel.

Érezni fogja, hogy a hol élet van, dereng egy kis homályos öntudat, ez az öntudat legkezdetlegesebb alakjában és a haladás után sovárog. Egész világegyetemünk jelszava: *fölfelé!*

Ezen törekvést az eszmény felé, melyet mind tisztábban és tisztábban fedezünk fel, segíti elő az igazságos ember, hogyha Isten munkása akar lenni e földön. Az állatok is mind tökéletesebb és tökéletesebb segédjei lehetnének az embernek, ha nem butítóknak agyon a sok kínoztatás és rossz bánásmód által. Pedig gondoljuk csak el, mivé lett volna az emberiség, életének bölcséjében, hogyha nem segítették volna meg a házi állatok!

Tehát könyörület az *Igazság* nevében!

De könyörület még a *Haladás* nevében is! Sok a tenni való! Sok, sok igazságtalan szenvedés van még e földön, a melyen segíteni kell! Ki kell irtani a nyomort, a fájdalmat, a szenvedéseket! Ki kell irtani a lelki és testi szennyet, a romlottságot, a bűnt! Ki kell irtani a tudatlanságot, a sötétséget, a disharmoniát! Kevesbiteni kell a börtönöket s azok helyébe több iskolát, jó iskolákat kell állítani. Küzdeni kell az önzés, minden önzés ellen, minden visszaélés ellen! Nevelni kell önfeláldozó, nemes társadalmat, mely a létért való küzdelemből elérje a létért való összhang eszményét. Ezt mind a haladás, a könyörület nevében!

Ily értelemben szolgálja e haladás, e könyörület ügyét az állatvédő-társaság is. Miután meg van arról győződve, hogy buzdítás, jutalmak kiosztása által jobban szolgálja az ügyet, mint szigor és büntetések alkalmazása által: elhatározta, hogy minden évben egyelőre három bérkocsist, három fuvarost és három szamosvizet hordó embert fog megjutalmazni azok közül, kik legsikeresebben működtek az állatkínoztatás megállításában, s illetőleg kik legkevesebbé voltak kegyetlenek az állatok alkalmazott állatokhoz. Ma is három rendőrnek, 3 bérkocsis, 3 fuvarosnak lesz szerencsénk 5—5 forint jutalmat kiosztani. A szamosviz-kihordók közül, fájdalom, a mai napig *egy sem* mutatkozott érdemesnek a legeslegkisebb jutalomra se.

De reméljük, hogy a könyörület mind több és több sziveket fog megnyerni ezután még a legalsóbb néposztályban is, s hogy mind több és több humanus embert fog kelleni megjutalmaznunk!

De Gerando Antonina.

A pók versenye.

Versenyre hitta a pók
A selyembogarat;
Remélvén, hogy előtte
Győzelmet ő arat.

És a bogárka finom,
Hossza selymet bocsát;
A pók ügyes kötéssel
Szerkeszti hálóját.

Szól a bíró, kiben a
Két fél megegyezett,
S a versenyzők művéről
Igy mond ítéletet:

„Mesterséggel szövéd, pók!
A háló-szálakat,
S amannál finomabb is,
De — nem tartós, szakad.

Selymed, művész bogárka!
A tartós szálakért:
Igazsággal nyéré el
A győzelem-babért.

Mig széjjelmálik, a pók
Hálója hirtelen:
Tart a szilárd selyemszál
Sók számos éveken.

Ki akkép él, hogy ötet
Túléli, mit művel:
Annak sírszobra díszlik
A hír repkényivel!

Tompa Mihály.

Még a sárkányok is nyujtják emlőiket és szoptatják kölykeiket.

Jer. Sir. 3, 4.

Gróf Kornis Viktor ö méltósága 25 frtot küldött az Állatok Védelmé szerkesztőségének alapítódíjjul. Fogadja a nemes gróf ezért egyesületünk hálás köszönetét.

Az Á. V. E. jutalmi kiosztásának ünnepélye febr. 2-án folyt le szép és előkelő közönség jelenlétében d. e. 11 órakor a városház közgyűlési termében. Az ünnepélyt dr. Széchy Károlyné Lorenz Joséphine elnök nyitotta meg a következő beszéddel:

Tisztelt közönség! Állat-Védő-Egyesületünknek ma van először alkalmá, pár szerény jutalmat kiosztani olyanoknak, kik szeretetet mutattak az állatok iránt, az emberek hú és hasznos társai iránt. Örülök és köszönöm egyesületünk nevében, hogy eljöttek e kis ünnepélyünkön résztvenni. Mert ünnep ez nekünk, ha jó emberekkel vagyunk együtt. Midőn e pár jutalmazásról van szó, tudom, érzem, hogy nem jutalmazzuk meg e pár emberrel mindazokat, a kik megérdemelnék, mert az szinte lehetetlenség lenne: annyian vannak bizonyára, kik állataikkal jól bánnak, szeretik és védik. Azok, a kik nem teszik, hanem gyötrik a szegény állatot, legtöbbször tudatlanságból, nem rossz szivűségből cselekszenek. Meg *szokásból* is. Azért oly nagyon szükséges, hogy már a gyermeket neveljük az ember — és állat — szeretetében és kimélésében. A Rochowi-elbeszélésekből híres az a halálra ítélt gonosztévő, a ki még kivégzése helyén is, pár perczczel halála előtt, sirva vetette szemére édes anyjának, hogy *miért nem tiltotta meg neki gyermekkorában az állatok kinzását*, mert ő a mint bevallotta, az állatok kinzása által lett oly érzéketlenné, hogy később nem átalotta embereket is kínozni és végre — meg is ölni. Az állat-védelemnek tehát az lenne legnagyobb vágya és diadala, ha minden házban a szülők vennék át azt az *áldásos feladatot*, hogy gyermekeiket és cselédeiket szép szóval, de **következetesen** az állatok szeretetében nevelnék. És ez főképen az anya, a gondos háziasszony feladata, a kiről oly szépen mondja a biblia, hogy házat és földeket örökölhetünk emberektől, de egy gondos jószívű háziasszony isteni ajándék. Ügyünket, az *állatvédelmet tehát melegen ajánlom éppen a háziasszonyoknak*, hogy így a gyermek szívébe és tudatlan cselédek lelkébe vessék a szeretetet, a türelmet, a *nagy* türelmeknek gyakorlatát. Önöknek pedig, kik abba a kellemes helyzetbe juttatták minket, az Állat-Védő-Egyesületet, hogy elismerésünknek kifejezést adhassunk, Önöknek pedig köszönetet mondok nemcsak egyesületünk, de minden állatvédő, minden emberséges ember nevében. Buzdítsák jó pél-

dával számos társaikat, hogy a jövő esztendőben nemcsak három, de harmincz jutalmat oszthassunk ki és nemcsak olyanoknak, a kik *lovakkal* bántak jól, de olyanoknak is, a kik a szárnyasok, szarvasmarhák, a kutyák, madarak és mindennemű állatok iránt irgalmasok voltak.

„Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyerneek.“

Mielőtt a jutalmakat kiosztanám, kérem De Gerando Antonina igazgató-titkárunkat, hogy sziveskedjék felolvasását megtartani.

Erre a titkár e füzet első helyén közölt felolvasása következett.

Azután kiosztotta az elnök: Széchy Károlyné pár buzdító és elismerő szó kíséretében a kilencz 5—5 frtos jutalmat: Raj Simon, Kiss László, Koltza Tivadar közrendőröknek, buzgóságukért az állatok kínzásának megakadályozásában; Marusán Gábor, Pap László, Becker József bérkocsisoknak; Pável Sándor, Szárny Mózes és Szőjke Ferencz kocsisoknak, az állatokkal való emberséges bánásmódért. Az elnök végül megköszöni a közönség megjelenését és bejelenti, hogy a városi törvényhatóság ülésében évi 200 frtnyi segítséget szavazott meg az Á. V. E.-nek.

Caro.

Második díjjal jutalmazott pályamunka.

Írta: Schwarz Jolán, a helybeli fels. leányisk. IV. oszt. tanulója.

Jellege: Az állatvédelem, a nemes tett tudatán kívül, gyakran más-sal is meg lesz jutalmazva.

Gazdag volt! De mit ért neki a gazdagság! Egyedül állt a nagy világban, messze távol hazájától. Egyetlen leánya volt egy gazdag amerikai telepitvényesnek. Margit, nevezzük így, alig emlékezett hazájára, de mégis sokszor úgy megfájdult szive a honvágytól; s mikor szülei meghaltak, elhatározta, hogy mennél előbb visszafér oda. De nem ment ám ez olyan könnyen! Atyja óriási birtokot, gyárat hagyott hátra, melynek vezetése az ő gyenge vállaira nehezült. Igaz, hogy volt, a ki ebben támogatta; ez gyámja John ur volt, atyjának testi-lelki barátja, a ki ugyszólván jobb keze volt Margitnak és időt, fáradságot nem kímélve, igyekezett az ő kedves gyámleányának segítségére lenni.

A birtok egyik részén emelkedett a gyár, mellette mint apró fecskeszkek a munkások lakásai. Oldalt ettől a lakóház állott, a mi kastélynak is beillett volna, gyönyörű kerttel; a kertben pompás virágok, magas fák váltakoztak szép sorjában egymással. Ebben a házban lakott Margit, egy hű öreg komornájával, Emmával, a kinek hazája szintén Magyarország volt. Margitnak egyik fő örömét remek nagy kutyája, Cafo képezte. Szép, nagy fekete

bundájú állat volt, nagy okos szemekkel, melyek olyan barátságosan tudtak nézni. Szerette is mindenki Carot. De mégsem! Nem mindenki. Volt egy ember a telepítvényen, a munkavezető, ez nem szerette, sőt utálta s ahol csak tehetett, még boszantotta, bántotta is a kedves állatot. No de a kutya sem mutatott jó indulatot iránta s ha Dicket, így hívták, közeledni látta, haragosan morgott s mindannyiszor rá akart ugrani s a máskor oly csendes állatot alig tudták megfékezni. Margit ezen nem győzött eléggé csodálkozni; nem tudta miért viselkedik kutyája oly nagy ellenszenvvel Dick iránt.

Este volt, Margit éppen le akart feküdni, mikor egyszerre vörös es lángok kezdtek az ég felé csapkodni, megvilágítva az egész tájat. Margit az ablakhoz rohant, telrántotta és kinézett. S mit látott? A gyár égett. Majdnem esztét vesztve rohant, Emmától követve, ki a szabadba. Ekkor már mindenki talpon volt. A munkások az oltáshoz fogtak, az asszonyok, gyermekek síkoltozva szaladgáltak ide-tova cél nélkül. John ur, Margit gyámja nem volt otthon, Dicket pedig sehohsem találták; a többiek oltottak, dolgoztak, de nem tudták a módját. Szerencsétlenségre még nagy szél is kerekedett, mely a szikrákat széthordta, veszélynek téve ki a lakóházakat és a munkások kis kunyhóit, is. Rettentő zavar uralkodott; de mi most hagyjuk eztegy kissé s nézzük mit csinál a mi Dickünk.

Egy lámpással és egy csomó tolvaj kulccsal lépteit Margit szobája felé irányozta. A szobában senki sem volt, csak Caro, kit a nagy zavarban elfelejtettek kiereszteni és ki keservesen vonított; de abban a pillanatban, midőn lépteket hallott, az ő állati ösztönével tudta, hogy most nem jó barát, hanem ellenség közeledik; azért elnyugodott s merőn figyelt az ajtóra. Dick minden akadály nélkül belépett. A pénztárt felnyitotta, egy nagy csomó értékpapirt és aranyat kivéve. Eppen kifelé indult, mikor valaki hátulról megragadta, a földre tiporta és erősen tartotta. Dick borzasztóan megijedt s ijedelme még fokozódott, mikor ellenfelében Carora ismert. „Átkozott kutyája“, mormogá fogai között és igyekezett tőle szabadulni. De nem lehetett ám! Caro erős egy állat volt. Egyszerre léptek hallatszottak. „Végem van“, gondolá Dick s elvesztette eszméletét. A szobába Margit lépett be. „Caro, az istenért mit mivelsz!“ kiáltott és rohant, hogy kiszabadítsa Dicket. De visszatántorodott attól, a mit látott. A pénztár nyitva, az aranyok, értékpapírok Dick kezeiben, ki mereven, mintegy halott, feküdt a földön. Margit közel volt az örüléshez; egyik bajból a másikba; szerencsére a tüzet eloltották, de most már mit tegyen? Ekkor lépett John ur a szobába, mint valami mentő angyal. Eppen megérkezett volt és a szerencsétlenséget hallván és látván, rögtön Margithoz sietett. Eleinte ő sem tudta mire vélni a szobában játszódó jelenetet, de csakhamar átlátott a szitán. Látta, hogy Dick tolvaj, hízog csaló. A remegő Margitot megnyugtatta s Emma gondjaira bízva egy másik szobába küldte. Ő meg Dicket megkötöztette, egy sötét pinézébe záratta, másnap pedig a közeli városba küldött rendőrségért. A vizsgáló bírónak

aztán bevallotta Dick, miután látta, hogy így is, úgy is veszve van, hogy a gyárat ő gyújtotta fel, gondolva, hogy ebben a zűrzavarban meglophatja Margitot. S ha Caro nincs, akkor elkezdett munkáját be is fejezhetné volna. De a sors másképp akarta s Dick meglakolt büneieért, Margit ezután még kevésbé sem akart Amerikában maradni s Caro és Emma kíséretében nemsokára átvitorlázott Európába, a vagyon s gazdaság kezelését, a míg nem akadna vevő, John urra bízva. Hogy itthon hogy teltek Margit napjai, nem tudom, de reméljük, hogy boldogan.

Szeresd az állatot!

(Az orsz. Á. V. E. pályázatnál dicséretet nyert költemény.)

Az ember önmagáról fennen hirdeti:
A földnek nála bölcsőbb lénye nincs,
A szellem büszke lénye urrá őt teszi,
Mert hát övé csupán ez égi kincs!

Az állat, az csak arra jó, hogy kinjait
Szemlélje vad gyönyörrel a vadász,
Vagy roskadozni lássa fáradt csontjait,
Ha már hiába az ostoresapás.

Te ember, mondjad, más anyagból
vagy talán?

Más élet pezsg tebeanned, más erő?
Nem vagy te éppen oly hitvány parány?
Legfeljebb gőgösebb és kérkedő.

Hány állat hozzád képest mintakép?!
Szorgalmasabb vagy, mint a gyöngé
méh?

Piciny hangyától példát munkakedvre
végy;

Ebédnek szíve hübb, mint emberé!

Ha van keblednek mélyén vallás, hit
s erény,

Ez bizik Istenben gyarló szíved,
Feledned nem szabad, hogy minden
többi lény

Istennek alkotása, — nem tied,

Nem hitvány eszközöd s csak kinra
szánt,

Mit vérig gyötresz, bántasz, ütlegelsz;
Az állatot s az embert védjed egyaránt,
Erkölcsi dicsre méltó így lehetsz!

Raischl Ferenc,

a II. ker. all. reáltanoda VIII.
osztálybeli tanulója,

Az elevenbonczolás nem hogy exact igazságot ki nem derít, sőt kiapadhatatlan forrása a balvéleményeknek és tudományos czivódásoknak. Pflügernek „Archiv” czimű 1836. évi folyóiratában a 75. oldalon a következőket olvassuk: Mily vonatkozás áll fenn az idegrostoknak vezető és ingerlő eljárásban többször tétetett már kérdés tárgyává. Nagyon csalódik azonban, a ki hinné, hogy a felelet egyformán hangzott volna. Ellenkezőleg látjuk, hogy különböző szerzők, daczára, hogy hasonló kísérleti módot és ugyanazon behatási eszközöket alkalmaznak a rostokra, egészen ellenkező eredményre és következetesen különböző véleményre jutnak.

Vivisectióra soha sem vetemedtem és nem is fogok.

Dr. Rokitsanszky tanár.

Először az emberiség, azután a tudomány.

Dr. Arlt tanár.

La Promenade des boeufs gras, a koszorus ökrök diadalmenete, Párisban nagyszerűen sikerült. Páris, ez a nagy zsenális gyerek, csak ökrökért lelkesedett három nap, t. i. febr. 16., 17. és 18-án. Igenis, három nagy ökör, elvtársaik közül a legkövérebbek, azzal a szerencsével dicsekedhetett, hogy néhány millió emberben lázas érdeklődést tudott gerjeszteni maga iránt. Franciaország összes ökrei pályáztak az első díjért mézszáros gazdáik beleegyezésével. Az első díjat mindig a legjobb etetett, a leg-egészségesebb külsejű és a legsúlyosabb ökör kapja meg, tekintet nélkül szellemi képességeire. A pályanyertes ökröt megkoszorúzzák és díjmentesen kapja a „Boeuf gras” címet és rangot. Hajdanában, régi gall szokás szerint, nagy diadallal hordozták körül a babérmagkoszorúzott ökröt Páris valamennyi boulevardján, még pedig farsang utolsó napján. A szedáni katasztrófa azonban véget vetett a koszorus ökrök dicsőségének. Páris városa elhatározta, hogy ez idén feleveníti a régi gall-szokást és mindjárt kezdetben három ökröt tűntettek ki a nagy díjjal. „Franciaország első ökre” egy normandiai illetőségű, gesztenyeszínű és fehérpetytyes hatalmas barom lett. A második nagy ökör egy limousini világos-kávészinű szarvasmarha, a harmadik díjat pedig egy ártatlan hófehér színű nivernaisi kitanult tinó kapta. Vasárnap hordozták körül az első ökröt, hétfőn a másodikat és kedden a harmadikat, a hófehéret. A farsangi diszmenetben tizennégy diszhintó, háromszáz ló, nyolczszáz jelmezes nő és férfi, meg kétszázötven zenész vett részt. A menet tizenegy órakor indult el a Palais de l'Industrietől, amit dörgő ágyulövés jelzett és öt óramulva érkezett csak vissza, megkerülve ezenközben Páris legszebb utvonalaait, néhány százezer főnyi közönség ujjongása közepette. Egy boulevard-költő egy ilyen farsangi ökröt, mely 1976 kilót nyomott, ily rimékben szólaltatott meg:

Écoutez, âmes sensibles!
 J'ai le coeur plus gros qu'un oeuf,
 Je suis un malheureux boeuf
 Et ma fin sera terrible.
 Bien qu'on me fête aujourd'hui,
 Je prouve bien de l'ennui.....

Elefántagyarak. A Kongo vidékéről a napokban két elefántagyarat küldtek Antwerpenbe, a melyek olyan hosszúak, vastagok és nehezek, hogy általános bámulatot keltenek. A hosszuk 2.75 méter, s a nehézségük 78 kilogramm. A két agyar, kilóját 50 frankkal számítva, összesen 7800 frank értéket képvisel. A jövő évben elküldik a brüsszeli kiállításra.

Nincsen valása az olyannak, ki nem könyörületes.

Arab közmondás.

Az állatok iránti irgalmatlanság és kegyetlenség a szívet megkeményíti, a kedélyt elvadiítja és az emberek iránt is könyörületlenné s kegyetlenné tesz.

Schreiber Frigyes írta.

Az állatok lelki világából.

Dudu.

(A macskák természettanához.)

Irta: Széchyné Lorenz Joséphine.

„Cieco è l'occhio, se l'animo è distratto,“ mondja az olasz példaszó, a mit itt úgy kellene lefordítani, hogy: Igazságtalan (macskákkal szemben), a kinek szive hideg (macskák iránt).

Pár jó barátom — hja! azok a „jó barátok!“ — nem érti, hogy lehet macskát szeretni. Hiába mutatok Dudumra, gyönyörű vörös tigrisbundájára, kifejező okos szemekre, hatalmas pedrett bajuszára, melyet nem egy derék szolgabírónk megirigyelhetne tőle; tapintatos magaviseletére; elegáns, akár csak egy követségi attaché-hez is méltó allürejeire, tökéletes ellenállhatatlanságára: — reájuk nézve a Dudu külön s a világ összes kandurái általában nem ellenállhatlanok — ők csak csodálkoznak és „nem értének“.

Feltettem tehát magamban, hogy eme „már nem szokatlan uton“ térítsem meg őket, imponálván nekik úgy a nyivánosság által, valamint azzal is, hogy lehetőleg exotikus s a legszürkébb időkre visszanyuló példákkal szolgálva, elhallgattatom őket. És minthogy vitás kérdésekben nem az a fő, hogy ellenfeleinket meggyőzzük, hanem az, hogy elhallgattassuk, ügyemet a fentemlített czél elérésével megnyertnek fogom tekinteni.

Hogyan lehet macskát szeretni? Ott van Mahomet, a próféta! miért szerette ő a macskáját annyira, hogy midőn egyszer a móschéba sietett, elvágta köpenyének azt a végét, melyen macskája feküdt, csakhogy a „drága jószágot“ fel ne költse!

Vagy ott van, valamivel tovább, Freya, a germánok főisten-asszonya, ki kocsija elé két macskát fogatott be s így — vétette le magát kedvencz állataival örök időkre. És minthogy Freya, a kinek szentelve voltak a macskák, nemcsak a föld istennője volt, hanem a házasság és a házi boldogságé is, azért támadt a germánoknál az a közmondás, ha valamely menyasszonynak násznapján szép nápsugaras idő volt: hogy „jól etette a macskákat“, t. i. a menyasszonyt.

Menjünk még tovább! Tudva van, hogy az egyiptok anynyira bele voltak bolondulva a macskákba, hogy halállal büntették, ki macskának vétett. Előttük szent volt s ha meghalt a házi macska, az egész család megsirattá. Ha égett egy ház, a macskákat mentették ki legelőször. A templomokban is tartották macskákat, de mindennekfelett igen jól táplálták őket. (Házimacskát különben már egy 2000 éves Sanscrit irat is emleget, sőt Egyiptomban még sokkal régebb macska mumiák, meg rajzok találhatók.) Padit istenasszonyt pedig egyenesen macskafővel diszitették fel.

Vagy modernebb példával szolgáljak? Nos, kevesen tudják tán (mert Klio elmulasztotta a tényt feljegyezni), hogy szegény donna Laura legveszedelmesebb vetélytársa Petrarca szívében

szintén macska volt, egy bájos, fehér kis macska. De tegyük hozzá: a nagy költőnek csupán négy utolsó évében. S bizonyára nem állt még soha senki az arquai Petrarca-házban a nélkül, hogy a Laura édesszavú énekese ott kiállított (s persze kitömött) macskájának néma hódolatát ki ne fejezte volna. Ez az ügyes cziczus nem csak életében élvezte illustis ura szeretetét — Petrarca gyönyörű rímekben meg is énekelte — hanem átvonult vele egyenest a halhatatlanságba is.

És ki ne hallott volna soha Hugo Victor híres „Gavroche“-sáról, mely megalapította Hugo jersey-i buen retirojában, Hauteville-Houseban a Gavroché-dinasztiát?

E macskát hogyan jutott Viktor Hugóhoz? Hát ott született valahol a szigeten, midőn 8 napos korában feltette magában, hogy a híres költő akar lenni. Kedvező alkalma nyílt is hozzá, midőn Lacroix, Hugo kiadója, Párisból Jerseybe utazva, hogy személyesen adja át a költőnek a „Tenger munkásai“-ért járó tiszteletdíjat, egy gyönyörű juniusi nap alkonyán gyalog sétált be a vasutól Hauteville-Houseig. Utközben kifáradva, Lacroix lefélépszik az illatos fűbe, hogy egy darab hideg pástétommal s egy korty bordeauxival felüdítse magát. Evés közben egy ízicipizi szellemes macska zsebébe csuszik a mit sem sejtő Lacroixnak, ott a morzsákkal jól lakik és mikor Lacroix felfedezi az ökölnyi bájos teremtetést, játszik is vele egy darabig; aztán gondolatokba merülve, megfledkezik a macskáról. Tovább indul s pár percz múlva Viktor Hugóhoz ér. Rövid beszélgetés után kihuzza felöltője zsebéből, melyet karján vitt, a pénzes táskáját, mire gyöngé hangocska hallszik ki onnan. Általános meglepetés, mire Lacroix felalátja magát és mosolyogva megjegyzi: „Íme macskát vettem a zsákban“ és kihuzza a piczi kölyköt, mely egy csömö bankjegyen tartotta siestáját. Viktor Hugo nagyokat kaczagva, azonnal adoptálta a vállalkozó macskát s minthogy ez jókedvű mókáival mulattatni kezdte a társaságot, tüstént „Gavroche“-nak keresztelte el, a „Nyomorultak“ jókedvű, ötletes Gamin-je után. Számos fiatal költő intézte hozzá poétikus kifakadásait!

Aztán egy Montaigne, Richelieu, Colbert, Theophile Gautier minden ok nélkül szerették volna oly világtörténelmileg a macskáikat, vagy csak azért, mert, mint Hoffmann Amadeus állítja, macskák, költők és filosofusok közt bizonyos titkos rokonság létezik? Korántsem! Mindezek (és én velök) azért szerették, mert kecsességen és humoron kívül, szívük és eszük is van, (t. i. a macskáknak.)

Igenis: szívük. Hivatkozom arra a macskára — története nem igen rég az egész európai sajtót bejárta — mely egy angol-országi színház égése alkalmával, hőiesen négyszer is berohant a lángokba, hogy kölykeit, melyek a színpalak közt egy kosárban voltak, megmentse. Háromszor sikerült is visszatérnie, mindig egy-egy fiával fogai közt, melyet ura lábai elé letett; negyedszer már nem birt kijutni s elveszett a lángokban utolsó kölyke mellett!

Es az a másik macska, melyről a Newyork Weekly Herald

irt, hogy anyai örömöknek nézvéen elébe, a csirke-fészekben helyezkedett el, melyben egy ott felejtett tojás is volt. A macska melegétől csirke kelt ki a tojásból, szinte egyidejűleg a macska kölykeivel pillantva meg a napvilágot, (a mi csak afféle facon de parler, mert a macskák tudvalevőleg vakon jönnek a világra.) A macska híven ápolgatta a kis csirkét, úgy, mint a saját kicsinyeit; és még később is, midőn a csirkéből tyúk lett s valahányszor fázva a macskához simult, ez mindig szívesen melengette.

A természettudomány be is bizonyítja, hogy a szoptatós macska végtelen gyöngédséget és szeretetet tanúsít más állatok fiai iránt is, és anyaságának érzetében kicsi egeret, patkányt, nyulacskát is szoptat. Hja! mert már régen túl (?) van azon a vad időn, a mikor a macska az erdőben mezei egeret, madarat, kis nyulakat és tengeri nyulat épp oly ragadozva rabolt és felfalt, mint az oroszán a zergét és az ökröt.

A Cassel-féle Family-Magasin egyik legújabb számában pedig egy macska csodálatos nemesszivűségét közli, mely régi társának, a házi kutyának, miután ez megvakult és teste telé lett sebekkel, hú kísérelője maradt s a vakot, ha a nap sütni kezdett, a kertbe vezette, sebei takarójának egyik végét szájaiba fogva. Órákon át a két pajtás ott maradt kinyújtózkodva régi megszokott helyén; naplemente után pedig a macska visszavezette barátját az udvarra. Ez a jószívű kis samaritanus valóban meg is érdemelné azt, a mit a mohamedánus hisz is: hogy a macska helyet kap, vele együtt, a paradicsomban. De a macskák paradicsoma ugyis a kelet, melynek sok városában voltak és vannak kórházak a macskák számára.

Svájcban meg egy macska azzal mutatta ki háladatosságát úrnője iránt a nehéz betegségekben való ápolásért, hogy pár este egymásután egy-egy megölt egeret tett le úrnője lábaihoz. Egy angol lelkész egész hasonló esetet ír le, azzal az egy különbséggel, hogy az ő macskája a kiváló peccenyét nem lábaihoz hozta, hanem mindjárt 6 nagy patkányt egyszerre megölve, valamennyit szép sorrendben a lelkész ágyába helyezte.

Aztán ott van az a hős macska is, melyet 5. számunkban bemutatunk és mely úrnőjének a szoba padlóján sétálgató madarát azzal mentette meg egy idegen, a szobába lopódzott macska gyilkossági kísérlete elől, hogy rárohant s fogaival megkapva, vele az asztalra ugrott és miután a tolaakodó ki volt kergetve, sértetlenül adta vissza megrémült asszonyának. Nem a legtisztább háladatosság-e ez? Hősiesség, önuralom? Ha Heine valami emberi lényről állithatta is, hogy „Habsucht in jeder Muskel“, e macska hőstettével szemben bizonyára kitörli e mondatát. (?)

De hősök kevesen vannak a világon. Az egyiknek hiányzik hozzá az alkalom, a másiknak a megfelelő pillanatnyi föltalálás. En részemről nem voltam soha tanúja valamely hőstettnék, macskáknál sem. — De sokszor volt alkalmam e miniatüre-tigrisfajtáknak eszükben, lelkületükben gyönyörködni. Például a Dudu szivembeli két bájos elődjénél is, ama hatalmas dieskurpár Hanzi és Trullnál; édes atyai házamban.

Hanzi a nagyobbik, vastagabb, nehezkesebb, gyávább, jobbszívű, háziasabb, szerény szürke-fekete sávós ruhájában: a becsületés sváb mintaképe. Trull, a nyulánkább, elegánsabb, kicsapongóbb, nervózus, tüzes, fekete bársonyöltözetében, fehér nyakravalóval és fehér keztyűvel: a heves spanyol prototypje. A ki valaha csak egyszer is látta e gyönyörű példányokat, vagy megfigyelhette, a mint a család ebédje alatt a nagy kanapé két karmásán elnyúltak mozdulatlanul, ama majesztétikus poseban, melyben királyi paloták bejárata előtt a bronz oroszlánokat szokták kifaragni, feltétlen el volt ragadtatva. Fájdalom, folyton hadilábon álltak egymással, a mióta a gyöngébb nemhez való vonzalmuk összeütközésbe hozta őket. Azóta már csak a családhoz való ragaszkodásban, meg a közös étkezőtál mellett egygyek.

De nem e kettőről van ma szó, nem ezek pozícióját kell védelmeznem, hanem a Dudut.

Persze nem tudom, hogyan viselte volna magát Dudu olyan veszedelmes körülmények közepette, mint a minők a fentemlített képekben vannak leírva. Talán ilyenkor a inkább Manzoni, vagy Lafontaine-féle macskához hasonlított volna. De azt tudom, hogy ha elutazom, nem kell neki pár napig semmi eledel, mert neki is nemcsak gyomra, de szíve is van, és az ugynevezett „érzés“-re többet ad, mint a pecsenyére (?).

A Dudu szereti a zenét, a habostortát, a csendet, a rendet; de irtózik nagy társaságtól, zajtól, füsttől és vágképp idegessé lesz ujszülött macskák láttára. De azért nem eszi meg őket, a mint ez más alávaló kandúrok szokása. Előkelő csenjességgel mozog s parkétákhoz (meg házfedelekhez) lévén szokva, elegáns vigyázatot tanusít minden lépésében.

Rajongnak is érte az egész kerület macskái s midőn Dudu egyszer, egy becsületbeli ügye fegyveres elintézése után, vagy 20 napig nehéz beteg volt és ki nem mozdulhatott a házból, nem volt az az érzékeny macskaszív, mely úgy estefelé el ne jött volna Dudu után nézegetni. Az ily buzgó ragaszkodást meg is jutalmaztam nyomban, szegény beteg Dudut karjaimba véve és híres példák szerint a balkonról mutogatva őt a lenn szeretve dobogó macskaszívek tulajdonosainak.

E mellett a Dudu tetőtől-talpig egyetemi macska, a menyenyiben a klasszika-filológia körében (mondjuk: a klasz. filológia tanárának házában) látott napvilágot, a boldogító filozófia fakultásába tartozó irodalom-történet levegőjében pedig megtalálta végre élete és működése körét. A múlt századok irodalom-történetében oly jártas is, hogy bátran sikra szállhatna sok buvárral mert nincs az a mű, mely ebbe a szakmába vág, az a drága Hungaricum és Unicum az ország összes könyvtáraiban, melyet ő, Dudu, meg nem szaglált volna. A ház látogatói közül, ugy látszik, kiismeri éles szemmel a vizsgálóra vagy colloquiumra készülő ifjakat és jóindulatát sohse tagadja meg tőlük; míg a professzorok iránt bizonyos nervózus közönyösséggel — bocsánat ez összeállításért — viselkedik, mintha valamelyikök trészerei családja érte volna, de nem tartja érdemesnek a dologgal tovább foglalkozni.

Dudu meg van elégedve sorsával és szorosán vallja a Confucius tanát: „Barátságos a barátsággal, ellenséges az ellenséggel.“ Az utóbbi időben kezd ugyan kissé arrogáns lenni társaival szemben és bizonyos közönyt szeretne színelni, mert ugy látszik azt hiszi, hogy az a chickes; de vannak pillanatok, amelyekben ama bizonyos színelte közönyössége csuful cserben hagyja és ő koronként egész méltóságát elveszti. De minthogy filozofus, nem igen bánja, még ha kompromittálja is magát és nem pirul cseppet sem — eltérőleg Pliniustól — származása nyomorultsága miatt.

Hőstetteket, különösebb vonásokat ime nem közölhetek Dudumról: nem mindennapi megfigyelő tehetségét, szívét, lelkületét. eszét fentebbi sorokban érintettem. Ha ezek sem szólanak mellette, ha jó barátaim ezentul is csak „nem értenek“ — akkor kilépve a macskák keretéből, én fogok kérni felvilágosítást arról például: hogyan szerethetett Schopenhauer egy kutyát jobban az embereknél és csak ha kedvence nagyon boszantotta, dörmögte rá az iszonyatos „Du Mensch“ elnevezést?

Vagy poétikusabb-e Byron ragaszkodása a — libák iránt, (honny sőt, qui mal y pense!) melyeket annyira kedvelt, hogy még külföldi utjaira is magával vitt egy-kettőt a kocsija alá akasztott ketreczben.

Vagy újra vissza kell-e nyulnom évezredekkel a klasszikus világ nem épen mindég klasszikus korszakába, kérdezvén: miért szeretett Aulia, a Drusus jobbik és szebb lele, egy angolnát?! Még drága fülbevalót is rakott a szerencsétlen muréna füleibe.

És Hortensius, a szónok, miért siratta meg keservesen detto kedvenc angolnája halálát?!

Ezt tán már értik jó barátaim?! Én nem!

Eh! cieco è l'occhio sè l'animo è distratto!

Az állatvédelemről ugyanazt lehet mondani, a mit a latin költő a művészete ről mond, azt t. i. hogy szelidíti az erkölcsöket.

Irányi Dániel.

Az ember mindig a messze távolt kutatta előbb, mintsem a közelfekvőt. A csillagok járását előbb ismerte, mint a nyelvészet alaptörvényeit, így talán az állatvédelemre fordítván figyelmét majd nemeokára önmagának védelmé is eszébe jut.

Várady Antal.

A jóra való nevelésnek egyik legnagyobb ellensége — a szívtelenség. Pedig a ki az állatokat kinozza, vagy azokkal durván bánik, kegyetlen és rossz szívé. Példákkal hassunk oda, hogy gyermekeink szépen bánjanak mindenkor a gondozásukra bízott állatokkal. Ha ezt tesszük, az emberszeretet nemes érzelmeinek alapvetéséhez nyújtunk adalékot. *Dr. Verédy Károly.*

HIREK.

Pápaszemés lovak. A tudomány eddig a rövidlátó állatok közül csak egy kigyófajt jegyez fel, a melyet a természet szemüveggel áldott meg, de a modern optika a lovak, a tehenek és a kutyák hiányos látóképességét is korrigálni próbálja. A „The optician” című angol ujságban egy lótulajdonos pápaszemés lovaíról a következő érdekes megfigyeléseket mondja el: Eszrevettem egyszer, hogy egyik lovam tulságosan rövidlátó. Ementem az optiknshoz, a ki nem sokára el is készítette rövidlátó lovam számára a szemüveget. Az állat kezdetben horkolt és prüszkölt, mikor a sötét pápaszemet ráadtam, de később annyira megszokta, hogy már nem lehetett nélküle. Szomorú, lehangolt és csökönyös volt, valahányszor szemüveg nélkül ment a legelőre. Viszont ő volt a világ legvidámabb és a legpajzánabb állata, mikor ismét megkapta pápaszemét. A legtöbb ló bizonyára azért vakul meg, mert rövidlátó s az utjába eső tárgyakat félreismeri. Ajánlom összes kollegáimnak, hogy rövid látó lóvaiknak pápaszemet vásároljanak. Kényes versenyparipáknak esetleg — csiptetőt.

*

Az alligátor mesterséges tenyésztése. Floridában jelenleg ez a tenyésztés lett gazdasági iparaggá, mert az alligátor néhány vidéken közel volt a kihaláshoz. Most a tojásokat gyűjtik, melyeket az anyaállat a zátonyokban iszappal és lombbal kirakott lyukakban elás, úgy, hogy egy-egy fészek 100—200 tojást tartalmaz; felügyelik a kikelést, a költést melynél a nap is közreműködik. Aztán felnevelik a fiókákat kicsi, óvott tavakban, vagy öblökben mesterséges etetéssel (eleséggel.) Bebizonyult, hogy az alligátorok kártékony férgek és bogarak kiirtásával sokkal több hasnot okoznak, mintsem kárt. A tenyésztés főcélja: a bőr nyérése. (Südung. Reform.)

*

Czápa és ezethal a milleniumi kiállításon. A kiállításnak egyik legvonzóbb látványossága lesz a tengeri akvarium, a melynek érdekességét az által akarják fokozni, hogy egy rendkívül nagy flumei czápat fognak benne elhelyezni. Azonkívül egy ezethalat is be fognak mutatni, de egy nagy ezethalnak a megszerzése rendkívüli nehéz feladatot hépez és ezek valószínűleg természetes nagyságu papírmásé utánzatban fognak elkészíttetni, minthogy egy kitömött példány rendkívül sok pénzbe kerülne. Minthogy a 24 méter hosszú állatot magában az aquariumban elhelyezni nem tudják, a háztetőre fogják fektetni és az orlyukaiból állandó magas víz-sugár fog kiszökni, melynek lezuhanó vize egy-szersmind az épület belsejében folyton kellemes hűs temperatura lesz.

*

Patkolási tanfolyamot a földművelésügyi miniszter intézkedéséből minden évben rendeznek az állatgyógyintézetben. A tanfolyam célja, hogy az országot képesített patkoló kovacsokkal lássa el. A múlt évben (novemb.) mintegy 90-en jelentkeztek. (Föv. lap.)

Hasznos tudnivalók

Aranyhalakat életben lehet tartani, ha az üvegtartójukba pár tuczat viziszittyő-növényt testünk. E fű minden álló vízben található. *(Blatt der Hausfrau.)*

*

A sertésorbáncz. A sertésorbáncz ijesztő módon való terjedését (674 községben járványos az orbáncz) kizárólag annak a körülménynek tulajdonítják, hogy az oltóanyagot már nem kizárólag az állami intézetben állítják elő. *(Pesti Hírlap.)*

*

Hizók és fejősteheneknél a legjobb eredmény száritott tengerimoslék etetése által érhető el. Ismertető füzetekkel *ingyen* szolgál a Satori gyárak központi irodája, Budapest IX. Dandár-utca 25. *(Fővárosi Lapok.)*

*

A békák haszna a mezőgazdákra igen nagy. Megfigyelők, tudósok számításaik szerint minden béka egy év alatt annyi rovarot eszik meg, a mennyi testsulya összeségének felel meg. *(V. U.)*

*

Tyukok a mezőn. — Franciaországban általában elterjedt szokás a tyukokat bizonyos időszakokban a mezőre kivinni, a hol nemcsak, hogy bőven jutnak eleséghez, hanem igen sok kártékony férget is elpusztítanak, különösen a szántások alkalmával. — Most a tavasz kezdetén jó erről megemlékezünk.

Egy gazda ismerősünk tyukjait a legtávolaabi földekre is a következő praktikus módon szállítja: — Kezdetben vásárolt egy régi posta kocsi és azt, a hogy lehetett átalakította szállítható tyukóllá, és ugyan egy időben 4 tyukot zárt be kollani. Az eredmény 50 drb. csirke lett, melyeket a Kocsiba hagyott és ott is etetett. Szép időben, a kocsi oldalára készített tolható deszka zárral ellátott tyukon át a Csirkék anyáik vezetése alatt egy oda támasztott deszkán lesétáltak a földre, és este ismét vissza mentek a kocsiba. A mikor már tanyájukat megszokták, a kocsit a tyukokkal együtt a mezőre vitette és pedig először egy lekaszált lóherésre. — Kezdetben minden felügyelet nélkül hagyta a csirkéket, de a kányák miatt nem lehetett őket magukra hagytni.

A csirkéket azután napról napra a mezőrd vitette, majd a tarlón legelészték, majd a szántók után járva szedték össze a férgeket. — A kocsiba csak este tértek vissza, a hol egy kevés szemes eleség várt rájuk, azon okból, hogy szivesebben menjenek vissza. Így maradtak künn a mezőn egész novemberig, a mikor az udvarba vissza kerültek, a hol lassanként hozzá lesznek szoktatva az ólhoz. A csirkék pompásan kifejlődtek, megedzöttek és husuk sokkal ízletesebb volt, mint az udvaron felnevelteké. *(Főv. lapok.)*

Felhívás előfizetésre.

Nem győzzük eleget felhívni a nagy közönség érdeklődését az állatvédelem eddig oly nagyon elhanyagolt ügyére, nem győzzük eleget kérni tisztelt olvasóinkat, hogy tagokat gyűjtsenek az Á. V. E.-nek.

Mert csakugyan nincsen egyesület, mely annyira a közönség tényleg közreműködésére lenne utalva, mint az Á. V. E.; egyedül nem tehet szinte semmit; s zám os résztvevő munka- és elvtársaktól támogatva, sokat elérhet.

De a mellett nincsen egyetlen egyesület sem, a melynek ily csekély tagdíja volna és a mely tagjainak annyi kedvezményt nyujtana, mint az Á. V. E. Egyesületünk, bár még kezdő és szegény, mégis nagy és gazdag Állat-Védő-Egyesületek mintájára, melyeknek minden évben pár nagyobb adomány jut, egy legalább három forint értékű havi közlönyt *ingyen* küld tagjainak, a mint a missionáriusok küldik messizi tengeren túl havi jelentéseket, panaszaitak kérelmeiket a készséges hívőknek, minél bensőbb ragaszkodást, minél további terjesztést kérve.

Kérjük ismételve a t. közönséget, hogy az állatvédelem eszméjét támogatva, minél többen álljanak be, minél többen szerezzenek tagokat az Á. V. E. számára, előfizetőt e kis lapnak, mely az állatvédelem eszméjét ismertetni és terjeszteni, az állatokhoz való szeretetet gerjeszteni és táplálni akarja. *Ha mindenki, a kihez lapunkat e kéréssel elküldjük, csak 2 tagot is gyűjt, már nagy szolgálatot tesz ügyünknek, a szegény, elkínzott állatok érdekében.* Nagyon kérjük a t. tagokat, az állatvédelem barátjait általában, hogy e kis fáradságot, az érdeklődő szeretet e kis jelét, ne tagadják meg tőlünk, ügyunktől. Az Á. V. E.

*

Macskakirálynő. Jókai egyik regényében fordul elő. Az ő sajátos tündérvárainak egyikében lakik az a bűbájos kisasszony, akit «macskakirálynő»-nek hív, mert hét macskát tart folytonosan környezetében. Minő csekélységgé törpül ez a kisasszony Lady Markus Beresford amerikai hölgy mellett, akinek nem kevesebb, mint százötven macskája van. Mindegyiknek megvan a maga külön neve, s az urnőjük mindegyiket külön-külön ismeri. Délutánonként fogadja őket s az ünnepies szertartás alatt a macskák körülülük az urnőjüket. Amikor Lady Beresford az egyik nevét kiáltja, az hozzája szalad. Ha valamelyik nem figyel a hívására, az kegyvesztetté lesz és egy hétig nem szabad az urnője színe elé kerülnie.

Szerkesztői posta.

Fiatal hölgynek. Ön, a mint üzente, az előfizetési díjjal az elnöknel, meg a pénztárosnál is járt, a nélkül, hogy őket otthon találta volna; mi ezt nagyon sajnáljuk; de ilyen kellemetlen véletlen kikerülése végett legjobb és legegyszerűbb, ha a tagsági, vagy előfizetési díjak postán, egy 5 kros utalványára adja fel.

Többeknek. Az «Állatok Védelme» egyes számai kaphatók a Schwarz-féle hírlapáruló boltban, a főtéren.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZÉCHY-VILLA
I. EMELET

a hová a kéziratok, tudá-
közölések, előfizetések
küldendők.

HAVI KÖZLÖNYE.

Szerkeszti:

SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSEPHINE,
az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 frt — kr.
Fél " — " 50 kr.
Számunként . 10 kr.

Első évfolyam.

Kolozsvár, 1896. márczius 1.

8 szám.

ÓVJUK AZ ÁLLATOKAT.

Nincs magasztosabb, fenségesebb erénye az emberiségnek, mint a nemesszívűség; embertársaink nyomorain, szerencsétlenségein könyörülni; azokat enyhíteni, elhárítani törekedni manapság a művelt embernek egyik attribútuma.

De a valódi nemesszívűség nemcsak felebarátját, nemcsak embertársát védi, vagy segítségére siet, ha természeti erők által okozta szerencsétlenség érte, hanem kiterjeszti figyelmét, nemesszívűségét, szeretetét minden lényre, mely érez; oltalmába veszi a védetlen állatot, oltalmába a virágzó növényt és a fakadózó sövényt.

Végtelen sok tennivalónk van e téren; a nagy tömeg azt hiszi, hogy az állat azért van a világon, hogy nekünk szolgáljon és hogy kényünk-kedvünk szerint üssük, verjük: a műveletlen ember kedély felháborodását azáltal akarja csillapítani, hogy nagyokat dől házi tehenén, mérgét azáltal akarja eloszlatni, hogy kegyetlenül ostorozza lovát, nagy fájdalomra írt keres az által, hogy bottal fejbe üti szamarát, mint Petőfi ismert költeményében oly szépen megírta.

A köznépnél, a cselédségnél, mely foglalkozása után naponta többször házi-állatainkkal érintkezik, oly durva, nyers szívtelen bánásmódnak vagyunk olykor tanui, hogy az ember lelke is felháborodik. Ide tartozik a különben igen hasznos denevérek elevenen való felfeszítése, mely azon balhiedelemben, vagyis inkább babonában gyökeredzik, hogy ezáltal a boszorkányokat a háztól elűzhetjük és azon téves német közmondás szerint:

„Fledermaus
Bringt Glück ins Haus“

szerencsét hozna azon ház népére, melynek ajtaján egy oly állat élve felszegeztetett.

Állatkínzást foglal magában:

Szárnyasainkat összekötözve árulgatni, összekötözve és lábalkon felakasztva hordatni.

Ludakat, pulykákat néhány mértföldnyi távolságra a heti piacra hajtani.

Apró állatainkat 4—5 órán keresztül a nagy hidegnek, vagy a forró napnak minden eledel és hűsítő víz nélkül kitenni.

Bárányokat és borjúkat óránként összekötözve és lábuknál fogva felakasztva árulni.

Szekerekre többet rakni, mint a mennyit az ígás vonó könnyűszerrel elbir.

Kegyetlenséget, sőt barbarismust követnek el:

Ha ostornyéllal, löcscsel ütik a szegény állatot, főképp ha a tulságosan megrakott kocsit dombon nem bírják felhuzni.

Ha az élő rákot hideg vízben a tűzhelyhez állítják, azon balhiedelemben, hogy annak husa izletesebb, jobb és egészségesebb legyen.

Ha a halaknak a hasát élve felmetszik és élve szétdarabolják.

Ha a csikokat élve a forró vízbe dobják stb.

Mit mondjunk még a galamb-lövészetről, hol pour le plaisir a galambok százával lelövetnek, megsebesíttetnek és órák hosszáig fetrengnek, míg kimulnak; hát azon híres ugynevezett vivisekció-ról, melyben az állatok, a házi nyulak, az ép és egészséges ebek, a föltötte hasznos ló valódi spanyol inquisitionális torturáknak, az ugynevezett tudományos vizsgálódás kedvéért lesznek kitéve, hol napokon át a legkegyetlenebb, késsel való metszéseknek áldozatai, vagy lassu mérgek beadása által heteken keresztül a legborzasztóbb kínok közt lassan kimulnak.

De ne gondolja a szives olvasó, hogy ezáltal az állatkinzások minden nemeit felsoroltuk volna; dehogyan, vannak százával még az ilyen bántalmazások; mi csakis a legközönségesebb, a minden nap ezrével előforduló kínzásokat említettük, azokat t. i. melyeket kiki mindennap láthat, tapasztalhat és megakadályozhat.

Mindig vannak és voltak nemesszívű emberek, kik a védtelen állat érdekében felemelték szavukat, kik a hasznos állatot minden külső behatástól, minden durva bánásmódtól védtek és védik; hogy azt annál biztosabban elérhessék, hogy a miveletlen néposztályt erre a bánásmódra szoktassák, egyesületek létesítésén fáradoztak. Ilyen „állatvédelmi egyesület“ itt Magyarország fővárosában is nemesszívű hölgyek és férfiak közreműködése mellett alakult, mely rövid pár évi fennállása óta hathatósan és áldásosan működött.

Bárha ilyen nemes törekvésű egyesületek minél számosabban alakulnának; szükséges volna, hogy minden megyében létesüljön legalább egy.

A budapesti, mint minden más állatvédelmi egyesület, sarkalatos tételnek vette fel, arra törekedni, hogy az állatokat minden külső és belső bántalmazástól óvjuk, és akkor, mikor az állat husa táplálkozásra szükséges, az állatot oly módon és uton öl-jék meg, hogy rögtön kimuljon.

Legyen még szabad befejezésül és buzdításul Gleizés, az emberiség e nagy jótevőjének szavait felemlíteni : „Oh, engedjétek az állatok életét is tiszteünk, nemcsak azért, mert az élet terhét nekünk is elvisehelhetőbbé teszik, a mely alatt különben mi összeroskadtánk, hanem azért is, mert ugyanazon joguk van nekik is az élethez, mint nekünk ! Mivel birtok ti, a mi egyszerűsmind szegény áldozataitoknak nem volna ? Esztek, isztok és a nap sugarai épen úgy megörvendeztetnek titeket, mint őket. Egyedüli előnyötök abban áll, hogy észszel és igazságérzettel vagytok felruházva. De jaj! mire használjátok, ti szerencsétlenek, az Istennek ezt az adományát ! Ha nektek gyermekeketek születik, elsősorban azt kívánjátok, hogy szerencsés legyen ; használjátok tehát fel a kedvező alkalmat és tereljétek az állatokat megint vissza a természetes utra, hogy ártatlanságban, az életnek örvendezve, nem zaklatva és bántalmazva, hanem nekünk szolgálva, élvezhessék az Istentől nekik is osztott adományokat.

Dr. Szalkay Gyula.

*

Mikor a madárnak fészkére találkozol az úton, akárminemű fán vagy földön, melyben vagnak madárfiak vagy madártojások, és az anyok ülend az ő fiain : vagy tojasain : ne vegyed el.

V. Móz. 22, 6.

Második ifjusági pályázatunk.

A középiskolák és felsőbb leányiskolák tanulóinak ezennel pályázatot hirdetünk, az állatok iránt való érdeklődő szeretét és a kedélynemesítő foglalkozás előmozdítására, valamely az állatok életéből mérfített rajzra, leírásra vagy elbeszélésre, mely legfőlebb 30—100 nyomtatott sorra terjedhet. Versben is szólhat.

A legjobb munka jutalma 1 darab 10 frankos arany ; dr. Pap Károly budapesti tanár ur adományából. A második munka jutalma 6 korona az Á. V. E. részéről. A harmadik jó munka K. Nagy Sándor „Ne bántsát az állatot“ című 45 kis állathistoriát tartalmazó könyve ; Széchyne Lorenz Joséphine, az Á. V. E. elnöke adománya. A pályázat határideje 1895. június 1. és nemcsak a kolozsvári, de más városbeli iskolák tanulóinak is szól.

A kéziratok az „Állatok Védelme“ szerkesztőségébe küldendők. Nagyon kérjük a tisztelt szülőket, tanárokat és tanítónöket, hogy mentül jobban serkentsék az ifjuságot ily kis rajzok megírására és beküldésére.

A kis fűrj.

A gerlicze.

Mi hallik oly szépen a buzából?
 Pitypalaty, pitypalaty!
 A kis fűrj nekünk így szól:
 Ott ül ő befedve zöldegekkel,
 Halljuk csak pajtások mit énekel:
 Pitypalaty. hálát adj,
 Jóltevő Istenednek!

Értettük kis madár szép sza-
 vadat,

Hogy halljuk, hogy halljuk
 Még egyszer tanácsodat!
 Ne félj, nem rontjuk mi el fész-
 kedet,
 Oh fűdd el még egyszer éne-
 kedet.

Pitypalaty! megmaradj
 A jóban oh megmaradj,
 Pitypalaty, oh szaladj,
 A rosztól messze szaladj.

Megmondtam te bús gerlicze,
 Ne rakj fészket az utszjére;
 Mert megkapják a fiadot,
 S búva, megöled magadot.

Rakj egy rengeteg erdőbe,
 Bánatfának tetejibe,
 Ott nem kapják meg fiadot,
 Búval nem öled magadot.

A galamb.

Még a galambnak is
 Mézes buzát hintnek,
 Azzal csalogatják;
 De há megfoghatják,
 Tollát simogatják,
 Az alatt a vizet is nekik forralják.

A Kríza János

„Vadrózsák” című székegy nép-
 költési gyűjteményéből.

Pali és Juczi.

III. díjjal jutalmazott pályamunka.

Irta: Weisz Elza, a helybeli felsőbb leányiskola. V. oszt. növendéke.

„Nincs sors, nincs hatalom, ha erőd van
 küzdeni magaddal; Légy szabad, állha-
 tatos és mennyei palma a tied!”

„Juliska, Juliska!” Semmi felelet. Mérgesen rohant a kis Pali udvaron, folyóson, kerten végig jobbra, balra kukucsálva, egyet-egyet kiáltva: „Juliska, Juliska!” Semmi hang, semmi mozgás nem árulta el az annyira keresett Juliska közellétét. „Megállj, majd előkerítlek,” mormogá Páli. Összeszedve 13 éves torkának minden erejét, tőle kitelhetőleg ordított: „Juczi, Juczi! nézd meg hamar, milyen szép kutyát fogtam.

Ugy látszik ennek a csábításnak már volt hatása, mert haggos kaczaj, nagy ugrás és még nagyobb kaczaj volt a felelet. „Ugy ordítsz, mint egy vad indián; no mit akarsz?” Kérdi egy 8-10 évesnek látszó fiús kinézésű leány.

„Hol bujkáltál? legalább egy félóraja, hogy kereslek.“

„A csűr padlason veréb fészket kerestem.“

„Hát kaptál?“

„Kaptam ám! olyan szépen csipognak a kicsi fiókák! jaj de czukrosak! Elnézném egy egész napig, hogy éteti az anya kicsinyeit. Olyan kedvesek, megenni valók! De hol az a kis kutya, melyért fellármáztál?“

„Előbb mutasd meg te a veréb fészkedet.“

„Nem, nem, nem mutatom,“ — kiálta ijedten, majdnem piyeregve Juczi, — „ne bántsd az én verebeimet! Vidd el a kutyádat nekem nem kell.“

De már Palival, nem lehetett beszélni, a mint meghallotta, hogy fészkekről és kis verebekről van szó. Hiába könyörgött és kért Juczika kedves madarai számára kegyelmet, már Pali a padlason termett, a verebeket elfogdosta, tojásaikat eltörte, a kedves kis fészket pedig lerombolta. Juczika már hiába szaladt utána, késő volt. E szörnyü pusztítás láttára, a kis lány sirva fakadt, mert nagyon szerette az állatokat, s habár ő kutatott és keresgélt a fészkek után, ezt csak azért tette, mert szeretett gyönyörködni a kis madarakban, s örömmel nézte a kis állatok táplálását, s azt a szeretetet, mellyel az anyaveréb kis fiókait gondozta. Az ő jó kis szíve nem birta az állatok szenvedését végig nézni s késerőséggel eitelve szemrehányó hangon támadt Palira:

„Te rossz fiu, bár megbüntetne az Isten! nem szégyeled az ártatlan madarakat otthonuktól megfosztani? Hogy esnék az neked, ha téged elfognának, házunkat lerombolnák, s kedves, jó szüleinket megölnék? Ugy-e, hogy borzasztó erre még csak gondolni is! Hát még azt végre is hájtani! Istenem! mily kegyetlen szív kell ahhoz.“

Pali urfi meghökkenve és megszegyenülve hájtá le fejét, erre ő nem is gondolt; csak szeszélyét akarta kielégíteni, s gondatlanságában az neki eszébe sem jutott, hogy ő ezeket az ártatlan lényeket kinozza, ha szörnyü kedvteléseit teljesíti. Végre szomoruan megszólalt: „Igazad van Juczikám! Több ész van a te kilencz éves fejedben, mint az én tizenháromévesemben. De meg látod csak, nem vagyok én olyan gonosz, mint a milyennek látszom. Ezután fogadom, ha megint fészekre akadunk, együtt fogjuk azt gondolni, s kedves kis lakóit ápolni. . .“

Adományok Özv. báró Wesselényi Istvánné, Rhédey Stephani grófnő, ez idei tagsági díját befizetvén, 2 forintot adott külön az „Állatok Védelme“ című lapunk költségeinek segélyezésére. Dr. Pap Károly tanár Budapestről pedig egy tíz frankos aranyat küldött e lap szerkesztőjének pályadíjra. Fogadja mind a két nemesszívü adakozó egyesületünk hálás köszönetét.

A huszár és az ő lova.

Az 1859-iki osztrák-olasz háboruban történt, hogy egy piemonti kis falvacska mellett az ellenséges seregnek egy kis lovas csapatja az osztrákok előőrseivel összeütközött; persze nem tudták ők, hogy kikkel gyült meg a bajuk, mert ha tudták volna, dehogy kötöttek volna belé a híres Radetzky huszárokba. Ezek bizony hamar elbántak az ellenséggel, s midőn azok ész nélkül menekültek, a merre tudtak, s néhányon közülök a közel fekvő patakba ugrattak, azt átusztatták és így gondoltak egérutat nyerni, a mi Radetzky-gyerekeink sem voltak restek, hanem sarkantyubakapták szép paripáikat és ucczu neki, átugratták a kis patakot, úgy vették úzóbe a bőrig ázott talián atyafiakat.

Ment is volna minden szépen a többinél, de egy közvitéznek paripája sehogy sem akart ugrani; lehet, hogy fáradt volt és ösztöne sugta meg neki, hogy nem lesz képes magát s a nyeregben ülő gazdáját a patakon átvetni, elég az hozzá, hogy az ugrás előtt ágaskodott, meg-megfordult, meg vissza került, rugott-kapált és minden módon ellene volt a nagy vállalkozásnak; de hát a mi közvitézünk a csata hevében, no meg talán azért is, mert szégyelte különben jó lovának mostani félelmét, jól megszorította a szegény pára derekát, reá szolt, úgy mint mindig tenni szokta, hogy: hájrá! s a paripa minden erejét összeszedve, a többi után iparkodott, csakhagy oly rosszul ugrott, hogy a patak tulsó partjáról visszacsuszva, hanyatt esett és derekával egy keresztben fekvő fatörshöz vágódott.

A huszár, ki maga is megsérült, fájó szívvvel látta, hogy a történeteknek bizony ő az oka, és sietett pórul járt lovát kínos helyzetéből kisegíteni. Az alatt a bajtársak is visszakerültek és hozzáláttak, hogy a szegény párát talpra állítsák, de mindhiába! Oly sulyos volt a paripa esése, hogy bordáit összetörte, és így a a legjobb, mit tenni lehetett, az volt, hogy kínos halálvergődéseitől mielőbb megszabadítsák, szenvedéseit megrövidítsék és életét a leggyorsabban élő eszközzel kioltásák.

Rá is parancsolt a tiszt Jóskára, hogy a lovat karabinjával agyonlőjje! Hej pedig inkább tett volna Jóska huszár akármit, semhogy sajátkezűleg oltsa ki annak a lónak páráját mely neki oly sok éven át volt leghivebb barátja, kedvencze, gyönyöre, büszke paripája. Egyszerre eszébe jutott az a sok-sok fáradtság, melyet együtt elviseltek, s melyben az ő lova soha cserben nem hagyta gazdáját; eszébe jutott, hogy hányszor vonta meg magától kedvencz dohányát és inkább vett lovának valami kedvencz harapni valót, s hogy ilyenkor az ő lova mily büszkén tánczolt alatta, és haláját azzal mutatta ki, hogy szép járásáért, jó rendben léteért Jóska mindig dicséretet kapott a tiszt uraktól, no meg sok hangos dicséretet a faluk vászon-cselédjeitől.

S most, mikor e kedves állat balsorsának jóformán maga volt az okozója, most még az golyója oltsa ki a ló életét! Oh hogy is tud a tiszt urtólé ilyet kívánni!

Megtöltötte fegyverét, oda-oda nézett a fájdalomtól vonagló párára, és a hosszu katonai évek, ezer fájdalom és küzdelem,

sok véres harcz által megedzett szívü férfiu, a ki mint katona a saját sebeinek soha oda sem nézett és ha körülötte golyók füttyöltek, sivitottak, csak annál bátrabban, merészebben vágott az ellenség közé: mondom, ez a Jóska egyszer csak nem látott se fegyvert, se tisztet, nem hallott parancsszót, csak az édes szeretett paripáját látta, annak nyögését halotta, s oda rohant a szegény párához, ölebe vette annak fejét s forró könyeivel áztatta a még most is szeretettel s mintegy hálával gazdjára tekintő ló szemeit.

Bizony nagy dolog az, mikor egy térfi sír; így érezték a többiek is, s csak azért, hogy a szegény ló vergődését megrövidítsék, erőszakkal vitték el Jóskát és egy jól célzott lövéssel pillanat alatt végét szakították a nemes paripa haláltusájának.

És ez csak egy példája annak, hogy a mi huszárjaink menynyire szeretik az ő létük felemását, szép paripájukat! Nem is volnának ők huszárok, ha nem volna lovukra gondjuk, s azért oly délczegek a magyar huszárok, azért oly híresek az ő lovaglási bravúrjaik, mert a gazda lovát szereti, megbecsüli, kiméli, a ló pedig természeti ösztönéből a teremtéstől nyert minden képességét gazdája örömeire, hasznára ideadja.

Aigner Béla.

Stettenheim Gyula, a németek zseniális humoristája, a *Wippen* megteremtője, ujabban pár sikerült gunymondattal mulattatja olvasóit. Ime egy pár, melyre állatképeket használt:

Minden út a konyhába visz, sóhajt a *nyul*.

Én meg a theoria szürkék vagyunk. vigasztalja magát a *számár*.

A bagoly lehet a bölcsesség jelképe, nem bánom; kiáltá a *papagály*; de úgy kiejteni e szót: „Lori“, mint én azt még sem bírja.

Belőlünk csinálják az emberek a híres elefántokat, dicsekednek a *legyek*.

Én adtam Götheének a tárgyat egyik leghalhatatlanabb dalára, beszéli a *bólha*.

A diplomaták nyelve, mind hiába a francia, visitá a *juh*, miután többször Mais-t mondott.

Isten óvja az ördögöt a szükségétől! imádkoztak a *legyek*.

Nem megyek én a kelepcebe, kaczagott az *egér*, nem látván egyet sem.

Szeretem a fülemile dalát, mondja a *macska*, az árulja el nekem hollétét;

Adjon az ég bő termést, kívánták a *sásbák*.

Csempész kecskét fedeztek fel a calaisi csatornában. Remdesen látták ugyanezt a kecskét az Angol- és Franciaország közt közlekedő hajokon, míg végre feltűnt, hogy nagyon kövér. A vizsgálat kiderítette, hogy szőrét egész rövidre nyírták le, de azután egy másik bőrt húztak fel rá, mely alatt szivarok, drága csipkék és más értékes áruk voltak.

*

A velencei szent márkteri galambok érdekében, melyeket oly sok poéta és festő megörökített, márczius első napjaiban a *Gazette di Venezia* megható vészkiáltást emel. Régi időkben azon állatocskákat a város költségén etették, később a jószívű adakozásokra lettek utalva, melyek azonban idővel mind gyérebben folytak. A most elmúlt évadban, mely Velenczének sok fagyos napot adott, a kevés idegentől eltekintve, senki sem törődött a szegény galambokkal. Halom számra éhen haltak. A *Gazette di Venezia* joggal szólítja fel a városi hatóságot, hogy a San-Marco legendárius galambjainak adasson mindennap a város költségén egy bizonyos mennyiségű eledelt. A szép Venezia ezért alig fog csődbe jutni.

*

Bismarck kutyái. A németek vaskanezellárjának ismeretes az a fotográfiája, a mely széles puha kalapban és esőköpenyegben mutatja be a német egység megalkotóját, két kutyával a jobb- és a baloldalán. E kutyáknak, előkelő pozíciójuk mellett sem volt eddig szerencsájök, hogy historikusok foglalkozzanak a biográfiájukkal, most azonban származásukra nézve nagyon kedvező adatok kerülnek nyilvánosságra, amelyek minden esetre nagy tekintélyt fognak szerezni a kutyafenségeknek. Az egyike közülök ugyanis egy Diana nevű kutyát nevezhet anyjának, a mely a walesi herczeg legkedvesebb kutyája, apja pedig III. Sándor czár kedvelt kutyája, az óriás Hamlet, a mely az özvegy czárné tulajdonában levő Poliannak az ivadéka. Poliannak Claudio volt az apja, a mely a dán király udvarát őrizte, miután egy paraszt házából oda jutott. A másik előkelő eb származása nem mondható olyan fényesnek, tekintve azonban, hogy egyenesleszármazottja a híres Wilhelmnek, Bismarck egykori kutyájának, még sem megvetendő vérből származik, sőt emeli származásának fényét az is, hogy valamennyi kimutatható őst az exkanceillár nevelte.

*

Zongorahangverseny oroszlánketreczben. Miss Fritz, egy eddig meglehetősen ismeretlen zongoratanitónő Duosburgban, arra vetemedett, hogy zongora-hangversenyt ad egy oroszlánketreczbe. A kísérlet nagyszerűn sikerült; az oroszlánok, a mint a „Stage“ írja, főkép a Chopin-féle darabok iránt nagyon érzékenyeknek mutatkoztak, úgy hogy Miss Fritz inditatta érezte magát, az eddigi zongoraleczke adást abban hagyni és egészen az — oroszlánvirtuoz pályájának szentelni magát.

*

Az állatok lelki világából.

Kolduló állatok.

A Párisi Figaróból és Petit Journalból fordította:

Széchyé Lorenz Joséphine.

Pár évvel ezelőtt, írja Ouida a Worth American Reviewban, Invernessben egy kutya élt, mely híres volt egész Skótszágban. Kis korában vén urától megtanulta azt a művészetet, hogy a járó-kelők irgalmát igénybe vegye. A koldus a kórházban meghalván, kutyája támasz és otthon nélkül maradt. Tomy, ez volt a kutya neve, elhatározta tehát, hogy saját számlájára folytatni fogja elhalt ura mesterségét. Nyakán még csüngött a kis gyűjtő-bögre, a halottól rá maradt egyetlen öröksége, mely hasznára volt, mert ez fordította felé továbbra is az arra járók figyelmét. Csak hogy Tomy most már nagyon vigyázott arra, hogy a rézpénzek ne essenek bele a bögrébe, mert hiszen a kulcsal nem tudott bánni; ő a pénzt egyszerűen fogalközévette és ott tartotta. De nem takarított össze semmit sem. A'ig kapott egy pár pennyt, futott vele egy sütő-boltba, ott letette a pénzt az asztalra és várta, a míg érte kenyeret kapott, a mit ott nyomban meg is evett. De a legnagyobb művészek is idővel elvesztik a közönség kegyét, ha műsorukban nem tudnak változatosságot felmutatni. Inverness lakossága, a mely Tomy koldulását eleinte felbátorította, végre nagylelkűségében megfogyatkozott és nem hiányoztak olyan ellenvélemények is, hogy kutyának adnak alamizsnát, a mellyel talán egy embert lehetne megmenteni az éhhaláltól. A Tomynek odaadott rézpénz mind ritkább lett és a szegény, sokszoros bőjtölésre elítélt kutya bevételei soványságának élő bizonyossága volt, míg végre egy valóságos zenális ötlete támadt, mely életét megmentette. Tomy nem koldult többé honfitársaitól és csakis idegenekhez, átutazókhöz fordult. Hogy milyen módon ismerte meg őket, különböztette meg a benlakókat az idegenektől, az a Tomy titka maradt; talán szaglási képessége révén, a mint Ouida, a híres angol író nő állítja.

Ha angol lapok valami kutya történetet beszélnek el, előre meg lehet az ember győződve arról, hogy Skocziában játszódik le. Mert csakugyan a skót kutyákat a Collies, (juhászkutyák) a highlandi pásztorok nélkülözhetetlen segéd-munkásait, joggal tartják az ő és új-világ összes kutyafajtája közt a legértelmesebbeknek.

Ehhez a fajta-hoz tartozott Tomy, az invernessi kolduló kutya; és az a másik kutya Towser, melyről egy más angol lapban Alexander Japp ír, ez szintén skót juhászkutya volt. Tomynek, szegénynek, nem volt gazdája és rá volt szorulva, hogy az idegenek jószívűségéhez forduljon; míg Towser csupa nyálánságból koldult; a gazdája, egy ácsmester, nagyon jól tartotta Towsert, de — téisztát nem szokott neki adni. Hogy hát mindennapi menüjét egy kis csemegével megtoldhassa, az okos kutya nem habozott, hogy a közjótékonytságot igénybe vegye. Oly

komikusan tudott megállni a járó-kelők előtt, felágaskodni és egyik első lábát kinyújtani, hogy a forfari grófságban levő Alythvárosa összes gyermekeinek a legnagyobb gyönyörűsége lett, Towsernek egy fél pennyt szájába tenni, hogy produkálja magát. Alig érezte a kutya a pénzt fogai között, a pékhez rontott, hogy — biscottát vegyen magának. Neki nem volt állandó szállítója; néha bement a fűszerkereskedésbe is, de mindig a legvilágosabban jelezni tudta, hogy melyik és micsoda tésztából akar. Nyalánsága Towsert nemcsak a koldulási-törvény áthágására indította, hanem, fájdalom a csalásra is, és pedig az öntudatos csalásra. Egy nap ugyanis, valamely gyermek nem fél pennyt, hanem csak farthinget (a mi pénzünk szerint körülbelül 1 krajozárt) dugott neki a szájába. A kutya nyomban elmegy a pékhez, kiválaszt magának egy darab piskotát és a farthinget az asztalra téve, rohanvást menekül a boltból, még mielőtt megállapíthatták volna, hogy nagyon keveset fizetett!

A kutyák nagy értelmiségéről tanúságot tesz a következő hiteles adat is, melyet egy Lancasteri orvos, Walter Atlee dr. beszél el. Városában pár évvel ezelőtt élt egy Cosgrave nevű korcsmáros; a korcsma látogatói nem igen válogatott legényekből álltak és egy nap veszekedés közben, eltörték Cosgrave karját. Mister Atlee akkor még csak orvosnövendék volt és apja vezérese alatt dolgozott, a kihez eljött Cosgrave mint pacziens. A gyógykezelés hosszú ideig tartott, és így a korcsmáros nagyon sokszor járt Atlee-ékhoz, mindig egy óriás bulldogtól kísérve, melynek látása nem volt nagyon bizalmatkelző. Őre volt gazdájának, éber és mérges őre, és eleinte azt látszott hinni, hogy a gyógykezelés, melyben ura részesül, csak fokozza annak kínjait. Valahányszor a korcsmáros, míg karját kötözték és kinyújtották, jajgatásba tört, a kutya is azonnal fenyegető mormogást, hallatott, de idővel jobb fogalmai lettek a sebészet hasznosságáról, és oly szeretetreméltónak mutatkozott, a mennyire csak képes nagyon sok jó akarattal egy bulldog. Pár hét múlva Cosgrave meggyógyult és Mister Walther Atlee már el is felejtette, midőn egy szép nap hangos ugatást hallott az ajtaja előtt. Kinyitja s ráismer a korcsmáros bulldogjára; de a kutya nem volt egyedül; egy társával jelent meg, a ki nagynehezen mozgott 3 lábán és síralmasan vonított, valahányszor eltört jobb első lábát emelni akarta. Az orvos a kutyasolidaritás e bizonyítéka által meg volt lepve, sőt mélyen meghatva és azonnal hozzá fogott, hogy az eltört lábat orvosi művészetének szabályai szerint megkötözze. Mit a bulldog a legnagyobb meglepéssel nézett végig.

Egész hasonló eset történt, a mint a Cassel's Family Magazine levelezője a „Mirror“-ból átveszi, egy másik sebésznél is a ki egyszer az utcáról szedett fel egy kis bulldogot, melyet egy szekér elgázolt. Egy hónapi kezelés múlva a kutya helyre volt állítva és visszatért gazdájához, de valahányszor találkozott jöltezőjével, mindig elárasztotta örömének és haláljának kitöréseivel. És végre ő is hozott egy pacziens, a kit hasonló bal eset ért, mint őt.

Mister Alexander Japp meg ismert egy kolduló lovat. Egy szegény a szerszámban elaggott ló volt, s végső napjaira arra elítélve, hogy egy »handlé« szekerét huzza faluról falura. Egyik-másik utszéli korcsmában, a melyben gazdájának dolga volt, jószívű emberek megszánták a vén gebét soványsága miatt és sörbe mártott kenyérrrel kedveskedtek neki (mert Angolországban az állatok is szeretik a sört). Egyik ilyen állomás végre gazdát cserélt, s az új nem adta a lónak a szokott sörbe mártott kenyeret; a szegény ló meg a nélkül nem akart elindulni és csodálkozó, meg egyszersmind esdeklő pillantásokat vetett a ház felé, mintha azt akarta volna mondani: „Ugyan mondjátok meg az új gazdának, hogy nem szabad egy szegény vén gebétől megtagadni egy kis üdítőt.“

A londoni Paddington vasut alkalmazottjai m. évi szeptemberében megható ünnepet rendeztek egyik jötevőjük tiszteletére, a ki nem egészen 3 év alatt 10,000 frankot gyűjtött a vasuti társaság özvegyei és árvái alapjának. Ez a nagy filantrop egy ír borzeb, a melyet gazdája, Bush felügyelő tanított rá, hogy az állomáson gyűjtsön.

Timnek, ez az okos kutya neve, nyakán egy kis persely csüng, s azzal tölti napjait, hogy egy vasuti kocsiból a másikba, egy utastól a másikhoz fut, várótermekben kóborog, az éttermekbe látogat, a podgyász osztályba is benéz, szóval mindenüvé elszalad, a hol csak idegeneket sejt, és addig nem tágit, a míg nem kapott egy kis pénzt; főlösképpen mondani, hogy *Tim*-ot mindenki szívesen látja és nagyon, de nagyon ritkán fordul elő, hogy valaki ellentállhat néma és mégis oly kifejező kérésének; sőt gyakran, sokadalmak, kéjvonatok alkalmával, valóban nagy összegeket gyűjt.

Aztán itt-ott az a szerencséje is van, hogy oly jószívű és bőkezű utasra akad, ki nagyobb pénzt is ad neki. Így például Victoria királynő, Windsorba utazva, egy font sterlinget adott *Timnek*. Ilyen érdemek után, a szeptemberi ünnep egész megérdemelt és jogosult volt. *Tim* a vasutiaktól, kik annyit köszönnek neki, egy szép dísz- vagy mondjuk: tisztelet-nyakszíjt kapott, megfelelő felírással és a kedves okos állatot életnagyságban lefényképeztették.

Kakasok, mint juhászok. Az Egyesült Államok egyik legértékesebb Southhown-féle juh-csordáját bírja a répa cukormágnás: Manson Migg. De a nagy csordát nem juhok-kutyák őrzik, hanem 6 kitünően betanított spanyol kakas viador. Minden reggel sarkantyut csatolnak a kakas lábára. A mint egy juh el akar futni vagy a legelőről letérni készül, a kakasok rárohannak a bűnösökre. A juhok nagyon félnek ezen őreiktől. Migg leánya hozta a kakasokat a Kanári szigetekről.

Rab madár.

Szűk kalitba zárva árva kis madár,
A szabadba vágyik, a tavaszra vár.
Oly nehéz a lég benn, itt a fal között,
Olyan bus az élet; gyászba öltözött.

S im, a mit szegényke várt — megérkezék:
Elszaladt a hó és feltörött a jég.
Künn az ég beszédes lesz s a hüs csalit,
Daltól áradoz, mely ugy elandalit! . . .

Rügyet hajt a cserfa, zöldül a berek;
Fészket rak közé a vig madár-sereg
Társat hi magának, gerle, czinke, fajd,
Hogy be népesüljön kis tanyája majd.

Szűk kalitka közt az árva kis madár,
Megszabadulásra epekedve vár,
Oly megunt a lég ben — künn derült, meleg,
S e miatt szegényke oly bus, oly beteg!

Nyissatok már ajtót, nyissatok nekem!
Vidám ég alatt, hogy zengjem énekem;
Hadd repüljek messze fel, szabadba ki . . .
A szabadság ah! mily isteni!!

A kalitka zárja meg nem nyíla, nem,
Ott maradt rabul a kis madárka benn.
Csak hiába vára zengzetes tavaszt,
Hogy szabad legyen, el nem érte azt . . .

Künn a természet mig üle innepet,
Benn a kis madárnak szive megrepedt.
Jobb is néma sirban lenni csendesen,
Mint kalitba zárva élni ide fenn.

Vass Tamás.

Ittas ökrök. Münchenből írják: A „Neue Freie Landsbote“ ittas ökrökről cikkezik, melyek egy sörfőzdéből sört vittek a vas-
utra; egy ideig lassan és gondterhesen húzták, de aztán lefeküd-
tek a kocsitron, hengeregtek ott és sehogy sem akartak felkelni.
Állatorvosért futottak, a ki megvizsgálva az ökröket, részegséget
állapított meg. Kiderült végre, hogy az állatok a sörfőzde udva-
rán egy dézsa sör mellett álltak és tartalmátói jól laktak. Hála
Isten, teszi a bajor laphozzá, hogy a példaszó, mikép az állat
az ivásban okosabb az embernél, megint egyszer nem vált be!..

HIREK.

A nemzetközi állatvédők idei kongresszusa Budapesten lesz, július hó második felében. A kolozsvári Á. V. E. elnöke Dr. Széchy Károlyné, is fog azon egy előadást tartani „A fogoly állatok”-ról, és pedig tekintettel a sok idegen résztvevőkre, a rendezőség kívánságára francia és német nyelven.

Allategészségügyi konvenció Ausztriával. Az osztrák miniszterelnök, mint a belügyminiszternek íráta alapján a magyar földművelésügyi miniszter az állategészségügyi és állatforgalmi kérdések részletes megbeszélésére, amelyek a két kormány közt már ismételt tanácskozások tárgyai voltak, kiküldte Liptay István miniszteri tanácsost, Otlik István osztálytanácsost és dr. Huttyra Ferenczet az állatorvosi akadémia tanárát. Az osztrák kiküldöttekkel folytatandó eme tanácskozáson — az ügy fontosságát tekintve — a többi érdekelt szakminiszteriumok képviselői is részt vesznek.

A méhész kongresszus elnöki tisztét dr. Wekerle Sándor volt miniszterelnök fogadta el.

Az ornitológiai II-ik nemzetközi kongresszus főjelentésének harmadik kötete is megjelent: A madárvonulás elemei Magyarországon 1831-ig, régi forrásműveknek és éveken át gyűjtött újabb megfigyeléseknek oly rendszeres és önálló földolgozása, a minőt a külföldi szakirodalom sem mutathat fel ezen a téren. Ez a kötet is, mint a két első, tulnyomóan *német* s részben *francia* nyelven jelent meg, de mert éppen a harmadik kötet a hazai ornitológiai viszonyoknak, úgy a tudomány, mint a közgazdaság szempontjából való ismertetésnél fogva ránk nézve a legfontosabb és legbecsesebb, a magyar nyelven való kiadás sem volt mellőzhető. Az állami számvevőszék kimutatása szerint a vallás-és közoktatásügyi miniszter e célra 1012 frtot utalványozott a költségvetés keretén kívül, ez a kiadás azonban csak átfutó természetű, mert ugyanakkora bevétel ellensúlyozza. P. N.

Az állatkiállítások területe. Annak idején gróf Festetics Andor volt földművelési miniszter könnyen hozzáférhető telket kért a fővárostól, hogy rajta oly kiállítási épületeket emeljen, amelyeket később az állandó tenyészállatvásár céljaira lehessen használni. Az akkori kontroverziákból kicsucsosodott a főváros ama törekvése, hogy ezt az új intézményt a vágómárhavással kapcsolatosan tervezzék. Az anyagi hozzájárulás tekintetében pedig szintén merültek föl nézeteltérések, úgy hogy az állatkiállítások idejekorán leendő rendezése szempontjából más telket kellett beszerezni és ezt ideiglenes objektumokkal felszerelni.

Megszerezték tehát a Városligettől északra fekvő, a vasutakkal szoros és közel összeköttetésben levő területet, amely az Erzsébet királyné útjáról a Városligeten át lesz megközelíthető, és amelyen Krisztinkovich Ede miniszteri osztálytanácsos, a mezőgazdasági kiállítás igazgatója sok szakértelemmel és gyakorlati körültekintéssel helyezte el mindazokat az épületeket, berendezéseket és felszereléseket, amelyekre ily óriás méretű állatkiállítások alkalmával szükség van. Van nagyszerű lóistálló ezernél több lóra. Kétezer darab szarvasmarha befogadására szolgáló istálló, a juhkiállítás céljaira szolgáló fedett pajta, baromfikiallitási helyiség, versenypálya és kocsiversenytér. Az előleges bejelentések kapcsán az időleges állatkiállítások olyanoknak ígérkeznek, hogy ki fogják érdemelni egész Európa gazdáinak és állattenyésztőinek elismerését.

*

A tavasz hirnökei a jelen évben szokatlan gyorsan jelentek meg. Elszászból már február első felében jelentették, hogy oda igen sok fecske és gólya érkezett, három héttel előbb, mint rendszeren.

*

A foka, mint főnyeremény. A párisi Figaró különös pályázatot hirdetett összesen 2000 franknyi értékben. Harmincznyolcz díjat tűzött ki állatfotografiákra, a melyekből aztán tárlatot nyitnak. A jutalmakat nem pénzben, hanem természetben adják ki, vagyis a nyerők kutyákat, nyulakat, hattyukat, éneklő kanárikat meg egy — fókát kapnak fáradozásukért.

Szám: 8954—895.

fk.

Hirdetmény.

Több oldalról panasz merült fel az iránt, hogy gyermekek és felnőttek a város belterületén és annak közelében, kertjeiben, üdülőhelyein 3—9 mm. flobert fegyverrel lövöldöznek, szőlőkben s mezőkön pedig az éneklő madarakat lepuffogatják.

Minthogy az 1879 évi XL. tcz. 115 §-a értelmében községekben vagy annak közelében a lövöldözés tiltva van, s úgy azt, mint azokat, a kik a löfegyvert használatra oly egyéneknek engedik át, a kik az erre szükséges jártassággal, vagy értelmi tehetséggel nem bírnak, 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel, esetleg megfelelő elzárással sújtja; az 1833. évi XX. tcz. 9. §-ának h. pontja értelmében pedig éneklő madarakra vadászni, vagy azokat összefogdosni minden időpontban tiltva lévén, figyelmeztetik mindenki, hogy a felsorolt helyeken a lövöldözéstől és az éneklő madarak pusztításától tartzkodják, mert a büntetésen kívül fegyverek is elfognak koboztatni.

Végül a szülőket és gyámokat figyelmeztetem, hogy gyermekeiknek, — illetve gyámoltjaiknak fegyvert használatra ne adjanak, mert ellenesetben ők fognak felelősségre vonatni

A városi főkapitányságtól.

Kolozsvárt, 1895. májushó 16-án.

Deák Pál s. k.
főkapitány.

Hasznos tudnivalók.

Testhez illő lószerszám. Legtöbb esetben a szerszámot a lóra csak úgy találomra vásárolják, pedig ha a gazda annyi gondot fordítana e tárgy vásárlására, hogy az éppen úgy reá legyen szabva, mint a tulajdon kabátja az ő termetére, bizonyára kevesebb daganatok, sebek, varok és kopasz sebhelyek lennének láthatók a lóva testén. Minden munkáslónak, ha a gazda azt akarja, hogy igás lovai jól és kitartóan dolgozzanak, testükre illő szerszámot vegyen, és szorossal vagy bővel ne kinozza állatait. Arról is kell gondoskodni, hogy a lószerszám meg ne keményedjék, nagyon tisztán tartassék.

(„Főv. Lapok.”)

Luxus lóvásár. A Budapesten állandósuló luxus lóvásárt az idén április hó 12. 13. és 14-én fogják megtartani a Tattersallban. Az érdeklődőknek felvilágosításokkal a „Tattersall” titkári hivatala szolgál.

(„Főv. Lap.”)

A savó takarmány értéke. Nagyon érdekes kísérleteket tettek az északamerikai Wisconsin állam egyetemén, abból a célból, hogy a savónak, mint sertés tápszerének értékét megállapítsák. A kísérletet megelőző héten a sertéseket úgy táplálták, mint az egész kísérleti idő alatt. Ez pedig egyrészt azért történt, hogy a sertések szokjanak az új táplálási módhoz, és el legyenek kerülve azok a hátrányok, melyek a rögtöni változás mellett majdnem kimaradhatlanok. A kísérleteket négy csapat sertéssel tették. Egy csapat egyenlő részben kapott korpát és lisztet, a másik két rész korpát és egy rész lisztet. E keverékekhez annyi vizet adtak, hogy pép vált belőle. A másik két csapat savót kapott, melyhez a korpát és lisztet különböző mennyiségben keverték. A savót mindenkor édes állapotban használták. A kísérletek eredményét a következőleg állapították meg:

1. Az a kísérlet, hogy a sertéseket csupán savóval táplálják, eredménytelen marad.
2. Azoknál a sertéseknél, a melyek a korpát és lisztet vízzel keverve kapták, 552 font lisztre és korpára volt szükség, hogy súlyban 100 fonttal gyarapodjanak.
3. Ha viz helyett savót használtak a keveréshez 700 font savóval 100 font lisztet és korpát lehetett megtakarítani. E kísérleteket kizárólag édes savóval és télen hajtották végre. Megsavanyodott, vagy máskép elváltozott savóval, hasonló eredményt soha sem lehet elérni.

Könyv a szárnyasokról. Stuttgartban, Hoffman Julius kiadásában megjelent C. G. Friedrich *Geflügelbuch*-jának 4 kiadása, esélyben az összes szárnyasok, csirkék, galambok és a többi házimadárfajták természetrajza, tenyésztése és ápolása, több mint 200 színes illusztrációkkal benne vannak foglalva.

(„Berliner Tagblatt.”)

1896-ra tagsági díjukat eddig befizették :

Dr. Abt Antalné.	Cziegler Ignácz, tanár.
Ajtay Emma.	Dr. Czikmántory Ottó, ügyvéd.
Ajtay K. Albert.	Czirják Mariska.
Dr. Ákonz Károlyné.	Dávid Antalné.
Albach Gézané.	Dr. Dávida Leóné.
Andrásosfzky nővérek.	Deáky Albert, ügyvéd.
Dr. Apáthy Istvánné.	Dobál Antal, ügyvéd.
Br. Apor Istvánné, Abasfalva.	Ejszaky Károly máv. ig.
Árkosy Lajosné.	Dr. Engel Gábor.
Aubin Károlyné tábornokné	Dr. Engel Gáborné.
Aubin Róza.	Gr. Eszterházy Jánosné.
Balázs Árpád.	Dr. Farkas Gézané.
Özv. Br. Bánffy Albertné.	Dr. Farkas Gyuláné.
Br. Bánffy Ernő.	Fazakas József tanár.
Br. Bánffy Ernőné.	Br. Feilitzsch Arthur erd. ig.
Barabás Árpádné.	Fekete Nagy Béla.
Dr. Békésy Károly.	Özv. Fekete Pálné.
Békésy Lila.	Dr. Feldheim Béla.
Gr. Bély Ákos.	Ferenczy Zoltán egyet.
Özv. Gr. Bély Ferenczné.	tanár.
Gr. Bély Kálmánné.	Dr. Finály Henrikné.
Özv. Dr. Bélteky Ferenczné.	Dr. Fischer Lajosné.
Beregszászy László.	Fischer Vilmosné.
Dr. Bernáth Albert ügyvéd.	Gajzágó Antalné
Gr. Bethlen Marie.	Dr. Gálfy Endréné.
Gr. Bethlen Tima.	Gálfy Róza.
Bjela Mariska.	Gámán Dezsőné.
Binder Laura.	De Gerando Antonina
Dr. Bogár Kálmán.	„ Gerando Attila, Pálfalva.
Bónis Irén, Septér.	„ Gerando Attiláné,
Bordásné Lorenz Marie,	Göllner Eteika.
Herkules-fürdő.	Girsik János. ny. erdőig.
Bournáz Jánosné.	Özv. dr. Góth Manóné.
Dr. Brand Józsefné.	Grün A. Lipótné.
Brandt Elza.	Dr. Gyalui Farkasné.
Dr. Brukner Antal.	Gyárfás Benedekné.
Csaba Zoltán.	Gyarmathy Miklósné.

Szerkesztői posta

Dr. G. E. né ő Ngának és Pl. A. urnak Helyt. Az elnök egy választmányi tag kíséretében, az Önök (és sok más felhaborodott ember) panaszára elment a városi hatóság fejéhez, orvoslást kérve. Megígérték, hogy addig is, amíg a kutya kózsínegen vezetése kivihető lesz, a gyepmestert, illetve segédeit, minden kegyetlenségért szigorúan meg fogják büntetni; de ama rendőroket is, a kik az állat-vevélemre vonatkozó törvények ellenére a kutya-fogdosásnál elkövetett kegyetlenséget és durvaságot nyugodtan türik. A kutyatartó közönség szíves figyelmébe pedig ajánljuk ne engedjék ki kutyájukat szabadon, hanem vezessék vagy vezeltessék zsinoron mint nagy városokban szokás.

K. I. tanár urnak Békés. Kedves levelének igazán örültünk és nagyon köszönő az Á. V. E. névében is, hogy «messze földön» igyekszik híveket szerezni ügyünknek. De hogy a kétéves apróság is már »állatvédő,» ez egészen meghódított!! Szíves üdvözlét az egész családnak.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZÉCHY-VILLA
I. EMELET

a hová a kéziratok, tudakozódások, előfizetések küldendők.

HAVI KÖZLÖNYE.

Szerkesztli:

SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSEPHINE,

az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 frt — kr.
Fél " — " 50 kr.
Számunként . 10 kr

Első évfolyam.

Kolozsvár, 1896. május 1.

9. szám.

EMBER ÉS ÁLLAT.

Felolvasás az Á. V. E. javára, tartotta 1896. április 19-én

Dr. Finály Henrik, egyetemi tanár.

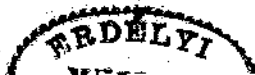
Nem hiába tekinti tizenhatszáz évvel ezelőtt az emberiség, már t. i. a keresztény emberiség, az isteni kinyilatkoztatások e gazdag tárházát, a szent könyvet, az erkölcsi erények kimeríthetetlen kútfejeként, az igazán emberies élet legcsalhatatlanabb vezérének. Függetlenül attól, a mit a bonczoló és kutató emberi ész a természettudomány beláthatatlan tágasságu területén felfedezett és még felfedezni fog, az erkölcsiség örök igaz törvényei itt már oly tökélyben vannak megállapítva, hogy semmiféle okoskodás és bölcselkedés se hozzá nem adhat, se le nem vonhat belőle semmit.

Ha mégis némelykor úgy látszik, mintha még szüksége volna e könyvnek holmi magyarázatra vagy kibővítésre, ennek nem a könyv az oka, hanem az olvasója.

Lám, mióta bányásznak belőle a vallás, az az a hit- és erkölcsstan hivatott hirdetői, a kik megtanítják az embereket a magok kötelességeire; mégis csak odaig jutottak mai nap is, hogy három osztályát állították csak fel az emberi kötelességeknek. Azt tanítják, hogy az embernek vannak kötelességei az Isten, maga és felebarátjai iránt; de azt a negyedik osztályról, azokról a kötelességekről, a melyek az embernek vannak a felebarátain kívül e földön élő és őt környező más lények iránt, vajmi keveset beszélnek és tanítanak.

Pedig ily kötelességek vannak, még pedig nagy számmal, és a szent könyv elé is számlálja, körül is írja; meg is találjuk benne mind, csak olvassuk kellő figyelemmel.

Oly méltó önérzettel tölti el az ember lelkét az a tudat, hogy a földön élő lények közt ő a legtökélyesebb, hogy a gondviselés oly tehetségekkel ruházta fel, a melyeknél fogva ura az

egész teremtésnek, hogy nem csoda, ha elbizakodásában az a hiedelem keletkezik benne, hogy az Isten a rajta kívül e földön élő lényeket az ő számára teremtette. Van is valami alapja az ily hiedelemnek.

A növényvilágról nem szólok. Ennek az élvezete embernek és állatnak közös. Az állatokról kívánok csak egynehány észrevételt tenni:

A földön élő és létező állatokat az emberhez való viszonyuk szempontjából két nagy osztályba sorozom.

Az első osztályba helyezem a feltétlenül káros vagy legalább is alkalmatlan állatokat; értem azokat, a melyeket életfenntartó ösztönük arra teremtett, hogy mint ellenségek hol egyenesen az ember személyében, hol vagyoniában kárt tegyenek, vagy legalább is alkalmatlanok legyenek. Ide számítom nemcsak a ragadozó, nagy fenevadakat, a mérges marású vagy fulánku mászókat és rovarokat, a vetéseinket és ültetvényeinket megrontó és pusztító kisebb nagyobb állatokat és azokat az élődiéket, a melyek kárt és veszélyt ugyan nem okoznak, de embernek és állatnak egyaránt alkalmatlanok, sőt erősen elszaporodva kinzók is lehetnek, hanem azokat is, a melyek veszedelmes ragályok és betegségek hordozói és terjesztői. Szintugy azt lehetne mondani, hogy ezek az állatok ellenségei az embernek.

A második osztályba sorozom a hasznos állatokat, ide értve azokat, a melyek, mondhatni, szövetségben állnak az emberrel, segédjei és munkatársai sok minden munkájában, cselédjei, a melyek engedelmesen és zugolódás nélkül szolgálják szükségeit és kényelmét, ragaszkodnak hozzá valóságos szeretettel, sőt védelmezik a veszélyben. Nem csak a szoros értelemben vett szelíd házi állatokat számítom ide, hanem a vad szabadságban élőket is, a melyek önkénytelen szövetségesei az embernek a kártékony és értelmes állatok elleni védő harcban, és a végén azokat, a melyeknek a husával táplálkozunk, bőrével szőrével vagy tollával ruházkodunk vagy ékeskedünk. Ezekről az állatokról azt lehetne mondani, hogy barátai, társai az embernek.

Elfogulatlanul megbíráva az előadtam osztályozást, a tárgyiasan ítélő azonnal észreveheti, hogy a két osztály nincs élesen és határozottan elkülönítve, sőt annyira beillik egy-egy állat az egyikbe is a másikba is, hogy bajos határozottan eldönteni, melyikbe sorozandó inkább. Ugyan az a farkas, a melynek a zsvánságától alig bírjuk megvédeni nyájainkat, mily pompás bundákat és szőnyégeket szolgáltat bőrével; mily jóízűen esszük meg annak a nyúlnek húsát, amely megdézsmálja káposztás kertjeinket és tönkre teszi gyümölcsfa-csemetéinket. Viszont ugyan az a kutya, a mely olyan hűséges, hogy nem csak házunk, hanem apró gyermekeink őrzését is megnyugvással bizhatjuk rá, a mely saját élete veszélyeztetésével megvédi nyájainkat a farkastól és oly megbízható segédünk a vadászatban, a mely életmentő is, a mikor a vízben fuldokló gyermeket kifogja onnan és visszaadja a kétségbe esett anyának; ugyan az a kutya hordozója és terjesztője két legveszedelmesebb nyavalyának, a víziszony-

nak és a galandféregnek; ugyan ezt az utóbbi betegséget és még hozzá a trichinosist is terjeszti a sertés, e nevezetes tényezője a táplálkozásunknak; fejős teheneink tejével hordják szét a gyilkos diphteritist és az ártatlan juh gyapjával hurezolja be a kereskedés a cholérát, a pestist, és az állatokat pusztító vészes ragályokat, s így tovább. Ám azért mérlegelve jó és rossz oldalakat, mégis meglehetősen biztossággal igazodhatunk el az osztályozásnál, és senkinek se fog eszébe jutni, hogy a rókát azért, mivel sok egeret pusztít és oly szép és becses szörmét ad, a hasznos állatok közé sorozza, vagy a házi macskát az ő nyálánk voltáért a kártékonyak közé.

És mind ezek közt az állatok közt ott van az ember, a kit se testi ereje, se vele született ügyessége, hanem csupán csak esze, leleményessége és szellemi ereje urává teszi mindennek, a mi a földön jár vagy mászik, a levegőben repül vagy a vízben úszik.

És mi módon használja az ember ezt az uraságát?

Hogy ellenségei ellen védekezik, az igen természetes és kétségen kívül jogos; nincs az az isteni vagy emberi törvény, a mely el ne ismerje az önvédelem jogosultságát. „Ha ki feltámad, hogy megöljön, támadj fel te is és öld meg“, így utasít ugyanaz az a Szentírás, a mely a dekalogusban oly határozottan és feltétlenül állítja oda azt a tilalmat, hogy: «ne ölj!» Ez a védelmi harc azonban nem egyetlen ember és állat közt. Az utóbbi a támadásra maga a teremő fegyverezte fel, ösztönszerű vad-ságát nem mérsékli, se nem korlátozza semmiféle meggondolás vagy törvény, öldöklő vérszomjának még a jóllakás se szab mértékét vagy határt. Az ember ellenben saját leleményességének köszöni, hogy van védő fegyvere, saját meggondolása és tapasztalata tanítja meg rá, hogy hathatósan csak úgy védekezhetik, ha támadólag lép fel, és a semmi erkölcsi törvénynek sem engedelmeskedő ádáz ellenségével szemben minden kiméletességet félre tesz. Minthogy ebben a harcban a kibékülés és megbarátkozás már a dolog természeténél fogva lehetetlen, ez a harc feltétlenül irtó harc, a melyben a fölényben levő ember feljogosítottnak érzi magát, hogy ellenségeit elpusztítsa, kiirtsa, egyenként, vagy, ha lehet, tömegesen kiölje. Meg is teszi. Nem válogat ez irtó harcban se fegyvert, se szert, se eszközt, fogást vagy cselt. Semmit se kimélő ellenség ellen minden szabad! Csak egy nem szabad, nem szabad az embernek megfelejtkeznie a maga méltóságáról és azokról a kötelességekről, a melyeket ez a méltóság reá ró. Öld meg az ellenségedet, de ne kegyetlenkedj vele; végezz vele hathatósan, gyorsan, de ne kínozd, különösen ne gyönyörködj a kinjában. A róka pusztítja a majorságot, lödd vagy üsd agyon, mert másképp nem vethetsz véget a garázdálkodásának; de ne vetemedj arra a baboña sugta irtóztató kegyetlenségre, hogy elevenen megnyúzd. Ezt babonából csakugyan megteszi a tudatlan paraszt, de az értelmiségével büszkélkedő miveltségszerű társadalom sok tagja, ha nem is ily vérengző és kebellázító módon, de mégis elég embertelen kegyetlenséget enged meg magá-

nak a kártékony állatok ellen folytatott irtó harcban, a melyre alább még vissza kell térnem.

A hasznos állatok osztályából első sorban emlitem az u. n. szelid házi állatokat, még pedig legelőbb azokat, a melyek társaink, segédeink, mondjuk : cselédeink, különböző munkáink végzésében : igavonók, teherhordók, ház- és nyájörzők, háboruban bajtársaink, vadászaton csaknem nélkülözhetetlen kísérőink. Ezekkel furcsán vagyunk. Hogy kellő hasznukat vehessük, előbb meg kell tanítani a magok teendőire, idomítani kell őket, és ha már embereket se lehet csupa kényeztetéssel és szép szóval nevelni, tanítani és idomítani, mennyivel inkább van szükség érzéki hatásra és fenytékre állatok idomításában. Nem megy biz ez ütleg és némi kínzás nélkül, és ez meg is engedhető, ha túlságba nem megyen, és kivált ha ellensúlyozza az állat természetéhez mért jutalom, a hányszor engedelmesnek, tanulékonynak és értelmesnek mutatja magát. A valódi ügyes állatidomítók követik is ezt a módszert, és ha a ló vagy kutya meglátja mestere fél kezében a korbácsot, másik fél kezében a czukrot, bámulatos gyorsasággal megtanulja, hogy ez a két dolog mit jelent. De a fenytő és oktató kínzásnak okvetlenül meg kell szünnie, mielőtt az idomítás be van fejezve. Megtörténhetik ugyan, hogy a kitanított állat is néha szeszélyes, makacs vagy rest, és olykor egy kis nógatás, ösztönzés, sőt büntetés is helyén van, ám ezzel szemben ott van a jól tartás, a veszély ellen való mégvédés, a kellő ápolás. Az állat ezeket érzi és érti, szeretettel és ragaszkodással viszonyozza. Kegyetlenül ütni, verni az állatot, mivel a meggondolatlanul rá rakott túlságos terhet nem bírja, annál nagyobb embertelenség, ha tekintetbe vesszük, hogy igen sok esetben a nem elegendő táplálék egyik főoka az erő hiányának; mit mondjunk arról, a ki a ló turós hátára rá teszi a fa nyeret s több efféle. Hiszen úton, útfélen mindennap lehetünk tanui az ily eseteknek, a melyek annál inkább feiháborítanak minden jó érzést, mivel nem tehetünk ellene semmit. Lám a Szentírás azt tanítja, hogy „ne kösd be az ökröd száját, a mikor taposva csépli gabonádat“ és «a mikor neked nyugvó napod van, nyugodjék barmod is». Keresztények, emberek-é azok, a kik így követik az isteni intést?

Következik a második sorozata a házi állatoknak, a melybe azok az állatok tartoznak, a melyeket nem azért tartunk, hogy dolgozzanak, hanem azért, hogy hizzanak és minket tápláljanak husokkal és tejökkel, ruházzanak bőrükkel és szőrükkel. Ezeknél már saját önző érdekünk parancsolja, hogy gondosan ápoljuk és jól, sőt bőven tápláljuk. Nem kívánok most rátérni azokra az apró kegyetlenkedésekre, a melyeket éppen a sikeres hizlalás érdekében megengedhetőknak tartanak, csak azt emelem ki, hogy isteni és emberi törvény szerint feljogosítottaknak tartjuk magunkat az állatok megölésére, mert hiszen nem juthatnánk husokhoz, a melynek élvezésére pedig saját táplálkozásunk végett rá vagyunk utalva, s itt ismét az isteni és emberi törvény határozottan arra utasít, hogy ez állatok leölésénél minden fe-

lesleges kinzást és kegyetlenkedést kerüljünk és úgy öljük meg az állatot, hogy halála lehetőleg gyorsan és fájdalom nélkül következze be. De hát vajjon követik-e az emberek ezt a törvényt? Sajnos, éppen nem!

Még meg kell jegyezmem, hogy a munkára használt házi állatok némelyike, kivált a szarvasmarha is, ebbe a sorozatba is tartoznak. Azonkívül még ide sorozandók azok a szabadon élő vadak is, a melyeket hasonlóképpen húsukért vadászunk.

Az emberiség kezdeties állapotában, a mikor a földmivelés még ismeretlen volt, a vadon termő növénytáplálék pedig nem volt elegendő az élelmezés szükségleteinek a kielégítésére és még nem voltak szelidített háziállatok sem, az élelem beszerzésének legközönségesebb módja a vadászat volt. Hogy ez a vadászat mi módon folyt akkor, a mikor még jóra való fegyver sem állott a vadász rendelkezésére, azt bajos elképzelni, főleg ha meggondoljuk, mily hatalmas alkatu szörnyek voltak azok az állatok, a melyekre vadásztak. Ha akkor ez a vadászat sok kegyetlenséggel járt, ezt a kegyetlenséget mentette a szükség és az eszköz kezdeties és tökélytelen volta. Ma e szükség tulajdonképpen megszűnt, a vadhús élvezete ma már nem annyira az éhség csillapítására, mint inkább bizonyos inyenczkedés kielégítésére szolgál, és a vadászat már nem élelemszerzés módja, hanem sport, azaz előkelő és nemes mulatság némi egészséges testgyakorlattal kapcsolatban. Annál nagyobb gondot kellene fordítani arra, hogy ez a sport ne fajuljon ok nélkül való állatkinzássá úgy a vadászott állatokra, mint a vadászatnál segédkező állatokra nézve. Itt aztán különösen tekintetbe veendőek azok a szegény áldozatok, a melyek ily vadászatok alkalmával sebesülten elmenekülnek, hogy aztán annál hosszabb kinok közt leljék halálukat, a melyet pillanatnyilag elkerültek volt.

És ha már most azt kérdené az igen tisztelt hallgatóság, mi czélból úntattam eddig olyan dolgok elmondásával, a melyekben nincs semmi új, semmi mulattató, semmi érdekesítő: azt felelem rá, hogy czélom éppen az volt, hogy figyelmeztessenek egy egész sorára a mindennapi élet tüneteinek, a melyekben csupa megszokásból elnézünk és eltűrünk számtalan módjait a szükségtelen állatkinzásnak. Pedig ezeket megszüntetni éppen nemes feladata az állatvédő egyesületnek.

*

A szülők, tanítók és tanárok figyelmébe. Nagyon kérjük, hogy a gyermekeknek úgy a madarak puszkázását, mint a szerencsétlen bogarak gyűjtését és eleven felszúrását tiltsák el. Nem tudásvágyból mennek a gyermekek bogarászni, hisz a tankönyvekben és iskolai gyűjteményekben megtalálnak minden fajt; csak kegyetlenkednek a szegény, védtelen állatokkal. Az anya megbánomása, gyermekei lelki életének bűnös elhanyagolása azok kedélyvilágának biztos romlását vonja maga után, mely által később embertársaikra nézve is veszedelmesekké lesznek; pedig az anyák, a szülők felelősek gyermekeik kedélyeért és tartoznak annak némes gyöngéd ápolásával Isten és ember előtt.

A kis csiga.

Álldogálok kis kertemben,
Rám mosolyg a rózsahajnal,
S mint a virág harmatgyönggyel,
Téli van a szivem dallal.
Rajta hát fel, zengjen a dal,
Míg a nap feltámad:
Csigabiga, csigabiga,
Nyujtsd ki szarvacskádat!

A madárról, a bokorról,
Zengett immár annyi ének;
Fénybogárral, zsongó fűvel,
Már a könyvek megtelének;
Csak te vagy még kis kertemben,
Kit dalomra várlak:
Csigabiga, csigabiga,
Nyujtsd ki szarvacskádat!

Lassan sietsz a gyepűben,
Egy arasznyi út is fáraszt;
Csigalépés, csigavér, hajh!
Csak nevetni szokták már azt:
Hadd nevéssék, én azonban
Ép azért csodállak:
Csigabiga, csigabiga,
Nyujtsd ki szarvacskádat!

Nincsen szárnyad, mely ragadjon
Mint a madárt messze tájra;
Házad terhe válladon van,
Hol a fecske könnyű szárnya.
Lassan sietsz, mert magadtól
Nem hagyod házatad:
Csigabiga, csigabiga,
Nyujtsd ki szarvacskádat.

Czélhoz érni, hát mi kell több,
Bárha küzdve, bárha csendben?
Hát mi kell több, hogyha biztos
Hajlékod van önszivedben?
Ha a világ, egész világ,
Bár ellened támad:
Csigabiga, csigabiga,
Nyujtsd ki szarvacskádat!

Fejes István.

Az élvebonczolás kegyetlenségeiről.

Pár külföldi tudós kijelentése.

Ezer ember közül alig egy tudja, hogy mit jelent e szó vivisectio.; és kik ezt tudják, még ezeknek sincs tiszta fogalmuk arról, hogy mily embertelen és tudományellenes minden vivisectio kivétel nélkül! . . . Ha kérdezzük, hogy miért szükségesek az élő állatokon véghezvitt ezen műtőgyakorlatok, — e kérdésre a határozott felelet az: nem szükségesek! — e gyakorlatokat épp olyan jó, sőt sok tekintetben jobb sikerrel is lehet eszközölni a holt állatokon.

Nagel. Richard, orvostudor.

Mik azok a vivisectiók? Ha e szót egyszerűen lefordítjuk, jelenti az élők szétदारabolását, fölbonczolását. Tágabb értelemben értjük az élőállatokon végbevitt összes kísérletek fogalmát: a megégetést, leforrázást, megfagyasztást, a hasfelmetszést, a köröm kitépést, a szem kiszurását, az agy egyes részeinek eltávolítását stbít, stbít, — szóval mindazon kísérleteket az állatokon, miket állítólag a tudomány nevében és állítólag a szenvedő emberiség javára naponként és szakadatlanul ismételve tudós és nem tudós kezek, kegyetlen, hajlímeresztő módon különösen kutyákon, macskákon, lovakon és tengeri nyulakon véghezvisznek. Az a tudomány

jellemzi és elítéli maga magát, mely az erkölcsösség és embe-
riesség örök törvényeit oly brutális módon megsérti.

Rabe Otto.

A vivisectió szélhámosai! . . . Teljesen megfoghatatlan, hogy
monarchikus államaink annyira félreismerik ethikai feladataikat,
míserint a vivisektoroknak legnagyobb mértékben demoralisáló
üzérkedéseit türik és elősegítik.

Zedtwitz Adolf gróf.

Miképpen történhetik csak, hogy az európai kulturállamok-
ban, melyekben minden sarkon és zugban szeretetről, humanitásról
és morálról szólnak, ily hallatlan, minden igazi emberiséget nél-
külöző bonczolások büntetlenül türnek.

Kaiser Kálmán.

Mélyen elszomorodva és megrendülve a hallatlan kegyet-
lenkedések miatt, miket a tudomány nevében oly rég óta elkö-
vetnek az ártatlan, védtelen, az emberre nézve hasznos és jobbára
az ember iránt hűséggel viseltető állatok ezerein, e sörök íróője
kijelenti, hogy a vivisectio nemcsak nyilvános gaztett, hanem azon
romlottság miatt, melyet terjeszt és azon legnagyobb mértékben
káros hatás miatt, melyet a felnőtt nemzedék kedélyére és szívére
gyakorol, a polgári törvény foruma előtt sem állhatja meg helyét.

Elpis Melena (Schwarz Marie Esperance bárónő.)

Ha látjuk mint garázdálkodik könyörtelenül az élvebonczoló
a méreggel, ollóval, lanczettával ott, hol Isten már a védő mezzel,
takaróval is megakadályozni akart minden barbár behatást remek-
művébe, — mit szóljunk ehhez? Azt mondják: „a tudomány
érdekében történik.” Alázatosságban térdet kell-e hajtanunk e
hatalmi szózat előtt? Ha azonban ez elv megtámadhatatlan,
akkor a tudomány érdekében minden meg van engedve és ki
tudná megjelölni a kegyetlenkedések határát?

Landsteiner prépost.

Az ember a legkegyetlenebb igazságtalanságot követi el az
állatok irányában, ha ez élő állatokon eszközölt anatómiai kísér-
letezésekkel akarja a természetről való ismereteit megszerezni és
fejleszteni. A legmegbocsáthatlanabb jogtalanságot követi el és
mísem mentheti tettét, ha élő állatokon visz véghez oly kísérle-
teket, mikre az imént megölt állat teste is untig elégséges.

Dr Smith L. tanár, prépost.

A vivisectiók sohasem voltak a fölfedezésekhez vezető utak,
és ha tanumányozzuk az újabb időben a physiologiában vég-
hezvitt experimentálásokat, úgy kiviláglik, hogy az élő állatok
felbonczolása jobban elősegítette a tévedések megszilárdítását, mint
az igazság megerősítését. Korábbi irataim fölött tartott egyik
külföldi recensio az általam nyert eredményeket a vivisectio ja-
vára bizonyítékok gyanánt tüntette föl. Eppen az ellenkezője áll,
mert az eredményeket mind az anatómia folytán nyertem.

Bell Károly.

Az orvosi kar tagjaihoz fordulok, kik iránt senki nagyobb
tisztellel nem viseltetik, mint én, — valjon nem látják-e vala-
mennyien, kik mint keresztények és mint a becsület férfiai cha-
rakterüket szívékon viselik, elérkezettnek az időt arra, hogy meg-
szüntessenek minden, még oly hallgatag közösséget is az élve-

bonczolási kegyetlenségek elkövetőivel; hogy a szégyenteljes állatkinzókát társaságukból kidobják és hogy saját tiszteletre méltó hivatásukat megtisztítsák e szégyenfoltoktól, mikkel a magukat tudományos kutatóknak nevező barbárok önmagukat bemocsokolták.

Lord Carnarvon, államminiszter.

Éz ország állatorvosai általán meg vannak arról győződve, hogy épp ugy theoretikus mint praktikus szempontokból, hivatásukra minden tekintetben előkészítettnek és megtanítottak a holt testek tanulmányozása által és mély sajnálattal szemlélik, hogy a continensen a tanítványok tanulmányaik ideje alatt élő állatokon tesznek praktikus kísérleteket. Ezen nemzeti kongresszus szilárdan meg van győződve arról, hogy ilynemű operatiók épp oly kegyetlenek, a mily fölőselegések a tudományra és a technikai képzettségre nézve. E kongresszus tagjai külföldi kollégáikat a legsürgősebben kéri és könyörögnek hozzájuk, hogy tekintettel a hazánkban szerzett tapasztalatokra, melyek szerint a holttesteken végzett operatiók elégséges haszonnal járnak, — a jövőben hagyjanak föl eddigi kegyetlen praxisukkal.

Az angol állatorvosok 1881. évi kongresszusa.

Minden, az állatokon szerzett orvostani tapasztalás egyáltalán értéktelen az emberi gyógytanra; sem a méreg hatását, sem valamely gyógyszernek gyógyító erejét, sem adagolását nem lehet megtudni az állatokon végzett kísérletezésekkel; sőt ellenkezőleg ily kísérletezések értéke negativ, mert a legveszélyesebb téves következtetésekre csalogatnak. *Grysanowszky, orvostudor.*

Midőn Göttingában tanultam, Blumenbach a phyziológiai collegiumban igen komolyan szólott hozzánk a vivisectio iszonyátosságáról és lerajzolta előttünk, mily kegyetlen és iszonyatos eljárás az; miért is csak a legritkább s igen fontos és közvetlen haszonnal kecsegtető vizsgálatoknál lenne szabad alkalmazni, ez esetben azonban a legnagyobb nyilvánossággal, a nagy hallgató teremben történhetik meg a vivisectió, az összes medikusok jelenlétében, hogy ez által a tudomány oltárára helyezett kegyetlen áldozat a lehető legnagyobb hasznot hajthassa. Napjainkban azonban minden fuser, kontár, zúgdoctor feljogosítottan hiszi magát, kinzó kamrájában a legkegyetlenebb állatkinzások véghezvitelére, hogy oly problémákat oldjon meg, melyek megoldása régen ott van már a könyvekben, a melyekbe belenézni rest és tudatlan. Orvosainknak nincs már meg egykori klasszikus műveltségük, mely bizonyos nemes vonást kölcsönzött nekik. Most a lehető legkorábban megy az egyetemre, hol csak tapasztkenési mesterségét akarja megtanulni, hogy azután ezzel az életben prosperáljon, a földön megélhessen. Elve bonczolás senkinek sincs joga, ha előbb már mindezt meg nem ismerte és nem tudja, hogy a vizsgálandó viszonyról a könyvekben mi meg van.

Schopenhauer.

*

Eredj el a hangyához, óh te rest, nézd meg az ő utait és tabulj!

Péld. 6, 6.

Az állatok lelki világából.

Állat-történetkéek.

Ira: P. M.-né.

Darwin, Wallace, Brehms, Pechnel-Loesche, Haacke, Marshall és több igen híres természettudós azt állította, hogy némely állatnak, de különösen a kutyának, csak a beszéd hiányzik.

Hűség, ragaszkodás, tanulékonyosság, ravaszság, bosszuállás, féltékenység képezik tulajdonságait, sőt némely állat a zenét is kedveli, és a híres d' Aiglun természettudós hosszabb cikket ír a „la Nature“ czimű folyóiratban, a melyben azt állítja, hogy a kutyák még nevetni is tudnak. Darwin egyszerű fintornak mondja a kutya nevetését. Sommerville pedig már rég megírta: „La Chasse“ czimű kötetében a következő verset:

Avec un rire flatteur le chien caressant
Te salut ; il s' accroupit ; ses narines se dilatent largement ;
Il ondule et ses yeux à la noire prunelle, —
S' humectent de douces caresses et d'humble joie.

Scoth híres agara „Maidé“ gyakran nevetett, a mi d'Aiglun szerint a Fevrier fajnál általános. De még sirni is szokott a kutya.

Saját tapasztalataim után: Volt szüleimnek egy pár igen ritka példány New-Foundlandi kutyája, tiszta fekete szőrűk és mellükön egy dupla sárga kereszt, e fajnak ismertető jele.

Egy napon édes atyám a vadászaton egy kis eltévedt 3—4 hetes őzikére bukkant, valószínűleg elmaradt az anyjától; atyám megsajnálta és haza hozta; nagy volt örömünk. Édes atyám minden állatot nagyon szeretett, kis gazdaságunkban volt is: tehén, kecske, bárány, sok és ritka szép baromfi, kutya, macska, de különösen sok madár stb.

A kis új vendéget nagyon megszerettük, egész nap dédelgettük; már korán reggel a pitvar előtt leste anyámat, ki rendszeren hozott számára egy csésze kávé, beapritott zsemelével, melyet jóízűen elköltött a kis kedves őzike. Futott utánunk, mint a kis kutya, olykor még az utcára is jött; neve „Melusine“ volt, és bárhol a nevével szólítva, mindig előjött. Már a két évet is elérte, rendszeren a kertben tartozkodott. A kert egy magasabb fallal volt körülvéve és az ajtaja bezárva. A két New-Foundlandi kutyával majdnem mindig együtt volt, és szép egyetértésben éltek, pedig őszintén megvallva, sokszor észrevettük, hogy különösen a Lady — (az egyik kutyának a neve, a másikat Mylordnak hitták) — nem jó szemmel nézte, ha sokat foglalkoztunk Melusinnával; sokszor morgott reá, irigykedett, de azért nem bántotta, mert rendszeren megfenyegettük. Egyik napon nővérem, ki éppen azon a héten a főzés felügyeletével volt megbizva, jelenti édes anyámnak, hogy a turós gombócokat ma valami baj éri, mert

a tésztából 13 gombóc lett, lévén nővérem egy kissé babonás. Ime csakugyan egy őrizetlen pillanatban Lady nagysám betévedt a konyhába, felágoskodott a konyha szekrényre, és megette a *tizenhárom* gombócot, épen rajtakapták, amint jóízűen nyalogatta szájacskáját. Volt-hadd el hadd; kegyetlenül megverték, csak úgy vonított. De egyszerre elhallgatott és mintha egy gondolat támadt volna agyában, neki iramodik a kertnek, átugorja a nem épen alacsony falat, neki esik az őzikének, és míg előhoztuk a kert kulcsát, darabokra tépte a kedves szeretett és ártatlan állatot. Volt nagy sirás és szomorúság, még az nap elkellett hagynia a *boszutálló* Ladynak házunkat örökre.

Egy másik eset: Volt egy macskánk, többnyire az udvaron tartozkodott, de olykor betévedt a szobába is és éppen abba a szobába, a hol anyámnak egy kedves 15 éves kanári madara volt; ez sokszor kirepült a kalitkából, anyám vállára ült, incselkedett, kihuzta a varrótüből a czérnaszálat, elhordta a varróasztalról a kisebb tárgyakat, egy szóval roppant kedves állat volt. A macska, amint előbb mondtam, olykor ebbe a szobába betévedt, szépen összehuzta magát egy sarokban és egykedvűen viselte magát minden iránt: még a kis madarat is csak közönnnyel nézte. Már kétségbe vöntük a macska *ravasz* természetét. Egyszer ebéd alatt nagy csodálkozásunkra a mellékszobában bizonyos labdázásra lettünk figyelmesek, benyitunk és nagy ijedtségünkre ott találjuk a macskát, amint a szegény kanárral — mely élettelen volt — labdázott; megleste azt az időt, mikor észrevétlenül kielégítette *ravasz* szándékát. Volt persze nagy sirás!

Van egy kis nyaralónk; ahol minden nyáron tartózkodunk. A múlt nyáron egy gazdátlan kutya került a házunkhoz, megsajnáltam szegény „Karcsut” — ijesztő soványsága miatt neveztük őt így — és megtartottuk. Mintha csak megakarta volna *hálalmi* jóságomat, folyton utánam jár, szép szerényen meghuzta magát, nem alkalmatlankodott, csak akkor nyult az ételhez, ha én azt megengedtem. A nyár végén, mikor megint bejöttünk a városba, el kellett válnunk a szegény Karcsutól. Az ott lakó vasuti őr meghatóan beszélt, hogy a szegény kutya nem távozott a nyaralónktól, napról, napra várta, mikor nyílik az ajtó; a neki adott ételhez nem nyult, ismét visszaesett régi soványságába, míg végre egy szép napon onnét egészen eltűnt, tudja a jó Isten hová lett szegény *hü* állat! Talán öngyilkos lett.

Ugyanott szintén nyaral egy kedves barátnőm, van egy igen vén „Doli” nevezetű kutyája, csak úrnőjét követi minden-hová, olykor-olykor túrta, hogy én is czirogassam. Egy séta alkalmával egy réten letelepedtünk, Doli kutya is. A máskor oly komoly kutya egy pajkos fiatal kölökkutya módjára, a hátára feküdt, négy lábát az ég felé nyujtva, mire mindnyájan nagy kacagásba törtünk ki, és elkezdtük őt csufolni. Bizony Doli nem vette tréfára a dolgot, felugrott és amint csak öreg csontjaitól kitélt, hazafelé futott, nem használt még úrnője édes csalogatása sem. Mikor háza érkezettünk, ott ült a ház előtt; megpillan-

tott bennünket, morogva távozott, és egész nap többé nem látuk. Meg volt sértve.

A minap kedves látogatásom volt, egy urhölgy és kedves leánya. Egy idő múlva vendégem elmenni készült, előhívja a magával hozott kis darli kutyáját, hogy menjen a másik szobába Eisához (a leányka neve) és szólítsa hazamenetelre. A kutya befutott, felugrott a kerévetre, hol Elsa ült, és bizonyosan mint máskor is tette, megérintette lábacskaival Elsa karját, ki azonnal „mindjárt megyek” felelettel követte a kis «Pipifax»-ot, kimár azután komolyan vette a dolgot, és folytonosan, ugatással hazamenésre sürgette urnőjét.

Egy kedves barátnőmnek szintén van egy kis kutyája, a ki urnője parancsára ebéd, vacsora vagy reggeli alkalmával összejárja a szobákat, és hol a háziurat, kisasszonyt, bonnet mind sorra hívja ugatással ebédre; ugyanaz a kutya, ha szomorkodik, úgy sir, könyezik, mint az ember, ha pedig rossz fát tesz a tüzre, saját magától egy sarokba indul és ott két lábára állva, megkezdi büntetését, mert fiatal korában úgy büntette urnője.

Sohasem felejttem el azt a csodálatos dolgot, amit láttam, mikor iskolában jártam. Kihirdették hogy, délután mindegyik hozzon egy hatost, valami szépet fognak mutatni.

Meg is jelent egy német ember egy kis »Pintli« kutyával, az asztalra helyezte. Előszedett egy ládából először is: egy domino játékot, mindegyik kőnek az oldalán egy kis fogó volt alkalmazva, melynél fogva a kis kutya a szájával megfoghatta.

Kihivott egy társnőmet, a ki tudott dominozni és nagy bámulatra a kutyával rendes játék folyt. De mennyire fokozódott csodálkozásunk, midőn előszedte az egész abc-t. A kutya gazdája a keresztneveinket kérdezte és a kis kutya lassan, de biztosan összeállította: a Paula, Irma, Anna és a t. neveket, sőt a négy számműveletet is produkálta, három-négy sor számot rakott egymás alá és a bámulatra méltó okos állat összeadta a számokat, a megmaradt számokból kikereste az összeget kitevő számot és alárakta az összeadott szám alá; amint fent említém, minden tárgy egy kis fogóval volt ellátva. A befejezést képezte az összes országoknak miniatűrban ábrázoló kis zászlók; bár melyik országot nevéztük, annak zászlaját élénkbe tette. Nem tudom, kit csodáljon az ember: az okos állatot, mely mind ezt feltűdta fogni, vagy az embert, kinek oly sok türelme volt ezeket a dolgokat az állattal megértetni.

Az állatnál emlékező tehetséget is észlelhetni. Nővérem kis fiának egy helyes kis ponny lova volt; már 3 évig birtokába volt; majdnem mindennap kilovagolt, de nem tapasztaltak az állatnál soha valami különös tulajdonságot. Egy alkalommal meglátogattuk nővéremet. Csodáltuk a szép kis állatot, férjem csak úgy tréfából megjegyezte, hogy nem-e talán egy vándor czirkusz tulajdonostól származik a kis ló, és utánozva a műlovászokat, a levegőben csattogtatta az östort, és mindnyájunk csodálatára a ló a hátulsó két lábára ágaskodott és elkezdett csak-

ugyan mint a cirkusznál szoktak mindenféle produktiókat előadni. Három év után az ostor bizonyos mozdulatai még *emlékették* régi művészetére.

Egy birtokos kutyájával elment vadászni. Ez időközben benyit a birtokos öcscséhez a béres, kezében tartva egy kimult fajtyukot, a gazdaság büszkeségét; kint az udvarban elterülve lelte. A gyanu mindjárt a szomszédra esett, ki számtalanszor, irigységből megkárosította a szomszédját. A tyukot otthagyták a szoba padlóján, hogy a másik gazda islássza, ha haza jön. Nemsokára meg is érkezett oldala mellett vigan ugránczó kutyájával. Amint a szobába értek és a kutya megpillantotta a tyukot, hirtelen összehuzta magát, négykézláb hasán csuszva, vonitva az ágy alá bujt, és minden hívogatás hiába volt. Amint későbbben kiderült, egy arra menő leányka látta, amint a kutya addig játszott az állattal, míg a földön elterült. Amint tehát a szobában észrevette a kimult állatot, *bűnösnek* vallotta magát.

Egy vén kisasszony lakik anyósom házában; volt neki egy szép, tanult papagálya. Ha a folyosó ablakára tették, mindig anyósomat leste és ha megpillantotta „jó napot háziasszony”-nyal fogadta (guten Tag Hausfrau). Mehetett ott százszor is akár ki, csak anyósomnak kiabált.

Egy rokonomnak egy zamara volt, mindig felment az első emeletre és ha nyitva találta a szoba ajtót, bement és ott egy állótükrök előtt magállt, és addig nézegette magát szép nyugodtan, míg ki nem hajtották onnan. Később már ezzel produkálták őt. Tehát még az állatnál is tapasztalhatni *hiúságot*.

Egy kis teknős békát kaptunk ajándékba; emeletes lakásunkban csakis a konyhában tarthattuk, annyira szokott a szakácsnéhez, hogy csak az ő kezéből evett. Rendesen utána járt, messzire kinyujtotta fejcskékjét; ha más valaki közelébe jutott, behuzta és meg sem mozdult. Szomorú végett ért szegény; kinyujtotta egyszer a folyosóra, és leesett a második emeletről. Amint felhozták szegénykét, egészen össze volt törve tekenyője, kinyujtotta fejcskékjét és oly szomorúan nézett bennünket, szeme folyton könybe uszott, míg végre kiszenvedett, pedig orvosilag ápolattuk.

De az állatok még a zenét is kedvelik. Beethovenról azt olvastam, hogy egy alkalommal, a mint a tükrök átellenében hegedült, észrevette, hogy a szobaplafondról leereszkedett egy pók majdnem a fejéig és abban az állásban végig hallgatta a zenét: ha abba maradt, ismét felhuzta magát a pók; hosszú ideig így ment az, úgy hogy Beethoven már másképen kedvvel nem tudott játszani. Egy alkalommal bejön B. anyja ebédre hívni fiát, észreveszi fia feje fölött a pókot, egy másodpercz mive volt, előveszi zsebkendőjét, lecsapja a földre a pókot és összetiporja. — Beethoven annyira dühbe jött, hogy földhöz vágta hegedűjét és állítólag hosszú ideig nem hegedült.

Még számtalan esetet tudnék elmondani, de most az egyszer ennyi elég és nem fárasztom tovább. Kedves olvasóimnak figyelmébe ajánlom a szegény állatokat; gyermekeimet kis. ko-

ruktól fogva rászoktattam, hogy minden reggel kenyérmorzsákat szórjanak a kis madaraknak, még ma is gyakorolják; seregesen ide szoktak már a kis verebek, várják minden reggel, türelmetlenül, mikor nyílik már az ablak, sőt arra sétálnak és bekandikálnak, vajjon nem feledkeztek e meg róluk. Vannak emberek, kik jobban becsülik az állatot, mint az embereket. Egy ismerőssémmel találkoztam, ki szomorúan elbeszélte, hogy daczára 3 heti önfeláldozó ápolásnak beteg doggeja mégis kimúlt, tüdőgyuladása volt. Elásatta hű állatját a kertben és egy siremléket tettetett neki.

De vannak emberek, kik agyon kinozzák az állatokat, hála az Égnek, hogy már némi hatást szabott az ilyen embereknek az állatvédő-egylet.

*

A fecskék életéből. Barmenben egy erdész nemrég a következő érdekes észleletet tette: egy fáról zajos fecskesikongást hallott, s oda nézve látta, hogy egy fecske egy darab fonálba akadva vergődik, de nem bír szabadulni. Nemsokára megjelent egy másik fecske, körülropkötte a bajba került társat s újra elrepült. Rövid idő múlva azonban egész raj, körülbelül husz fecske érkezett és hozzá fogtak a mentéshez. A fecske-mentőegyesület tagjai azonban csak nehezen birtak boldogulni, mert bár a fonál gyöngye volt, de csőrük is gyöngye, más segédszereik pedig nincsenek. Kitartó munkával azonban mégis sikert értek el, s a megszabadított fecskével együtt vidám csicsérgés közt röppenetek tovább.

A kibérelt kigyó. Twain Mark, a híres humorista, legujabban Uj-Seelandban tartott felolvasásokat. Az egyik alkalommal a „Prohibition“-ról, vagyis arról a törvényről beszélt, a mely a szeszes italoknak elárusítását tiltja. Twain elismerte ugyan, hogy ő híve ez intézkedésnek, de kénytelen volt kijelenteni, hogy igen kellemetlen oldala is van, a minek igazolásául a következő józú történetet mondta el:

Pár évvel ezelőtt a távol nyugaton egy igen derék legény került olyan városba, a melyre nézve a tiltott törvény érvényben volt. Korcsmát keresett, de azt mondták neki, hogy senki sem kap innivalót, csak a gyógyszerésznél. A derék fiu tehát elment a patikába és innivalót kért. A patikus erre így felelt:

— Orvos rendelete nélkül nem adhatok önnek semmiféle italt. A szerencsétlen legény tovább esedezett.

— Szomjan halok és nem érek rá orvost keresni.

— Ugyan én nem segíthetek a baján, felelt a patikus; — alkoholtartalmu italokat csak sürgős esetekben adhatok, különösen akkor, ha valakit mérges kigyó mart meg.

— Hol van ilyen kigyó? kérdezte a szomjuságtól megkínzott.

A gyógyszerész megadta neki a kigyó czimét és a legény oda futott, hogy megmarassa magát. Nemsokára azonban újra visszajött, de most már hörgött a szegény.

— Az istenért adjon egy kis pálinkát! A kigyó nem marhatott meg. Már hat hónapra van kibérelve.

*

HIREK.

Dresdában, ugy mint sok más felvilágosodott városban, egyesület alakult a *himlő oltás ellen*, mely csak a szegény állatok kinzására és legkevésbé sem az emberek hasznára van. Közlönyében, a „Der Impfgegner“-ben, példákkal a mindennapi életből bebizonyítják, hogy igen sok gyermek, a ki az oltás előtt teljesen ép és egészséges volt, az oltás után sinylődni kezdett és évekig, néha egész életén keresztül nem tudott meg szabadulni az oltás káros és mérgező hatásától. A beoltás elleni egyesület tagjainak száma igen nagy. A közlöny ára évenként 2 márka; kiadóhivatala Cranachstrasse 18. szám alatt van Dresdában.

*

A nemrég elhalt állatvédő: Schlick-Schuman Eugénia urhölgy 10,000 márkát hagyott hátra a Lipcsei uj Á. V. E.-nek, a melyet átlétében is bőkezűen támogatott folyton.

*

A német és angol állatvédő-egyesületek erősen dolgoznak az élvebonczolás ellen. Most is ilyen czélból négy dolgozat jelent meg majdnem egyszerre: *An das deutsche Volk*, az élvebonczolás ellen küzdő nemzetközi egyesület röpirata. *Umsturz in der Medicin* Gerling Reinholdtól, Berlin, Sigismund Karl kiadása. *Menschen als Versuchsthiere*. Worbach Philipp leikész műve, Stern Hugó kiadása Berlinben. Végre *Vivisection*. By Edw. Carpenter and Edw. Maitland, London, Edm. Boeves.

*

Lótenyésztés Vas megyében. A vas megyei lótenyésztő bizottság, május 28-ikán Nagy-Német-Szentmihályon lótenyésztési jutalomdíjosztást fog rendezni. Jutalmazva lesznek: a) sikerült idei csikóval bemutatott anyakanczák 60, 40, 20—20 koronával; b) kitünő kétéves kanczacsikók 40, 30, 20 és 10 koronával. A pénzbeli díjakban csakis földműves tenyésztők részesülhetnek. Kitünő ménlovak nem pénzdíjjal, hanem diszoklevéllel fognak kitüntettetni. Pályázhat minden vas megyei lótenyésztő. A díjosztáson csakis hidegvérű nóri fajhoz tartozó lovak díjaztatnak.

*

A kutyatartó közönség intésére párisi lapok különös dolgokat beszélnek el a tegujabb Londonban kigondolt „tric“-ről. Egy párisi hölgy Londonban nagy áron vett meg egy kicsi, igen szép, ritka fajtájú kutyát. Visszaérkezve Párisba, észreveszi, hogy a gondosan őrzött állatocská beteg. Az előhívott állatorvos megnyugtatta a hölgyet, egy varrásra mutatva kedvence bőrében: csak ki kellett bontani azt, mire a kis kutya, melyre mesterséges bőrt húztak a saját bőrében vigan és boldogan ugrándozott a szobában. — Egy másik urinövel meg az esett meg, hogy iczipiczi angol kutyácskájá megszabadulva hasonló hamis bőrből, patkánynyá lepleződött le.

*

Hasznos tudnivalók.

A szántólovak patkolása. A szántásnál dolgozó lovakat minden 5 hétben meg kellene patkolni, mert ha a patkót hosszabb ideig hagyják a ló lábán, a pata szenvedni fog és rendszeresen csak úgy fejlődhetik, ha a szaru réteg kiterjeszkedését és összehuzódását mi sem gátolja, vagyis a kemény szaru réteg alatti puha részekben a vérkeringés zavartalanul történhetik. — Minden patkolásnál a szaru szövet kiterjeszkedése némileg akadályozva lesz, és annál inkább, minél tovább marad a patkó a lábon. — Teljes patájú lovak még gyakrabban patkolandók, mint mások, mert különben a pata sarka nyomásnak van kitéve. — Ha ilyen ló sántítani kezd vagy óvatosan lépeget, a patkókat azonnal le kell venni, a patát kellőleg megnyesni és a patkót újra felverni.

„Föv. Lapok.“

Igavonó állatoktól az őket annyira kínzó bögölyt és bagócsot távol lehet tartani igen egyszerű és olcsó módon: egy boróka olajjal vagy halzsirral bekent ruhával be kell dörzsölni a lovakat, marhákat stb. A mennyire olcsó, annyira hathatós is e szer

„Der Pilger“.

A tőgygyulladásról. Gyakori eset fejős teheneknél, kivált az ellés után, hogy a tőgy meggyullad, lobos lesz s ez által a tehénnek fájdalmat okozva, azt igen lerontja, sőt elhanyagolás mellett e betegség még az állat elhullását is előidézhethet. Ez a betegség a legtöbb esetben a legjobban tejelő teheneknél szokott fellépni s azok rendszerint elveszítik tejelő képességöket, ha a betegség nem lett megfelelő módon kezelve. A betegség kikerülése végett leghelyesebb az ellés után a tőgyet jól kiszopatni és szopás után megfejni, hogy egy csepp tej se maradjon a tőgyben; mert legtöbbször a tökéletlen fejes után visszamaradt tej idézi elő a tőgygyulladást. Ha azonban a gondos fejes daczára is a tőgy gyulladásba ment, akkor azt azonnal gondos gyógykezelés alá kell venni, azaz naponta legalább 6-szor, pontosan ügyelve, hogy lehető legkevesebb fájdalmat okozzon, ki kell a beteg tőgyet fejni. Természetes, az ilyen beteg tőgy teje fel nem használható, hanem ki kell azt önteni. Kifejes után a tőgyet eczetes agyaggal azonnal be kell uljni vastagon kenni. Az eczetes agyagot úgy készítjük, hogy közönséges jó agyagot közönséges eczettel felhigitunk. Ezen jól összegyurt sárral a tőgyet mindegy fejes után jó vastagon bekenjük és azután egész nap ügyelni kell rá, hogy az agyag egy perczig se száradjon meg a tőgyön. Mielőtt az megkezdene száradni, mindig frissen és frissen be kell újból kenni, tapasztani. Ezen egyszerű szer alkalmazása mellett a legfájdalmasabb tőgygyulladás is három nap alatt biztosan meggyógyul, csak pontosan kell betartani azt, hogy a tőgy szakadatlanul nedves agyaggal legyen bekenve.

„Nemzet.“

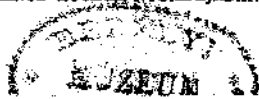
1896-ra tagsági díjukat eddig befizették:

Ajtay Ödönne, Besztercze (uj tag) Boér Sándorné, Szentiványi Blanka (uj tag.) Dr. Buchler Jánosné. Csernyánszky Ella. Csiky Emánuel. Dr. Csiky Viktorné. Csurda Andorné. Fellegi Ottóné, Budapest (uj tag.) Özv. dr. Felméri Lajosné, Dr. Gáman Józsefné. Dr. Genersich Antalné, Budapest. Dr. Genersich Vilmos. Gyulai Lászlóné. Hajós Gyula. Hajós János. Dr. Halász Ignáczné. Haller Rezsőné. Dr. Ham Sándor, k. r. igazgató. Heinrich Józsa. Herczeg Lajosné. Hintz György. Hirschfeld Sándor. Dr. Höntz Kálmán. Horváth Bertalan, Hidvég. Horváth Bertalanné, Hidvég. Báró P. Horváth Gabriella. Hory Béla, arvasz. elnök. Hraskó István, (uj tag.) Dr. Issekutz Hugó. Izai Árpád Jakab László, áll. orv. Jánossy Zsigmond, postatiszt. Özv. dr. Jeney Viktorné Jung Eliz. Dr. Kánitz Agostonné. Karpf Gyuláné. Keul Sarolta. Dr. Kiss Mórné. Klein Etelka Kóbori János, tanár, Békés, (uj tag.) Id. Komis Lajosné, M.-Kályán, (uj tag.) Gróf Kornis Vilma, (uj tag.) Kovács Ilona	Kovács János, tanár. Kosch Károlyné. Körfner István. Köváry László. Köváry Lászlóné. Krompecher Hermin. Kuncz Elek, főigazgató. Kuszkó Istvánné. László Márton, (uj tag.) Dr. Lázár Gyula. Dr. Lázár Gyuláné. Lenk Gyula. Lenk Gyuláné. Lindner Augustza. Dr. Lindner Gusztáv, egyet. tanár. Lindner Vilma. Lorenz Pál, ny. postamester, Herkules-Fürdő. Dr. Lőthe József, egyet. tanár. Lövei Klára, Pálfalva. Magos Jolán Özv. Makoldy Sámuelné. Gróf Maldeghem Arthurné, Besztercze. May Emilia. Melle Eugénia. Dr. Meltzl Hugóné. Merza Lajosné. Miháisi Mimi. Dr. Mihály Józsefné. Molnár Endréné, Szt.-Gothárd, (uj tag.) Nagy Károly, k. akad. tanár. Dr. F. Nyerges Zsigmond. Dr. Nyiredi Géza Dr. Óváry Kelemenné. Özv. Pap Áronné. Dr. Pap Károly, tanár, Budapest, (1896 és 1897-re) Pataky Viktorné. Pavlik Antonia. Pelley Olga, Hidvég. Péterffy Zsigmondné. Dr. Pisztori Mórné. Dr. Purjesz Zsigmondné.

Szerkesztői posta.

Bugrinak. A löversenyekről azért nem írunk, mert az nem tartozik az állatvédelemre; mi se nem dicsérhetjük, se el nem törölhetjük. Inkább közlünk itt-ott egy humoros hirt, habár az sem tartozik szorososan az állatvédelemre, de mégis kimutatja, milyen sokféleképen és gyakran mily jóízűen foglalkoznak az emberek az állatokkal.

Dinike Ö. Méltóságának. Vas megye. Minél előbb hagyja ott a „Nemzetit” és az »Állatok Védelmére« veti magát, annál jobban örvendének. God bless you! Tarara-bum-dié!

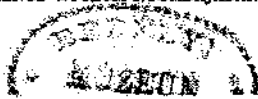
1896-ra tagsági díjukat eddig befizették:

Ajtay Ödönne, Besztercze (uj tag) Boér Sándorné, Szentiványi Blanka (uj tag.) Dr. Buchler Jánosné. Csernyánszky Ella. Csiky Emánuel. Dr. Csiky Viktorné. Csurda Andorné. Fellegi Ottóné, Budapest (uj tag.) Özv. dr. Felméri Lajosné, Dr. Gáman Józsefné. Dr. Genersich Antalné, Budapest. Dr. Genersich Vilmos. Gyulai Lászlóné. Hajós Gyula. Hajós János. Dr. Halász Ignáczné. Haller Kezsné. Dr. Hám Sándor, k. r. igazgató. Heinrich Józsa. Herczeg Lajosné, Hintz György. Hirschfeld Sándor. Dr. Höntz Kálmán. Horváth Bertalan, Hidvég. Horváth Bertalané, Hidvég. Báró P. Horváth Gabriella. Hory Béla, árvasz. elnök. Hraskó István, (uj tag.) Dr. Issekutz Hugó. Izai Árpád Jakab László, áll. orv. Jánossy Zsigmond, postatiszt. Özv. dr. Jeney Viktorné Jung Eliz. Dr. Kánitz Agostonné. Karpf Gyuláné. Keul Sarolta. Dr. Kiss Mórné. Klein Etelka. Kóbori János, tanár, Békés, (uj tag.) Id. Komis Lajosné, M.-Kályán, (uj tag.) Gróf Kornis Vilma, (uj tag.) Kovács Ilona	Kovács János, tanár. Kosch Károlyné. Körner István. Kőváry László. Kőváry Lászlóné. Krompecher Hermin. Kuncz Elek, főigazgató. Kuszkó Istvánné. László Márton, (uj tag.) Dr. Lázár Gyula. Dr. Lázár Gyuláné. Lenk Gyula. Lenk Gyuláné. Lindner Anguszta. Dr. Lindner Gusztáv, egyet. tanár. Lindner Vilma. Lorenz Pál, ny. postamester, Herkules-Fürdő. Dr. Löthe József, egyet. tanár. Lövei Klára, Pálfalva. Magos Jolán Özv. Makoldy Sámuelné. Gróf Maldeghem Arthurné, Besztercze. May Emilia. Melle Eugénia. Dr. Meltzl Hugóné. Merza Lajosné. Miháisi Mimi. Dr. Mihály Józsefné. Molnár Endréné, Szt.-Gothárd, (uj tag.) Nagy Károly, k. akad. tanár. Dr. F. Nyerges Zsigmond. Dr. Nyiredi Géza Dr. Óváry Kelemenné. Özv. Pap Áronné. Dr. Pap Károly, tanár, Budapest, (1896 és 1897-re) Pataky Viktorné. Pavlik Antonia. Pelley Olga, Hidvég. Péterffy Zsigmondné. Dr. Pisztori Mórné. Dr. Purjesz Zsigmondné.

Szerkesztői posta.

Bugrinak. A löversenyekről azért nem írunk, mert az nem tartozik az állatvédelemre; mi se nem dicsérhetjük, se el nem törölhetjük. Inkább közlünk itt-ott egy humoros hirt, habár az sem tartozik szorosan az állatvédelemre, de mégis kimutatja, milyen sokféleképen és gyakran mily jóízűen foglalkoznak az emberek az állatokkal.

Dinike Ó Mellődögának. Vas megye. Minél előbb hagyja ott a „Nemzet” és az »Állatok Védelméé»-re veti magát, annál jobban örvendének. God bless you! Tarara-bum-dié!

Fiatal szerelmések a kakuktól tudják meg, mikor lesz a menyegzőjük. A feltett kérdésre, ha a kakuk nem szól, akkor a házasság a legrövidebb idő alatt létesülni fog, különben annyi évre a hány hangot adni fog.

A veréb valóságos réme a román embernek. Semmiféle ijesztő eszközzel nem tudja buzáját tőle megőrizni; babonához folyamodik.

Hushagyókedden felette üdvös dolog az asztal minden morzsáit összeszedni, kivinni s keletre szétszórva azt mondani: „Ég madarai! Saját asztalomról nyujtok nektek ételmet, legyetek velem megelegedve s tartsátok magatokat távol buzavetéseimtől.“

Mikor a gazda kiviszi tiszta buzáját vetés végett, jól megköti a zsákok száját, szájjal kifelé teszi fel a szekérre, szájjal lefelé fordítva veszi le őket s csak azután oldja ki. Aztán kivész egy marék buzát s a saját földjén állva, idegen földekre szórja el, mondván: „Szent Urnó, Mária! Szent anya! Én e buzát az ég madarainak adom táplálékul, a többi buzámból azonban legyenek eltöltve, szájuk bekötve!“ „Szent Urnó, Mária! Szent anya! Ugy ne lássák a verebek az én buzaföldemet, a mint nem látok én most!“ Mikor pedig kinyitja a szeméit, először valamely magas hegytetőre szokott nézni.

Ha a búza érni kezd, s a verebek már jelentkeznek körülötte, a következőket szokás cselekedni: valamely szülőnek legkisebbik fia a buzaföldre megy, s ott levette magáról minden ruhát, beköti szeméit zsebkendővel, kezében oly gyertyát tart, a melynek világánál valamely ember múlt ki; kezében holt embernek a haját is tartva, a gyújtott gyertyával megkerüli a buzaföldet és mondja: „A mint nem látok én most, s a mint nem lát a halott, úgy ne lássák a verebek e buzaföldet; és úgy ne álljoh a verébrek esze a buzaföldre, a mint nem áll a halottnak a világra.“ Azután leszakít néhány buzakalászt és összekötvén a halott hajával, mondja: „Én nem e kalászokat kötöm össze, hanem a madarak száját kötöm be és úgy ne tudjanak a verebek szájukkal enni, a hogy nem tud a halott, és úgy ne lássák a verebek a buzaföldet, a mint nem látja a halott a világot.“

A nép hite szerint a verebek elszaporodása éhséget jelent; mikor sok a veréb, kevés lesz a kenyérnek való. Van egy nap, melyen ha bőjtől a román ember, gabonáját nem bántja a veréb.

A hollót illetőleg a következőket hiszi a nép:

Hogyha valamely falu fölött két-három holló károgha, verekedve átrepül, döghalál lesz vagy az emberek, vagy az állatok között ama faluban.

Ha két holló szemben repülve, valamely ház felett találkoznak, abból a házból valaki elhalálozik.

A merre sok holló jár, ott döghalál lesz; ha sok holló repdes valahol, rossz jelnek tekintik.

Ha valamely juhakol felett hollók kárognak, a juhnyáját a pásztor erősebben őrzi, mert hite szerint, a károghás a vadállatok közeledését jelenti.

Ha a holló károg valamely szarvasmarha előtt, ama állat

elhullását jelenti. Ha márhacsorda felett kárognak a hollók, a pásztor úgy hiszi, hogy valamely marha elhullását kéri az istentől, hogy legyen mit enniök.

Ha repülő holló épen valamely ember feje felett károg, annak halálát jelenti.

Varázslónők nagy hasznát veszik a hollónak. Különösen a hollósziv jelentékeny, mert orvosolja a nyavalyatörést!!

Tudvalevőleg a hollók inkább páronként repülnek. Hogyha ily hollópárt lő valaki s szívüket kitépvé a beteggel eteti meg, a nehéz kór többé nem jó reá. Ugyane betegség ellen használják a holló tollát, megfüstölni szokás vele a beteget.

A hollófaggyu jó orvosság a süketégg ellen, megkenik vele a beteg fülét. Részegség ellen ismét a hollószívet veszik elő; megszarítják, apróra összetörik s mikor részeg az illető, megittatják vele egy pohár pálinkában, vagy borban. Szenvedélyétől megválnak!!

Nagy szerepet visz e madár a román nép meséiben is.

A *csókáról* szintén sok balhit van forgalomban.

Őszkor a csókák, hogyha erősen fenn repülnek, a néphit úgy tartja, hogy buzakalászokat visznek kelet felé remetéknek, a kik csak olyan idegen országokból vitt búzával táplálkoznak.

Minden csóka megfűroszti fiókáját a határok között levő valamely vízben. E víz igen nagy szerepet játszik a kuruzslásoknál. Így ha valaki valakinek nyugodalmát akarja megrontani, kilencz vénasszonynak veszi igénybe a fáradságát. Egy éjjel felkeresik az ilyen vizet, dühödt farkas szőrét mártogatják benne s mindenik kimárt három cseppet s beleönti a kivitt s már használatban nem lévő csuporba. Kilencz egymásután következő éjjel 12 óraker teszük ezt. Az így összegyűjtött víz aztán igen hatalmas szer.

A bukovinai románok úgy hiszik, hogy a csókák kormányozzák a szeleket; ők nem csak a széllel, de a szél ellen is tudnak repülni. Egyuttal az időváltozást is jelzik. Ha a csókák magasan repülnek, rossz időt jeleznek. Ha sokan gyűlnek össze s nyugtalanodva krákognak, vihart jelent. Esőf jelent, ha a csókák fákon nyugodtan ülnek.

Mikor a gyermeknek kihull a foga, a kezébe szokta venni azt s a csóka felé tartva mondja: „Nesze csóka egy vas fog, adj helyébe egy aczélból valót!”

Vendéget a *szarka* szokott hozni. Ha a szarka a háztetőre, vagy valamely karóra száll, s ott a farkát többször emelgetve, hangot ad, vendég fog a házhoz érkezni; de hirt is jelent. Ez a hit majdnem általános.

Szarkamáj és velő megszarítva és összetörve hatalmas varázsszer. A kinek itálába ilyent tesznek, annak nincs többé nyugodalma.

Tavaszzsal, mielőtt a méhkasokat kinyitják, ha valaki szarkát lő s megsütve oda teszi valamely méhkas alá, az a méhcsalád sokat fog rajzani és felette sok mézet fog gyűjteni; jobb lesz mindeniknél.

A lovak köhögését is szarkával szokták gyógyítani. Kemenzében tüzet raknak, bedobják a szarkát s korommá égetik, aztán összetörik lisztté, s aztán lósóskával (*rumex acutus*) vegyítve, adják a beteg lónak.

Gyógyítanak vele, kegyetlen balhitük szerint. veszetséget is. Élő szarkát hamuvá égetnek meg, a hamut aztán a megdühödött állatnak adják be vízben. E hamukorpában beadva, minden belső fájdalmat eloszlat az állatoknál. A szarka, istállóban, vagy más helyen, a hó állatok szoktak hálni, kifeszítve távol tartja a gonosz szellemeket. Az ördög félni szokott a szarkától.

Ha télen sok szarka gyűl össze s nagy zajt csapnak, vihart jelent. Ha hajnalban csak egy szarka jó elő a fészekből, esőt, ha mind a kettő, szép időt jelent, ha szarkák a törökbuza-csőket kibontják s megeszik a szemeket.

A *fecske* egy legenda szerint kezdetben nő volt, azért rakja fészket a házak hiujában s szereti az emberek társaságát. A román nép hite szerint, vétek fecskét csak érinteni is, annál inkább fészket rombolni, mert szent, s mert az isten tyukjának tartják. Szerencsés a ház, a melyen fecskefészek van; bűbájolt helyeken a fecske nem rak fészket soha. Aki lerombolja házána a fecskefészket, az saját szerencsését rontja meg.

Különbén a ki a fecskét először csiripelve látja, nem lesz szerencsés azon évben, míg először repülő fecskét látni szerencsét jelent. Egy fecskét látni, egyedüliséget jelent; párjával ha látja a leány, bizonyára férjhez megy abban az esztendőben.

Fecske, hogyha szarvasmarha alatt repül el, nem jó; az állat megbetegszik. A fecskefészek jó orvosságnak is, égési sebeknél. Az elhagyott fecskefészket vízben meglágyítják, s annak anyagával a sebet bekötik. Torokgyík ellen is használják gyógyszerül. Fecskefészekkel szokták megfüstölni azt is, a kit a hideg ráz.

Esőt jelent, ha a fecske nagyon alant, ugyszólván a földet érintve, repül. Ha felhők között elveszve repül, vihart, ha csak magasan repül, jó időt jelent.

Mikor a *bubos banka* megjelenik tavaszkor hazánkban, a szántóvető a zabját már elvetheti; ha márczius hónapban énekel a banka, termékeny évet lehet várni; nyáron át, ha kelleténél többet énekel, esőt hoz; ha este későn énekel, háborut és drágaságot jelent. A ki hamarabb hallja a bankát szólani a kakuknál, annak rosszul fog menni dolga egész éven át.

A *gólya* fészket bántani, tojásait, fiókáit elvenni, nagy szerencsétlenség, mert a gólya tüzes üszköt hoz és mindent felgyújt, szárnyainak verésével élesztvén a tüzet. Megérzi, megtudja a gólya, hogy ki a hibás; ha idegen cselekszik rosszat vele, ott-hon keresi fel őt s felgyújtja házát a távolban is.

Ugy hiszi a román ember, hogy a gólya elismerésül fizetés gyanánt, fiókáiból a gazdának egyet ledob az udvarra, hogyha e fiókát visszatesszék fészkebe, a gólyák ismét ledobják onnan. Gyakran azonban magától hull le egy-egy fióka a fészekből, az ilyent vissza kell tenni; ez jel arra, hogy a háznál gyermek fog születni.

Szerencsés az a ház, melyen gólyafészek van; a gólya csak tisztán tartott házakon fészkel, a rondaságot nem szereti. Ha a gólyát elpusztítják a háztól, vele a szerencse is eltűnik.

A liba háj mell- és sokféle gyermekbetegség ellen hasznos. Mielőtt a libapipéket kihajtanák a mezőre, meg szokták őket a tojáshéjjal, melyből kibujtak, füstölni. Aztán így nem bántja a karvaly. Ha őszkor repülnek a *libák*, korán fog a tél beállani; ha a vízben szárnyaikat csattogatva fürödnek, eső lesz.

A *tyuknak* szintén nagy szerep jutott a román népeletben. A román nép sok mindent összegondol ezen állatról.

Ha a tyuk kakasszerű kukorékolást hallatt, rossz jel; annál a háznál halál áll be, valamely nagyobb szerencsétlenség, izetlenség, kár vagy kellemetlenség. Ezt a bajt azonban el lehet kerülni; annak ellenszere van. A román asszony ilyenkor megfogja a tyukot, beviszi a házba és megméri a ház hosszát vele az ajtóig; mikor a tyuk farka a küszöbig ér, levágja azt; ha pedig feje ér oda, fejét vágja le. Több, mint bizonyos, hogy a baj ezen eljárás után nem következik be!! A legtöbb asszony azonban nem sokat méregeti a szoba hosszát, hanem egyszerűen levágja a tyukot, a mely, mint a kakas, kukorékol.

Ha a tyuk tyukkal verekedik, az sem jelent jót. Aki ilyent lát, rögtön elválasztja őket, egyiket egy, másikat más felé kergeti, hogy egyhamar egymással ne találkozassanak.

A tyuk, ha nagyon korán kél és későre megy aludni, éhséget hirdet.

Sok asszony nem öl tyukot, azt híven, hogy az asszony által megölt tyuk husa nem édes; minek elkerülése végett rendszeren férfiakat kérnek fel e célra, ha pedig férfit nem kapnak, inkább bőjtölnek.

A boldog állapotban levő nők két sárgával bíró tyuktojást egy világért meg nem ennének, mert hiszik, hogy ikreket szülnek.

Ha a román asszony tojást kap, melyről tudja, hogy tyuk által bizonyos időszakban utolsónak tojtott, nem használja fel, hanem keresztül hajtja azt a házon, mert a tojás nem jóra való.

A tyuk által elhagyott tojásokból, különösen ha kicsinyek, egy-egy „Spiritus“ (rosz szellem) buvik ki, hogyha valaki azokat hunya alatt melengeti kilencz nap és kilencz éjen át. Az eként született Spiritus folytonosan annak áll szolgálatában, a ki neki életet adott, de ha az illető elhal, a más világon neki kell szolgálni a Spiritusnak.

Jelentőséggel csak az „elhagyott“, a „két sárgájú“ tojás és a fekete tyuk; első tojása bir. A többi tyuktojást a román nép-nagyon szereti ezért tyuk minden háznál feles számban. Külön böző ételnemekre használják.

A tojást orvosságul is használják némely betegség ellen. Így a szemhályogra a keményre főtt tojást jónak tartják. A tojást rendszeren két részre vágják el, a sárgáját kiveszik, kékkőnek a porát hintik a sárga helyébe és úgy teszik a szemre. Asszony-tejet tyuktojáshéjba fejve, elmulasztja a szemtüzesedést. Hályog ellen használják a tojás sárgáját is; napra teszik s abból a nap

melege bizonyos vajszerű folyadékot választ ki, ezzel kell megkenni a beteg szemöldökét.

Temetés alkalmával ritka az a román, a ki a hant felett nem nyújt át a sirásónak vagy más szegény embernek tyukot a meghalt lelkeért. Ez által utat vél nyitni a meghaltak a másvilágon. A tyuk a lelkek előtt szokott haladni, kapargálva, mintha csirkéi volnának.

A lélek üdveért a románoknál szokásban van a „praznic“ vagy «comandare». Ilyenkor az előjáró papnak fehér kakast, vagy fehér tyukot szokás adni a meghalt lelkeért.

Az orvoslásban jártas asszonyok sok betegségnél használják a fekete tyukot; jeles gyógyszernek tartják a mellbetegségek- és veszedelmes keléseknél. Ősi szokás ennél fogva, hogy a háznál a tyukok nagyrésze fekete legyen, s egyáltalában ház ne legyen fekete tyuk nélkül. E házakhoz semmiféle rosz lélek, boszorkányság nem férkezhetik. Ha valakit megbabonáznak, csak fekete tyukkal lehet a dolognak elejét venni. E tyuk azonban a kuruzsló asszony tulajdonában marad.

A lakodalmak és más ünnepélyek alkalmával megölt tyukok mellesontja, ha egyenes, azt tartják róla, hogy a házastársak hűk lesznek egymáshoz s a család boldogsága biztosítva van. Ha a csont veres színű, jelenti, hogy a szegénység messze áll az új pártól, ha azonban fehér vagy csak kis mértékben veres színű, úgy az új pár valami nagy gazdagságra nem számíthat. A mellcsontról még a következő hiedelem áll fenn: Ha két egyén töri el, a mely részen marad a rövidebb, az kevesebbet fog élni, mint a másik; ha pedig a csont közepén törik el, egyformán hosszú életűek lesznek mind a ketten.

Réce gégeből a ki iszik, részeges ember lesz; varázslónók kuruzslásaik közben szerelemre akarják gyulasztani a párokat. Hája köhögés ellen jó. Réczét akkor szokás kotlásra borítani, a mikor az emberek a templomból jönnek ki; a fiókák ekkor mind kikelnek a tojásból s egy sem lesz nyomorék.

Ha a *karvály* szól, megváltozik az idő esőre.

A *bagolyról* szintén feles számu balhit van elterjedve a románok között.

E madarat senki sem szereti, mert halált jósol; csak igen kevés esetben jelent jó időt az ő huhogása.

De nem folytatom tovább, hisz kötetekben sem tudnám ki-meríteni az anyagot, mely rendelkezésre áll. Lesz alkalmam a most előadottakat is kritikailag méltatni s összehasonlítani különösen a magyar nép hasonló balszokásai-, legendái- s kuruzslásaival.

Moldován Gergely.

Ne szánts ökrön. és számaron együtt.

5. Móz. 22. 10.

Fecskefészkek.

Szebb mikor egy fecske fészket
A ház eresze alatt:
Mint ha ezer arabeszkkel
Ékesítik a falat.

Mert a kő csak érzéketlen,
Néma mindig és hideg!
Míg a fészkek megszünetlen
Él, lehel s daltól zeneg.

Kicsiny fészke a fecskének:
Édesen zengő liget,
Hol a fogyhatatlan ének
Örök tavaszt emleget!

S a daloknak hallatára,
Hosszu hallgatás után
A setét ház homlokára
Egy mosolygás ül talán!

Az ódon fal — melyen sebhely
Minden téglá, mely kihul —
Mint csapás után a szív, mely
Vidám lenni most tanul.

Mint mikor fecskék fészkelnek
A ház eresze alatt:
A lélekben úgy fészkel meg
Egy-egy vidám gondolat.

S bár az arczon felhők ültek,
Bár a szemnek könnyje folyt:
A homlokra derűt ültet,
És az ajkra hoz mosolyt!

Szász Károly.

A felolvasás, melyet az Á. V. E. javára április 19-én dr. Finály Henrik egyetemi tanár úr tartott, 30 ft 90 kr jövedelmezett. Fogadja a tisztelt tudós, valamint mind ama hölgyek, a kik a jegyek elhelyezésével és eladásával fáradtak, ezen az uton is az egylet hálás köszönetét.

Egy főúri hölgy 15 frtot küldött dr. Széchy Károlynénak mint az „Állatok Védelme“ szerkesztőjének, hogy e közlőnyt 15 ft- és leányiskolának, melyet maga a nemesszívű főúri hölgy

jelölt meg, küldesse el, „azon kérést csatolva a lap mellé az illető iskolák igazgatója vagy vezértanárjához, hogy ezen tanulságos lapból olykor-olykor munka közben vagy más alkalmakkor olvassék fel egy növendék tanuló által, hogy ezáltal is a gyermekek szívébe hasson az állatok iránti irgalmasság.“ E nemes intenczióért, czéljaink e gyöngéd támogatásáért hálás köszönetet mond ő Méltóságának az Á. V. E. (A névtelenséget a méltóságos asszony kötötte ki.)

A szegény madarak pusztítására vonatkozó, az állatvédelem ügy egyik buzgó barátja a „Természettudományi Közlöny“ egy múlt évi számából a következő feljegyzéseket küldte be lapunknak: A híres természetvizsgáló Darwin megfigyelése szerint *husz* éneklő madár családból csak 3 tudta fiait felnevelni, Xavier Rapail megfigyelése szerint 67 családból 41 pusztult el, és Bené Martin tapasztalatai szerint 100 apró fias éneklő madár családból 70 ment tönkre részint a természet viszontagságai (nagy viharok, fergeg, eső stb. stb.) részint a ragadozó madarak falánksága, részint a gyermekek és felnőttek meggongolatlan fészekrablásas miatt, valamint a négylábu ragadozók pusztításai folytán, (pl. macska stb. stb.) Ajánljuk a jó emberék figyelmébe.

Csalogány a levélszekrényben. A „Journal des Débats“ írja természetudományi rovatában, hogy Páris egyik külvárosában egy kereskedés kapualjában alkalmazott levélszekrényében 2 centimeter magas és 14 centimeter széles nyíláson egy csalogány-pár röptt be és a szekrény egyik sarokjában rakta fészket; több hétig maradtak benn az állatocskák nyugodtan, minden zavartatás daczára, mely különben csak abból állott, hogy az emberek leveleket beledobtak és óvatosan kivettek, hogy nagyon ne zavarják a csalogányokat. Csak miután a fiókok ki voltak költve, hagyta el a csalogány-család különös fészkelő helyét.

Az „Allatok Védelme“ első évfolyamát ezen számmal befejeztük, utolsó választmányi ülésünk ama határozata következtében, hogy a mi kis havi folyóiratunk is a két szünidei hónap alatt szüneteljen, a mint ez más hónapos vállalatoknál például az „Ungariá“-nál meg az „Erdélyi Muzeum“ kiadványánál is szokásos. Búcsuzunk tehát rövid időre szíves olvasóinktól, kik e kis lapot oly sok felbuzdító elismeréssel és szeretettel halmozták el. Köszönet érte, ezen alkalommal is és viszontlátásra — lelki szemeinkkel látjuk egymást — szeptember elején!

A pályamunkákról is csak a szeptemberi számban referátumunk

Széchné-Lorenz Josephine.

Az állatok lelki világából.

Az erdő egyik bohóca.

Irta: Gróf Lázár Kálmán.

Ha a legcsekélyebb fogékonysággal birunk a természet szépségei iránt, gyönyört ad az erdő és életének szemlélete, akár derült kedv vezetett, akár sebzett szív üzött zavartalan magányába.

Nem csoda, hogy a görög hitrege tündérek és isteni erővel bíró szellemekkel népesítette be az erdőket és berkeket. . . .

Ha a mindig nagyszerű pompával ujan születő reggel ott lep meg a lomb- vagy tülevelűek erdejében, mintha mi is új életre ébrednénk: a kebelünkből felszakadó sohaj nem fojtó, nehéz, hanem oly könnyű, éttet adó!

Szavak nélküli ima.

A test s vele a szellem sulyai: gond, bánat, fájdalom, elenyésznek.

Gyermekké leszünk higgadt értelmünk megtartása mellett.

A szellő illatot áraszt szét, a madarak dalától zeng minden bokor. Lepkék, méhek, fénybogarak röpkednek mindenfelé.

De mindezen lények nemcsak játszva mulatnak, mint a felületes szemlélő hiszi, hanem kedvvel munkálkodnak vig arató leányokként, hogy megszerezzék napi élelmüket.

Szép tavaszi vagy nyári napon az erdő közepén zöld mohára heveredve, mily gyakran lestem ama sokféle lény működését, s minő vonzó volt reám nézve tanulmányozni az állatok társadalmi életét!

Nézzük csak ezt az egymástól annyira különböző különös népet. Mintha csak az emberek tarka tömkelegébe lépnénk, hol képviselve van oly sokféle osztály, hajlám, tehetség. . . .

Nézzünk csak körül, tekintsük közelebről ezen előttünk új világot. Amott a vágásból a búbosbanka vidor „hup, hup” szavát halljuk, s látjuk a bóbítáját fitogtató tarka madarat: nem önkénytelenül jut-e eszünkbe a léha utczataposó, ki könnyeiműen éli át napjait? És a madár életmódját, rendetlen háztartását, laza, szennyes fészket tekintve, nem találjuk-e igazoltnak nézetünket? Távolságban egy zöld külöd (harkály) vágdal nagy szorgalommal a fa törzsén, még pedig oly erővel, hogy az messze elhangzik, mint a favágó fejsze csapásai. Mit művel e szárnyas ácsmeester? Ha közelebről nézzük, észrevesszük, hogy fészket készít, egy szűk bejáratu faódot kiszélesítve, belül szép simára kifaragva, s az aláhulló faporról jó puhára kibélelve. Egy közeli redves fa ódjában baglyot pillantunk meg, mely éji munkáját befejezve, szörnyen okos képpel elmélkedni látszik. A fákon bokrok között és alatt apró madarak egész serege szedegeti csevegve az erdőkáros rovarokat; azonban egyszerre elnémulnak; mert ama percben halálos ellenségök, a zsvány karvaly, suhant el felettök; de már messze szárnyal, elvonult a vész, a gondtalan sereg ujra vigan cseveg. Amott a bokor alól vízi-sikló (kigyó) siklik tova, de a kis madarak nem is figyelnek reá, jól tudva, hogy nem bántja őket. A sűrű szállásban a ravasz róka hegyzett fülekkel,

Komolyabb szint ölt a menekvési harc, mikor elkeseredett ellensége a nyest-menyét veszi üldözőbe. Eme vérengző kis ragadozó, úgy látszik, nemcsak a zsákmány kedvéért, hanem valódi vadász-szenvedélylyel rohan utána. Amint megpillantja az erdő kis bohócát, azonnal nyomában van. A fürgé kis állat ekkor feledi vig kedélyét, félelmének éles füttyel adva kifejezést iramlík tova, az üldöző nyomába, s leirhatlan gyorsasággal szaladnak felfelé a törzs körül csavarvonalban; azt hinnők, hogy a nyest már-már nyakon csipi; de az evet, mint kilőtt nyíl siklik tova a fa csucsáig, honnan nagy, ives ugrással veti le magát, s esés közben mind négy lábát egymástól szétterjesztve hull alá a földre, anélkül, hogy megsértené magát. Ha a haraszt közt elrejtőzni tud, meg van mentve, ha nem, akkor más fára kell menekülnie, hol a harc megújul, mert a nyest kitartó; mindaddig ismétli a támadást, míg az üldözött biztos menhelyre talál vagy alétlan áldozatává lesz.

Mondtam, hogy játszi, vitor anélkül, hogy gondtalan, könnyelmű volna. Ezt bizonyítja életmódja.

Kényelmes lakásról soha nem feledkezik meg. Fészket faoduba rakja s mohával jó melegre kibéleli. Még szivesebben elhagyott szarka vagy varjufészket foglal el, s azt nemcsak alul ágyalja ki puhára, hanem a fészek födelét képező tuskufedél közötti üregeket is gondosan bedugdossa, mivel a nyirkosságot és hideget nem szereti, ép ezért arra is ügyel, hogy bejárati nyílása ne essék éjszakra, s esős, hideg szeles időben e bejáratot is nagy figyelemmel betömi. Daczára annak, hogy folyton mosakodik s tisztogatja magát, fészke mégis tisztátalan, s tele van balhával. Nem csoda, az emberek között is néha a legjobbikon rágódik az élődiék és irigyek serege! A meleg évszakok képezik számára a boldogság idejét. Télen át is kicsalja ugyan néha egy melegebb derült nap, s ilyenkor öröm látni kedves tornagyakorlatait, talán még kedvesebbnek is tűnnek fel előttünk, mivel a némaságba merült erdőben ekkor ő a vidámság egyedüli királya, mert ilyenkor otthagyta a zord vidéket vetélytársa, a mesebeli kis szárnyas király, a trónkövetelő ökörszem is. A bohóság királya bőkezű is, habár maga sok kincsekkel nem bír, mégis a nap fényében csillogó hó-borított ágak ezüstét rázza nyakunk közé amint egy galyról a másikra ugorva azt megreszketeti.

De melyik királynak nincsenek gondjai? Ő is meghajol a sors vas kezének nyomása alatt. Igaz, hogy elővigyázó s nyáron át széles birodalmában a termésből kivéve adóját, télire mogyorót, diót, makkot sat. hord össze gondosan, különböző helyekre elrejtett magtárakba, melyeket nagy ügyességgel fel bír találni a hó alatt is; ha azonban a tél nagyon hosszantart, megtörténik, hogy az ő kincstárai is kiürülnek, s ekkor, mint szegény Lear király leánya konyhahulladékaival, be kell érnie azzal, mit az ilyenkor kizsákmányolt, zsugorivá vált idő nyújt, a fenyőtoboz magvaival, s a hó alatt fedett makkal vagy farügygyel.

Szomorú napok ezek, melyek néha életébe kerülnek, hanem ha átvergődhetett rajtok, ha a tavasz beköszönt, akkor hegyenvölgyön lakodalom van számára.

Komolyabb színt ölt a menekvés-i harcz, mikor elkeseredett ellensége a nyest-menyét veszi üldözöbe. Eme vérengző kis ragadozó, úgy látszik, nemcsak a zsákmány kedvéért, hanem valódi vadász-szenvedélyyel rohan utána. Amint megpillantja az erdő kis bohócát, azonnal nyomában van. A fűrge kis állat ekkor feledi vig kedélyét, félelmének éles fütytyel adva kifejezést iramlík tova, az üldözö nyomába, s leirhatlan gyorsasággal szaladnak felfelé a törzs körül csavarvonalban; azt hinnök, hogy a nyest már-már nyakon csipi; de az evet, mint kilött nyíl siklik tova a fa csucsáig, honnan nagy, ives ugrással veti le magát, s esés közben mind négy lábát egymástól szétterjesztve hull alá a földre, anélkül, hogy megsértené magát. Ha a haraszt közt elrejtőzni tud, meg van mentve, ha nem, akkor más fára kell menekülnie, hol a harcz megújul, mert a nyest kitartó; mindaddig ismétli a támadást, míg az üldözött biztos menhelyre talál vagy aléltan áldozatává lesz.

Mondtam, hogy játszi, vidor anélkül, hogy gondtalan, könnyelmű volna. Ezt bizonyítja életmódja.

Kényelmes lakásról soha nem feledkezik meg. Fészket faoduba rakja s mohával jó melegre kibéleli. Még szívesebben elhagyott szarka vagy varjufészket foglal el, s azt nemcsak alul ágyalja ki puhára, hanem a fészek födelét képező tuskufedél közötti üregeket is gondosan bedugdossa, mivel a nyirkosságot és hideget nem szereti, ép ezért arra is ügyel, hogy bejárati nyílása ne essék éjszakra, s esős, hideg szeles időben a bejáratot is nagy figyelemmel betömi. Daczára annak, hogy folyton mosakodik s tisztogatja magát, fészke mégis tisztátalan, s tele van balhával. Nem csoda, az emberek között is néha a legjobbikon rágódik az élődiek és irigyek serege! A meleg évszakok képezik számára a boldogság idejét. Télien át is kicsalja ugyan néha egy melegebb derült nap, s ilyenkor öröm látni kedves torna-gyakorlatait, talán még kedvesebbnek is tűnnek fel előttünk, mivel a némaságba merült erdőben ekkor ő a vidámság egyedüli királya, mert ilyenkor otthagya a zord vidéket vetélytársa, a mesebeli kis szárnyas király, a trónkövetelő ökörszem is. A bohóság királya bőkezű is, habár maga sok kincsekkel nem bír, mégis a nap fényében csillogó hó-borított ágak ezüstét rázza nyakunk közé amint egy galyról a másikra ugorva azt megreszketeti.

De melyik királynak nincsenek gondjai? Ő is meghajol a sors vas kezének nyomása alatt. Igaz, hogy elővigyázó s nyáron át széles birodalmában a termésből kivéve adóját, télire mogyorót, diót, makkot sat. hord össze gondosan, különböző helyekre elrejtett magtárakba, melyeket nagy ügyességgel fel bír találni a hó alatt is; ha azonban a tél nagyon hosszan tart, megtörténik, hogy az ő kincstárai is kiürülnek, s ekkor, mint szegény Lear király leánya konyhahulladékaival, be kell érnie azzal, mit az ilyenkor kizsákmányolt, zsugorivá vált idő nyújt, a fenyűtoboz magvaival, s a hó alatt fedett makkal vagy farügygyel.

Szomoru napok ezek, melyek néha életébe kerülnek, hanem ha átvergődhetett rajtok, ha a tavasz beköszönt, akkor hegyenvölgyön lakodalom van számára.

Mikorra az erdő felöltötte díszét, akkor kis palotájába viszi szive királynéját. Tavasz közepén aztán, ha az erdőbe kirándulunk, régi ismerősünk fészkeben 3—7 fiát találjuk, melyeket gyöngéden szeret, gondosan ápol s legyőzhető ellenséggel szemben elég bátorsággal védelmez. — Tavasztól késő őszig asztala is gazdagon van terítve, csak utána kell nyulnia táplálékának, mely elég változatos, mivel nemcsak a mogyorót és diót kedveli, hanem a makkot és gesztenyét is. A gyümölcs kedveért a közel levő kerteket is meglátogatja, de csak ha teljes biztonságban érzi magát, mivel a bátorság épen nem tartozik főerényei közé. Inyenczségből néha fölkeresi a madárfészkeket s kiszívja az azokban levő tojásokat — szemére vetik azt is, hogy az apró madarakat elfogdossa, de észzeletem szerint inkább csak pajzánkodásból, mint gyilkolási vágyból kapkod néha egyegy-után.

Kedvenczünk philosoph is. A szabadság kedvelője ugyan, de ha fogságra jut, nem veszi el fejét, hanem csakhamar beletalálja magát az új helyzetbe, s mindent elkövet, hogy azt lehetőleg kellemessé tegye. Mint a madarak között a szénzinke, legelőször is minden őt környező tárgygyal és lényekkel megismerkedik. Csakhamar felismeri gazdáját s egész vonzalommal ragaszkodik hozzája; de azt is tudja, kitől kell őrizkednie, legyen ellensége ember vagy állat.

Ily magatartás, fűrgeség, majomszerű vidor, majdnem nevetséges és mégis ügyes magaviselet mellett rendszerint rövid idő alatt kedvenczé válik s kevés oka marad a panaszra. Gazdag táplálékról s jó puha meleg ágyáról van gondoskodva, mit gazdája iránti fokozódó bizalom által igyekszik meghálálni; annak hívására előjő, őt a háznál mindenüvé elkíséri, s ha vélt — vagy való veszély fenyegeti, nála keres menedéket, tőle várja védelmét Idegen iránt azonban tartozkodó marad s ha az kényeztetni akarja, haragos morgással riasztja vissza; ha ez sem használ, érzékenyen megharapja a gondatlan tolakodót.

Fogságban mindenféle táplálékhoz hozzászokik s a czukrot kiválóan kedveli. Nővéremnek volt egy evetje, mely a czukorszelenczét jól ismerte, azt ügyesen felnyitotta s abból részét kivette. Ha ezen evetet néhány napig kalitkába zárva tartották s azután szabadon eresztették, a termék minden zugát kifürkészte, az elégültség és öröm kifejezésével ugrálva egy tárgytól a másikhoz; mindeniket megszimatozta. Rosz szokásait nem vetkőzte le, hanem mindent összerágott, mit észrevétlen hatalmába keríthetett; bőrt, fát, szövetneműt; néha különösen nyirkos, hives időben úgy elrejtőzött, hogy a leggondosabb keresés mellett sem bírták megtalálni, míg vétetlenből nem bukkantak reá egy ruhaszekrényben kerevetpárnák, ruhaneműek között, vagy valamely-ágy zugába rejtőzve. Ha rátaláltak, vidoran ugrált urnéjához, mintha nem is zavarták volna édes nyugalomban, legfőlebb a kelemetlen meglepetés első perczeiben halk, boszus morgással utasította vissza hivatlan csendzavaróit, hanem azzal el is tűnt haragja.

A kedves állat a fogságban is az erdő bohócza marad, mintha tudná, hogy főérdeme az örök zavartalan vidorság.

Mi vagy tehát? Az erdő szabadalmazott bohócza, a vidorság királya vagy a mogorva fenyevesek nevető philosophja? Mindenikből találok valamit benned; de bár melyik légy, oly boldog lény vagy, melyet sok ember irigyelhetne!

A mi mopszlink.

Irta: Van der Velden Edéné.

Az „Állatvédelem“-ben már igen sok ügyes, kedves apróságot olvastam; a többek közt igen tetszett annak a tehénnek az esete, amelyik csak zeneszó, illetve csak dalolás mellett adta le tejét. Úgy látszik az állatok közt is meg van a „zenekedvelők“ osztálya, de milyen kár, hogy a mi Mopszlink nem oda tartozik. Mert az már több, mint bizonyos, hogy a Mopszlinknak nincs semmi érzéke a művészet emez ága iránt, sőt határozott ellen-szenvvel viseltetik iránta. Ismeretségünk elején (férjem házasságunkkor mint stafferur.gjának egy részét hozta háztartásunkba!) nem tudtam elgondolni, mi bántja Mopszlit, ha zenét, hegedűszót hall? Vonított, ugatott nagyon, a szobában összevissza futkosott s csak akkor lett nyugodt, mikor az ajtón kieresztettem, pedig különben nem lehet a szobából kizárni. Legközelebbi alkalomkor összeszedtem minden művészetemet s úgy játszottam, gondolva, hogy csak a nagyon jó zenét bírja hallgatni(!) De mindegy volt, ép oly nagyon dühösen, majd keservesen ugatott. Végre beláttam, hogy egyáltalán nem képes zenét elviselni s tapasztaltam, hogy különösen a duettek, a fortissimók s a magasabb hangok hatnak reá kellemetlenül.

Minden igyekezet a nemes Musikának egy hívet szerezni, itt kárba vészett. Beethoven, Chopin Mopszlit meg nem hatják, nem a bus magyar dalok; vig operette áriák sem csiklandozzák füleit Mindennélbiztosan szebbzene rá nézve az utcabeli kutyák ugatása. Pedig különben határozottan bohémetermészet a Mopszli. Okos, ügyes, nagyon ravasz, mindenkinek hizeleg; a magasztalást, a kényesztatást szereti s provokálja magának. Hamar lelkesülő, egész az eksztázisig minden szép és jó iránt (ért alatta tejet, hust, tésztát) egyik perczben jókedvű, de nemsokára lehangolt, blasirt. A bohéme természet azonban főkép abban nyilatkozik, hogy nagyon szereti a változatosságot s hogy nem szeret állandóan egy helyen tartózkodni. Ugyanis a múlt nyáron egyszer csak eltűnik a mi Mopszlink, keressük mindenfele, de hiába. Két hét mulva egy sétából hazajövet, ki fogad kitörő örömei, ugrándozással? Nem más mint Mopszli. Alig volt két nap itthon, újra eltűnik és ismét csak két hét mulva jött haza. S ez azóta mindig így megyen, legfeljebb 3—4 napot ül itthon s ezalatt hizeleg, folyton örül nekünk; rendkívüli éberséggel vigyáz a házra, de aztán ismét megy, bármint kényesztettünk is. Hogy hova megy, mi vonzza oda, mily élményeket él át? azt még nem tudhattuk meg. Először lesoványodva, kiéhezve jött meg, de most mindig kövéren, épen. Jelenleg, napok óta ismét „körünkben időzik“. De meddig fogja birni?!

HIREK.

Állatkiállításának a legszebb eredményt vívták ki. Ő felsége a király, Stefánia a bajos özv. trónörökösné és szinte az összes Budapesten járt főherczegek megnézték a gyönyörű lovakat, melyeket a fiatal mágnások maguk lovagolták. De a juh és hizott marha kiállítás is még a külföldi látogatókat is bámulatra ejtette, és úgy nyilatkoztak, a mit különben a jury is kijelentett, hogy e kiállítás páratlan a maga nemében s oly szép anyag még egyetlen külföldi kiállításon sem volt együtt. A tenyészállatkiállítás szinte óriási érdeklődést keltett és a legszebb eredménnyel járt.

*

A bécsi „**Erste Öst. Ung. Geflügelzucht-Verein**“ ápril havában tartotta meg 20. nemzetközi kiállítását, a melyen a budapesti Bóheims Bürger; Darányi Mária (Kecskemét), Fröhlich V. (Szászváros), Szokolovits György (Baja), Tornyoș Emma (Czegléd), Geiduschek I. L. (N.-Becskekerek), Haiffel K. (Tirnaú), Russ Oszkár (Sopron) által klállított gyönyörű fajtájú szárnyasok nagy elismeréssel találkoztak.

*

Galambtenyésztő Egyesület. Az Országos Baromfitenyésztő Egyesület kebelében pár héttel ezelőtt új egyesület alakult Országos Galambtenyésztő Egyesület czimen. Napról-napra emelkedik a mezőgazdasági és sport-galambtenyésztés fontossága s az egyesület ennek fejlesztését tűzte ki céljául. Az egyesület elnökévé Saároșsy-Kapeller Ferencz miniszteri osztálytanácsost választották meg.

*

A potsdami hadi kutyáknál nemrég kitört járványos szembetegség áldozata „Franz“ is lett, mely Drezdában a német hadi kutyák vizsgáinál a II. díjat nyerte el. A kár anyagilag is nagy, mert „Franz“ igen drága kutya volt.

*

Az angol állat-védő egyesületek igen élénk mozgalmat tartanak fenn céljaik elérése értelmében; most ujonnan egy 1200 aláírásokkal ellátott kérvényt nyújtottak be a belügyminiszternek, a vivisekció beszüntetése végett.

*

II. Tyras, a vaskanczellár híres kutyája, melyet Bismark herczeg I. Vilmos császártól hapott, májusban kímult. A herczeg annyira szerette a gyönyörű és okos állatot, hogy éjjel-nappal maga mellett tartotta. Elhunytáról sürgönyileg értesítette Bismarck II. Vilmos császárt.

Hasznos tudnivalók.

A szántólovak patkolása. A szántásnál doldozó lovakat, minden 5-ik héten meg kellene patkolni, mert ha a patkót hosszabb idig hagyják a ló lábán, a pata szenvedni fog és rendesen csak úgy fejlődhetik, ha a szaru réteg kiterjeszkedését és összehuzódását mi sem gátolja, vagyis a kemény szaru réteg alatti puha részekben a vérkeringés zavartalanul történhetik. — Minden patkolásnál a szaruszövet kiterjeszkedése némileg akadályozva lesz, és annál inkább, minél tovább marad a patkó a lábon. — Teljes patáju lovak még gyakrabban patkolandók, mint mások, mert különben a patasarokra nyomásnak van kitéve. — Ha ilyen ló sántítani kezd, vagy óvatosan lépeget, a patkókat *azonnal* le kell venni, a patát kellőleg megnyesni és a patkót újra felverni.

Csikók táplálása. Különös figyelmet kell fordítani a csikók táplálására abban az időszakban, midőn az anya elrugja. Ekkor az erőteljes táplálásnak nagy befolyása van a csikó testi kifejlődésére. Az első héten naponta $2\frac{1}{2}$ kgr. zabot kell nekik adni s a mennyiséget 8—10 hét alatt, fokonként $3\frac{1}{2}$ kilóig emelni. Ha a csikók erőteljes fejlődésének alapja így megvan vetve, az abrakmennyiséget apasztani lehet, sőt gazdag legelő mellett teljesen be is lehet szüntetni azt; aztán kezdődik az az időszak, midőn a csikókat olcsóbban, vagyis a zöldtakarmánnyal lehet táplálni. Ez a harmadik évig tart, melytől fogva a csikók tápláléka télen jó szénából, szalmából állhat. Ez időszakban fejlődik különösen a csikók csipője és szügye.

A tyuktojásról. Vannak esetek, hogy a jérczék már négy hónapos korukban megkezdik a tojást, de a legnagyobb rész csak nyolcz, kilencz hónapos korában kezd. Némely tyuk 17 éves koráig tojik, de azért, legtanácsosabb a tyukokat csak három évig használni e czélra. A második évben szolgáltatják a tyukok a legtöbb tojást, a harmadikban már némi csökkenés mulatkozik. Ahhoz képest a mily fajhoz tartoznak, többet vagy kevesebbet tojnak a tyukok, de még ugyanabban a fajban is találkoznak egyek, a melyeknek termékenysége a többieket jóval fölülmulja. Ezeket szorgalmasan kell őrizni és különösen tenyésztésre felhasználni, mert e jó tulajdonságukat ivadékaikra is átörökítik. Tenyésztésre legalkalmasabbak a 2—3 éves kakasok. A kakas és tyuk életkora közötti különbségnek sajátos befolyása van az ivadék nemét illetőleg. Idős kakas és fiatal jérczék után leginkább jércze csirkék származnak, (10 darab 12-ből), megfordított életkor különbség mellett, hasonló arányban kakasok. A tojásra nagy hatása van az időjárásnak is. Nagy hidegben rendesen csökken, sőt teljesen meg is szűnik az. — Hasonló nagy a táplálék befolyása is. A tyukot bőséges táplálékkal kell ellátni. Ajánlatosak e czélra a kendermag, tatárka és különösen a zab. Tengerit nem tanácsos nekik adni, mert ez csak hizlal, de a termékenységre semmi hatása sincs. Keserű füvek és cserebogarak kellemetlen izt kölcsönöznek a tojásnak. („Nemzet“.)

1896-ra tagsági díjukat eddig befizették.

Báró Bánffy Dánielné Ő Excellenciája.	Szerencsi Edéné.
Báró Bánffy Jánosné (1895—6).	Szászák Erzsi.
Bárcz Árpád (1895—6).	Sztojánovits György főmérnök.
Gróf Bély Kálmánné (1895—6.).	Szülő Árpád.
Bod Péter (1895 - 6.)	Szvaccsina Gézané.
Donáth Klotild (1895—6.)	Özv. Tattias Ferenczné.
Dr. Genersich Antalné, Budapest.	Taufler Ilka.
Dr. Genersich Vilmos, Budapest.	Taufner Irma.
Dr. Koch Béla Budapest.	Gróf Teleky Emma
Márai Lajosné Budapest. (1895—6)	Gróf Teleki Ferencz.
Dr. Mészáros Ferencz k. r. tanár.	Gróf Teleky László (koltói).
Németh Károly, (uj tag).	Gróf Teleky Lászlóné
Özv. Papp Áronné.	Gróf Teleky László Gyula (koltói).
Dr. Pethő Gyula, Budapest (uj tag).	Gróf Teleky László Gyuláné.
Dr. Petz Vilmosné Budapest.	Gróf Teleky Károly.
Rechnitzer Pál Szt-Gothardt.	Gróf Teleky Miksáné.
Dr. Reich Arnold.	Tihanyi Adolfné.
Báró Rothenthal Henrikné (uj tag).	Tanachóf Fanny.
Rózsa Gézané	Dr. Tompa Arthur.
Dr. Russel Károly, kalaz. igazgató (uj tag).	Dr. Tompa Camilla.
Sándor Pál szbíró Radhóth (1895/6)	Özv. Tompa Károlyné.
Sárossy Pál állatorvos.	Tóth Jenő k. r. rector.
Scharschmiedt Györgyné.	Tubán Tibor (ujtag).
Dr. Schilling Rudolfné, Budap. 1895—6	Dr. Tutsek Sándor ügyvéd.
Schwarczel Adel.	Dr. Udránszky Lászlóné.
Sebestyén Mózes k. lelkész Zeteiak.	Ugron Sándorné.
Sigmond Dezsóné.	Dr. Vajda Gyula egyetemi tanár.
Somody Istvánné.	Dr. Varga Gábor ügyvéd, Szt.-Gott-hárd (uj tag).
Stern Szeréna.	Vass Tamás ev. ref. esperes Marosvásárhely (uj tag).
Jenei Szabó Árpád Ungvár (uj tag).	Végh Bertalan.
Dr. Szabó Dénes egyetemi tanár.	Gróf Wass Ottilie.
Dr. Szabó Gyula var. tanácsos.	Dr. Weisz József ügyvéd.
Dr. Szabó Mihály.	Báró Wesselényi Béla.
Dr. Számek György k. r. tanár.	Báró Wesselényi Beláné.
Dr. Szamosi Jánosné.	Özv. Báró Wesselényi Istvánné.
Szász Gerő ev. ref. esperes.	Báró Wesselényi Miklós.
Szechlinszky Györgyné.	Zádor Gézané.
Dr. Széchy Károly egyetemi tanár.	Báró Zeyk József.
Székely Dénes, egyetemi irnok.	Eeyk Géza
Szekula Ákos, bizt. vezér-igazg.	Dr. Zgorszky Lászlóné.
Székly Miklós gyógyszerész.	
Báró Szentkereszt Zsigmondné.	

Szerkesztői üzenet.

Kedves dolgozó társainknak. Öt szép dolgozat elmaradt, tárgyhalmaz miatt az őszi füzetekre. Addig is türelmet és elnézést kérünk.

Grácza és Szegedre. Szíves köszönetet a beküldött hírlapokért; a gráci küldeményről nem is sejtjük, hogy kitől származik.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ EGYESÜLET

HAVI KÖZLÖNYE.

SZERKESZTI:

SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSÉPHINE,
AZ EGYESÜLET ELNÖKE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

~~~~~ II. ÉVFOLYAM. ~~~~~

1897.

KOLOZSVÁRTT.

NYOMATOTT GOMBOS FERENCZNÉL.

1897.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ „ÁLLATOK VÉDELME“

II. évfolyamának

TARTALOM-JEGYZÉKE.

I. füzet.

	Ola.
A rabállatok. Széchy Károlyné, Lorenz Jósephine. — — — —	1.
II. Ifjusági pályázat (eredménye). — — — —	5.
A fecskéhez. Tompa Mihály. — — — —	6.
III. ifjusági pályázat (hirdetése). — — — —	6.
A XII. nemzetközi Állatvédő Congresszus. — — — —	7.
A fürj. Irta Turgenjeff I. Ford. Bordásné Lorenz Marie. — — —	9.
A becsvágyó Caro. — — — —	11.
A róka meg a farkas. Irta Mókabácsi. (Dr. Halász J. egyet. tanár).	11.
A t. olvasó-közönséghez. De Gerandó Antonina. — — — —	12.
Mezőgazdasági statisztika (czimü mű ajánlása). — — — —	13.
Hírek. — — — —	14.
Hasznos tudnivalók. — — — —	15.
A tolldisz dívatja ellen. — — — —	16.
Felhívás előfizetésre. — — — —	16.

II. füzet.

Két régi magyar állatvédőről. Székely Dénes. — — — —	17.
A nyul és békák. Turbucz Ferencz. — — — —	20.
Órzi és a betyár. David Lajos. — — — —	21.
Klasszikus Arany Biblia (ajánlása). — — — —	23.
A londoni zoológikus kert. — — — —	23.
Végzetes vadászati esetek. — — — —	23.
Adomány. — — — —	24.
Felhívás és kérelem. — — — —	24.
A madarak családji életéről. Páter Béla. — — — —	25.
Hasznos tudnivalók. — — — —	31.
Hírek. — — — —	32.

III. füzet.

A méhek lázadása. Szász Domokos. — — — —	33.
Anyám tyúkja. — — — —	37.
Az Állatvédelem a kelet népeinél. — — — —	37.

Állatvédelem. Rosenberger Fanny.	38.
Adomány.	40.
Felhívás és kérelem. Széchyné Lorenz Josephine.	40.
A hangyák szorgalmáról.	40.
Oroszlán, róka, kutya. Bársony István.	45.
Elefántok okossága.	45.
Emberi kifejezés állatokban.	45.
Hírek.	46.
Hasznos tudnivalók.	47.
Becsüld meg a kutyát.	48.
Eredeti reklám.	48.
Az Á. V. E. madáretető asztalkái.	48.

IV. füzet.

Pár hasznos állatunkról. Gróf Lázár Kálmán.	49.
Adomány.	51.
Az Á. V. E. új tagjai.	51.
A londoni Á. V. E. jelmondata.	51.
Ima. Vass Tamás.	52.
Szily Kálmán az ősmagyarok állatairól.	53.
Szerencsétlenségek a vadászaton.	54.
Jutalmak a rendőröknek az Á. V. E. részéről.	55.
Főuri hölgy állatvédelmi gondolatai.	56.
Temető kutyák számára.	56.
A bolha — az irodalomban.	56.
Az én macskáim. Francois Coppée. Ford. Széchyné Lorenz Josephine	57.
Bámulatos kutya értelmiség	59.
Kutya a posta szolgálatában.	60.
Egy pillangó „dresszurája“.	60.
A vakondok életmódja.	61.
A III. ifj. pályázat határideje.	61.
Négylábú operette.	61.
Népszámlálás az állatvilágban.	61.
Hírek.	62.
Hasznos tudnivalók.	63.
Ujévi üdvözet. Dr. Dengi János	64.

V. füzet.

A legmértékletesebb és legszelidebb állatról. De Gerandó Antonina	65.
A tudós macskája. Arany János.	67.
III. ifj. pályázatunk eredménye.	68.
Állat-hűség. Péterfi Tibor.	68.
Pusztuló állatok.	69.
A legnemesebb állat érdekeiben. B. Büttner Lina.	71.
„Kitüntetett“ kutya.	72.
Verseckék az állatokról. Thewrewk Árpád.	72.
A mi vendégeink. Schwarczel Adél.	73.

Megéhezett őz.	74.
A varju és a vizeskorsó.	75.
Haydn dalának hőse.	75.
Kolozsvár sz. k. törvényhatóságának szabályrendelete az állatok védelméről.	76.
Hasznos tudnivalók.	79.
Hírek.	80.

VI. füzet.

Mit tanít Felméri az állatvédelemről. Dr. Rencz János.	81.
Adomány.	83.
IV. ifj. pályázatunk (hirdetése).	83.
A waasi állatvédő egyesület.	83.
Szent Ferencz prédikációja. Longfellow után Szász Béla.	84.
A madarak jöltevéje. Szász Edith.	85.
Az állatok téli álma.	86.
Kutyák mint a szultán életének őrei.	87.
Az ifjuság és az állatvédelem. Proché G.	88.
Galambok betegek és orvosok szolgálatában.	88.
A Jelki átöröklés a kutyáknál. Hamvas József.	89.
Lovak értelmessége.	90.
Kitanított zebra.	90.
Idomított kígyó.	90.
A lovakkal való bánásmód.	91.
Véres párbaj krokodíllusok közt.	93.
Hírek.	94.
Hasznos tudnivalók.	95.

VII. füzet.

Postagalambok. Lady Lawrence.	97.
Három madár. Petőfi Sándor.	100.
A hú madár. Weisz Elza.	101.
Miss Alice M. Chaplin.	102.
A madárpusztításokról. Székely Dénes.	102.
A ki az állattal kegyetlen, nem lehet emberséges ember. Pónori Thewrewk Emil.	104.
A bibicz és tojásának becse.	104.
A majmok értelmességéről. Széchyné Lorenz Josephine.	105.
Az én kis galambom. Stern Szerena.	107.
A halak emlékező tehetsége.	108.
A lovak szemellenzójéről. Monostori Károly.	108.
Kis versecskék az állatok védelmére. Thewrewk Árpád.	110.
Hasznos tudnivalók.	111.
Hírek.	112.

VIII.

A környezet hatása az állatokra. Hamvas József	113.
Nagyuri macskák.	114.
Fecskéimhez. Szász Gerő.	115.
A szülők, tanítók és tanárok figyelmébe.	115.
Az okos szó. J. Büttner Julia.	116.
A madarak és fészkeikv. édelmére.	120.
A madarakra vonatkozó lőkapitányi hirdetés.	120.
A kutyáról. Széchyné Lorenz Joséphine.	121.
Közgyűlésünk.	124.
Elnöki megnyitó.	125.
Titkári jelentés.	126.
Pénztári jelentés	127.
A kolozsvári Á. V. E. 1897—9. tisztikarának és választmányának névsora.	127.
Alapító tagok.	128.
Pártoló tagok	128.

IX. füzet.

Állatvédelem és sajtó. Fülei Szántó László.	129.
Gyermek Állat-Védő-Egyesületek.	132.
Lady Granby rovar-védő egyesülete.	132.
Múlt számunkból 2 kimaradt adat.	132.
Anyamadár. Vass Tamás.	133.
A madárfészkek. Szigeti János.	134.
A hangyákról. Barbeli Viktor.	137.
A hálás szarvasgim.	139.
Bosszuálló vipera-anya.	139.
Hűséges bagolyférj.	139.
A jószívű kaszás.	140.
A madarak.	140.
Írgalmat a lánczos kutyáknak.	140.
A kalitkákba zárt madarak.	140.
Pápaszemes lovak.	141.
Egy kutya temetése.	141.
Az „Áll. Véd.” egyik olvasójának varjuja.	141.
Tevék Amerikában.	142.
A hol nincsenek házi állatok.	142.
Hasznos tudnivalók.	143.
Hírek.	144.

X. füzet.

Egy óra az erdőben Herman Otto.	145.
Adomány.	147.
A hangyákhoz. Tompa Mihály.	148.
Az árvíz és egy vakondok-pár. Lodovico.	149.
Az állatok szerepe az emberiség történetében Kántor László.	150.
IV. ifj. pályázatunk eredménye.	152.

Az én pókom. Bartha Miklós.	— — — — —	153.
Egy kanári madár látogatásai.	— — — — —	157.
Hasznos tudnivalók.	— — — — —	158.
Hírek.	— — — — —	159.

Bibliai mondatok: 5, 20, 36, 52, 66, 86, 99, 115, 133, 14, 8 old.

Aforizmák az állatvédelemről: 5, 8, 24, 36, 37, 52, 75, 86, 99, 133, 148 old.

A tagdíjak befizetése: 96 és 168 old.

Szerkesztői üzenetek: 96 és 112 old.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZECHY-VILLA
I. EMELET

a hová a káriratok, tudakosodások, állítványok küldendők.

HAVIKÖZLÖNYE.

Szerkeszti:

SZECHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSEPHINE,
az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 frt — kr.
Fél " — " 50 kr.
Számunként . 10 kr.

Második évfolyam.

Kolozsvár, 1896. október 1.

1. szám

A RABÁLLATOK.

Megszoktuk a mondást, hogy az ember legfőbb java: a szabadság. Nem lehetne-e ezt az állatra nézve is állítani, sőt azt, hogy az állatra nézve a szabadság nem csak a legfőbb jó, de a lét legfelsőbb föltétele? Élni annyit tesz, mint szabadnak lenni; a szabadság az élet; a fogság a halál, a folytatott, a folytonos halál. Bátran lehet mondani, hogy a hatalmas raboroszlánytól kezdve egész le a piczi kalitkába zárt kis egérig, minden, minden rabállat már nem él; csak létezik még egy ideig, tengődik; teste lélekezik, de lelke még van öljve. Ily szerencsétlen állatok számtalan milliói tönkre mennek az emberek kegyetlensége, nembánomsága, sőt önző szeretete folytán is — mert ezen a világon a szeretet szinte épp anynyi áldozatot szed, mint a gyűlölet. Ha tehát még az ember szeretete is szerencsétlenné teheti az állatot, megfosztva őt szabadságától és társaitól, a könyörületességhez kell fordulnunk, a melyben ugy a kegyetlenségnek, mint a közönynek és szeretetnek is össze kell olvadnia.

Beszéljünk mindenek előtt a madarakról, a melyek a rabállatok legnagyobb tömegét adják. A struggle for life talán egy állatfajnál sem keserveesebb, mint ezeknél. Darwin állítja, és ő bizonyára a legelvitázhatlanabb tekintély, hogy 20 éneklő madár-család közül alig háromnak sikerül, fiókáit felnevelni. Xavier Raspail szerint 67 madár-családból 41 vész el. René Martin megfigyelte, hogy 100 madár-család közt alig 30 tudta felnevelni fiait, melyek, részint az idő viszontagságainak: esőnek, zivatarnak, részint pedig a gyermekek kegyetlenségeinek, melyekkel a fiókákat elrabolják vagy a fészkeket elpusztítják, estek áldozatul.

És végre, mindeme küzdelmek és tizedelések után jön az ember, a meglett, az érző ember, és vesz magának a maradványból annyit, a mennyi neki tetszik, hogy pénzért eladja, vagy hogy maga zárja egy szűk kalitkába a szerencsétlen állatokat.

S e kalitka, e negyed vagy legfeljebb fél méternyi átméretű helyecske, pótolja aztán a szerencsétlen állatnak a lég és világosság végtelen terét, hegyeket és völgyeket, fákat, erdőt, röpteit a tiszta étherben, társait, életének célját, szóval: az egész életet! Társaitól és a szabadságtól megfosztva, a szegény madár csak tavaszkor és őszkor ébred újra életre: tavaszkor a költés idejében, midőn szűk fogságában el kezd nyugtalanul fel és le tipegni, azzal a szándékkal, abban az ösztönben, hogy *fészket rakjon*; milyen kín, milyen fájdalom szegény kicsi szívére nézve, hogy nem talál sem társra, sem a fészekrakáshoz szükséges anyagra! Kis kaliczkájából hallja és látja *szabad* társait künn a világosság oceánjában csicseregni, játszani, rögni, édelegni; közelednek is itt-ott elevenen eltemetett társuk sírjához, mintha kiszabadítani vagy legalább vigasztalni akarnák, de a megközelítés lehetetlen: mert az ember kegyetlen keze rácsot — számukra vasrácsot — tett közé és forró, jogos vágyai közé. S a szegény madárka keresztre feszítése ismétlődik ősszel, a vándorlási ösztön évadjában. Mily szépen írta le a mi nagy Arany Jánosunk egy ilyen bezárt, megcsönkített madár vágyait a „Rab golyá“-ban is!

A szegény elszigetelt rabállatok lassacskán fejlődnek, s ha évek után visszaadnók a szabadságnak, már nem volnának képesek azt felhasználni; úgy mint amaz agg fogoly, a kiről pár hónappal ezelőtt az ujságok írtak: a Philippinei-szigeten töltött 25 esztendei fogság után, kiszabadulva, a szegény aggastyán képtelen volt mindennapi kenyerét megkeresni, szabadságát, életét megértékesíteni és végre vissza kéredzett ama börtönbe, melyből előbb 3 ízben megszökött volt; — vagy úgy mint a szibériai fogságban levő száműzöttek, a kiket sok évi kín után az ólombányák mélységeiben, a csár kegyelme folytán egyszer egy évben a szabad levegőre és napfényre engedtek fel, de fölérve a mélységből, a friss levegő hatása alatt nyomban halálos ájulásba estek; nyomorult testöknek, haldokló tüdejüknek már nem volt meg erejük az élet feltételeit elviselni. — Így vannak a soká fogságban elzárt madaraink: kiszabadulva, csakhamar visszakerülnek a kaliczkába, fáradtan, elszomorodva, haldokolva; mert már nem képesek repülni. A természet megadta nekik az erőt, hogy óránként több ezer métert átszeldeljenek, hogy keresztül repüljenek a világ egyik végétől a másikig; de az ember arrakárhoztatta őket, hogy egész életökön át csak egy negyed, legfeljebb félméter átméretű börtönben tipegjenek.

A Thantalos regéjét az ő kínjaival úgy tekintjük, mint a görög istenek kegyetlenségének zord, sőt tulzott feltüntetését. És mégis, mi magunk ily kínoknak teszünk ki oly végtelen sok védtelen állatot!

Az Oroszországban megjelenő „Revue de l' Art vétérinaire“ is megállapítja, hogy például a kanári madár hazájában 50 sőt 60 esztendőssé lesz, míg kaliczkába csukva, alig 12—15 éves kort érhet el; tehát élete $\frac{3}{4}$ részétől meg van fosztva. És ha a fogságban, tört szívvel már nem énekelnek, hangjukat veszítik a szegénykék, akkor vegyeszeti orvossággal jönnek börtönőreik! — Mert sok ember

szive és esze szűk ahhoz, hogy átérezze, hogy elhigye, miszerint a madarak hangvesztése nem fizikai, hanem pszichikai okokon alapszik. Pedig számtalanszor bebizonyították már, mennyire hat a honvágy, a szabadság — és társaik után való esengés az állatokra. Az érettsége után befogott fülemile annyira busul, hogy nem fogad el semmi ételt és nagyon hamar elpusztul; ugymint a varju, a mely szinte visszautasítja az eledelt és a fogság 3. napját tul nem éri. A tuzok is rohamosan elpusztul bú és félelem következtében. Breunier írja, hogy még a szamar is, mely iránt én, zárjel közt legyen megjegyezve, mindig a legnagyobb rokonszenvvel viseltetem, még a szamar is, messze hazájától és övétől, oly szerencsétlennek érzi magát, mikép egyike e nemes állatoknak, melyet Gibraltarból szállítottak el a tengeren, szülőföldjét és istállóját 50 mérföldnyi távolságra gyalog, szárazon meg tudott találni! Boldogok azok, a melyeknek sikerül megszökniök és a sweet home-ot újra megnyerniök; de azok a szegény állatok, a melyek túlélék azt a gyötrelmet, hogy foglyokká lettek, társaiktól elszakadtak és hosszú évek során át haldokolnak? Nem lehet semmit se tenni az emberi erőszak és jog eme kegyetlen visszaélése ellen? Az embernek kétségtelen meg van az a joga, hogy ruházkodása és tápláléka céljából az állatot megölje, de nincs meg sehogy sem az a joga, hogy az állatokat kínozza és gyötörje, kedvtelésből, mulattatására. Azonban nem csak a részvéte, hanem a közgazdasági érdeket is fel kell hívni. Egyik fővárosi napilapunk f. é. május havában közgazdasági szempontból is érdekes adatokat közölt, megemlítve, hogy a földművelésügyi minister egy már évek óta huzódó és a mező- és erdőgazdaságunkra nézve nagy fontosságú ügyet hozott a megoldás stádiumba: a mező- és erdőgazdaságra hasznos madaraknak nemzetközi védelmét célzó tárgyalásokat. Hogy a madarak csak a kártékony rovarok pusztítása által mily hasznot hajthatnak gazdáinknak, elég lesz a Vicomte de la Sicotière re hivatkozni, a ki kimutatta, hogy Franciaországban több milliárdnyi évi terméséből, a kártékony rovarok 600 milliónyi értékű termést semmisítenek meg. Ugyanazon számítás alkalmazásával Magyarország évi vesztesége 80—100 milliónyi értéket tenne ki.

A kolozsvári Á. V. E. egy buzgó tagjának állítása szerint emez alig 35,000 lakossággal bíró városunkban: 10,000 éneklő madár van kalitkába zárva és hogy ennek következtében, t. i. a hernyókat pusztító **szabad** madarak hiányában, alig 5—6 esztendőben egyszer van dúsabb gyümölcsstermes.

Végre, nem csupán a rabmadarokról, hanem az *összes* rabállatokról kívánok szólni. Minő kinszenvedés az állatokra nézve, ha hazájukból elragadva, zord éghajlat alá hozva, korai halálban szenvednek el. A majom is, a papagály is, s minden forró éghajlat alatt született állat, hamar áldozatul esik az európai időjárásnak; legtöbbjük tüdővészben mulik ki, mely betegséget környezetükre, az emberekre is kiterjesztik. Hány ember nem is sejtí, honnan keletkezett családjában az első tuberculozis és nem jut eszébe, hogy benne a szerencsétlen rabállat egy örökségét lássa.

Brehm, a ki annyira szerette az állatokat és életfeltételeiket, ki csimpánzaival úgy bánt, mint társaival, Brehm sem volt képes életüket fentartani, hanem egyiket a másik után elvesztette, igazi fájdalomra.

És aztán a sok más rabállat, a mit a családokban tartogatnak; meg a tánczó medvék, a számító kutyák, vásárokon bemutatott beszélő madarak, de még a czirkusbeli «bêtes savantes»-ok, melyeket természetükkel egyenesen ellenkező dolgokra tanítanak és tutti quanti, a melyek életükkel fizetik meg, hogy mulattatásunkra szolgáljanak. Végre a legszerencsétlenebbek, a számalomra legméltóbbak: a *lánczos kutyák*. Odalánczolva, hogy gazdáik életét és vagyonát őrizzék, a szegény állat nem részesül egyébben, mint általános elhanyagoltatásban és mostoha, durva bánásmódban. A téli vad hidegnek ép úgy kitéve, mint a nyári nap perzselő forróságának, senki sem törődik vele, ha csak azért nem, hogy kínozza. Eltörölhetlen emiénkünkbe vésődik Longfellow ama szép költeménye, a mely egy lánczos kutya tragikus halálát írja le; a tűzvész alatt, mely egy házat elpusztít, mindenki megfedkezék a lánczához kovácsolt kutyáról, mely tanuja és végre áldozata a szörnyű látványnak. A másokért való feláldozásban és nélkülözésekben töltött élet után, ilyen halál jutalmul!

Egy régi nép, már nem tudom melyik, a *háládatlanságot* halállal büntette meg. Vajjon a modern ember számára nem léteznének-e erkölcsi, ha már nem is államjogi kötelességek az állatok iránt való hála nézve is?

Vessük el a lánczot! A kutya úgy is természete szerint őrző és hű azokkal szemben, a kik jól bánnak vele, t. i. a ki érdemeiért és erényeiért kenyeret és jó szót adnak neki.

A biblia azt mondja, hogy az ember legyen ur az állatok fölött. Legyen is használja őket, de szorosan a természet szabta törvények értelmében, melyek oly világosan szólnak az emberekhez. Ha mindegyikünk azt tenné fel magában, hogy a körülöttünk forgó társai: emberek és állatok életét megkönnyítse, nem lenne többé szükség sem állat-, sem embervédő egyesületekre. Minden állatnak van saját hivatása, saját célja, tevékenysége és létjoga a végtelen természet háztartásában, sőt az emberiség polgárosultságának történetében is. Vegyük igénybe, használjuk fel szolgálataikat, segítségüket, de soha úgy, hogy ama határokon kívül erőszakoljuk, a melyeken belül a természet helyezte őket.

Berthelot, a nagyszellemű francia volt külügy- és közoktatási miniszter, 2—3 évvel ezelőtt a *Revue des deux Mondes*-ban megjelent, a hangyákról szóló gyönyörű tanulmányában, ezen állatocskákat köztársaságukkal, sürgés-forgásukkal, tevékenységük-, küzdelmeik- és veszteségeikkel: a régi rómaiakkal hasonlította össze. Ha az egész világ olyan emelkedett szempontból itélné meg az állatot és cselekedeteit, mint Berthelot az ő magas és nemes lelkével: az összes csúszó, mászó, járó, uszó, röplő teremtések jogai tiszteletben részesülnének az egész világon.

Ne vonjuk el a szegény állatokat a tenger mélyéből, a hegyek magaslatairól, a napsugaras légkörből, társaiktól, hogy ma-

gányosan bezárjuk, megcsonkítsuk, hanem hagyjuk meg annak a rendeltetésüknek, a melyet Isten adott nekik és hajoljunk le a teremtő bölcsessége előtt. A szivtelen ember valóban mélyebben áll, mint az általa gyötrött szegény állat.

Ime, ezeknek a panaszoknak kívántam kifejezést adni. Én a rabállatok szomorú kérdését csak felvethetem; az Önök jóakarataira, gazdag tapasztalataira bízom, hogy majd találnak módot eme kegyetlen visszaélések megszüntetésére, melyek sok millió védtelen állat életét és lelkét teszik tönkre.

Kezdjük mi állatvédő egyesületek azzal, hogy tagjainkat felkérjük arra, mikép se pénzért ne vegyenek, se ajándékba ne fogadjanak el rabmadarat, vagy lánczos kutyát, vagy egyéb szabadságától és társaitól megfosztott állatot és ajánljuk a legmelegebben, hogy ne feledjék el soha, mikép az állatok ép úgy éreznek és szenvednek, mint az emberek, hogy létjoguk épen oly szent a jó és igazságos ember előtt, mint az emberé és hogy az állatokra is ép úgy illik, mint az emberre a mondás, a melyet ezen előadás kezdetén is hangsúlyoztam:

A szabadság az élet, a fogság, meg az egyedüllét — a halál, a folytonos halál.*

Széchné Lorenz Joséphine.

Nyisd meg a te szájadat azok mellett, kik némák és mindazok érdekében, kik elhagytak. *Sat. példabeszéd XXXI. 8.*

Az állatok iránt való kegyeletesség annyira összefüggésben áll a jellem jóságával, hogy bizvást lehet állítani: a ki kegyetlen az állatok iránt, nem jó ember. *Schopenhauer.*

Az alkalom jót tenni mindenkinek kínálkozik, a kinek akarhatja van hozzá. *Szűcs Sám.*

Második ifjusági pályázatunk.

Második ifjusági pályázatunkra 4 dolgozat érkezett be. Az első díjat, egy tíz frankos aranyat, dr. Pap Károly tanár ur adományát, az „*Örzi és a Betyár*“ című kis rajz nyerte meg. Jelígeje „Szelid bánás kivetkőzteti az állatokat vadságukból.“ A jelíges levél **Dávid Lajos** kolozsvári ev. ref. V. gymn. tanuló nevét tartalmazta, mint a szerzőt. Az „*Örzi és a Betyár*“ kitüntetett szerzőjének az elnök-szerkesztő már el küldte a 10 frankot aranyban. A többi „Becsüld meg a kutyát“, „Isten áld meg a magyart“ és „Az Állatvédelem nemes eszme“ jelígekkel ellátott dolgozatot úgy gyöngeségük, mint hosszúságuk miatt nem lehetet megjutalmazni és visszavehető a felbontatlan jelíges levelekkel, az »Állatok Védelme« szerkesztőségében október 2. és 3.-án reggel 10-től 11-ig. Levelezőlapon is visszakérhető.

Dávid Lajos dolgozata az „Állatok Védelme“ f. é. novemberi számában fog megjelenni.

* A szerző e felolvasást Budapesten tartotta francia nyelven, a XII. nemzetközi állatvédő-kongresszuson, júl. 20-án.

A fecskéhez.

El-kiszálltak a kicsinyek,
Hült a fészek és üres ;
A vándor-madár magának
Útitársakat keres.

Búcsut mond a távozóknak
Fenkeringő tábora,
Jó utat, te légi pálya
Kéthonú kis vándora!

Egy fedél adá lakunkat,
Mint te vendég, én is az ;
Tán te megtérsz, engem itt már
Nem talál az új tavasz.

Nem tudod : hogy ajkaidnak
Fel-felcsattanó dala,
Sókszor áthatá magányom,
S felderültem általa.

Most esengő pelyhesiddel
Nyájasan beszélgetél ;
Majd a kémény szűk nyílásán
Kisuhantál, mint a szél.

Rövid volt az ösmeretség . . .
Isten áldjon kis madár!
Elkisér szemem, ködével
Míg behúz a láthatár.

Szállj te boldog szárnyaidnál
Magzatiddal ; én helyet
Isten tudja hol találok,
Hol lerakjam fészkeket ?

Ah, pedig, ki lenne párom,
Holtaigian tiszta, hív,
S magzatimnak édes anyja:
Megtalálta már e sziv!

És ezért, bár volna szárnyam,
Nem repülnék én veled !
Ád az Isten egy helyecskét,
Hol megrakjam fészkeket.

Tompa Mihály.

Harmadik ifjusági pályázatunk.

Az Á. V. E. a jövőendő nemzedéket is meg akarja nyerni az állatvédelmi eszmének ; ezért legelőször a leendő tanítókhöz és tanítónőkhöz, de különben az összes ifjusághoz fordul, a középiskolák és leányiskolák tanulóihoz, épp úgy, mint a szülői háznál növekedő ifjak és leányokhoz, ezennel harmadik pályázatot hirdetvén, az állatok iránt való érdeklődő szeretet és a kedélynevesítő foglalkozás előmozdítására, valamely az állatok életéből meritett rajzra, leírásra vagy elbeszélésre, mely legfőlebb 100 nyomatot sorra terjedhet, akár prózában, akár versben.

A legjobb munka jutalma 1 drb. 10 frankos arany ; a második munka jutalma 8 korona ; a harmadik jó munka 6 korona az Á. V. E. részéről. A pályázat határideje 1897. január 10, és nem csak a kolozsvári, de más városbeli iskolák tanulóinak, ifjuságának is szól.

A kéziratok Széchy Károlynéhez, az „Állatok Védelme“ szerkesztőségébe küldendők.

Nagyon kérjük a tisztelt szülőket, tanárokat és tanítónőket, hogy mentül jobban serkentsék az ifjuságot ily kis rajzok megírására és beküldésére.

A XII. nemzetközi Állatvédő congresszus.

A f. év július 18—21-ig Budapesten a kiállítási ünnepélyek csarnokában tartott XII. nemzetközi kongresszus fényesen sikerült, úgy munkálatainak gazdagsága, mint résztvevőinek sokasága és előkelősége által. Ime röviden beszámolunk a világ összes állatvédőire, állatbaráira oly érdekes és fontos pár nap lefolyásáról.

Július 18. a megérkezett vendégek fogadása, üdvözlete és ismerkedési estéiye, valamint a kongresszusi iroda választása volt. Nem sorolhatjuk itt fel névszerint mindama kitünőségeket, a kik ez alkalomra hozzánk Budapestre a világ minden részéből eljöttek, de legalább annyit feljegyezhetünk, hogy e kongresszuson Aarau, Aurora-Illinois, Basel, Bécs, Berlin, Bern, Boston, Boroszló, Bristol, Buenos Aires, Cassel, Cottbus, Christiania, Drezda, Dunkerque, Edinburgh, Majnai Frankfurt, Freiburg, St. Gallen, Gravenhagen (Hollandia), Grác, Hamburg, Havre, Hofgeismar, Karlsruhe, Kopenhaga, Langensalza, Lincz, London (Anti-Vivisection Society, Victoria Street Society, Jermyn Street Church Anti-Vivisection League, Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals, Exeriny Rood, The independent Anti-Vivisection League), Manchester, Milano, Mitau (Oroszorsz.) Neisse, New-York, Oels, Orel, Páris, Szt.-Pétervár, Pirna, Pyritz, Riga, Sanremo, Scheveningen, Stockholm, Stuttgart, Torino, Varsó, Wiesbaden és persze Magyarország három Á. V. E.-e is képviselve voltak hölgyek és urak által. A kongresszus irodája így alakult meg: Elnök: Verédy Károly dr., a budapesti Á. V. E. elnöke; diszelnökök: Peabody Philipp dr. Amerikából; Ohlsen Kár. dr. Rómából, Colam John, a londoni Á. V. E. elnöke, ki egymaga 200-nál több Á. V. E.-et alapított Angliában; Butler gróf Gráczból; Pokhwalinsky Feodor Szt.-Pétervárról és Landsteiner Kár. dr. apát Ausztriából. Jegyzők: Keller-Jäggi A. (Zürich), Borman G. (Berlin), Klerk báró (Haaga) és Bergner Rud. (Grác.) Az üdvözlések magyar, német, francia és angol nyelven folytak.

Jul. 19. reggel 9 órakor megnyitották a kongresszust a kormány és a főváros képviselőiknek részvételével a hivatalos üdvözlések után Szalkay Gyula dr., a bpesti Á. V. E. fáradhatlan és érdemes igazgató-titkára és lelke, bejelenti lelkes éljenek közt hogy a XII. nemzetközi kongresszus a leglátogatottabb az eddig lefolyt kongresszusok között. És aztán következett az első előadás: *Soderman* A. kir. udvari törzsállatorvos (Münchenből) értekezése „A hivatásszerű és az állam által helyeslendő állatvédelemről.” Ezután *Colam J.* beszélt angol nyelven „A törvények fontossága és azoknak hathatós támogatásáról” melyhez Landsteiner dr. és Förster Pál berlini tanár és orsz. képviselő szóltak. *Ohlsen* dr. „A mezőgazdaságra nézve hasznos madarakról”, *Engel Agnes* (Wiesbaden) a „Tömeges madár-irtásról a divat által” és az „Ifjusági Á. V. E.-ekről” németül értekeztek, mihez Schenk dr.

(Frankfurt) Groshaus Susi (Scheveringen), Bothmer gróf (Wiesbaden), Käflein (Karlsruhe), Dünkel (Lipcse), Förster (Berlin) helyeslőleg szölkak. Végre fülei Szánthó Lajos beszélt magyarul a „Sajtótörvényről és az állatvédelemről.“

Jul. 20 án *Széchy Károlyné* olvasott fel francia nyelven a „Rabállatokról“ (mely előadásmái számunkban hozunk). Javaslatát, hogy minden egyes Á. V. E. szólítsa és kérje fel tagjait miképzentul ne tartsanak és ne fogadjanak el többé rab madarakat, lánczos kutyákat, stb. egyhangulag fogadta el a kongresszus; következett *Plósz Géza* dr. „Állatkinzások a lovaknál“ czímen szabad előadása (magyar nyelven); azután szólottak (német nyelven) az élvebonczolás kegyetlenségeiről és megszüntetésének szükségéről Förster orsz. képviselő Berlinből. *Warnus A.* a linzi Á. V. E. elnöke, *Bergner* (Grác), *Schenk* dr. (Frankfurt), *Böhringer* tanár (Basel), *Peabody* (Boston), *Miss Malett* (London), *Bretel* (Grác), *Jungius Marié*, *Groshaus Susi* (mind a kettő Hollandiából), *Baird Joh.* (Edinburgh), *Berdoe* dr. (London), *Dunkel* (Lipcse), *Kapff* lelkész (Stuttgart), *Füiegl* (Zürich), *Ohlsen* dr. (Róma) és még többen, mire végre Förster dr. javaslatát elfogadják, mely így hangzik: »Az élvebonczolást egészében meg kell tiltani és mint bünt a büntető törvény alá helyezni.«

Jul. 21-én *Keller-Jäggi* az aarai Á. V. E. elnöke értekezett. „Az állatok szállításának nemzetközileg leendő szabályozása“ képezte tárgyát. A nagy állatoknak a vasuton való szállítását megvilágította, aztán *Koefflein* alelnök (Karlsruheból) beszélt a szárnyasok szállításáról, a mihez még *Uhrich*, *Engel*, *Bothmer* gróf és *Dünkel* szólnak. *Bormann* G. berlini alelnök az „Állatmenhelyeket és azoknak szükségét“ tárgyalja; *Kapff* lelkész pedig „A sün életét és hasznát a mezőgazdaságra és az emberiség javára“ világította meg. Előadó kívánja, hogy kérvényeket nyujtassanak be a kormányokhoz törvényes intézkedések végett e hasznos állat védelmére, mely javaslatát elfogadják. Ugyszinte *Warnus* javaslatát is, egy nemzetközi állatvédő-egyesületet illetve. A francia és new-yorki Á. V. E.-ek átiratait a bikaviadal megszüntetése érdekében, meg a lelkészeknek a papi személyeknek. az állatvédelemre való megnyerése tár. yában, köszönettel tudomásul veszik.

Végre hosszabb vita után, megállapítják, hogy a jövő nemzetközi állat-védelmi kongresszus Párisban tartandó meg, a világkiállítás idejében, 1900-ban.

Fél 3-kor az összes résztvevők lakomára gyűltek össze az ünnepélyek csarnokának nagytermében, a melyen sok szellemes és jóízű felköszöntőt mondtak különböző nyelveken, mialatt a cigánybanda az összes nemzetek himnuszait eljátszotta a kongresszisták fokozódó jókedve közt, kik ebéd után és másnap pár kellemes közös kirándulást tettek *Szalkay Gyula* dr. szives és szellemes vezetése alatt.

Édes könyörületesség a nemes lélek legigazabb megismertető jele

Shakespeare.

Az állatok lelki világából.

A fűrj.

Irta: Targenjeff I.

Fordította: Bordásné Lorenz Marie.

Atyámmal vadászatra mentem. Szent Péter napja előestéjén volt. Ilyenkor még kicsik a fogolymadarak. Ezért apám egy búzaföld tövében ifju tölgyek sűrűsége mögé húzódott, a hol mindig lehetett fűrjeket találni. E helyen virág virágon nőtt és valahányszor nővéremmel ide sétáltam, mindig el-elvittem egy marokkal. De ha apámmal mentem, nem szedtem virágokat; e foglalkozás nem látszott előttem méltónak egy vadászhoz.

Egyszerre csak a Bodri csaholt. Szinte a kutya orra alól emelkedett fel egy fűrj és fejröpült. De nagyon különös módon röpült, ide-oda tántorogva, majd újra a földre csapódva, mintha szárnyai meg lennének sértve. Bodri hatalmas szökésekkel neki ugrott; a mit sohasem tett, ha egy madár a szokott módon tovaröpült. Apám nem löhetett, mert attól kellett tartania, hogy a kutyát találja. Bodri megfogta a fűrjet és apámnak hozta, ki tenyerébe tette az állatot, mellével fölfelé.

— Mi bajá a fűrjnek? kérdeztem atyámhoz rohanva; megvan-e sebesítve?

— Nincs megsebesülve, felelé; de fészkenek fiókáival egészen itt a közelben kell lenni, és azért tetette magát, mintha meg volna sebesülve, hogy a kutya abban a reményben, hogy hamar megkapja, utána rohanjon.

— És miért akarta s tette ezt a fűrj?

— Azért, hogy fiókáitól elcsalja, eltávolítsa a kutyát. A végén aztán elröpült volna. De ez egyszer rosszul számított; nagyon is jól játszotta a komédiát és Bodri megcsipte.

— Tehát nincs megsebesülve? kérdeztem újra.

— Nincs . . . azaz, Bodri erősen megharapta; már nincs mit csinálnunk vele.

Közeledtem, hogy jobban megnézhessem a fűrjet. Mozdulatlanul feküdt édes apám tenyerén, lecsüggesztve fejét; fekete apró szemecskéje oldalt nézett rám és egyszerre a legmélyebb szájalmat éreztem szivemben.

Ugy tetszett, úgy éreztem, mintha a szegény állatocska rám tekintve, ezt gondolná: Valljon miért kell meghalnom? Miért is? Nem tettem-e meg kötelességemet? Megkísértettem fiókáimat megmenteni, a kutyát elcsalni, és ez volt vesztem. Én szerencsétlen teremtés! Ez nem helyes, nem! Ez nem igazságos!

— Édes apám, talán nem hal meg a szegény fűrj! kiáltám, a madár fejecskéjét simogatva.

De apám felelte:

— Meghall Vigyázz csak; egy-két percz mulva lábai összezsugorodnak, egész teste vonaglik és szemei becsukódnak.

És így is volt. Midőn szemeit lezárta, sirni kezdtem.

— Hát mi a bajod? kérdezte apám nevetve.

— Sajnálom a fürjet; ő kötelességét teljesítette; megölték és ez nem volt helyes.

— Nagyon vig akart lenni, felelé atyám, de Bodri . . .

És e perczen azt gondoltam, hogy apám sem jó lelkű. Nem volt a fürj műveletében semmi csel, csak szeretet a kicsinyei iránt. Ha már arra szorult, hogy komédiát játszék fiókái megmentésére, Bodrinak nem kellett éppen agyonmarnia.

Atyám a fürjet vadásztáskájába akarta tenni. Kértem, adja nekem. Kezeimbe vettem és leheletemmel életre akartam ébreszteni: de e remény hiu volt: a szegény madár nem mozdult többé.

— Ne fáradjál vele! mondá apám; már itt nincs mit feléleszteni. Nézd csak hogyan csüng le a feje.

Óvatosan megfogtam a fejet a csőrénél; de a mint eleresztettem, újra leesett.

— Még mindig sajnálsz? kérdezte atyám.

— Hát most ki fogja fiókáit táplálni? kérdeztem én a magam részéről.

Apám figyelmesen nézett reám.

— Ne aggódjál, mondta, a him, az apa fogja őket táplálni ezentul . . . de ni — ni, Bodri már megint nyomon van. Talán a fészekre bukkant. Csakugyan, a fészek!

A lomboktól eltakarva . . . Bodri orrától két lépésnyire négy cseppnyi apró fürj kinyujtott nyakkal tolt egymáshoz; oly sebesen lihegtek, hogy meglátszott mennyire félték; nem volt már pihéjük, hanem tolluk! csak a szárnyaik voltak még igen kicsinyek.

— Apám, apám! kiáltottam erre egész erőmből; hívj vissza Bodrit, nehogy ezeket is megölje.

Apám fütyölve a kutyájának, leült kissé félre egy bokor alján, hogy reggelizzék. Én azonban ott maradtam a fészeknél és nem akartam semmit se tudni az evésről. Zsebemből kihuztam a kendőmet és belétemtem a holt fürjet.

— Nézzétek, szegény árvák, itt van anyátok! Értetek áldozta fel magát.

A kicsinyek egyszerre mélyen lélekzettek és egész testükben reszkettek.

Atyámhoz mentem.

— Ugy-e ide ajándékozod nekem ezt a fürjet? kérdeztem.

— Nem bánom, tartsd meg. Hát mit akarsz vele csinálni?

— El akarom temetni.

— Eltemetni?

— Igenis, ott a fészke közelében. Add ide késedet, hogy kicsi sirját megássam.

— Ah, azt akarod, hogy fiókái imádkozzanak a sirján? kérdezte apám csodálkozva.

— Nem azt; a saját kedvemért teszem; békén fog ő ott nyugodni, fészke oldalán.

Apám ide adta kését a nélkül, hogy egy szót is szólta volna még. Megástam a sirt, megcsókoltam a fürjet mellén, betettem az

ürbe és befedtem földdel. Aztán levágtam két kis ágat, lehámoztam héjjától és fűvel összekötve, kis keresztet csináltam belőle, melyet a sirra helyeztem.

Nemsokára távoztunk, apám és én; de én minden lépésnél vissza tekintettem; a kicsi kereszt fehér volt és soká láthattam.

A következő éjjel azt álmodtam, hogy az égben vagyok és ott egy kis felhőn megpillantottam a fűrjemet. De most egészen fehér volt mint a kereszt. Piczi feje körül kicsi fénylő óv volt látható, nyilván jutalmul a fájdalmakért, melyeket fiókáiért szenvedett.

Négy-öt nappal később visszatértünk ugyanarra a helyre. A kis kereszt közben sárgás lett, de megmaradt a siron. Ellenben a fészek üres volt; sehol legkissebb nyoma sem a fiókáknak. Apám biztosított, hogy a him valahová elvitte őket biztonságba; és mikor, pár lépéssel tovább a him felugrott a bokorból, atyám el engedte röpülni, a nélkül, hogy reá lőtt volna. — Nem! gondoltam magamban, apám nem roszelelkű ember!

És különös. Ettől fogva vadászszenvedélyem tökéletesen elmúlt. Nem is gondoltam többé a puskára, a mit apám megígért.

A becsvágyó Cáró.

Cáró kutya egy lány felügyelete alatt évek óta tejet hordott egy oranienburgi majorostól a vasutig. Mindig kifogástalanul teljesítette kötelességét. Egyszerre csak egy „Tyras“ nevű juhászkutyának adták át hivatalát, őt meg, szegény Cárót, bezárták. A lány szekérével egy mértföldnyire ment volt, midőn „Cáró“ egyszerre utolérte és vetélytársára vetette magát, úgy hogy a lánynak nem maradt egyéb hátra, mint hogy Tyrast ki fogja. Alig történt meg ez, Cáró egészen megcsendesedett, eleresztette ellenfelét és a kis szekér elé állt, hogy belefogasamagát. Az oly nyomatékosan kifejezett kívánságnak a leány eleget tett és Tyras is teljesen megelégedve látszott a cserével. Míg Cáró teherét a pályaudvarra huzta, addig Tyras szépen haza ballagott.

A róka meg a farkas.

Mese. Irta: **Móka bácsi.** (Halász Ignác dr. egyetemi tanár.)

Megéhezett a róka és járt-kelt mindenfelé az erdőben, hátha találna valahol valami ennivalót. Egyszerre csak meglát egy nagy darab hust.

De meglátott ám egyebet is. A hus hurokban volt benne, a hurok pedig egy földig lehajtott faág végére volt kötve. Mindjárt tudta, hogy a hust csak azért tették oda, hogy valami vadállatot hurokra csaljanak vele.

Már ilyen husból nem kér! De nagyon éhes volt szegény

feje, hát csak állt, állt ott és égnek fordított szemmel gondolkodott, hogyan lehetne azt a húst mégis megkaparintani.

A mint javában gondolkodik, arra kullog a farkas.

— Mit csinálsz, róka koma!

— Égbe nézek, imádkozom, farkas koma?

— Ejnye, hát abból a husból ott miért nem eszel?

— Hogy is kérdezhetsz ilyent, farkas koma! Hát nem tudod, hogy ma nagypéntek van?

— Nagypéntek? Törődöm is én nagypéntekkel, én bizony megeszem!

Avvai odamegy a farkas a hushoz, ránczigálja, a feje belekerül a hurokba, az ág fölcattan, viszi föl magával a farkast, a hus meg szépen lent marad a földön.

Egyébb se kellett a rókának, oda a hushoz és nagyban falatozik belőle. Látja a fölpeczkelt farkas, mit csinál a róka és keserves sírásban leszól hozzá:

— Róka koma, róka koma, 'iszen ma nagypéntek van!

— Sebaj, farkas koma. Most már te nézel az égbe, neked van nagypénteked.

Avval jóízűen, nagy csámcsogva megette a nagy darab húst.

A tisztelt olvasó-közönséghez.

Az *«Állatok Védelme»* valóban megérdemli min. azok pártfogását és lelkes támogatását, a kik szívéből hordják a haladás, a polgárisodás önzetlen érdekét!

Mert egyrészt igazságot akar tételni a társadalom legszerényebb, legelnyomottabb rabszolgáival, az *állatokkal*, a melyek fegyvertelenül és a fájdalom iránt mégis annyi érzékenységgel megáldva, vannak kiszolgáltatva a durva, kegyetlen, tudatlan és legtöbbször elmámorosodott emberek szeszélyeinek, a kik e szegény áldozaton boszulják meg magukat azért, mit maguk szenvednek, gyakran saját hibáik és tudatlanságuk következtében. Azt akarja elérni az *«Állatok Védelme»*, hogy minden ember öntudatra ébredjen és jó, nemes, önfeláldozó legyen, a hogy azt egy felsőrendű társadalom követeli. A ki az állatokkal igazságos, az a gyermekekhez, az emberekhez, felebarátaíhoz is jó lesz.

Igy elősegíti a polgárisodást az *Állatok Védelme* az állat, hogy műveltebbé igyekszik tenni az embert.

Es a nyomor legyőzésére is mindent! Mert az állat sokkal több hasznot is hajthatna az embernek, hogyha méltányosan, szeretettel bánának azokkal. A fiatal állat fogékony, simulékony, neveti az embert és erején felül is kész dolgozni, csak a rossz, méltatlan bánásmód öli ki belőle az éltető szikrát és süllyeszti aztán a szerencsétlen barommá, mely tizedrész hasznot sem képes többé hajtani.

Harcz és háboru tehát a *tudatlanság* ellen, mely *gazdaságilag* szegényebbé, gyámoltalanabbá teszi az országot!

Es harcz és háboru az *önzés*, a *szívtelenség* ellen, mely *erkölcsileg* kevesbiti az embert!

De Gerando Antonina.

2821—1896. eln. sz. A földművelésügyi miniszter megbízásából Jekelfalussy József min. tanácsos előfizetési felhívást bocsát ki az 1895 évi VIII. t.-cz. alapján végrehajtott összeírás adataiból készült „A magyar korona országainak mezőgazdasági statisztikája” című munkára.

A mű, a mint czime is mutatja, nem szorítkozik a szorosabb értelemben vett Magyarországra, hanem felöleli Horvát-Szlavonországek adatait is, és így az egész Magyarbirodalom mezőgazdasági viszonyainak fogja teljes és hű képét nyújtani.

Az első kötet az adatgyűjtés módszerének, az összeírás lefolyásának, tanulságainak ismertetésén kívül községekint tartalmazni fogja a hasznos házi állatok számát, a fontosabb állatnemeket ivar és kor szerint is; az igásfogatokat a vonóerő megkülönböztetésével stb.

A második kötetet egy kimerítő Gazdaczimtár képezi, melyben mindazok, kiknek gazdasága meghaladja a 100 katasztrális holdat, egyéenként felsoroltnak.

A harmadik kötet részint tudományosan feldolgozva s összehasonlító adatokkal megvilágítva, részint táblázatos alakban az 1895. évi aratás és szűret eredményéről számol be.

A negyedik kötet az összeírás alkalmával az egyes gazdaságokról tudakolt részletes adatokat, a birtoklás jogczime és a gazdaságok nagysága szerinti kettős combinációban fogja nyújtani, ugy tudományosan feldolgozva, mint táblás kimutatásokban.

Végre az ötödik kötet a községek, járások és vármegyék általános gazdasági viszonyait megvilágító adatokat s a levont tanulságokat fogja tartalmazni.

A földművelésügyi m. kir. miniszter ur ő Nagyméltósága mind az öt kötetnek előfizetési árát, a terjedelemhez képest lehetőleg mérsékeltén 20 frtban állapította meg. De kedvezményes áron t. i. mind az öt kötetet 10 frtért fizethetnek elő: a földművelésügyi miniszterium alá tartozó összes hivatalok, intézetek és azok tagjai; az összes vármegyei és városi törvényhatóságok, járások és községek, nemkülönbén az összes vármegyei és járási mezőgazdasági bizottságok tagjai; a gazdasági tanintézetek és földművelésiskolák és azok tanári kara, a gazdasági egyletek és körök és azok tagjai, továbbá a mezőgazdasági statisztikai számláló ügynők és a községi (körjegyzőség) összeíró bizottságok tagjai közül mindazok, kik az összeírás alkalmával a járási főszolgabíró igazolása szerint magukat különösen kiténtették.

A megrendelések legkésőbb f. évi augusztus hó végéig az országos magyar kir. statisztikai hivatalhoz (Budapest V. ker. Akadémia-utca 12. szám) küldendők be. A ki a megrendeléssel együtt az előfizetési pénzt is beküldi, annak a mű kötetei portómentesen fognak megküldetni.

Az öt kötetes mezőgazdasági kiadvány-sorozat bolti ára 40 frt leend, miből a „Gzadaczimtár” külön 15 frton bocsátatik forgalomba.

A mű egyes kötetei részint még a folyó évben, részint a jövő év folyamán fognak megjelenni s mihelyt a sajtó alól ki kerülnek, egyenkint azonnal szétküldetnek az előfizetőknek.

HIREK.

A bikaviadalok megszüntetése Franciaországban. Bar-
thou, a francia belügyminiszter betiltotta a bikaviadalokat ama
borzasztó jelenetek folytán, melyek tavasszal a viadalokon tör-
téntek, a mikor több állat meg egy Picador is áldozatul esett.

*

Macska-, liba-, kacsa- és galamb-adó behozatalát hozták
javaslatba Németországban, a mint a Berliner Tagblatt-ban ol-
vassuk, egy pár találékony városatya, azzal az indokolással,
hogy ezen állatok a szomszédokhoz is átszoktak rándulni egyik-
másik csemegéért. De dr. Miquel pénzügyminiszternél nem ta-
láltak hajlandóságot erre, a mint ő a belügyminiszterrel egye-
temben régebben a luxus-lovak megadóztatására vonatkozó ja-
vaslatot is visszautasította.

*

Angol kutyadivatok. Angolország előkelő társadalmának
furaságaihoz az is tartozik a többek közt, hogy ott minden évad-
ban más-más kutyafajta „fashionable.“ De nem Londonban, ha-
nem Brightonban döntenek ebben. Tavaly az ir és skót borzebe-
ken volt a sor. Most a norvég kutyák divatosak, melyek különös ér-
telmiségökről híresek. A kutyakereskedők nem igen vannak elra-
gadtatva az új divattól, mert a tiszta norvég kutyafajta nagyon rit-
ka és már nem áll elegendő idő a rendelkezésökre, hogy pótlé-
kokat tenyésztesse, t. i. hogy norvég borzebeket ugyszólván
„mesterségesen“ állítsanak elé.

*

Gorilla. A londoni állatkertnek újra van egy szép gorillája.
A fiatal „hölgý“ 3—4 éves lehet, 120 centiméter magas és rend-
kívül erős izmaít mindjárt, a mint nagy ketreczébe belépett, meg-
próbálta a vasrudakon. Nyugodtan ment egyik rudtól a másikig,
mindegyiket megpróbálta kidobni és csak miután meggyőződött
arról, hogy lehetetlen szabadságát visszanyernie, megadta magát
sorsának; helyet foglalt egyik sarokban és az ott rendelkezésére
álló takaróba bebukólvá, gondosan leszedett róia minden száma-
szálat és aztán kezeivel simogatta. A belészótt piros minta figyel-
mét felgerjesztette; megpróbálta a színes fonalakat kihuzni, de
ujjai nem lévén elég gyöngédek hozzá, abban hagyta. Vele szem-
ben egy csimpánz van beszállásolva; de ugy látszik nem rokon-
szervezik vele, ha ugyan a fogvigyorgatás, melylyel kitünteti,
a gorilláknál nem megy talán szeretetreméltó, felbátorító mosoly
számába. Járása épenséggel nem egyenes; nagyon is előre hajol,
mi közben első lábaira vagyis kezeire támaszkodik. Nagyon jám-
bor. Csak ha fel van izgatva, a du Chaillu által megfigyelt mó-
don mellét veri öklével és hörgő hangokat hallat, a mi különben
nem jelent mindig haragot.

Hasznos tudnivalók.

A galambok szeretik a sok fűrdést; alkalmat kell rá adni az udvaron vízzel töltött lapos edények felállításával, ha folyó víz nincsen a közelben. Télen is mindennap friss ivóvizet kell tenni a galamb búgába.

Juh-birtokosok figyelmébe. A juhok takarmányának nedvesnek kell lennie. Nyáron odaadandó, mielőtt kiszáradt és fás lenne; télen meg, ha ilyféle takarmány nem volna kapható, az állatoknak gyökereket s olajospogácsát. A juhoknak különösen izlenek a finom takarmányfajták.

A lovakat esős időben szalmakötéssel mindaddig jól dörzsölni kell, míg megszárad a szőrük és csak azután lehet letakarni őket.

Az egerek kiköltöznek olyan házból, a melyben oleander levelek szagát érzik, mert ki nem állhatják. A leveleket e czélból előbb megszáritják, aztán porrátorik és száraz homokkal vegyítve az egerek buvó helyeibe szórják. Itt megemlítjük még, hogy az oleander levelek erős mérget tartalmaznak a szamarakra, juhokra, kecskékre és az összes vízi-szárnyasokra nézve. Olasz- és Görögországban, a hol az oleanderfa vadon nő, mint nálunk a szilvafa, „szamár gyilkos“-nak nevezték el az oleandert.

Borjunk hizlalása egyedül csak tiszta, jó tejjel sikerül, nem használ ebben sem a Lactina, sem egyéb hirhedt különlegesség. Nyáron, ha a tojások olcsóbbak, egy pár tojással elő lehet segíteni a hizlalást. „Illustrierter Thierfreund“ Grác.

Egy madárfészek értéke. Sokan nem sejtik, hogy az a kis madárfészek mily kincset, mily értéket képvisel. Egy francia természetbuvár egy madárfészek értékét következőleg számította ki: egy-egy madárfészekben öt fióka van, melyek mindegyike középszámítással naponként ötven hernyót eszik meg, melyeket az öregek a környékből hordanak össze kicsinyeik számára. Az öt kicsiny tehát naponként 250 hernyót igényel. Így tart ez a nevelés egész tartama alatt, míg a kicsinyek a fészekben vannak. Ez 4—5 hét. Vegyük azonban a nevelés idejét középszámítással 30 napra: akkor ez idő alatt egy-egy madárfészekre 7500 hernyót számíthatunk. Egy-egy hernyó naponként saját súlyának megfelelő sulyu táplálékot fogyaszt levelekben és virágokban. Már most vegyük, hogy naponként csak egy olyan virágot eszik meg, a melyből gyümölcs lett volna, ez 30 nap alatt egy hernyónál tesz 30, a 7500 hernyónál pedig nem kevesebb, mint 225 ezer gyümölcsöző virágot. Tehát csak ezt a legcsekélyebb arányt véve is, egy madárfészek megkimélésével 225 ezer szem cseresznyével, barackkal, almával, körtvével, vagy más gyümölcs-csel nyerhetünk több termést gyümölcsfáinkról, mintha az a madárfészek elpusztult volna. Hát még ha vesszük, hogy bizony egy-egy hernyó néha napján nem egy, de 10—20, sőt 30 gyümölcsöző virágot is elpusztít, könnyen beláthatjuk, mily nagy értéket képvisel egy olyan jelentéktelen kis madárfészek. A madárfészkeket tehát nem szabad bántani.

A toll-dísz divatja ellen.

A berlini Á. V. E. több százezer példányban felhívást bocsátott ki a német nők-hez ama undorító divat ellen, hogy *madárholttestekkel* diszitik fel a női kalapokat és ruhákat. A felhívásban megemlíti a berlini Á. V. E., hogy „e felháborító és nevetséges divat“-nak áldozatául Angolországban és Franciaországban *egyetlen egy év alatt 1.600,000 madár esik*, az utolsó „saison“-ban eme bevétel egyedül Franciaországban egy millió kolibri életébe került. A felhívást nagyon sok főúri hölgy, számos udós, egyetemi tanár, író és művész, azonkívül sok görögországit s amerikai állatvédő is írta alá.

Felhívás előfizetésre.

Nincsen egylet, mely annyira a közönség tényleg közreműködésére lenne utalva, mint az Á. V. E.; egyedül nem tehet szinte semmit; *számos* résztvevő munka- és elvtársaktól támogatva, sokat elérhet.

De a mellett nincsen egyetlen egylet sem, a melynek ily csekély tagdíja volna, és egyetlen egylet sem, a mely tagjainak azt a kedvezményt nyujtaná, mint az Á. V. E. — Egyesületünk, mely bár még kezdő és szegény, mégis a nagy és gazdag Á. V. E.-ek mintájára, egy legalább három forint értékű havi közlöny *ingyen* küld tagjainak.

Ezért kérjük a t. közönséget, hogy az állatvédelem eszméjét támogatva, minél többen álljanak be, minél többen szerezzenek tagokat az Á. V. E. számára, előfizetőt e kis lapnak, mely az Állatvédelem eszméjét ismertetni és terjeszteni, az állatokhoz való szeretetet gerjeszteni és táplálni akarja. Ha mindenki, a kihez lapunkat e kéréssel elküldjük, csak 2 tagot, csak egy tagot is gyűjt, már nagy szolgálatot tesz ügyünknek, a szegény elkinzott állatok érdekének. Nagyon kérjük a t. tagokat, az állatvédelem barátjait általában, hogy e kis fáradságot, az érdeklődő szeretet e kis jelét, ne tagadják meg tőlünk, ügyünkötől.

A szerkesztő: Széchné Lorenz Josephine.

Az első évfolyam tartalomjegyzéke a jelen számhoz van mellékelve.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZÉCHY-VILLA
I. EMELET

a hová a kéziratok, tudakozdások, előfizetések küldendők.

HAVI KÖZLÖNYE.

Szerkeszti:

SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSEPHINE,
az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 frt — kr.
Fél " — " 50 kr.
Számonként . 10 kr.

Második évfolyam.

Kolozsvár, 1896. november 1.

2. szám

KÉT RÉGI MAGYAR ÁLLATVÉDŐRŐL.

Zala vármegye egyike honunk leggyönyörűbb megyéinek az ő elbájoló Balaton vidékével. Itten emelkedtek büszke ormai Tátika, Badacsony, Csobáncz, Szigliget és Sümeg várainak, melyeket Kisfaludy Sándor oly gyönyörűen és maradandóan megírt regéiben. Itten lelte gyászos halálát Zrínyi a költő, vadászaton megöletve egy hatalmas vadkan által. Itten setétlik Csáktornya is a Zrínyiek festői várával. Zalamegye partjait mossa a bűbajos Balaton tava, a magyar tenger, mely még Veszprém és Somogy megyéket is érinti és vonzóvá s regényessé teszi, 10 mérföld hosszúságával és 1—2 mérföld szélességével.

De van ezen megyének még egy más nevezetessége is, és kegyeletes hálaunkat rójuk le azon kiváló emberbarát emlékének, a ki az állatokat is ép úgy szerette és védte, mint embertársait. Schlichtinger Farkas, sz. Benedek-rendi tag, a zalaapáti tudós apát emlékét, megőrizte egy régi jeles olvasó-könyv, melyet Mayer István adott ki 1857-ben, és mely mint „A regélő István bácsi mulatva oktató család-könyve“ szerénységében is ezer meg ezer ifju olvasóira áldásos örök-tartó benyomást keltve, a legnemesebb befolyást gyakorolta a fiatal lelkekre.

Lássuk tehát miként és mit ír e tudományos papról István bácsi könyve:

„A jó szivü ember mennyire képes még oktaian állatok fölött is uralkodni, azt Schlichtinger Farkas zalaapáti szent Benedek-rendi apát igen kedvesen kitüntette, ki a szárnyas állatokat szoros értelemben barátjaivá varázsolta.

Farkas alsó-ausztriai Altenpölleben 1745-ki augusztus 9-én született, s mint a Gottweichi sz. Benedekiek rendtagja 1770-ki márczius 21-én ujmisézett; zalaapáti apáttá 1801-ki octóber 12-én nevezték ki és ugyanott 1830-ki deczember 23-án szép lelkét a teremőnek visszaadta. E szerint ő kortársunk volt, kiről Zala-

megye körültekintő lakosai maiglan (1857) emlékeznek, valamint az előadandók hitelességét bizonyítják.

A fedherlen jellem, szelid lelkület és fölötte jó szív miatt köztiszteletnek örvendő apátur kedvessége még a szabadon tenyészett madarakra is kiterjeszkedett: a nevezett apátságának volt egy nagy terjedelmű s részben ligetes kertje, melyben a romlatlan keblű és a legbölcsebb Isten áltai oly remekül alkotott természet szépségeiben gyönyört lelő apátunk gyakran sétálgatott, s olykor ebéd előtt, de kivált ebéd után a madárkák énekében gyönyörködve, nekik ételmaradékkal és egyéb eledeliekkel kedveskedett. A liget szárnyas lakóinak izlett a lakoma, s jótevőjük iránt napról-napra bátrabbak, bizalmasabbak lettek. Ha a kertajtó szokott órában nyílt, csiripelve elébe röpködtek, s ki fejére, ki vállára szállt, s jó barátjokkal mintegy enyelegtek.

Az ártatlan mulatságnak örvendő apát ur, a kertnek több pontjára fél öl magasságu karókat veretett, azokra gömbölyű fátalakokat illesztett, melyeket szokott óráiban mindennemű maggal, tészta étel-falatokkal s más ennivalóval al ellátva, e karókat végigjárta, az ételből mindegyik tábla kisebb-nagyobb mennyiséget raskogtatva. Minden karónak megvolt a maga csoportozatja, itt ciznegék, ott fülemilék, másutt pintyek és így kisebb nagyobb madárkák szoktak gyülekezni. Érdekes volt látni némely apróbb madarak bátorságát; barátjok az eledelt alig tevél, már vetelkedve kezére szálltak, s még az ujjai közti eledel fölött is versengtek, úgy, hogy a jó öreg kénytelen volt köztök igazságot tenni, egyiknek szájából a metélt tészta kivette és a másiknak adta, mi közben mindig beszélgetett velök, a jókat dicsérgette, a rosszakat pedig rovogatta, s a madárkák őt mintegy érteni látszottak. Egyik etető-karónál látogatását végezvén, meg-meg a többihez járult.

Természetes, hogy a madarak nem egyformán szelidülnek, de a legvacibbakk is annyira leereszkedtek, hogy az elszórt ételt tőle egy-két lépésnyire minden tartzkodás nélkül fölszedték és már távolról örömjazzal üdvözölték. Ha idegen volt vele, akkor óvatosabbak voltak, de azért barátjok körül még is sereglettek. Átaljában a benediktinusok iránt nagyobb figyelemmel volt a tolas sereg s közülök kivált a perjel és a helyettes iránt, kik az olykor eltávozott apát urat képviselték.

Ez így ment folytonosan növekedve, mert a kertben békésen kikelt madárfiak szülőik által az apát karóihoz szoktatva annyira megszelidültek, hogy barátjok szobaablakait is megkeresték s ott kedves énekökkel mulattatták, s ha beteg volt, mintegy résztvevőleg szomorú hangicsálással vidították.

A szegény párak gyászát képzelhetni, midőn barátjoktól a kérielhetetlen halál megfosztotta. A jó rendtársak ugyan fentartották a szép szokást, de azon saját rokonszenv, melyet a lég lakói Farkas apátban föltaláltak, némelyeknek úgy látszik, hogy nem mindenkiiben lelhető föl. A madarak barátjokat vesztvén, a tápláléktól és kertjőktől is lassanként elvadultak.*

A másik régi jeles állatvédőt, a kívül megakarom ismertetni

az „Állatok Védelme“ nagyrabecsült olvasó-közönségét, szerencsés voltam személyesen ismerni és sokat érintkeztem is vele.

Raffay János Nepomuk volt az, kegyesrendi pap, a lyceumi elemi osztályok igazgatója és vallástanára Kolozsvárt.

Felvilágosodott ember, jeles pap, széles látkörű philosophus, nagy paedagogus és még nagyobb theologus volt, kit mindenki szeretett e városban és ma is még nagyon sokan tisztelettel és kegyelettel emlékeznek a főtisztelendő öreg urra.

E sorok írója azon szerencsések közé tartozott, a kiket az öreg tegezett és szeretett, s épen ezért kedves kötelességet vélek teljesíteni, midőn megemlékezem róla e soraimmal, és felidézem kedves emlékét mindazon jó és nemes lelkek előtt, kik e szelid papot, e bölcs tanárt ismerték és tisztelték. Bizonyára még igen sokan gyönyörrel merengenek vissza az eltűnt gyermekkorra, a mikor a főtisztelendő ur osztotta nékiek az áldásdus vallásos tanokat.

Lelkét meleg szeretet árasztotta el minden ember, és irgalmas könyörület minden állat iránt. Ama régi időben sokkal több volt a vízholdó szekér, mint most; sovány és vén lovakkal. Nem egyszer hallottam az érdemes papot a durván báúó szekereshez mondani: „Te rossz ember, ne üsd azt a szegény állatot, inkább adj neki enni, mert látod milyen sovány és gyöngé.“ „Te rossz fiú, bevitetlek a toronyba, ha még egyet ütsz arra a lóra.“ Egyszer meg láttam, hogy a ló gazdájának adott 10 krt a végre, hogy vegyen szénát sovány gebéjének.

Kitűnő magyar ember is volt az öreg s y—jára sokat adott. 1868-ban egy vasárnap délután meglátogattam öreg jóakarómat s épen 1848—49-ki történelmünket forgatta. Egészen fel volt lelkesülve a főtisztelendő ur és ragyogtak szép nagy szemei, a midőn e könyvre mutatott s mondá: „Látod édes öcsém, ilyesmit kell ám olvasni, nem pedig haszontalan francia regényeket.“ Aztán felolvasott nekem a könyvből egy részletet, a mely a Piski-i csata lefolyását ismertette. «Ilyen viadalt ritkán lát a nap édes fiam,“ mondá az öreg úr. Ekkor mondotta, hogy Bem tábornokot ismerte s hogy akkori honvédeink voltak ám katonák, igazi hon-védelvezők. Ezen csatáról beszélve megjegyezte a jószívű pap azt, hogy mennyire sajnálja az ilyen esetekben a megsérült nemes állatokat, t. i. az okos lovakat. Mondván, hogy a megsebesült katona még csak tud magán egy kissé segíteni és segít a betegnek még az ellenség is, de a szegény sebesült lovakkal nem gondol senki s kicsiny sérüléssel is nagy fájdalmak közt nyomorultan elvesznek. Beszélgetésünk közben történt, hogy súlyos ostorsuhintás és káromlás hallatszott kívülről. Rögtön az alaknál termett a jó lélek, kinyitotta és lekiáltott az állatkinzóra, hogy ne üsse a szegény, gazdájának kenyeret kereső lovat.

Ugyanekkor előadást tartott nekem az állatok iránt tartozó emberi kötelességekről és könyörületes elbánásról és a kalitkában levő kanári madárra mutatva, azt mondá: „Ezt is szabadon bocsátánám, ha odakint megtudna élni szegényke.“

Könyörületességében minden érző lény iránt annyira ment

ez a valóságos nagy és irgalmas jó lélek, hogy egy izben az árukkodó kis tanuló-leányt megfeddte szelíden és négyszemközt, mondván: „Édes kis leányom tudd meg azt, hogy az árukkodás mindig csuf dolog.“ Egy ma is élő uri nő beszélte el ezen kis történetet, persze réges-régen. Igazi emberbarát és könyörületes állarvédő volt Raffay, e jeles oktató, ki 74 éves korában halt meg Kolozsvárt.

A házsongárdi temetőben pihen a nagytudományu és szelíd pap, ki több érdemrend tulajdonosa is volt. Ez volt tudós létének külső elismervénye; de végtelen jóságáért, emberek és állatokhoz való szereteteért ezer és ezer szívet és hervadhatlan emléket szerzett meg magának.

Székely Dénes.

Még az eszterág is az égben megismeri az ő idejét és a gerlicze és a daru és a fecske, tudják, mikor el kell menni.

Jer. 8. 7.

A nyúl és békák.

A félénk nyulacska mindenki ismeri;
Vadász, kopó, agár riasztja, kergeti.
Szegény kis nyulacska miért is született,
Hogy szüntelen reszkess, mint a nyárfalevél?
Mily félelmes néked reggel, dél és este!
S mint fülel a vadász téged várva, lesve!

Szomorú énnékem, mond a nyúl, életem;
Talán jobban teszek, ha már bevégezem.
Mért fussak reszketve mindig ide s tova!
Elmegyek, beülöm magamat a tóba.

El is ment szegényke egy nagy tó partjára.
De ám mi történik itt szeme láttára?
Ezer számu békák ijedten előle
Sietnek elbújni a tó fenekére.

Mi ez itt? kérdezi, hát e békasereg
Ily félénk állattól, még tőlem is remeg?
Hát nem csak én vagyok olyan szegény árva,
A ki éjet, napot töltök félve járva?
Jaj ha énnálatmnál nyomorultabb is van,
Úgy én bánatomban nem ölöm meg magam;
Mert ily nyomorulthoz képest boldog vagyok
És a vadász elől én is elszaiadok.

Turbucz Ferencz.

Örzi és a Betyár.

Első díjjal jutalmazott pályamunka.

Irta: **Dávid Lajos** kolozsvári ev. ref. V. oszt. gymn. tanuló.

Jelige: Szelid bánás kivetkőzteti
az állatokat vadságukból.

A nap már hanyatlík: közelg az est.

A virágok pihenőre hajtják illatos fejüket; a vén, százados fák mindegyre nagyobbakat bölintgatnak. Az esti szellő halk suhogással rebben el fölöttük, síkságról-síkságra, mintha mondaná: „Aludjatok, szép álmokat!”

A nap fölveszi biborpiros takaróját s búcsú sugaraival még egyszer megaranyozza a magyar alföldet...

* * *

Bacsó uramnak, a környék legügyesebb csikósának tanyáján vagyunk, közel a kanyargó Tiszához, messze a falvaktól. A vecseryére hívó harangszó oly enyészetesen hangzig idáig. Messze halmokon kigyuladozó nagy pásztortüzek apró mécseseknek látszanak.

Bacsó családjával együtt e tanyán lakott, itt künn a déli-bábos alföldön. Kis lánya a nyolcz éves, piros-pozsgás Örzi pusztán született, pusztán lakott. Már csecsemő korától fogva apja lovai közt élt s így nem csoda, ha rendkívül szerette ezeket, sőt meg is barátkozott velök.

Különösen egyik szép és tüzes sötétpej paripát, Betyárt kedvelte. Reggelenként adott neki egy-egy darab sós kenyeret, (a mit nagyon szeret a ló,) vagy egy marék akkor tépett fűvet. S ezt úgy megszokta Betyár, hogy ha késett a kis leány, akkor nyugtalanzkodott; ha más valaki közeledett feléje rugott, harapott.

De a mint Örzi jött a várva-várt „csemegével,” mint egy bárány oly szelid lett a ló. Aztán kivezetnék a rétre és ott ropogtatta a fűvet naplementéig; akkor hazahajtották.

Igy ment ez nap nap-után...

... Egy szép esthajnalkor az egyik csikós bejött a tanyára s mondá Bacsónak: »Már az egész ménes bejött, csak Betyárt nem tudjuk betereelni, úgy megvadult. Mit csináljunk?»

„Majd beterelem én,” felelé Bacsó, s véve a karikás ostort, egyik ló hátára pattant és amúgy a szőrén, csak kötőfék volt a mén fején, kivágtatott a mezőre.

Kiérve a rétre meg akarta kerülni Betyárt. Ez azonban korábbi tapasztalatból jól ismerte ezt a fogást, futásnak eredt. Hol egy nagy körben megkerülte az egész tanyát, hol ide, hol oda rohant lobogó sőrénnyel s olykor-olykor vésziesen nyerített, de a tanya udvarára sehogy sem ment; kárbaveszett a csikós-gazda minden igyekezete.

Bacsó úgy ül lován, mintha oda lett volna szögezve. Kari-kása csaftog-pattogott. Nyomán röpült az úti por, a mint nyargalt erősen szorított ménje.

Betyár végre megsokalta ezt az örökös keringést, szügyébe kapta fejét s neki rohant a nem messze folydogáló Tiszának. A mint oda ért, nem ugrott a vízbe, bár ez itt nagyon keskeny volt, mivel benn a folyóban a mart mentén czölöpök állottak s ösztöne megsúgta, hogy az oda ugrás veszélyes; hanem egy éppen ott levő pallón igyekezett a tuloldalra jutni.

Ez a palló oly keskeny volt, hogy egy lovas csak vigyázva mehetett át rajta.

Betyár a mint sebes vágatásban rálépett, észrevette Őrzsit a mint jött hazafelé a szomszéd falúból.

Mindketten megálltak.

A gyermek tagjait a félelem bilincselte le, a ló két különböző érzelem hatása alatt hőkent vissza.

Egyik volt: szabadság szeretete, a másik: jótevője iránti ragaszkodása.

E kettő közül melyiknek engedjen?...

Képzeltetni mily nagy volt az apa rémülete, a mint gyermekét szemtől-szembe látta a megvadult állattal, a nélkül, hogy segíthetett volna lányán. Megállt, szívszorongva nézte, hogy már most mi lesz?

Betyár szomoruan nézett szét, szemeiben az alkony bús fénye tündökölt vissza: nincs menekvés sehol, csak itt a pallón, de hálátlan lenne a kis Őrzi iránt, ha ő rajta menne keresztül, vagy a vízbe taszitaná. Mert hisz édes, százszor édesebb mindennél a szabadság, de rút, ezerszerre rútább mindennél a háládatlanság.

E pár pillanat alatt halálos csend volt, csak a habok csókolgatták a hid lábait, midőn egyszerre, a lányka, ki szokva volt a lovakhoz, csupán a hirteleni meglepetés döbrenté meg, édes bús, szemrehányó hangon megszólalt: „Betyár, hát nem ismersz, nő mi kell?”

S e pár szó és a hang, mint mondva volt: döntött. Az okos állat legyőzte önmagát, lemondott korlátlan szabadságáról. Csendesen visszalépett a padlóról, s engedte, hogy a gazdája haza vezesse, míg a lányka, elfeledve az előbbi veszélyt, vigan szökelt apja ölelő karjai közé.

* * *

A nap már rég leáldozott. Feljött a szelid hold. Nyájas sugaraival végig mosolyogja a síkságot s a zöldellő lombokat ezüstre festi, fényénél ezüst tajtékot hány a Tisza.

A puszta oly néma, csendes, csak amott megy boldogan az apa és lánya.

Utánuk lassan ballag a két ló.

A máskor sáppadt hold, szétfoszlott felhők között, oly elégedetten néz alá.

Klasszikus Arany Biblia czim alatt fényes díszmunka van sajtó alatt. Az első hatalmas kötet, mely az üdv ó-szövetség történelmét, Izrael viszontagságos életét adja, a Szentírás elbeszélése szerint, a modern kutatás vívmányainak felhasználásával Dedek Crescens Lajos; a második kötetet, az új szövetséget és Jézus Krisztus életét Hock János írta. Az első kötethez Vaszary Kolos hercegprímás, a másodikhoz Császka György kalocsa-bácsi érsek írt előszót. A három színben nyomott díszmunkához, melynek czimlapja mintegy 20 színt tüntet fel s a legszebb Corvin-kodex után készült, 126 színes műmelléklet és igen gazdag kivitelű családi krónika járul. A műmellékletek Rubens, Rembrandt, Michelangelo, Carlo Dolci, Champagne, Veronese stb. klasszikus műveit mutatják be teljesen hű és igaz másolatokban. A minta-füzet most, az első kötet még karácson előtt jelenik meg. A Biblia sok arany-mondást tartalmaz az állat-védelemre vonatkozólag is. Ajánlunk e szép kiadást olvasóink figyelmébe.

*

A londoni zoológikus kert «kanibal» boája (óriás kigyója) pár hónappal ezelőtt lenyelte csak 2 lábbal rövidebb társnőjét és a minap meghalt. De halála korántsem volt következménye kollegiálatlan viselkedésének; mert társát egészen jól megemésztette és már egy hónappal rá nagy étvágygyal megevett több galambot. A betegsége, melynek áldozatául esett, egészen közönséges kigyóbaj volt, sulyosbitva (a mint talán egy mélyebb tekintet a kigyólélektanba kimutathatná) „lelkiismereti furdalások és ama gyász által,” hogy egy barátnőt elvesztett, a melylyel nagyon is szoros összeköttetésbe lépett vala.”

*

Végzetes vadászati esetekről lehet minden héten olvasni a lappokban. Gróf Vass csegei birtokán egy főúri társaság vadászott szeptember közepén a csegei pusztán s a társaság a csegei nagy tavon csolnakra ült; bő zsákmányt kínált ugyanis a tóban elterülő hatalmas nádas vadállománya. A csónak egyszer csak megbillent s báró Jósika Andor tizenhat éves fiának a fegyvere elcsúszott. A fegyver madársréttel volt töltve, az egész töltés a fiatal báró arcába turódott és iszonyuan összeroncsolta. A vadászatnak mindjárt vége lett s a sulyosan megsebesült fiatal bárót kocsin a kolozsvári vörös kereszt kórházba szállították, a hol gyógykezelés alá vették.

Gróf Ramershrchen pedig Bécs közelében, egy héttel a fentebbi eset előtt, vadászaton egy varjút meglövé, oda sietett a halálosan megsebezett szerencsétlen állathoz; kezébe fogva, a vergedő madár csőre a gróf szemébe surodott oly erővel, hogy a fiatal ember szeme nyomban kifolyt.

Albrecht Württembergi herceg meg szeptember 29. Hinterstoderben, Gmunden mellett őzökre vadászva, egy bak őzöt meglövé, a mely a herceghez és vadászához fordulva, a herceget fel akarta bökni; e közben a herceg meg a vadásza is leestek; a herceg bal karját összezúzta és jobb kezének középujját megsértette. E baleset következtében a vadászatot nem lehetett folytatni, és Albrecht herceg fiával visszatértek Gmundenbe.

Keller Lajos ur ő Méltósága Budapestről 5 frtot küldött az „Állatok Védelme“ szerkesztőségének a második évfolyamra is, mint az elsőre istavaly. Méltóságos báró **Győrffy Pál** Krasz-náról meg 3 forintot küldött szintén az „Állatok Védelme“ egy példányának előfizetése képpen. Fogadják a mélyen tisztelt ada-kozók ezért az egsület hálás köszönetét.

Felhívás és kérelem.

A július végén Budapesten lefolyt nemzetközi állatvédők kongresszusán a kolozsvári Á. V. E. elnökének, Széchy Károly nének a rabállatokról szóló előadása alapján, melyet októberi számunkban hoztunk, a kongresszus egyhangulag elhatározta, hogy a milliónyi rabállat szabadsága érdekében, azaz további fog-ságba vétele megakadályozása czéljából, a kongresszuson képviselt minden európai és amerikai Á. V. E. kérést fog intézni összes tagjaihoz, hogy ezentul rabállatokat ne tartsanak, ne fogadjanak el.

A kolozsvári Á. V. E. jelen kérése tisztelt tagjaihoz is er-ről szól; nem kívánjuk, hogy a kinek már kalitkás madara vagy papagája van, eleressze; mert a szegény fogoly-állat oly soká be lévén zárva négy fal közzé, már nem tudná felhasználni szabad-ságát. De igenis arra kérjük az Á. V. E. nemesszivü tagjait, hogy ezentul ne fogadjanak el, ne tartsanak újabb rabállatokat és a hol csak tehetik, akadályozzák meg szóval és tettel azt, hogy madarat vagy kutyát *fogva* tartsanak. A házőrző kutyákra nézve pedig az a sürgős kérésünk, hogy szabadítsák fel a sze-gény állatokat a lánczról, meg a magánytól: az vadítja el őket, hogy a jó Isten akarata és rendeltetése ellenére, természetükkal ellenkező feltételek alá szorítják. A kutya oly értelmes, okos és szófogadó, hogy az ember szinte minden egyes szavát megérti és intéseit hiven követi. A lánczától felszabadított kutyával pár nap alatt *jóságos* oktatás és türelmes tanítás által meg lehet ér-tetni, hogy mit kívánnak tőle, mi a feladata és kötelessége. A legvadabbakat pedig, t. i. azokat a kutyákat, melyeket a sokévi lánczrakötés és durva bánásmód megvadított, *eresszék* el leg-alább éjjel, a társaik közzé; nem bánt a kutya senkit sem, ha csak fel nem ingerlik. Adjuk vissza a szegény némán tűrő, de mélyen ér-ző és kinosan nélkülöző állatokat az életnek, természetes ren-deltetésüknek és az Isten is meg fog áldani minden ilyen cselekedetért.

A madaraknak a vásáron és háznál árvó árulása ellen meg-tettük az illető törvény alapján a lépéseket a hatóság erélyes tilalmának kieszközölése, illetőleg az eladóknak szigorú megbün-tetése végett.

Az Á. V. E.

*

A kérdés nem az: „Tudnak-e az állatok gondolkozni?“ hanem: „Tud-nak-e szenvedni?“ Ez a dológ főpontja.

Bentham Jer.

Mindig az emberiségnek szolgálunk, ha az emberiségnek dolgozunk.

Goethe.

Az állatok, de még a növények is érzékenyek jótétemények, jó bánás-mód iránt.

Duvivier Gir.

Nem létezik valóban jó nevelés, valóban jó szív az állatok iránt való könyörületesség nélkül.

Lord Erskine.

Az állatok lelki világából.

A madarak családi életéről.

Irta: Páter Béla, a kassai Á. V. E. titkára.

A madarak benső családi ügyeiről és titkairól, vig dalosaink szerelméről, féltékenységéről, a házas élet örömeiről és bánatairól akarok ma szólni és meglátjuk majd, hogy a madarak világából mennyi szép és nemes vonást lehetne ellesnünk, melyekkel még mi emberek is nemesbíthetnők sziveinket, erkölcsünket.

A madarak világa az, melyben legtöbbet, leghamarább szeretnek s a mint Büchner mondja: általuk megtestesül az állatok szerelme. A madár csak azért él, hogy szeressen. Diszes ruhája, dallamos éneke, építkezési ügyessége, nagy foku bátorsága, finom ravaszsága mindmégannyi ajándéka a szerelemnek. A madár egészen szerelem és gyöngédség. Vidám énekével, édes csicsergésével megszegyeníti az embereket, a kik képmutató hangokkal, szegény érzelmeikkel, rideg egoismusukkal, nyomorult számításaikkal észre sem veszik, mily ideális és boldog életet él a mi fecskénk, mely tetőnk alatt építé fészket és reggeltől estig azt csicsergi nekünk: szeressétek egymást, szeressétek hát egymást! S nekünk eszünk, erőnk nem elég arra, hogy igazán szeressük egymást. (L. Büchner: *Liebe und Liebes-Leben in der Thierwelt.*)

De a madarak szerelme nem pusztán a durva állati ösztön, hanem a madarak szerelme legtöbbnyire költői ihlet látszatát mutatja, melyet még az embereknél is gyakran hiába keresünk.

Egyetlen egy éneklő madár sem vezeti haza hitvesét a nélkül, hogy előbb szívét csengő énekével meg nem hódította volna. A madár gavallér messziről kivehető helyen letelepszik s innét csattogtatja dalainak szerelemtől duzzadó hangjait, hogy a cserjékben rejtőzködő madár-kisasszonyt magához vonzza, mely rendszeren a legjobb énekest választja férjéül. Bechstein is tapasztalta, hogy a kanári-nőstény, meg a nőstény-pinty száz közül mindig azt a himet választja ki, melynek hangja neki legjobban tetszik. A madár-gavallérok egyenesen versenyeznek az eladó madárleánykáért s akközben annyira erőlködnek, hogy sokszor egymásik a megerőltetéstől és izgatottságtól holtan hull le a földre. A mint egy vetélytárs megjelenik, vagy a mint a pályázó madár szívében a féltékenység felébredt akkor tetőpontra hág az izgatottság.

A szerelem igazi énekese, az éneklők királya a csalogány. Utólérhetetlen éneke saját szívét és mások szívét egyaránt elbájolja. A nőtlen csalogány-gavallérok éjjel nappal dalolnak, hogy egy tova haladó nőstény figyelmét felköltsék és szívét megnyerjék. Az idősebb párok pedig a téli vándor-utról haza térve nyomban felkeresik régi fészkeiket. Az éppen csak egybekelt párok pedig azonnal hozzáfognak a fészek építéséhez. Míg a fiatal csalogány-menyecske a fészket építi, addig a férje tüzeesebben és tartósabban énekel, mint valaha; bájos dallama eltölti a

langyos májusi éjjeleket, miközben a hold ezüsthényü sugarait lelőveli a föld üde tavaszi virányára, hol az erdő többi madár lakói már rég csöndes álomba merültek. Mind e hangok arra valók, hogy a csalogányférj piczi szívének nagy örömét, szerelme véghetetlen boldogságát kifejezzék; vagy pedig a hitves dicsőítésére, avagy a vetélytárs kihívására valók. A szerény fülemilemenyecske az alatt csendesesen sűrűg. forog a közeli bozótban: közbe-közbe gyöngéden tekint bámult énekese felé s csöndes „vitvit” hangon szól hozzá.

A nyár második felében azonban elnémulnak dalosaink, mert akkor már a gyermeknevelés nehéz gondjai háramlanak a szülők vállaira s ezek elnémítják a madár énekét, elnyomják a szerelem dalait.

Másképp van-e ez az embernél? kérdi Büchner. „Az ifju kor szerelmeskedik, dalol, zenél és költ, mintha másra nem is volna sem idő, sem hely. De a mint a szerelem rózsás évei elmúltak, eltérbe lépnek az élet gondjai, elnémul a szerelem éneke is. Persze nálunk az asszony is zenél és énekel és rendszerint nagyobb sikerrel, mint a férfi.” De a madárkák feleségei is bírnak az éneklés képességével. Toussenel szerint a nőnemű madárka is tud énekelni és ha nem teszi, ennek csak az az oka, hogy egyéb más és sürgősebb teendője van, mint énekelni. Fiatal korában azonban ugyanugy végezte a zene kurzusát, mint a többi testvérei s izlése évek múltán megfinomodott, a mire neki szüksége is van, hogy azon elegiák báját élvezhesse és méltányolhassa, melyekkel a szívéért versenyzők hozzá fohászknak, hogy aztán a legméltóbbnak adhassa meg a dicsőséget. De ha árvaságra, özvegységre jut a női madárka, akkor nagyon tud a szenvedély hangján szólni s bánatát énekével akarja elfojtani, de azonnal felhagy ezen szomorú foglalkozással, a mint családanyává vált. Ugyanugy elhanyagolja a fiatal nő is zongoráját, melyet azelőtt oly gyakran és szeretettel kultivált, a mint asszonyá lett.

De a madárének sem véleszületett tulajdonság, mint a hogy azt általában hiszik, hanem úgy, mint az embernél is csak véleszületett tehetség, melyet még ki kell művelni. Csak a képesség születik vele, míg a dal amot, az előadást, az ütemet meg kell tanulnia. A fiatal énekest mindig egy-egy idősebb him-énekes tanítja s a kezdő énekes sokáig gyakorol, tanul, elmélkedik dalai fölött, míg végre énekelni megtanul. Előbb csak csendesesen, utóbb mindig hangosabban próbálja az egyes hangokat. Ha más énekest hall, akkor művészi énekét igyekszik a saját énekébe beleolvasztani; és hiába próbálja hangját, ha sokáig el volt némulva. Brehm szerint némely fülemile 4 hetet igényel, míg énekét megtanulja a jó énekes jó énekeseket nevel, a rossz a jókat is elrontja.

A madarak éneke a vidékek szerint is változik így pl. a nagy Humboldt Sándor a Kanári-szigeteken nem volt képes a barátka-zenér énekét felismerni. A csalogány éneke is nagyon

elűtő a különböző vidékeken, Ugyanugy van az egyes egyeden között is nagy eltérés, köztök is vannak talentumok, mint akár az emberek között.

Nem énekesek más hangok által igyekeznek szerelmöknek kifejezést adni. Breim szerint a fiatal *harkály* hime a szerelem évadján a legsajátságosabb zenésszé válik. Felfüggeszti magát egy száraz fa koronájának ágára s oly erősen veri oda csőrét, hogy az ág rezgő mozgásba jő, mi által sajátságos dobolás támad, mely az erdőben annyira visszhangzik, hogy száraz időben egy negyedóránnyira is elhallatszik. Ez a sajátságos zaj a nőstény gyönyörködtetésére való, mert a nőstény erre rendesen előlép és válaszol is reá. A kisebb harkályfajok hasonlóan zenélnek, de kisebb csőrük révén, vékonyabb hangokat adnak, úgy hogy távasszal egy régibb erdőben a legsajátságosabb zene hallatszik, mely mintegy kísérete az énekes madarak dalának. Ez a módja a nőstény meghódításának ugyan kevésbé költőies mint az énekesek dallamos szerelmi vallomásai; de azért ugyan olyan hatásos, mint az a sokféle művészet, melyet a madarak a szerelmi versengésnél kifejtenek

Az elfogulatlan természetvizsgáló arra a meggyőződésre jut, mondja Büchner, hogy a feleségszerzés az állatoknál ugyanoly bonyolult, nehéz és körülményes dolog, mint akár az embernél. Az udvarlás, kaczerkodás, hiúság, tetszvágy, vetélykedés, előzékenység, figyelmesség nem csekélyebb mérvben meg van és nem kisebb rafineriával egyesül ott, mint akár az emberiségnél.

A férjválasztás a madaraknál korántsem vakszerencse vagy véletlen, hanem a megfontolás és izlés eredménye. A madár-hadjadon nem dobja ám magát az első jött-ment kérő karjaiba, hanem figyel kérőjének hangjára, énekére, tollruházatára, mozdulataira s ahhoz megy nőül, a kinek az ő szemében legtöbb az előnye. A madaraknál rendesen sokkal nagyobb a férfiak száma, mint a nőké s onnét van, hogy nem egy szegény madárka agglégénységre lesz kárhozthatva, — ha ugyan piczi gyöngéd szíve meg nem törik a verseny sikertelenségén.

Mantegazza szerint az erdő csendes árnyékában rogy össze a csalogány hime, lehull a földre és kimulik, — mert hangjának hatalmával nem volt képes a szerencsésebb vetélytársát legyőzni.

A férjválasztás után a házasság következik, mely nem marad hátra bensőségre, érzelemre, kölcsönös szeretetre és gyermek-szeretetre nézve, az ember házassága mögött. Persze nem marad el mögötte a hűtlenség, házasságtörés és erkölcstelenség, gyűlölség, czivódás, féltékenység, vetélykedés dolgában sem. De azért tulnyomó a boldog házasság. Az állatok házassága nem pusztán ivari czélből kötött egyesülés, hanem Wundt szerint erkölcsi érzés tartja össze a házas feleket. A pusztán ivari cél egyszerűbb uton is volna elérhető, házasság nélkül is. Wundt szerint az állati házasság az emberének mintaképe és előzménye. A szülők és gyermekek közötti kapocs ugyan elszakad utóbbiak önállósí-

tásakor, de Délamerika és Ujholland vadembereinél is nem különb e dolog.

Legszebb házaseletet élnek az állatok között a madarak. Brehm szavait idézve, a madárházasság a leghivebb, melyet csak a halál bonthat fel; boldog és kifogástalan. Vénüljenek bár a házassélek, szerelmök nem vénül meg velök, hanem örök ifju marad s minden tavasszal új olajat merít lángjának táplálásához.

Egyes madarak a házasság céljából csoportosan gyülekeznek, a mikor aztán nyilvánosan életfogytiglan megkötik a házasság frigyét. Darwin nagy *szarkalakodalmat* irt le; minden tavasszal u. i. nagy szarkasereg gyűit össze a Delamare-erdő kiszemelt helyén. A madarak seregekké csoportosultak, élénken csevegtek, néha viaskodtak s szorgosan ide-oda röpködtek a fák között. A mikor azután szétváltak, azt vette észre Darwin, hogy mind párokká egyesültek.

Közmondásossá vált a *galamb* házaselete és szerelme s egy turbékoló gerlicze a hűség és idylli szerelem symboluma. Az ilyen galambházasság rendszeren életfogytiglan tart s Reichenbach szerint szinte lehetetlen összetartó galambpárt mással párosítani.

Még bensőbb a házaselet a törpe *papagájok* között. Schamburgh szerint ezeknél teljes harmonia van minden tettben és viselkedésben. Ha az egyik eszik, akkor eszik a másik is, ha fürdik az egyik, utána megy a másik; ha a him kiabál, akkor a nőstény is rákezd, ha az egyik megbetegszik, akkor a másik eteti s ha még annyi madár van a fán együtt, akkor még sem fognak az összetartó párok egymástól elválni. Azt állítják, hogy ritkán éli túl sokáig az egyik házassfél a másik halálát.

Menault azt mondja, hogy a *fecske* szerelme nem pillanatnyi érzelem szüleménye, nem is egyetlen tavaszra szánt egyesülés, mint sok más madárnál, hanem valóságos házasság, mely kiérdemült gyöngédség által fölbonthatatlaná vált: Ha az egyik házassfél elhal, akkor ritka dolog, hogy a másik azt túléli. A fecskeszereket jellemző vonását közli Reklam: Ardèche departementben egy fecske nőstény a verebek ellen küzdött, de azok megölték őt. A him csak később tért haza, elűzte a verebeket s a fészekből kiesett fiait visszavitte a fészekbe. Az öreg him ezentul maga nevelte fel fiait, ősszel pedig kivándorolt. Jövő tavasszal maga tért vissza s ezentul magányosan élt és került a többi fecskékkel való közlekedést.

Ugyanazt tapasztalta Brehm a különben oly könnyelmű *verébnél* is. Egy özvegységre jutott verébnőstény daczára annak, hogy tojásokat kellett kikölnenie s később őt fiókot föl kellett nevelnie, nem fogadott új férjet, hanem özvegyen maradt és éhes fiait önmaga nevelte fel óriási gonddal és fáradtsággal. Ez az eset annál nevezetesebb, mert a nőstények sokkal könnyebben viselik el a himek elvesztét, mint fordítva. Ez azzal függ össze, hogy rendszeren sokkal több a him s a madárözvegyet azonnal körülvesszi a kérők serege, mint a hogy az Odysseus vigasztalhatatlan özvegyével is történt.

Legkönnyebb vérü e tekintetben a *szarka*. Jenner észlelte hogy Wiltshireben egy szarkapárnak egyik fele mindennap új házasságra kelt; pedig nem kevesebbszer, mint 7-szer egymásután; lelőtték házassfelét, de megmaradt szarka mindannyiszor új férjet talált s az utolsó pár felnevelte a fiókákat.

Otto észlelete szerint kevésbé gyorsan és könnyen történt a feleség-pótlás egy *vadgalambnál*. A mezőn elszigetelt cserjésben három vadgalambpár tanyázott; egy reggelen a galambpár közül az egyik nőtényét lelőtték. Az özvegy férj igen szomoruan visszahuzódott s csak ritkán evett: bizonyos idő múlva eltűnt és már azt hitték, hogy meg is halt. De egy reggelen újból megjelent és pedig egy fiatal szép fehér házi galambbal, melyet új házassfélnak fogadott s e körül igen vigan forgolódoit. Pár nap múlva a nőtény a fészek körül egész háziasan sürgött forgott. A többi társak azonban lenézték ezt a „mesalliance“-t s nem törődtek többé evvel a párral. A fiatal férj igen féltékeny volt ifju nejeére, a többi házigalambokkal szemben; ha azok nejehez közeledtek, kényszerítette őket, hogy távozzanak. A madarak világában azonban nem találjuk kizárólagosan az egynejuséget, hanem mint pl. a *tyukféléknél* a többnejuség sőt ellentéte: a sokférjuség is meg vana kakukféléknél. Az ily esetek azonban mégis kivételek a madaraknál. Rendszerint tudják az egynejuségben élők, hogy a másokkal való közlekedés büntény és nem történik meg a házassfél szemeláttára.

Tieman a házasságtörés egy érdekes esetét írja le: egy park taván 2 női és egy him *hattyu* élt. A him az egyik nőtényt feleségül választá s a másikat kényszerítette, hogy a házaspár területét kerülje. Ha a mellözött hattyuúúd a költőhely felé közeledni merészkedett, akkor a feleséggé vált dühöngő versenytársa őt rögtön elűzte. Ez addig történt, míg végre a feleség kénytelen volt a fészket tovább-tovább kerülni. Azon tul a férj volt kénytelen a tolakodót tovább üzni és addig üzte, míg az üző valamint az üzött, a hattyufeleség szemei előtt eltűntek; itt a férj viselkedése egyszerre megváltozott: szerette a másikat is; de a mint a feleségéhez visszatért, az ártatlant játszta s annak látszatait adta, hogy a tolakodó szeretőt minden eszközzel el akarja üzni a házi tűzhelytől.

A házasság hűtlenségét legszigorubbban bünteti a *gólya*. Annak házas- és társas élete oly szigorú és példaszerű, hogy az sok tekintetben az emberéhez hasonlít s különös figyelemre méltó. Kiválóan érdekesek „a gólyatorvényszékek,” melyekről felteszik, hogy hűtlen gólyasszonyokról szólnak. Már régi idők írói említik ezen gólyatorvényszékeket s már Aurelián írja, hogy a gólyák a hűtlen gólyasszonyt megölik.

Flachat írja, hogy Konstantin polyban egy izben számos gólyát látott körben állani, melynek közepén egy gólya leeresztett fővel állt. Egyik gólya a másik után elő lépett a körből és csőrével hatalmas szurást ejtett a kör közepén állón, mindaddig, míg a deliquens szétmarczangolva össze nem rogyott.

Beust tanár a 16-ik századról hasonlót ír, a hol száznál

több golya hasonló törvényszéket ült egy réten, midőn két órai tanácskozás után az elitéltre rárohantak és azt kivégezték. Hasonló törvénykezést tapasztaltak a varjaknál, a darunál, a verébnél is.

Mily boldog családi életet élnek azonban a madarak, ha az ég őket fiókákkal megáldja. Franklin szerint a családi érzélem a madaraknál legjobban van kifejlődve. A boldog család minta képéüi oda állíthatjuk a hóda vagy *vizi tyukocska* életét, melyet Neumann ír le vonzóan. Ha a második költésből kikelt fiatalok a tó tükreán megjelennek, akkor oda sietnek hozzájuk az első költésből származó s már serdülő testvéreik, szívélyesek és barátságosak ifjabb testvéreik iránt és a fiatalok vezetésében és etetésében szüleik segítségére vannak s veszély idején figyelmeztetik és oltalmazzák.

Hasonló boldog családi egyetértést és gyöngédséget észlelhetünk *házi fecskénknél*, mely mint Dupont mondja, az összes madarak között értelmisége és erkölcsös érzete által kiválik. Az a gyöngédség, melylyel az öregek fiaikat dédelgetik s viszont az a háialkodás, melynek a fiatalok szülőkkel szemben folytonosan kifejezést adnak, valamint a házás felek kölcsönös szeretete, minduntalan nyilvánul a legkülönbözőbb módon mozdulataik, viselkedésük által. A család összes tagjai közös boldog érzelműtől át vannak hatva és ezt szenvedélyes csicsérgésük által nyilvánítják.

Brehm szerint igazán szeretetreméltó a *Saxicola leucura* (Trauersteinschmätzer) a *puszták madara*, mely élénk és mindig vidám természetével a kopár sziklás vidékeket lakja. Egyetlen pár megeleveníti boldog családi életével, vig sürgés forgásával és kellemes dalaival a legkopárabb helyeket. Vad, hozzáférhetetlen sziklaüregekbe, kőhasadékokba építi fészket és nagy gonddal és szeretettel neveli fiait és oktatja őket a rovarvadászatra.

És mily önfeláldozással védik az öregek fiókaikat veszély esetében a *fogoly*. A házásfelek nem hagyják el egymást soha, mindig azon fáradoznak, hogy fiaikat vezessék, etessék és felneveljék! Ha veszély fenyegeti a fészket, akkor a szülők külön-külön távoznak, mindegyik más irányban, lassan és benutságot színelve, mint ha nem tudnának repülni, hogy az üldöző ellenség figyelmét magukra tereljék és elvezessék a fészek környékéről, (a mint ez oktoberi füzetünkben a Turgenieff-rajzban is le van írva.) Ha a veszély elmúlt, akkor aztán kerülő utakon visszatérnek a fészkekhez. Sőt látták, hogy az aggódó fogoly-apa az üldöző kutyára rátör és szárnyaival megcsapta. Mennyi szeretet lappang tehát e boldog állatkák kis szívében!

S mi emberek naponta megfigyelhetjük a természetben ezen szép jelenségeket, de mi észre sem vesszük vagy nem akarjuk megérteni azon drámáknak és vigjátékoknak lejátszódó jeleneteit, melyek ránk is nemesítőleg és lelkesítőleg hatnának; hanem engedjük, hogy fiaink barbár kezekkel belenyulnak a madarak fészkébe s egy szerencsétlen markolással széttépik a legszebb családi élet boldogságát; tudatlanságukkal vétkeznek a természet legszentebb törvénye ellen.

Hasznos tudnivalók.

Haltenyésztés. Ha ősszel nem végezhetjük be a nádas és más vízi növények lekaszását, akkor télen is folytassuk; a nádat különben minden körülmények között vágjuk ki és ha lehetséges, csapoljuk le az olyan halastavakat, a melyekben sok a nád, miután ez a talaj kimerülését és soványságát jelzi. A lecsapolás által új növényzetet és a halaknak új tápanyagot nyerünk. A fogas és rokonainak nem szükséges a telető tó, miután ezek télen át is táplálkoznak, míg ellenben a ponty és lajainak nagyon czélszerű a telető tavakat már október havában elkészíteni. Ezeknél arra kell ügyelni, hogy azok ne fagyjanak be, mivel ezáltal az összes halállományt tönkretelhetjük. A ponty-félék ugyanis télen nem táplálkoznak, hanem az iszapba furódnak, de sok levegőre van szükségük, ezt pedig a befagyott víz nem adhatja meg nekik. E miatt vagy úgy kell készítenünk a telető tavakat, hogy zuhogó alakjában vezetjük be az élő vizet a telető tóba, vagy pedig minden nap figyelünk arra, hogy a jégen mentül több és nagyobb lék legyen. Ha e lékek csak rövid időre fagnak is be, a víz nagyobb mennyiségű hal mellett csakhamar elveszti levegőjét s a halak betegesek és életkedvetlenek lesznek, a gyengébbek pedig el is pusztulnak; ez elegendő, hogy az egész halnépséget a végveszedelembé döntse. (Háztartás).

A csirkéket a tolluk evéséről le lehet szoktatni, azaz: e bajnak elejét lehet venni az által, hogy légenyes táplálékot adnak, tehát megfőtt husmaradványokat. (Der prakt. Landwirth.)

A lovak vasalása. A ló patája alkatánál fogva ruganyos, tágulékony és míg ruganyossága a gyors mozgással összekötött nagyobb rázkodtatásoktól óvja meg az egész testet és az inakat kiméli, a tágulékonyosság a gyorsabb vérkeringés akadálytalan megtörténtéhez szükséges. Minden vasalás a pata tágulékonyosságát és ruganyosságát akadályozza. A magas sarku patkó pedig még fokozza a patkolás káros hatását, mert a patát a nyirkos föld kedvező behatásától is távol tartja és rendes vízszintes állását károsan megváltoztatja. Iparkodjunk a káros behatásokat lehetőleg kisebbíteni, amennyiben a patkó feligazításánál ne engedjük, hogy a kovács a tüzes patkóval a patát meg rongálja és csakis sarok nélküli patkók használatát engedjük meg. Télen a lovak patkolásánál csakis csavarral ellátott sarkakat használjunk, mert a patkók gyakori levétele a sarkak élesítése végett a legkárosabb és kínzóbb eljárás, mely a ló patáját egy télen át tönkre teheti. Ügyeljünk, hogy az éles sarkak, ha a lovak az istállóba lesznek vezetve, rögtön ki legyenek a patkóból csavarva, a kivételnél pedig arra, hogy a pata kellőleg rögzítve legyen, nehogy a kicsavarásnál tú vagy szalagrándulás okoztassék. Az eddigi csavarsarkoknál sokkal jobbak a H-alakú aczélsarkok (Neuss szabadalma). Kaphatók Leonhardt & Comp. Berlin N. W. Schiffbauerdam Nr. 3.

Foglár Lajos, bars megyei nagybirtokos.

HIREK.

Lóvásár a budapesti Tattersallban. A Tattersallbeli őszi nagy luxus-lóvásár az állami ménesbeli lovak első részletének árverésével befejeződött és mindössze csak öt angol telivér maradt meg. Az árverés eredménye a legfényesebbnek mondható s a hazai lótenyésztés igen szép pénzüsszegekkel gyarapodott általa. A magántenyésztők használati luxus-lóvásárát mozgalmassá tette a pompás fogatok és hátasok előhajtása a telepudvarát. A vevők közül felemlítjük a következőket: Lipót Salvator főherceg és neje, Blanka főhercegnő, Wulffen porosz, Löbstein cseh, Meridzi román, Apraxin gróf orosz, Casatti olasz nagybirtokosok, továbbá Renz. a német császári udvar kiküldötte stb.

A baromfi-kiállítás az ezeréves kiállításon szept. 14-től 22-ig tartott. A juryban az erdélyi gazdasági egyesület részéről br. Bánffy Ernő is vett részt. Szinte ezer szebbnél-szebb állat volt kiállítva. A díjakról jövő számunkban referálunk.

40.000 lírát hagyományozott egy Riboli nevű hölgy a turini Á. V. E.-nek és pedig a következő négy célra: Az élvebonczolás leghathatósabb elnyomására; a madarak és fészkeik rombolásának betiltására; a bikaviadalok és a galamb-lövészetnek beszüntetésére.

Elefántvédő liga. Párisból írják, hogy ott egy eredeti liga tartotta a minap alakuló gyűlését. Nem kisebb dologról folyt a vita, mint az afrikai elefántok sorsának javításáról. Az előadó jelentette, hogy Antwerpenben augusztus 4-én 52.000 kiló elefántcsontot adtak el. Ezt a súlyt 11.709 elefántagyar adta, mely számból egyszerű matematikai művelet útján következtethetünk arra, hogy 5884 elefánton végeztek „fogműtétet.” A liga arra törekszik, hogy megakadályozza az elefántok tömeges öldösését, mindenféle érvekkel bizonyítva, hogy mily hasznavehető, szelid, derék állatok a védenceik. A ligának buzgó tagja Saint-Saëns, a híres symphonia- és operaszerző is.

Állatgyógyászat. Monostori Károly állatorvosi tanár, ezen a czímen gazdálkodók részére hasznos kézikönyvet írt. Minden állattenyésztő tanulhat belőle. Kiadta a Könyves Kálmán részvénytársaság.

A csirkéről. Russ Károly dr. tollából hasznos könyv jelent meg „Das Huhn als Nutzgefügel für die Haus- u. Landwirtschaft.” Kapható Magdeburgban, a Creutz féle könyvkiadó-vállalatnál.

Billeder af Racehundene. Handbog for Hundevenner og Jaegere ved C. E. Reventlow. Kjöbenhavn, Lehmann u. Stage Ily. alatt jelenik meg. Koppenhágában egy füzetes vállalat, mely 157 kutyaképet is hoz. A számtalan kutyafajok legjobb képviselőinek leggazdagabb albumának mondják.

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZÉCHY-VILLA
I. EMELET

a hová a kéziratok, tudakozódások, előfizetések küldendők.

HAVI KÖZLÖNYE.

Szerkeszti:

SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSEPHINE,
az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 frt — kr
Fél " — " 50 kr
Számunként . 10 kr.

Második évfolyam.

Kolozsvár, 1896. december 1.

3. szám.

A MÉHEK LÁZADÁSA.

Szép nyári napon egy fiatal méh a kasból kirepült, hogy mézet keressen. A nap oly ragyogóan sütött, a lég oly enyhe volt, hogy egy darab ideig egészen feledte munka után látni s mind repült tovább-tovább. Végre egy pompás kertbe érkezett, mely a legszebb s legillatosabb virágokkal volt tele. Vigan röpködte körül mindeniket s addig szívta belőlük a mézet, míg érezte, hogy terhe már elég nagy s indulhat visszafelé.

Visszatérő útjában azonban akarata ellenére egy falusi lak nyitott ablakán egy tágas ebédlő terembe berepült. Az asztal körül sokan ültek s evés közben akkora lármát csaptak, hogy a kis méh egészen zavarba jött. Még inkább megijedt, midőn egy gyermek úgy kiáltott: „Ni, egy méh! hadd fogjam meg!” Ijedtében neki repült egy ablaknak, de az ablak be volt téve. Hiába keresett utat a menekülésre; végre egészen kifáradva, az ablak felső párkányán sétálni kezdett.

Mig ott sétálgatott, figyelmét két kis gyermek beszélgetése vonja magára, kik őt szemmel tartva, egymás közt suttogtak.

„Nézd, — szót az egyik — ez egy dolgozó méh; kis lábairakva nézzel. Ügyes kis állat! mily jól dolgoztál!”

„Hát ez készíti a viaszat és mézet?” — kérde a kis leány.

„Igen, a virágok kelyhéből szívja. Nem emlékszel, mennyit gyönyörködtünk a minap, midőn a méhek röpködtek a virágok körül? Hogy dolgoztak, hogy zsongtak s mily szépen néztek ki a sárga virágokon! Szegény szerencsétlenek!”

„Miért mondd őket szerencsétleneknek?”

„Miért? Hát nem tudod-e, hogy ők folyvást dolgoznak és nagyobbára másokért kell dolgozniuk? Van a kasban egy anyakirályné, egyéb dolga nincs, csak hogy nyugodjék, parancsoljon, gyermekeit kényeztesse s neki mégis mind engedelmeskednek. Ott vannak még a herék; rest, tunya állatok, egész nap csak

sétálnak s ezeknek a szegény munkásoknak azokért kell dolgozni, kora reggeltől késő estig. Ugy-e hogy szerencsétlenek?”

„Valóban azok. De miért is oly bárgyuk, hogy folyvást dolgoznak! Munkálnának csak annyit, a mennyi számokra elég; az ingyenélő királynét és heréket meg biznák saját sorsukra. De jer, eresszük ki szegényt, hogy repülhessen vágya szerint; szerencsétlen sorsát ne súlyosbitsa még a fogság szenvedése is.“

A kis méh kirepült. A nap még szépen ragyogott, noha már alkonyra hajlott s az árnyak nőni kezdettek. A lány szellők virágillattal tölték be az egész levegőt. De a kis méhnek úgy tetszett, hogy az eget sötét felhő borítja; pedig valósággal a felhő az ő szívét takarta, mert a gyermekek szavai sorsával elégedetlenné tették s kezdett zugolódni magában azok ellen, kiknek addig engedelmeskedett.

Végre elért a kashoz, melyből oly vidám szívvel távozott. Zugolódva kezdte lerakni drága terhét s így sóhajtott: „Ah! én vagyok a világon a legszerencsétlenebb!”

„Miért? Mi történt? — kérde egyik vén néneje, ki mellette dolgozott — tán mérges virágból szívtál mézet?”

„Nem — felelt a kis zugolódó — de olyan dolgokat hallottam, melyek egészen elbűsítottak. Most már tudom, hogy mi vagyunk a legnyomorultabb teremtések!”

„Ugyan melyik bölcs tanított erre?” kérde a néneje.

„Igazságot tanultam s mindegy, akár kitől” — felelt durczásan a kis méh.

„Az igaz, de az nem mindegy, hogy te magad szerencsétlenné érzed, csak azért, mert valaki fejedbe verte, hogy az vagy. Ezelőtt boldog voltál s most úgy kell lenni, hogy eszedet vesztetted; de ám lásd!” — szólt a másik s vigan zsongva, munkáját folytatta.

A kis méh azonban nem tűrhette, hogy szerencsétlenségével még gunyolódjanak. Maga köré gyűjté néhány fiatal társát és elbeszélte nekik, a mit hallott az ebédlő teremben. Mindnyájan elbámultak s boszankodtak. A kis méh annyira örült a nagy hatáson, hogy egy hosszú beszédet tartott; elmondá, mily igazságtalanul uralkodik felettük a királyné, hogy a természet őket mind egyformáknak teremtette s ne tőrjék ezt a zsarnokságot.

A kasban egyszerre nagy zugás támadt s tanakodni kezdtek, hogyan orvosolhatnák sérelmüket. Némelyek azt mondták, hogy jobb lesz elhívni azt a szánakozó kis fiút, majd ő elintézi az egészet s kétségen kívül mindeniket királynévá teszi s akkor lesz majd pompás élet!

Midőn a vén néni kérdezte tőlük, hogy mi gyönyörűség lesz abban, ha mind királynék lesznek s nem lesz senki, a ki engedelmeskedjék és dolgozzék? a kis lázadók egy szívvel, egy lélekkel így válaszoltak vissza: „Bzzz... bzzz! bolond vagy! Majd eljön a jó fiu s lesz gondja rá, hogy az, a ki eddig felettünk méltatlanul zsarnokoskodott s gyermekeik, kik utána következnének, ezután mind dolgozzanak.“

„Ti pedig mind királynék lesztek” — mondá a néni nevetve.

„Bzzz. bzzz...” — volt a válasz s a néni elhallgatott.

Ekkor előállott egy másik s azt mondta, hogy csakugyan nem jó lesz, ha mind királynék lesznek. Ki fogja akkor a mézet és viaszot készíteni, melylyel a kicsinyek táplálkozzanak? Nem jobb lenne, ha egy sem volna királyné, hanem mind munkások.

Szerencsére az éj beállott, a napi munka bevégeződött s mind aludni tértek. A hajnal legelső sugarait alig vetette a kasra, mikor a lázadók felébredtek s csoportokba gyűlve, újra tanakodni kezdtek, hogy mitevők legyenek.

„Tudjátok mit, — szólt végre az egyik, — ha csakugyan nem lehetünk mind királynék, költözzünk el innen s alapítsunk köztársaságot.”

„Hogy lehet az?”

„Hát úgy, hogy ne parancsoljon senki közöttünk a többieknek s egyformán dolgozzanak mind.”

Ebben mind megegyeztek. De most már az első kérdés az volt, hogy hol telepedjenek le?

„Egy kertben — szól az egyik. — Egy mezőre, mond a másik. — Sokkal jobb lesz egy fa odvába — jegyzé meg a harmadik. Egy kerü lak eresze alatt az esőtől legjobban védve leszünk” — mondá a negyedik... Egyik sem akart engedni a másiknak.

„Haragszom rátok — kiáltott a mi kis lázítónk — a nap fele már eltelt s miattatok még semmit sem végezhetünk.”

„Tán királynék akarnál lenni? — zúgtak egyszerre mind — ha veszekedni van kedvünk, mi közöd hozzá? menj dolgozda s tégy a mi neked tetszik.”

A kis méh ott is hagyta őket s szomorkodva a kert másik végébe repült. Ott szép rózsákra talált s leszállott egyikre s mézet gyűjtött, hogy bánatát felejtse. megszokott munkáját soha oly gyorsan nem végezte, mint akkor! Mennyire örült! Vigan zsongva röppent s gondolkozni kezdett, hogy vajjon nem volna-e jobb visszatérni a régi kasba?

Útközben találkozott vén nénjével.

„Mit keresel? — kérdé az — hol vannak társaid?”

„Nem tudom; ott hagytam őket a kert másik végében.”

„Mit csinálnak?”

„Hát veszekednek” — suttogá a kis méh.

„Mondhatom szép foglalkozás ily gyönyörű napon!” válaszolt a néni gunyosan mosolyogva.

„Ne gunyolódj velem, inkább mondd meg mit tegyek. Nem jó ez a mi szabadságunk; mióta magunkra vagyunk, mind csak veszekedünk.”

„Mennyi idős vagy?” — kérdé az öreg.

„Hét napos” — felelt a másik büszkén, hogy ő oly fiatal s erős.

„Én már néhány hónapos vagyok s így nagyon vén! Jer verekedjünk meg.”

„Isten mentsen: én erősebb vagyok s bajod lehetne.”

„Miért kérsz hát tanácsot attól, a ki vén s gyöngébb, mint te?”

„Azért, mert te nálam bölcsőbb vagy, jó öreg néném; én pedig csak egy tudatlan kis ficzkó.“

„Öreg és ifju, erős és gyöngé, bölcs és tudatlan: lám magad valod be mindezeket; hol van hát az a te dicsért egyenlőséged? De hagyjuk ezt. Jer s telepedjünk meg együtt.“

„Ezer örömmel, de hová?“

„Előbb mondd meg, hogy ha nem leszünk egy véleményen ki fog határozni, s ha megtelepedtünk ki fog dolgozni?“

„Te határozzál mert bölcsőbb vagy; én dolgozom, mert erősebb vagyok.“

„No lásd, te engem királynévá tettél s magadat munkássá. Igen, mert ketten sem élhetünk együtt a nélkül, hogy egyik ne kormányozzon s a másik ne engedelmeskedjék; hát még ott a hol sokan vannak. Miért ne mennél hát vissza a régi királynéhoz a régi kasba?“

És vigan repültek együtt, hogy az ifju elégteleneket fölkeressék. Azok még akkor is veszekedtek, noha már sokan belefáradva, dolgozni mentek s visszarepültek a kasba. Nemsokára azok is, az öreg nénitől vezérelve, hasonlót tettek.

Midőn oda értek, a kas szájánál egy néhány kis űr megállította őket.

„Várjatok, mert egy királyné holttestét hozzák.“

„Mi történt?“ kérdék egyszerre mind.

„Hát — mondá az egyik űr — egy fiatal királyné néhány nappal igen korán odahagyta czelláját s a másik természetesen rátámadott s addig verte, mig beiehalt.“

„Lásd — mondá halkan a vén néni a mi kis méhünknek — még a királynék sem egyenlők, s azok közül is csak egy uralkodhatik egyszerre.“

„Igaz bizony,“ válaszolt a fiatal méh s azóta vigan végzi munkáját, engedelmeskedve azoknak, a kik nála vénebbek és bölcsőbbek.

Szász Domokos.

Négy igen apró vagyton a földön, azonban az okosoknál is okosabbak: A *hangyák* erőtlen nép ugyan és mégis nyáron aratáskor szerezik élelmüket. A *hegyiegek*, gyenge nép ugyan és mégis kősziklán helyezik lakjokat. Nincs királyok a *sáskáknak*; és mégis rendbe szedett osztályonként mennek. A *tarka gyík* kezeivel kapdos és a királyi palotákban lakik.

Péld.: 30, 24, 25, 26, 27, 28.

*

Az állatokhoz való jogainkat mindnyájan folyton emlegetjük, de az irántuk való kötelességeinket soha.

Hommel jogtanár.

*

Anyám tyúkjá.

Ejh mi a kő! tyúk anyó, kend
 A szobában lakik itt bent?
 Lám, csak jó az Isten, jót ád!
 Hogy' fölvitte a kend dolgát!

Ezért aztán, tyúk anyó; hát,
 Jól megbecsülje kend magát,
 Iparkodjék, ne legyen ám
 Tojás szükében az anyám.

Itt szaladgál föl és alá,
 Még a ládára is fölszáll,
 Eszébe jut, kotkodákol,
 S nem verik ki a szobából.

Morzsa kutyánk, hegyezd füled,
 Hadd beszéljek mostan veled,
 Régi cseléd vagy a háznál,
 Mindig emberül szolgáltál.

Dehogy verik, dehogy verik!
 Mint a galambot etetik,
 Válogat a kendermagban,
 A kis király sem él jobban.

Ezután is jó légy, Morzsa,
 Kedvet ne kapj a tyúkhusra,
 Élj a tyúkkal barátságba' . . .
 Anyám egyetlen jószága.

Petőfi Sándor.

Az állatvédelem a kelet népeinél.

Egyszer egy öreg turkomán törzsfőnöktől kérdeztem, hogy nem fáj a szíve, midőn a szegény persa rabokat oly embertelen kinzásnak aláveti és hogy lehet oly kegyetlen embertársai iránt? A turkomán a következő feleletet adta. „Hát a persának miért nem fáj a szíve, midőn a lovat, a legszebb és legnemesebb állatot a szekérbe fogja és a döcögő uton a legnehezebb terhet cipelteti vele? Az embernek nyelve van, a mivel baját panaszolhatja és könyörületért esedezhetik, az állatnak pedig nincs, azért kötelességünk az istennek védtelen teremtését oltalmunkba venni és lehetőleg megvédeni.“

Ilyenféle okoskodással él a társadalom kezdetleges műveltségi fokán álló ember az állatvédelem ügyében. A kelet népei egyáltalában rendkívüli szelidséggel bánnak az állatokkal. A Dsaina vallásfelekezeti ember Indiában tikkasztó hőségben száját beköti, nehogy valami láthatlan féreg foga alá kerülve, annak halálát okozza; a dervisek a tisztátlan férget ruhájukból gondosan kiszedik és utnak eresztik, a törökök a megsérült házi állatot éveken át gondozzák és ápolják, mintha valami szerencsétlenül járt családtag volna.

Vámbéry Ármin.

*

A legborzasztóbb látvány: a civilizáció ereje könyörületessége nélkül.

Macaulay.

Az állatok mennyi gyötrelmes óráiból forraszt magának az ember egy inyencz perczet össze!

Jean Paul.

A ki közömbös egy hú állat iránt, annak embertársai iránt sincs hú szíve.

II. Frigyes.

Állatvédelem.

Azt mondják: „a fenségést a nevetségestől csak egy hajszál választja el. S talán épen ez a csekély különbség okozza, hogy az ember kinek jogában van mindenről véleményt alkotni: nincs mindig tisztában e két fogalommal. Néha — elvakulva a külszíntől — fenségesnek találja, azt a mi nevetségés; s talán felületes vizsgálódás után: nevetségésnek azt a mi nagyszerű.

Midőn megalakult az állatvédő egyesület, volt a közönségnek olyan része, melyik nem törődött az egész dologgal, s volt olyan része is, melyik nem volt tisztában azzal, ha valjon komolyan vegye-e dolgot vagy nevéssen fölötte.

Innen is onnan is lehetett gúnyos megjegyzéseket hallani:

„Ezentul előbb bocsánatot kell kérni a csirkétől, mielőtt a nyakát kitekernők.“

„A marhákra előbb föl kell adni az utolsó kenetet, mielőtt levágnók“, stb. stb.

Pedig nem olyan komikus dolog ez, ha mélyebben vizsgáljuk. — Hiszen az ember mindig büszke a maga nemes szívére, nagylelkűségére. Bűnnek nevezi a gyávaságot, s gyávának tartja azt, ki védtelent bántalmaz; már pedig vannak-e a földön védtelenebb lények, mint azon állatok, melyek az embert szolgálják? Mert itt főként ezen állatokról van szó. Hiszen a tigris vagy oroszlán bizonyára nem szorult az ember védelmére! De igen is azok az állatok, melyek az embert szolgálják, melyekkel talán épen ezért sokan olyan rosszul bánnak: szolgál, hadd szenvedjen! Nem mondják ugyan ezt, mert a rabszolgaság eszméjét szégyennek tartja a civilizált ember. Pedig hát nem a rabszolgaságnak hódol-e, midőn védtelennel szemben gyakorolja erejét és hatalmát? S nem nagy czélnak szolgálunk-e midőn ezt meggátolni akarjuk?

Hiszen a rővények kevésbbé bírnak öntudattal mint az állatok, s a növények ápolására milyen nagy gondot fordítunk! Hogyan óvjuk a rossztól, csinyttevő gyermek kezétől! Miért ne tennők ezt az állatokkal szemben is?

A mai művelt és civilizált ember borzadva olvassa régi kronikákban: milyen kegyetlenek voltak a hajdankor népei! Milyen embertelenül bántak elfogott ellenségeikkel!

S nemes megütközésében nem veszi észre, hogy a mit a mai civilizált társadalom, ha nem is tesz, de az alsóbb néposztály által tenni enged az állatokkal szemben — még méltóbb kárhozatra.

Mert hiszen a hajdankor népeinek, az akkori fogalmok szerint, volt oka kegyetlenkedésre: ellenségén, a ki megtámadta, vagyona, élete ellen tört — állott bosszút! S ha tetőkben nem is volt jog, de volt némi ok, némi logika, ha kegyetlen logika is.

De az állatok kinzására semmi jog, semmi ok nincs! Hiszen a jelen művelt társadalom azon igyekszik, hogy minél magasabbra hágjon a civilizáció lépcsőin. Büszkélkedik eszé-

vel és tudományával és fennen hirdeti, hogy napról-napra közeledik az emberi tökéletesüléshez, a hol minden igazán emberi, igazán isteni, minden állatiasság nélküli!

Pedig hát nem állati ösztön-e az, mely arra készíti az embert, hogy az önvédelem hatalmával nem bíró lényeket — kinozzon? S nem a civilizációnak, nem a tökéletesülés céljának, s ennél fogva, nem az emberiségnek szolgálunk-e, ha az állatkinzást meggátolni akarjuk?

Hiszen az emberi tökéletesülés alapfeltétele: megtisztítani az embert minden bűntől és hibától.

S nem bűn, vagy legalább is nem hiba-e, védtelen, de azért öntudattal bíró lényeket bántalmazni, kinozni? Mert hát azt már régen bebizonyították, hogy az állatok nem csak ösztönnel, de öntudattal is bírnak.

Igaz ugyan, hogy ez az öntudat úgy viszonylik a természet remek művének: az embernek öntudatához, mint az óriás cser nagysága a lábainál nőt fűszálhoz. De a cser mintegy természetes védőül áll a fűszál felett; miért ne követné hát az ember e példát, melyet a természet, nagy, örök-törvénye állít eléje?

Nem tulságos sentimentalizmus az, ha kiítani akarjuk az emberből azt a hajlamot, mely gátolja az előre — a felfelé haladásban. Mert hiszen minden hajlam, minden ösztön, melynek kifolyásai nem nemes tettek — ahhoz a porhoz, ahhoz a sárhoz kötik az embert, melyből annyi buzgalommal igyekszik felemelkedni.

S ha a művelt és civilizált társadalom tagjai megsza- badítani akarják embertársaikat az embert lealázó hibáktól: komikus tettet visznek-e véghez?

Midőn az Állatvédő Egyesület kitűzte célul az állatkinzás meggátolását, midőn működik a cél elérésén: kétszeresen szolgál a természetnek és emberiségnek; szolgál a természetnek, megvédve védteleneiket, az erősebbek hatalma és visszaélése ellen; és szolgál az emberiségnek, megszabadítva azt egy gyökeres hibától, mely annál veszedelmesebb, hogy nem bírnak annak teljes tudatával.

Mert haragjában, bosszuságában, nem csak az alsóbb műveletlen néposztály tagjai, de akárhány műveltebb ember is habár tudtán kívül — gyakorolja az állatkinzást, vagy elnézi annak gyakorlását, mert nincs semmi, senki által figyelmeztetve, hogy azt meggátolni erkölcsi kötelessége. Vagy ha észre is veszi, hogy hiba és rossz az a mit lát: nincs eszköze, módja, azt megtalálni.

Az Állatvédő Egyesületnek célja: nem csak figyelmessé tenni e hibákra, de alkalmat, módot, eszközt nyújtani e bűnök meggátolására. Nem a beteges, a tulhajtott sentimentalismushoz, de az erős, egészséges erkölcsi öntudathoz, az emberi nagylelkűséghez fordulunk, midőn azt óhajtjuk, hogy minél több, minél buzgóbb tagja legyen ennek az egyesületnek, mely a természet nagy törvényeinek, valamint a civilizációnak, a művelődésnek, az emberiségnek szolgál!

Rosenberger Fanni.

Adomány. *Steiner* Antalné urnó, a berlini magyar társaság egyik alelnökének nagymiveltségü neje, Berlinből küldött 20 márkát, az az 11 frt 75 krajczárt Széchy Károlynénak, mint az „Állatok Védelme” szerkesztőjének, pályadíjak kitűzésére. Fogadja ő Nagysága szíves adományáért az Á. V. E. legmelegebb köszönetét.

*

Felhívás és kérelem.

Szívből kérjük tisztelt tagjainkat, ügybarátainkat, minden jó lelket: ne feledkezzenek meg a téli hideg és fagy beálltával a szegény állatokról: főleg a *lovakat* és *kutyákat* jó szívükbe ajánljuk, hogy a hidegtől, hideg tápláléktól, a hidegben való váratastól, a rossz felszerelés, rossz patkolás, hiányos ellátás mindennemű kinjaitól, melyek a hideg télben mind fokozódnak, lehetőleg megkíméljék és megkíméltesék; a lánczos kutyáknak meg legalább éjjelre adják vissza szabadságukat a vérkeringést elősegítő mozgásra, vissza a társaiknak, mert az Isten a kutyának is társakat rendelt. De ne feledkezzünk meg a kis fázó és éhező *madarokról* sem: szórjunk nekik minden nap pár morzsát oly helyre, a hol fagy és hó nem éri. Ismerünk több mint egy nemesszívű uri embert, de egyszerű falusi gazdát is, kik udvarukon pár deszkából vagy ócska ládából madár-etető-asztalkát, meg 1—2 marék szénából egy-egy fán nagy fészket raknak a didergő madarak számára. A fészkeknél és etetőknél arra kell vigyázni, hogy a nyílásuk kelet vagy dél felé legyen; így inkább védve vannak a hideg szelektől. És még egyre bátorkodunk Kolozsvár lakosait felkérni, most a *disznóölés* évad kezdetén: ne bízzák ezt az ügy is hajmeresztő miveletet másokra, csakis kitanult mészárosra és hentesre, a mint másutt is szokás. Itt, borzalommal hallottuk, a disznóölést szabókra, kőművesekre, kefekötőkre bízzák, a kiknek ügyetlen, gyakorlatlan keze alatt a szerencsétlen állat félórakig, sőt órákon keresztül is a legiszonyubb fájdalmakat szenved. És mily elvadtó látványt nyújt ez kicsiknek és nagyoknak egyaránt!

Végre újból felkérjük a jószívű és könyörületes háziaszszonyokat, hogy ne vásároljanak olyan *szárnyast*, a melynek lábai zsinorral vagy czérnával, vagy általában szorosan össze vannak kötve; a melyet az eladó hidegben a fagyos földre fektet, a helyett, hogy a mint ez más kicsi, de mivel helyen szokás, sőt törvény: *kosárban* vagy ketreczben hoznák és tartanák.

Egész szívvel kérjük, főleg a tisztelt hölgyeket, hogy a némán tűrő szegény állatvilágot, melynek oly sokféle hasznát veszszük, télen fokozott figyelemben és szánalomban részesítse.

Hol találnök, hol keresnök a könyörületességet, ha nem a női szívben?

Széchyne-Lorenz Joséphine.

*

A hangyák szorgalmáról bámulatos tanuságot tesz egy újabban felfedezett alagút Dél-Amerikában, melyet tisztán hangyák készítettek és amely öt kilométer hosszú. Oly arányu munka ez, mintha az emberek a tenger alatt építenének alagútát London és New-York között.

Az állatok lelki világából.

Oroszlán, róka, kutya.

(Az állat értelme és szive.)

Irta: Bársony István.

Volt olyan idő is, a mikor az emberek tökéletesen oktalan minden számítás és gondolkodás nélkül való lénynek nézték az állatot, olyannak, a melyet csupán csak ösztönök vezérelnek. Ezzel a felfogással majdnem eleven géppé alacsonyították le a szegény állatokat, elhívén és elhitetvén róluk, hogy öntudatlanul tesznek mindent s hogy legkisebb mozdulatuk is fizikai kényszerre, valami testi szükségletök kielégítésére vezethető vissza.

Anélkül, hogy megsértenők az emberi nem ama kétségbevonhatatlan jogát, hogy magát, mint eszes és főképen lelkes lényt, a szorosabb értelemben vett állatvilág fölé emelje: fennen hirdetjük, hogy az állat értelmiségéről, önállásáról, sőt bizonyos fokig bátran mondhatjuk: gondolkodásáról is, egészen más ma a vélemény, mint régente volt. A természettudományok alapos művelői régen tisztában vannak már azzal, hogy némely állatban sokkal több az intelligencia, mint felületes szemléletre észrevehető és megfigyelhető.

De ha az állat értelmiségéről beszélünk, akkor magától előtérbe tódul az a másik nem kevésbé fontos és lényeges kérdés, hogy *érez-e* hát az állat az érzéseken kívül *érzelmeket is*? *Van-e szive az állatnak* abban az értelemben, a mint azt az emberre mondjuk, mikor eszményi értelemben vesszük a kérdést?

E cikkem célja adatokat szolgáltatni arra, hogy csakugyan jogos dolog az állatok szivéről beszélni. Ráakarok mutatni arra, hogy a mily joggal mondjuk néha egyes emberre, hogy állati tulajdonságokkal van tele, éppugy megilletne némely állatot az az észrevétel, hogy emberi módon érez és cselekszik:

A következtetés önként folyik ebből a célomból; nem más az, minthogy legyünk minél humánusabbak az állatok iránt, melyekről ma már nincs jogunk azzal a megvető kicsinyléssel szólni, mint a felületeség korában tették az emberek. Ne rösteljünk beösmerni, hogy a nagy világegyetem összhangjában a legkisebb állatnak is megvan a maga, talán fontos szerepe s ha már céljainkra önkéntesen felhasználjuk őket: legalább a módban, melylyel ezt tesszük, hallgassunk a szivünkre; szivünk a legnagyobb kiméletre kell, hogy ösztönözzön bennünket minden oly lény iránt, melynek valami jót köszönhetünk s melyek özszeszése nélkül talán ma sem sokkal többek lennénk náluk, mert ott maradtunk volna abban az ősz állapotban, a melyben az embert még alig különböztette meg valami az ugynevezett „oktalan“ állattól.

A kik ma élünk, mindnyájan olvashattuk már gyermekkorunkban is azt az épületes régi történetet az üldöző rabszolgáról, a ki egy *oroszlán* barlangjába menekült. Az oroszlán sántítva ment haza, mert egy rossz száka ment a talpába. A rabszolga kivette a tövist s megmosogatta az oroszlán lábát, mire az állatok királya jobban lett és nemsokára meggyógyult. Attól fogva halás kutyája lett a rabszolgának s minden zsákmányát oda vitte neki, hogy ő vegye ki előbb a részét. Ez dióhéjban a történet.

Emlékszem rá, hogy nagyon megvoltam hatva, mikor kis fiu koromban olvastam, s attól fogva nem mulasztottam el folytonos figyelemmel kísérni nemcsak a házi állatokat, de a vadakat is, hogy adatokat gyűjtsék indulataik megnyilatkozásáról, a mik minél inkább meggyőzzenek arról, hogy valóságos érző sziv dobog a fejlettebb állatokban. Eléggé módomban volt ez, mert tizenhat éven át ugyszólván folyvást az erdőt és a mezőt bujtam, szakadatlanul tanulmányozva a természetet, mely iránt ma is határtalan az imádatom. Így hát azoknak a jellemző eseteknek, a melyeket én itt a tapasztalataim után elbeszélék, meg van az az értékök, hogy egyrészt szóról-szóra valók, másrészt közvetlen forrásból kerülnek a közönség elé.

*

A hetvenes évek közepén történt, hogy a kraszna-bélteki vágásban vadásztam egyszer vad galambra. Csak úgy kutya nélkül mentem ki, inkább azért, hogy a gyönyörű erdei utakon sétálgassak, minthogy valami nagy kárt tegyek a bugó szárnya-sokban.

Egy dombtetőre értem, melyet meglehetősen sűrűség vett körül: dél felé mély patak vonult, vízmosás meredek széle látszott, előttem vagy ötven lépésnyire szép kis tisztás terült. Ledőltem egy fa alá s a verőfényes őszi levegőben addig álmadoztam, míg esteledni kezdett az idő.

Éppen felakartam czihelődni, mikor mozgást hallottam a sűrűben s pár pillanat múlva egy fiatal *róka* ügetett át a tisztáson. Méssze volt, de hevem elragadott s hirtelen oda lőttem. A róka egyet vakkantott, jelezve, hogy megvan sörétezve s eltűnt a sűrűben. Kutyám nem lévén, magam mentem utána; futottam, hogy ne legyen ideje esetleg elbujni. Alig tettem húsz lépést a sűrűben, megpillantottam, mint a száraz vízmosásban keservesen vergődött előre.

Nem volt magában. Közvetlenül mellette egy nagy keskeny pofájú róka ügetett s izgatottan kapkodott feléje; egyszer át is kapta a szájával a derekát s néhány lépést tett vele a vízmosás tulsó oldala felé. Oda durrantottam a másik csővel is, de hibáztam. A vén róka erre folyton visszanezegetve, kerekét oldott s eltűnt; én pedig lementem, a meglőtt fiatal rókához, mely fáradtan huzódott meg egy gyökér mögött. A lába volt szegénynek megsörétezve.

Abban a perczen, a mint agyon akartam csapni, hogy ne szenvedjen, tekintetem véletlenül a vízmosás árkára esett s meg-

pillantottam a vén rókát, mely vagy ötven lépésnyire kidugta a fejét egy darab agyag mögül, (teste többi részét elfödte a rög,) onnan bámult rám. Meglapulva, hogy kikerülje a figyelnemet.

Rögtön tisztában voltam vele, hogy ez csak az anyaróka lehet, mely a fiát félti s elhatároztam, hogy valamiképen meglessem, mit akar. A nélkül, hogy a kis rókában kárt tettem volna, lassan visszavonultam s a vizmosás alján elbujtam egy bokorban. Jó negyedóráig vártam hiába, azalatt a sebesült rókán is erőt vett a bénulás, mert nem mozdult. Végre megpillantottam a vén rókát, mely nyilegyenesen ugrott elő rejtekhelyéről, lefutott a fiához s pillanatig sem gondolkozva, a szájába kapta. Azután óvatosan, hogy minél kevesebb fájdalmat okozzon a sebesültnek, megindult vele.

Nem volt lelkem, hogy még egy lövéssel megháborítsam az anyai szeretet munkájában. Bizonyosra vettem, hogy meg akarja menteni s most viszi valami odúba. Haza ballagtam, sajnálkozva a szegény kis rókán, melynek szívesen kioltottam volna az életét, de a melyet csak így megsebesíteni s ezzel neki talán hosszas kinokat okozni, igazán nem akartam.

Egy pár hét múlva megint azon a környéken barangoltam s véletlenül még bejebb tévedtem a sűrűbe. Egyszer csak ráakadtam egy rókalyukra, melynek a körülötte levő jelekből következtetve, voltak lakói.

Szerencsét próbálok, gondoltam s felmásztam egy közeli vad körtefára, onnan vártam az alkonyatot, mikor a rókák mozogni szeretnek. Sokkal rövidebb ideig tartott, mint hittem, alig tíz percz múlva már kibújt a lyukból egy róka. Rámereszttem a szememet a sovány kis állatra. Nini! hisz' ez az én sebesült rókám! még bízcent ugyan, de máskép kutya baja. Nyomban utána előtért az öreg róka is és elkezdte gondozni beteg kölykét; körülnyalogatta, megtisztogatta, a sebet megvizsgálta s végül a megelégedés jelei közt kezdett játszani vele. Egyszerre rámordult, mire a kis róka csendesen lefeküdt. Az öreg bebállagott a sűrűbe s alig öt percz múlva egy egérrel jött vissza, azt pedig oda adta anyányi kölykének.

Az anya szívét még egy rókában is tudom csodálni: nem bántottam őket. Ez a vén róka előbb haza lopta sebesült kölykét, aztán otthon meggyógyította s most is táplálja, mert tudja, hogy magáról gondoskodni alig volna képes. A ravasznak, kegyetlennek, alattomosnak híresztelt állat megmutatta, hogy olyan szive van, a mely sok embernek válnék becsületére.

Ez az eset azonban természetesebb mint hinnők, hisz' végre is az állat anyai szeretete még mindig tulajdonítható az ösztön nyilvánulásának. De vannak jegyzeteim közt sokkal érdekesebb esetek is.

*

A szokondi erdőszegédnek volt egy öreg *kopója*, mely megszokta, hogy néha magában is vadászgasson az erdőben, de viszont parancsszóra engedelmesen otthon maradt olyankor is, mikor az erdőszegéd elment hazulról.

Az egész háznál mindenki ütötte-verte a szegény kutyát, mert biz' az megtette, hogy néha, miután nem igen adtak neki enni, lopott. Ezzel sok bosszúságot okozott a cselédségnek, melynek mindig nyitva kellett tartania a szemét, hogy el ne vesszen a hús a fazékból.

Csak Onucz Györgye, a kis oláh kocsis volt hozzá jó, a ki ha hideg volt, behívta a vén Dongót magához az istállóba, összefeküdtek, úgy aludtak a szalmán egymást melegítve, vigasztalva.

Onucznak majd mindennap volt valami útja. Hol a mezőre ment szekérral, hol a városba lóháton húsért, hol pedig gyalog levéllel ide vagy oda. Dongónak semmi köze sem volt ezekhez az utakhoz, rá se hederített; ő csak az iránt érdeklődött, a ki puskával járt-kelt, így hát soha se kísérté Onuczot.

Egyszer, zimankós téli időben, mikor az út csonttá volt fagyva, valami hivatalos iratokkal küldte be Onuczot az erdész a városba. Szekeren nem lehetett akkor járni, olyan rögös volt az út, így aztán nem volt más hátra, mint lóháton menni. Igen, de a faluban még lóháton sem boldogult az ember a kőkemény kátyu közt, jó hosszú úton még a falún túl is úgy kellett vezetni a lovat, míg kiért az ember a rétre, a hol az erdőn át könnyebb volt haladni.

Onucz elindult. Mikor a falú végére ért, akkor elkezdett esni a hó. Ez bizony kellemetlen volt, mert csakhamar az út sem látszott tisztán az egyforma fehérségben; szerencsére elég élesen kivált az erdő fekete körvonala s bár a hirtelen beborult ég hamar alkonyatra hajlott, mégis bizonyosra lehetett venni, hogy Onucz az egyenes erdei úton még idejében kiér az országútra, a honnan baktatva és vakon is könnyen célhoz jut, mire besötétedik.

Most már ráakart ülni a lóra, de még előbb pipára gyújt, gondolta. Kicsiholt, hanem a szikra véletlenül a ló orrára patant; attól a fázós állat megijedt, félreugrott, s ezzel kirántotta a kantárt az Onucz kezéből, elkezdett vágatni az erdő felé.

A megrémült Onucz futott utána, a míg látta, a fák közt egyre kiabálta a ló nevét, hívogatta, de biz' az nem mutatkozott többé. A szegény fiu kétségbe volt esve: mi lesz vele, ha a drága ló elvész! Tűnődött, hogy merre menjen, s eközben egyszerre hallott valamit, a mi megmondta neki, hogy merre ne menjen. Bent az erdő mélyében egy vén farkas ordítása búgott, dongott.

Onucz hamar hátat fordított nekis indult visszafelé; már sötétedett s lépten-nyomon ráesteledehetett. Botorkálása közben egyszerre azt vette észre, hogy nem ösmeri a helyet a hol jár, nem tudta kifelé megy-e az erdőből, vagy mindig beljebb halad. Alig volt több tizenhét évesnél s így a legényes bátorság hamar meglazult benne. Nagyon megijedt, most már az életét is féltette, leborult a lóra s elkezdett olá hul imádkozni.

Egyszer csak forró lehetetet érzett a nyakán s valami megnyalta a képét.

— Jézus Mária! ordított a boldogtalan fiú s majd megszakadt a szive rémületében: azt hitte, hogy ott van már a farkas.

Pedig csak Dongó volt. Az öreg Dongó, a melylyel javában kötekedtem az erdész udvarán, mikor egyszer csak látom, hogy a ló, melyet az imént Onucz elvezetett, tajtékkal földve rohan haza. Dongó is észrevette a magános lovat s valósággal látszott rajta, hogy mennyire meg van ütközve. Nem törődött többé velem, futott az istállóba, a konyhába, a fásfészkerbe, mindenütt kereste Onuczot. Mikor meggyőződött róla, hogy nincs sehol, felnézett az égre s hosszasan vonított, azután lecsapta az orrát a földre, megkereste azt a nyomot, a melyen Onucz elindult és sebes vágtatva elrohant rajta. Hiába kiabáltunk utána, ment mint a szélvész, a barátja után, a kiért aggódott. Meg is találta az erdőben, imádkozva. Onnan azután haza vezette szépen, nem engedte, hogy elveszen, megfagyjon, megegyék a farkasok.

Hát nem volt ennek a kutyának hálás jó szíve és annyi esze, hogy sok protekciós hivatalnok megirigyelhetné? Ó tudta, hogy bajnak kell lennie, mert a ló magában jött haza, vágtatva, felnyergelve. Elindult hát, hogy segítsen azon, a ki jó szívvél volt hozzá. És segített is rajta.

Vajjon hány háládatlan embernek adhatna példát ez a kutya? De nem is bántotta többet senki; ki volt adva neki azontúl a rendes ebédporció minden napra, úgy hogy nem kellett többé lopnia, mégis jól lakhatott.

És Dongó soha, de soha nem lopott többé: nemcsak jó szívé, de becsületes is volt attól fogva.

Elefántok okossága. Egy angol katonatiszt a következő érdekes dolgot beszélte el: „Midőn századom Peschawurból Kopolvibe ment, egy szakasz teherhordó elefánt kísért bennünket. Az egy-egy elefánt őrizetével és ápolásával megbízott mabout-oknak 20 darab Chupatties, az az rozslisztből készült pogácsot, készletben kellett tartania. E pogácsok kiosztásánál minden elefánt olvasni szokta azokat, és nem fogott előbb hozzá a felfalásához, a míg mind a husz darab együtt nem volt. Egy nap az egyik elefánt csak tizenkilencz darabot kapott, egy hiányzott s a mabout gondolta, hogy hát nem tesz az semmit. Azonban nagyon tévedt, mert az elefánt hozzá sem nyult a kenyerekhez, hanem hangos trombitálás által tudtára adta megbotránkozását. Midőn az egész vonat felügyelője, a ki éppen velem beszélgetett, e hangokat hallotta, oda sietett és azonnal elrendelte, hogy az elégedetlen elefánt megkapja huszadik kenyérét is. A mint odaadták, az elefánt újra olvasta a kenyereket s végre egész nyugodtan ette meg ebédjét.

Emberi kifejezés állatokban. A „Windsor Magazine“-ben e czim alatt láttunk egy több kutya, macska, majom, béka, tigris, uhu, holló, medve, oroszlán, róka, disznó, tengerikutya-fővel diszitett elmés cikket. Tagadhatlan, sőt meglepő, egyes emberek hasonlatossága az állatvilághoz.

HIREK.

Gyógyintézetet állatok számára állított fel a budapesti állatorvosi akadémia. Ez intézet feladata lesz, a fővárosban vagy közvetlen környékében megbetegedett állatoknak ingyen gyógykezelést nyújtani. Levélbeli, sürgöny, vagy telefon által közvetített felkérésre, a melyben a megbetegedés természetét meg kell jelezni, az illető szak tanára pár tanítvánnyal elmegy a hely színeére is. Kívánatos lenne, hogy ezt az intézményt, mely külföldön nagyon ki van fejlődve, minél jobban igénybe vennék. De kívánatos az is, hogy minden *vidéki* nagyobb városnak is lenne ilyen intézete.

Tábori kutyák Skandináviában. A németek után a svédek és norvégok is behozták a kutyákat a hadsereg szolgálatába. Erre a célra különösen Norvégiában az *eleh-kutyát* alkalmazzák, a melyet kitartása, hűsége és tanulékonyága kitünőnek mutat ilyen szolgálatra. Norvégia hegyes talaja kerékpár szolgálatra ugy sem való, azért ott jó szolgálatot tesznek a tábori kutyák.

Angliában a juhok száma 1,078 956 darabra rug. A művelés alatt állott terület újból 1,034 acrerel fogyott, a legelő területek ellenben növekedtek. Ennek megfelelően emelkedett újra az *állatállomány*.

Koch professzor afrikai útja. Koch Róbert tanár Berlinből asszisztensével, dr. Kohlstockkal Afrikába indult, hogy ott a déli vidékeken, kivált a Fokföldön uralkodó újfajta *marhavészt* tanulmányozza.

Svédországban 19 gyermek és fiatalsági Á. V. E. van. Bár talán ez a nemes példa nálunk is követőkre!

Lóverseny jockeyk nélkül. Berlinben ujtás vár a sportkedvelő közönségre. Olyan lóversenyeket fognak tartani, melyeknél a lovak jockeyk nélkül futnak. Sokszor tapasztalták már a turfon, hogy olyan versenylovak, melyekről leesett a jockey, a maguk jószántából teljesen precize futották be a versenypályát, sőt gyakran elsőeknek is érkeztek. Most egyenes, ezer méter hosszú versenypályán fognak négy éves és idősebb lovakat futtatni. A lóversenyek e szokatlan formája ezelőtt csak Rómában, a *corso dei barberi* alkalmával volt szokásban és a legvéresebb állatkinzás látványát nyújtotta!

A chamaeleon színjátékára vonatkozólag régebben azt hitték, hogy környezete szerint változik. Kítünt azonban, hogy ettől független, de a napfény hatással van rá. Az állat testének megvilágított oldala rendszeren sötétebb, mint a többi részek. Változik az állat színe izgatottsága következtében is. Ha a fák galyairól kénytelen leszállani s a földön mozogni, néhány perc múlva foltok jelennek meg testén, valószínűleg a szokatlan járás hatása folytán. Különbö a színváltozások általában hasznára vannak az állatnak, mivel környezetéhez hasonlóvá s így jobban megvédté lesz.

Hasznos tudnivalók.

Aranyhalaknak télen és pedig novembertől fogva februárig, nem kell táplálékot adni, de igenis télen is mindennap kétszer friss vizet, mely azonban a felcserélt víz hőmérsékletében adandó. Azután is, márczius, április és május havakban, csak kevés eledelt szabad adni az aranyhalaknak, hogy emésztőszervük, apparatusok lassanként szokjék újra a takarmány felvételéhez.

*

Tej a szárnyasoknak. Nagyon kifizeti magát, ha leszedett tejet vagy irót adnak a tyukoknak, mivel ez tojóképességüket fokozza, télen és tavasszal is.

Kathol. Warte.

*

A kutyák belső fülférgét legbiztosabbn úgy lehet elhárítani, hogy a beteg fület napjában 3-szor, sőt 5-ször is szapongyával és langyos vízzel kitisztítják és aztán 2 perczentes carbolsav-oldattal fecskendezik.

*

Aluminium patkók. Mostanában nagyon ajánlják az aluminium-patkókat nagy könnyűségük miatt. Ha tiszta aluminiumból készítik, akkor nem eléggé tartósak, de ha más érczből 10 százalékot hozzávegyitenek, nagyon czélszerűek és négy patkónak csak annyi sulya van, mint most egy rendes patkónak. Eleinte a lovak meg sem érzik, hogy meg vannak patkolva és vigyázva lépkednek, de rövid időn észreveszik, hogy körmük nem érinti a földet és vigan szaladnak ismét. Az aluminium-patkó nagyon hamar egészen odasimul az állat körméhez és ezáltal igen ritkán fordul elő a megsántulás, a mi pedig gyakori baj a rendes patkóknál.

*

„Az Erdélyi Gazdasági Egylet“ heremagtisztító intézetére, mely a tisztítást, aranka mentesítést és plombozást a legnagyobb pontossággal és jutányosan eszközli. Bejelentéseket elfogad és minden felvilágosítással készséggel szolgál: Az erdélyi gazdasági egylet titkári hivatala, Kolovsvárt, belközép-utcza 11. sz.

*

Tenyészállatok törzskönyve. Kiadja az Országos Törzskönyvelő-bizottság Budapest. Köztelek. A 24 iven nyomott könyv ára 2 frt 50 kr.

*

A sertés javítása és hizlalása. Irta K. Ruff Pál, urad. fő-tiszt. Ára portomentes küldéssel 1 frt 10 kr. Megrendelhető *Pátria* irod. váll. és nyomd. részv.-társaságnál, Budapest, üllői-ut 25. sz.

*

„A méh“ elméleti és gyakorlati utmutató. Irta: Báró Ambrózs Béla, 189 rajzzal. Megrendelhető a szerzőnél Temes-Gyarmathán. Ára 3 forint franko.

*

Becsüld meg a kutyát.

Becsüld meg a kutyát!
 Házadnak hü őre,
 A rossz embereknek
 Haragos üzője.

Gyermekek pajtása
 Vidám játszótársa,
 Legelő báránykák
 Éber kis juhásza.

Vess neki, vess konczot,
 Egy-egy jobb falatot!
 Oszd meg vele mindig,
 A mit Isten adott.

Pósa Lajos.

Eredeti reklamot gondolt ki Londonban Mister Thomas Barrat, az ujságbeli hirdetők királya. London egyik legelegánsabb utcájában ugyanis nagy kirakat-ablakokat bérelt ki és kiállított ott két . . . élő-disznót. Az egyik: disznó a szó legmerészebb értelmében, a másik „megenni való” rózsaszínű malacz. Az első alatt áll: „Ez a disznó nincsen megmosva Pears-szappannal” — a rózsaszínű alatt pedig ez a felirat diszeleg: „Ez meg van mosva Pears-szappannal.” — Egész London kaczag, és ha nem beszélnek éppen a keleti kérdéstről, akkor biztosan Mister Barrat malaczairól beszélnek.

Az A. V. E. választmánya nov. hó 13-án az elnöknő lakásán tartott ülésében néhány *madár-étező asztalka* felállítását határozta el és pedig ötöt a Sétatéren, hármat a Lövölde környékén, kettőt a Házsongárdon és négyet a temetőben helyeztet el. Ez ugyan kevés, nagyon kevés a sok éhező madár számához képest, de legalább meg van a kezdet, a példa, a melyet, mint az A. V. E. reméli, az egyik és másik kert- és háztulajdonos szívesen követni fog.

Nyomban az ülésben a következők vállaltak el ily asztalkák felállítását és föntartását a maguk költségén: *Hatót Turcsányi Gyula* evang. lelkész ur házsongárdi kertjében; *kettőt De Gerandó Antonina* urnő a Trencsintéren; *kettőt Van der Velden Edéné* urnő a gázgyár parkjában; *egyét Hindy Árpádné* alelnök postakert-utcai házikertjében; *egyét Péterffy Zsigmondné* urnő majális utcai kertjében, a miért az A. V. E. hálás köszönetét fejezi ki. E madáretető asztalkák *fészkelő-ládácskákkal* vannak egyesítve, tehát télen az éhezők, tavasszal a költő madárkáknak nyujtanak menedéket. Az A. V. E. igen olcsó áron enged el bárkinek ily asztalkákat. Széchy Károlyné is elvállalt egyet a kőmáli kertjében.

Tisztelt előfizetőinket, a kik az „Állatok Védelme” keletkezésekor, azaz 1895. szept. havában fizettek elő, kérjük: szíveskedjenek az előfizetési díjat a II. évfolyamra legkésőbb deczember végéig beküldeni.

